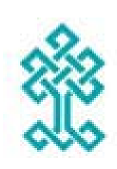
Süheylî

Ahmed bin Hemdem Kethudâ

DÎVÂN

Dr. M. Esat HARMANCI

3189
KÜLTÜR ESERLERİ

440
ISBN 978-975-17-3415-0

www.kulturturizm.gov.tr

e-posta: yayimlar@kulturturizm.gov.tr

Bu kitap internet ortamında ilk kez yayımlanmaktadır.

ÖZ GEÇMİŞ

1970 Kayseri Yeşilhisar doğumlu. İlk ve orta öğrenimini aynı yerde tamamladıktan sonra 1988 yılında Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği bölümünde başladığı lisans öğrenimini 1992'de tamamladı. Aynı yıl Gebze Güzeltepe Fevzi Çakmak Lisesi edebiyat öğretmenliğine atandı. 1995'te Muş Malazgirt'te askerlik görevini tamamladıktan sonra 1996 yılında Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Yüksek Lisans Programına kaydoldu. 1997 yılında aynı üniversitenin Fen-Edebiyat Fakültesi Eski Türk Edebiyatı ABD'nda araştırma görevlisi olarak göreve başladı. Yüksek lisansını Şinâsî Dîvânı konulu tezi ile 1999'da tamamladıktan sonra 2000 yılında Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Eski Türk Edebiyatı Doktora Programına kaydoldu. 2003 yılında Manisalı Câmiî Muhabbet-nâme (Vâmık u Azrâ) konulu tezi ile doktor ünvanını aldı. 2004 yılında Kocaeli Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Eski Türk Edebiyatı ABD'nda yardımcı doçent kadrosuna atandı. 2007 yılında Süheylî Dîvânı ile doçent ünvanını almayı hak etti. 2009 yılında doçentlik kadrosuna atandı. Halen bu görevi sürdürmektedir.

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ

Osmanlı İmparatorluğu'nun her bakımdan ihtişam uyandıran on altıncı yüzyılı, klâsik Türk edebiyatı için de aynı oranda ihtişamlı olmuştur. İçeride ve dışarıda siyasî nüfuzu elinde bulunduran devlet, yöneticileri eliyle sanata, özel olarak da edebiyata el uzatacak fırsatı ve morali kendinde bulmuştur. Yüzyılın sonlarına doğru ve özellikle on yedinci yüzyılın başlarında, doğuda İran ile yaşanan arkası kesilmeyen mücadeleler, batıdaki fetihlerde karşılaşılan güçlükler ve içerideki Celalî İsyanları, on altıncı asra nispetle devletin sosyal ve kültürel alanda verdiği hizmetlerin hızını kesmiştir. Bu tarih aralığında üretken bir şair ve münşî olarak hayatta bulunan *Süheylî*'nin macerası da, imparatorluğun maneviyatının bozulmaya başladığı bu döneme rast gelir.

Dönemin şairleri, geleneğe uyarak seleflerinin devletlilerden gördüğü itibarı aynı düzeyde görmek istemişlerdir. *Süheylî*'nin şair ve münşî kimliği, bu geleneğin nimetlerinin en çok paylaşıldığı İstanbul'daki edebiyat çevrelerinde şekillenmiştir. Ancak, bir daha dönmemek üzere şehirden ayrılınca bu imkan ve itibardan da mahrum kalmış, eserlerinde de sıklıkla vurguladığı bu iç sızısını ömrünün sonuna kadar hissetmiştir. Şamlı bir ailenin çocuğu olarak Anadolu'daki şair ve yazarlar derecesinde eser verebilmek için taşrada bir ömür mücadele etmiş, ne yazık ki hayatta iken ve ölümünden sonra edebî değeri, hak ettiği ölçüde takdir edilen bir şair olamamıştır.

Dîvân'ı dışındaki eserlerini mensur olarak kaleme alan *Süheylî Ahmed b. Hemdem Kethudâ*, literatürlerde daha çok tarih ve hikâye yazarlığı ile yer almıştır. Kaynaklar onun *Dîvân*'ından bahsetseler de yakın tarihe kadar kütüphanelerde bu eserin bulunmadığı ileri sürülmüştür. Amasya Beyazıt İl Halk Kütüphanesi 1098 numarada kayıtlı, 149 yapraktan oluşan *Süheylî Dîvân*'ı ile, Amasya'da başka bir eser üzerinde yaptığım soruşturma sürecinde tanıştım. Nüsha, ilk bakışta gözümü korkutmuştu. Yeşilırmak'ın taşması sonucu Amasya Beyazıt İl Halk Kütüphanesi iki kez sel baskınına uğramış ve önemli sayıda yazma eser ıslanarak bir kısmı okunamaz hale gelmişti.

Süheylî'nin *Dîvân*'ı da bu felaketten etkilenmiş, özellikle ilk yirmi yaprağı ıslanmış ve mürekkepleri dağılmıştı. Musammatlarından bir kısmını okuyup bu yılgınlık verecek okuma sürecinden kaçmak

niyetinde iken, tek manzum eseri olan *Dîvân*'ı ile kültür tarihimizde yer alan önemli bir şahsiyeti görmezlikten gelmeye vicdanî ve meslekî sorumluluğum izin vermedi. Elimizdeki nüsha, yeni yazıya aktardığımız metnin yegâne nüshası olmamalıdır. Nüshadaki işaretler ve müstensihin tasarrufları, bize *Dîvân*'ın başka nüshalarının bulunduğu izlenimini vermektedir. Yaptığımız kütüphane ve katalog taramalarında, *Dîvân*'ın başka bir nüshasına rastlayamadık. Bugün için elde olmayan ve ne zaman ortaya çıkacağını bilemediğimiz nüshaları beklemektense bu metni şimdilik kaydıyla *Süheylî*'nin *Dîvân*'ı olarak sunuyoruz. Umut ederiz ki daha kapsamlı ve tam bir metni kurabilmek için yakın tarih bize şans verir.

Bütün zorluk ve eksiklerine rağmen elimizde şimdilik tek nüshası bulunan *Dîvân*'da, tabiatın kararttığı sayfaların yüzünü, dijital teknolojinin imkanları ile ağartmaya çalıştım. Bu yöntemle de çözülmeyen bazı kısımları kütüphanede yazmayla fiziksel bir bağ kurarak çözmeyi denedim. Buna rağmen oldukça silik ya da mürekkebi dağılmış on beş beyit okunamamıştır. Sözün gelişi, gözün feri ve kalbin hissi ile tahmin etmeye çalıştığımız kısımları köşeli parantez içinde teklif ettik. *Nüshanın Tavsîfi* başlığı altında değerlendirilen gerekçelerle, metni kopyalayan kişinin tasarrufu saydığımız yanlışlıkların çoğunu dipnotta göstermeden *Nüshanın Yazım Özellikleri* kısmında değerlendirmeye çalıştık.

Yayına hazırladığım kitapta[*], biyografik eserlerde hakkında birkaç cümlelik bilgiye rastladığım *Süheylî*'nin hayatını, edebî kişiliği ve düşünce yapısını, *Dîvân*'ı ve diğer mensur eserlerinden yararlanarak kurgulamaya çalıştım. Diğer bir bölüm, şair ve yazar kimliği ile bugün için ona ait olduğunu bildiğimiz eserlerin tanıtılmasından oluşmaktadır. Çalışmanın son kısmı ise *Metnin Kuruluşu ile İlgili Notlar* kısmında sıralanan esaslar doğrultusunda kurduğum *Dîvân* metnini ihtiva etmektedir.

Eksiklerin tamamlanıp kusurların bağışlanacağını diler, çalışmam sırasında emeği geçen ve katkısı olan herkese teşekkür ederim.

İzmit, 2007

---

[*] Bu çalışma, 2007 yılında Akçağ Yayınları tarıfından divanlar serisinin 14. kitabı olarak yayınlanmıştır.

KAYNAKÇA

Babinger, Franz, *Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri*, Çev. Coşkun Üçok, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 2000.

Bağdatlı İsmail Paşa, *Îzâhü'l-Meknûn fi'z-Zeyli 'alâ Keşfi'z-Zünûn 'an Esâmîi'l- Kütübi ve'l-Fünûn*, MEB Yayınları, İstanbul 1947.

Başpınar, Fatih, Pervâne Beg, Mecmû'atü'n-Nezâ'ir (315[a]-340[a]), Marmara Ünv. Türkiyat Araşt. Enst., Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2003.

Bilgin, Üzeyir, Pervâne Beg, Mecmû'atü'n-Nezâ'ir (131[b]-164[b]), Marmara Ünv. Türkiyat Araşt. Enst., Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2002.

Bursalı Mehmed Tahir, *Osmanlı Müellifleri*, Haz. Cemal Kurnaz, Mustafa Tatçı, Bizim Büro Yayınları, Ankara, 2000.

Ebü'l-Fidâ İsmâîl b. Muhammed Aclûnî, *Keşfü'l-Hafâ ve Müzilü'l-İlbâs,* 1162/1749, thk. Ahmed Kalaş, c.2, Mektebetü't-Türasi'l-İslâmî, Haleb [t.y.].

Enuşe, Hasan, *Dânişnâme-i Edeb-i Fârisî: Edeb-i Fârisî der-Afganistân*, c. III, Tahran 1381(2002).

Gelibolulu Mustafa Âlî, *Künhü'l-Ahbâr'ın Tezkire Kısmı*, Haz. Mustafa İsen, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara 1994.

İpekten, Haluk, Mustafa İsen, Recep Toparlı, Naci Okçu, Turgut Karabey, *Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1988.

Kafzâde Fâizî, *Zübdetü'l-Eş'âr*, Süleymaniye Küt. Şehid Ali Paşa Böl. No: 1877.

Karatay, Fehmi Edhem, *Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Türkçe Yazmalar Kataloğu*, Topkapı Sarayı Müzesi Yay., İstanbul 1961.

Kâtip Çelebi, *Keşfü'z-Zünûn*, Maarif Matbaası, c.I, İstanbul 1941.

Kavruk, Hasan, *Eski Türk Edebiyatında Mensur Hikâyeler*, MEB Yayınları, İstanbul 1998.

Kramers, J. H., “Mısır”, *İslam Ansiklopedisi*, MEB Yayınları, Eskişehir 2001.

Levend, Agah Sırrı, *Gazavat-nâmeler ve Mihaloğlu Ali Bey'in Gazavât-nâmesi*, TTK Basımevi, Ankara 1956.

Mecmû'a, Süleymaniye Kütüphanesi, A- Tekelioğlu Bölümü No: 869, 58b-59b.

Mehmed Süreyyâ, Sicill-i Osmânî, Sdl. Seyit Ali Kahraman, Haz. Nuri Akbayar, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 1996.

Mes'ûd bin Ahmed, *Süheyl ü Nev-bahâr*, Haz. Cem Dilçin. AKM Yayınları, Ankara 1991.

Müstakimzâde Süleymân Sadettin Efendi, *Mecelletü'n-Nisâb*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 2000.

Onay, Ahmet Talat, *Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar*, MEB Yayınları, İstanbul 1996.

Pakalın, Mehmet Zeki, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, c. II. MEB. Yayınları, İstanbul 1993.

Rızâ, Es-Seyyid, *Tezkire-i Rızâ*, Dersaadet İkdam Matbaası, İstanbul 1316.

Rieu, Charles, *Catalogue of The Persian Manuscripts in The British Museum*, v. II, Oxford 1996.

Riyâzî, *Riyâzü'ş-Şu'arâ*, Süleymaniye Küt. Esad Efendi Böl., No: 387.

Süheylî Ahmed bin Hemdem Kethudâ, *Acâ'ibü'l-Me'âsir ve Garâ'ibü'n-Nevâdir*, Nuruosmaniye Küt. No: 4117.

Süheylî Ahmed bin Hemdem Kethudâ, *Dîvân*, Amasya Beyazıt İl Halk Kütüphanesi, No: 1098.

Süheylî Ahmed bin Hemdem Kethudâ, *Târîh-i Mescid-i Harâm*, Sül. Küt., Yazma Bağışlar Bölümü, No: 3745.

Süheylî Ahmed bin Hemdem Kethudâ, *Târîh-i Şâhî*, Sül. Küt. Fatih Böl. No: 4356.

“Süheylî Ahmed”, *Yeni Türk Ansiklopedisi*, Ötüken Neşriyat, c. 10, İstanbul 1985.

Süheylî, Ahmed bin Hemdem, *Türk İslam Tarihinden (Nevâdir-i Süheylî),* Haz. Şemsettin Kutlu, (t.y.), Tercüman Gazetesi 1001 Temel Eser: 83.

"Süheylî, Ahmed", *Türk Ansiklopedisi*, Milli Eğitim Basımevi, c. 30, Ankara 1981.

Şentürk, A. Atilla, "Osmanlı Edebiyatında Felekler, Seyyare ve Sabiteler (Burçlar)", *Türk Dünyası Araştırmaları*, Haziran, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, İstanbul 1994.

Tarlan, Ali Nihat, "Bir İmlâ Hususiyeti", *Türkiyat Mecmuası*, İÜ Türkiyat Enstitüsü, c.III, İstanbul 1926-33.

Tayşi, M. Serhan, *İstanbul Kütüphaneleri Türkçe Tarih-Coğrafya Yazmaları Kataloğu*, Maarif Matbaası, İstanbul 1943.

Tekindağ, Şehâbeddin, "Canbulat", *İslam Ansiklopedisi*, MEB Yayınları, Eskişehir 2001.

Tekindağ, Şehâbeddin, "Damad Mehmed Paşa", *İslam Ansiklopedisi*, MEB Yayınları, Eskişehir 2001.

Tokmak, A. Naci, *Telaffuzlu Türkçe-Farsça Ortak Deyimler Sözlüğü*, Simurg, İstanbul 2001.

Tuman, Mehmet Nâil, *Tuhfe-i Nâilî*, Haz. Cemal Kurnaz, Mustafa Tatçı, Bizim Büro Yayınları, Ankara 2001.

Uzunçarşılı, İ. Hakkı, *"Osmanlı Devleti Zamanında Kullanılmış Olan Bazı Mühürler Hakkında Bir Tetkik"* Belleten, c. IV, sayı. 16, TTK Yayınları Ankara 1940, s. 495-544 + CVIII lvh., 27 mühür.

Uzunçarşılı, İsmail Hakkı, *Osmanlı Tarihi*, c. III, II. Kısım, TTK Yayınları, Ankara 1954.

Ünver, İsmail, *Çevriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler*, Türkoloji Dergisi, cilt XI, sayı I, Ankara Ünv. DTCF Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Enst., Ankara 1993.

Yağcı, Şerife, *"Süheylî'nin Acâibü'l-Meâsir ve Garâibü'n-Nevâdir'i"*, Ege Üniversitesi Sosyal Bil. Enst., Doktora Tezi, İzmir 2001.

Yılmaz, Mehmet, Edebiyatımızda İslâmî Kaynaklı Sözler, Enderun Kitabevi, İstanbul 1992.

KISALTMALAR

age.	: adı geçen eser
agm.	: adı geçen madde
AKM	: Atatürk Kültür Merkezi
Bkz.	: Bakınız
Böl.	: Bölüm
c.	: cilt
d.	: doğumu
h.	: hicrî
Haz.	: Hazırlayan
Hz.	: Hazret
İA	: MEB İslam Ansiklopedisi
İÜ	: İstanbul Üniversitesi
Ktp.	: Kütüphanesi
lvh.	: levha
m.	: miladî
MEB	: Millî Eğitim Bakanlığı
No	: Numara
ö.	: ölümü
s.	: sayfa
Sdl.	: Sadeleştiren
TDK	: Türk Dil Kurumu
TTK	: Türk Tarih Kurumu
ty	: tarih yok
Ünv.	: Üniversite
yk.	: yaprak
yy.	: yüzyıl

SÜHEYLÎ'NİN HAYATI, EDEBÎ KİŞİLİĞİ VE DÜŞÜNCE YAPISI

HAYATI

Adı ve mahlâsı:

Süheylî mahlası ile tanınan şair ve münşî sanatçının asıl adı Ahmed, künyesi Süheylî Ahmed bin Hemdem Kethudâ'dır.[1] Eserlerinde daha çok mahlasını kullanmış, onu asıl ismi gibi benimsemiştir.[2] Süheyl, güney yarım kürede bulunan parlak bir yıldızdır. En iyi Yemen'den görünen bu parlak yıldızın la'l ve akik gibi değerli taşlara kırmızı rengini verdiğine inanılmaktadır. O yüzden akik ile Yemen genellikle birlikte kullanılmıştır.[3] Aslen Şamlı olduğunu bildiğimiz sanatçı, kendisini doğunun parlak yıldızı gibi gördüğü için *Süheylî* mahlasını seçmiş olmalıdır.[4]

Türk Edebiyatında *Süheylî* mahlasıyla tanınan iki şair daha bulunmaktadır. Bunlardan biri Çağatay sahası şairi Süheylî Emîr Nizâmü'd-dîn Ahmed (ö. 918/1513)'tir.[5] Emîr Nizâmü'd-dîn Ahmed, bugün elimizde bulunmayan Türkçe Dîvân'ı, İstanbul kütüphanelerinde iki nüshası bulunan Farsça Dîvân'ı[6] ve Leylâ ile Mecnûn isimli mesnevisi ile tanınmaktadır. Diğer Süheylî ise 1008 (1599-1600) yılında vefat eden mülâzım ve müderrislik yapmış olan Ankaralı Mustafa

---

1 Agâh Sırrı Levend, *Gazavat-nâmeler ve Mihaloğlu Ali Bey'in Gazavât-nâmesi*, s. 36; M. Serhan Tayşi, *İstanbul Kütüphaneleri Türkçe Tarih-Coğrafya Yazmaları Kataloğu*, s. 15; Mehmet Nail Tuman, *Tuhfe-i Nâilî,* c.I, s. 458.

2 "Ahmed Süheylî bin Hemdem Kethudâ," Süheylî, *Târîh-i Şâhî*, Sül. Küt. Fatih Böl. No: 4356, yk. 255[a], 2[b], 6[a]; "Ahmed eş-şehîr be-Süheylî", Süheylî, *Târîh-i Şâhî*, yk.490[a]; *Târîh-i Mescid-i Harâm*, Sül. Küt., Yazma Bağışlar Bölümü, No: 3745, yk. 215[b].

3 Ahmet Talat Onay, *Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar ve İzahı*, s. 443-4.

4 Dîvân'da yer alan;

Sipihr-i sifle beni pây-mâl kılmışdur
'Ulüvv-i şân ile gerçi süheyl olur manzûr (Dîvân K. 24/43)

beytinde şair, süheyl yıldızının dikkat çekişi şanı yüce görüntüsü ile kendisi arasında bilinçli bir ilişki kurmaktadır.

5 Bağdatlı İsmail Paşa, *Keşfü'z-Zünûn Zeyli*, c.I, s. 138.; Hasan Enuşe, *Dânişnâme-i Edeb-i Fârisî: Edeb-i Fârisî der-Afganistân*, c. III, s. 521.

6 Süleymaniye Küt. Esad Efendi Böl. No: 3422, 186-206 yk; Nuruosmaniye Kütüphanesi No: 3824. Eser üzerinde bir doktora tezi hazırlamıştır. (Dîvân-ı Süheylî, Haz. Ömer Okumuş, Tahran Ünv. Edeb. ve Beşeri İlimler Fak, Tahran 1352.)

Çelebi'dir.[7] Bugün için elimizde bu şaire ait birkaç şiir dışında bulgu ve bilgi bulunmamaktadır.

Süheylî'nin yaşadığı döneme ışık tutan kaynaklarda, şairin hayatı hakkında yetersiz ve kimi yanlış bilgiler bulunmaktadır. Tezkirelerde ve benzer biyografik eserlerde hayatına dair doğru bilgiler, onun Hemdem Kethudâ'nın oğlu olduğu, Mısır'da divan katipliği yaptığı ve aslen Şamlı olduğu ile sınırlıdır[8]. Ansiklopedi ve kataloglardaki bilgiler ise eksik olmakla birlikte eserlerinden derlendiği için bazı doğru bilgileri içermektedir. *Süheylî*'nin hayatını, eserlerinden özellikle *Dîvân*'ından yararlanarak ortaya koymaya çalıştığımız için bu kaynaklardaki bilgilerin künyelerini dipnotta vermekle yetineceğiz.[9] *Süheylî*'nin Acâ'ibü'l-Me'âsir ve Garâ'ibü'n-Nevâdir'i üzerine hazırladığı, bizim de yararlandığımız doktora çalışmasında meslektaşım Şerife Yağcı da, yazar ve şair *Süheylî*'nin hayatı ve eserleri hakkında önemli bulgu ve bilgilere ulaşmıştır.[10]

Memleketi:

Süheylî Fezâil-i Şâm adlı eserinde ve *Dîvân*'ında Şamlı olduğunu belirtmektedir. Halen kapalı olduğu için giremediğimiz İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesinde bulunan Fezâil-i Şam adlı eserinden, şairin Şam'da doğmuş ve büyümüş olduğunu, öğrenim

---

[7] Kafzâde Fâizî, *Zübdetü'l-Eş'âr*, Süleymaniye Küt. Şehid Ali Paşa Böl, No: 1877, yk. 54[a]; Riyâzî, *Riyâzü'ş-Şu'arâ*, Süleymaniye Küt. Esad Efendi Böl., No: 387, yk. 63[b]; Es-Seyyid Rızâ, *Tezkire-i Rızâ*, Der-saâdet-İkdam Matbaası, İstanbul 1316, s. 5; Mehmet Nail Tuman, *Tuhfe-i Nâilî,* c.I, s. 459.

[8] Kaf-zâde Fâizî, *Zübdetü'l-Eş'âr*, Süleymaniye Küt. Şehid Alie Paşa Böl, No: 1877, yk. 54[a]; Mehmet Nâil Tuman, *Age*, c. I, s. 458; Müstakimzâde Süleymân Sadettin Efendi, *Mecelletü'n-Nisâb*, yk. 263[b]; Bursalı Mehmed Tahir, *Osmanlı Müellifleri*, c. III, s. 68.; Bağdatlı İsmail Paşa, *Age*, c. I, s. 72; Kâtip Çelebi, *Keşfü'z-Zünûn*, c.I, s. 793; Mehmed Süreyyâ, *Sicill-i Osmânî*, c.III, s. 128; Franz Babinger, *Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri*, s. 178; Hasan Kavruk, *Eski Türk Edebiyatında Mensur Hikâyeler*, s. 140-143; Haluk İpekten vd., *Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, s. 458.

[9] M. Serhan Tayşi, *Age*, s. 15-16; Fehmi Edhem Karatay, *Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Türkçe Yazmalar Kataloğu*, s. 190-1; Agâh Sırrı Levend, *Age*, s. 28, 34-36; "Süheylî Ahmed", *Yeni Türk Ansiklopedisi*, c. 10, s. 3753; "Süheylî, Ahmed", *Türk Ansiklopedisi*, c. 30, s. 21.

[10] Şerife Yağcı, *"Süheylî'nin Acâibü'l-Meâsir ve Garâibü'n-Nevâdir'i"*, Ege Üniversitesi Sosyal Bil. Enst., Doktora Tezi, İzmir 2001.

sürecini büyük ölçüde burada tamamladığını öğrenmekteyiz.[11] *Dîvân*'da da birkaç yerde ayrıldığı vatanına, Şam'a olan özlemini dile getirmektedir.[12] Hakkında bilgi veren kaynaklardan ve kendi eserlerinden *Süheylî*'nin doğum tarihi ile ilgili bir bilgiye rastlamıyoruz.

Bağdat'ta bulunduğu 1001 (1592/93) senesinde Anadolu'dan Bağdat'a gelen şair Hâtemî Bey'e (ö. 1595/96) yazdığı şiirde (Dîvân, Kıt. 15) *Süheylî* ile ilgili önemli bilgilere rastlanır. Şair, sürekli seyahat etmekte olan Hâtemî'ye[13] İstanbul'a götürülmek üzere verdiği şiirde, isimlerini bildiği ve pek çoğunu tanıdığı kırk üç şairden bahseder. Selam yolladığı bu şairlerin İstanbul kahvehanelerinde yaptıkları sohbet meclislerine daha önce katılmış olan *Süheylî*, Hâtemî Bey'e bu meclisleri sorarak İstanbul'a olan özlemini dile getirir. Bu şiirde, İstanbul güzellerini sorarken Vefâ'dan, gördüklerini yazması için "bir kulaç kağıd" yetmeyecek kadar güzel olan Kağıthane temaşasından söz eder. Şiirde yer alan;

SÜHEYLÎ'yem tulû'um Şâm burcındandur ammâ kim
Zuhûrı topragındandur Sitanbûl u Galata'nuŋ
(Dîvân, Kıt. 15/53)

beytinden *Süheylî*'nin Şam'da doğmuş olmakla birlikte özellikle şair kimliği ile İstanbul'da yetişip şöhret bulduğunu öğrenmekteyiz.

Babası:

Süheylî'nin babası Hemdem Kethudâ'dır. Kethudâ, yeniçerilerin bulunduğu yerlerde mahallî hükümet ile ocağın işlerini düzenlemekle görevli olanlara ve vezirlerin işlerini gören yardımcılara verilen bir

---

[11] Vatanumdur benüm o cây-ı latîf
Şehr-i dârü's-selâm makâm-ı şerîf

Mevlidümdür o şehr-i rûh-efzâ
Anda buldum fakîr neşv ü nemâ
....
Eyledüm nice yıldur anda makâm
Şuğl-ı 'ilme idüp tetabbu'-ı tâm (Şerife Yağcı, *Age*, s. 23.)

[12] Düşüp sevdâ-yı 'ışka zülfüŋe meyl eyledüm cânâ
Diyârumdur n'ola eylerse göŋlüm ârzû Şâm'ı (Dîvân, G. 333/4)

[13] Gelibolulu Mustafa Âlî, *Künhü'l-Ahbâr'ın Tezkire Kısmı*, s. 303; Mehmed Süreyyâ, *Sicill-i Osmânî*, c.II, s. 655.

ünvandır.[14] *Dîvân*'da, "merhûm pederüm Hemdem Kethudâ Bağdâd'da binâ eyledügi târemenüŋ târîhidür" başlığı ile yer alan tarih şiirinde, babasının kethudâ olduğundan ve 1001 (1592/93) tarihinde Bağdat'ta bir kümbet yaptırdığından söz eder (Kıt. 5). Hemdem Kethudâ'nın Şam'dan ne zaman ayrılıp hangi görevle İstanbul'a gittiğini bugün için kesin olarak bilemiyoruz.

Hemdem Kethudâ, Sultan III. Mehmed (1595-1603) döneminde Avusturyalıların elinde bulunan en önemli Macar kalelerinden biri olan Eğri kalesinin fethinde şehit düşmüştür. Eski vezirazamlardan Cerrah Mehmed Paşa ve daha sonra *Süheylî*'nin hamisi olan Cafer Paşa'nın da katıldığı bu çetin savaşta, Osmanlı orduları önemli kayıplar vermiştir. *Süheylî*, Cerrah Mehmed Paşa'ya intisab ettikten sonra yazdığı kasidede;

'Ale'l-husûs ki bir Hemdem'ümden ayrıldum
Ki hem pederdi baŋa hem enîs idi hem yâr (Dîvân, K. 23/4)

beyti ile, babasını kaybettikten sonra kendisine yardım elini uzatan Cerrah Mehmed Paşa'ya şükranlarını ifade eder. Hemdem Kethudâ'nın ölümünden sonra, oğlu *Süheylî*'nin Cafer Paşa ve Cerrah Mehmed Paşa'nın yardımını ve desteğini gördüğünü bilmemize rağmen Hemdem Bey'in bu paşalardan birine kethudalık ettiğini söyleyebilmek için kesin bir delilimiz bulunmamaktadır.

Süheylî'nin ortaya koyduğu eserler ve çocukluğundan beri sahip olduğu ilim hevesi, babasının bilgi ve birikiminden kaynaklanıyor olmalıdır. Edebî ve tarihî kaynaklarda Hemdem Bey'in böyle bir birikiminden bahsedilmediği gibi Hemdem biyografisine en yakın bilgi Mehmed Nail Tuman'ın verdiği Acem Hemdemî olarak şöhret bulan Tebrizli Hemdem Çelebi'ye aittir.[15] Bu bilgiden ibaret olan şahsın Hemdem Kethudâ olduğunu söylemek de bugün için mümkün görünmemektedir.

Hayatı:

Şam'da doğup eğitiminin önemli kısmını burada tamamlamış olan *Süheylî*, ailesiyle İstanbul'a büyük olasılıkla babasının devlet memuriyeti sebebiyle taşınmıştır. Babasının yönlendirmesi ile çocuk

---

14 Bkz. Mehmet Zeki Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, c. II, s. 252.

15 Mehmed Nail Tuman, *Age*, c. II, s. 1217.

yaştan itibaren Şam'da iyi bir eğitim görmüş, öğrenmeye hevesli bir genç olarak İstanbul'a gelmiştir. Hâtemî Bey'e yazdığı manzum mektupta, özellikle şiir konusunda kendisini İstanbul'un yetiştirdiğini söyler (Dîvân, Kıt. 15/53). Bu mektuptan, pek çok şairin katıldığı meclislerden haberdar olan *Süheylî*'nin, İstanbul'daki edebî hareketliliği yakından izlediği anlaşılmaktadır. İstanbul'da gördüğü bu edebî atmosferin etkileri yanında Arapça ve Farsça bilgisi, onun kültürel birikimine önemli katkılar sağlamış, kısa sürede devlet işlerinde değerlendirilmesi gereken şahsiyetlerden olmuştur. Zaten babasının da Şam'dan kalkıp İstanbul'a gelmesi, ailenin döneminde öne çıkan meziyetlere sahip olduğunu göstermektedir.

Süheylî, tarih sahnesine ilk olarak tarihçi-yazar kimliği ile çıkar. Eserlerinden öğrendiğimize göre, ilk görevi Özdemiroğlu Osman Paşa'nın serdarlığında düzenlenen Tebriz seferindeki münşîliğidir. 993 (1585)'te düzenlenen seferde, Osman Paşa ile Gazi Giray Han'ın görüşmelerinde yazılı kayıt tuttuğu bilindiğinden[16] Paşa'nın yanında resmî ya da gayrı resmî yazışmalar yapmak, kayıtlar tutmakla görevlendirilmiş olmalıdır.

Bu tarihlerde henüz vakanüvistlik ünvanı verilmeye başlanmadığı ve resmî tarih yazıcılığı kurumsallaşmadığı için, vakanüvistlik olarak da adlandırılmayacak bir görevle tarih yazıcılığı yapılmaktadır. Zaten, ilk eseri olan Târîh-i Şâhî'yi 1000 (1591/92) yılında yazmış olması, şairliğinden önce münşîliğini öne çıkarmaktadır. Kesin olarak bildiğimiz iki resmî ünvanı, Halep muhasebeciliği[17] ve Mısır divan katipliğidir.[18]

Süheylî'nin Özdemiroğlu Osman Paşa ile çıktığı bu seferden İstanbul'a kalıcı olarak döndüğünü söylemek mümkün değildir. Bu seferi izleyen tarihlerde gerek yukarıda belirttiğimiz Cafer Paşa'nın himayesinde gerekse Osman Paşa'nın sadareti döneminde (1584-85)

---

[16] Süheylî, *Târîh-i Şâhî*, yk. 255[a]

[17] Süheylî, *Acâ'ibü'l-Me'âsir ve Garâ'ibü'n-Nevâdir*, Nuruosmaniye Küt. No: 4117, yk. 7[a]-9[b].

[18] Vezir Kara Mehmed Paşa sadarete görevlendirildiğinde 1027 (1617/18)'de yazdığı şiirde bu son görevini;

Kitâbet hıdmetine ben kuluŋı eyledüŋ çâker
Elümde hâme vü defter velî hâric-i ez-defter (Dîvân, Msd. 12/5)

şeklinde tarif eder.

İstanbul dışındadır. Osman Paşa Şam valisi iken Celâlî Hasan üzerine gönderildiğinde (Dîvân, K.38/3) *Süheylî* bir süre ayrı kaldığı Paşa'nın yanına dönmekten duyduğu hoşnutluğu dile getirmektedir (K. 29/30-1).

Öyle tahmin ediyoruz ki *Süheylî*, babası Hemdem Kethudâ ile Eğri seferinde birlikte bulunan Cafer Paşa ya da Cerrah Mehmed Paşa ile babası aracılığı ile tanışmış, babasının ölümünden sonra bu tanışıklık üzerine yardım görmüştür. Târîh-i Şâhî'de "velînimetim efendim" dediği Cafer Paşa'nın, fetihten sonra 1001 (1592/93) senesinde Şam valiliği görevinde bulunduğu[19] sırada *Süheylî,* "bey" sıfatı ile Paşa'nın hizmetindedir.[20] Cafer Paşa'dan bir mevki ya da maddî bir yardım istemeyen *Süheylî*, onun kapısında hizmet etmekten sadece itibar kazanacağını dile getirir (K. 20/24-25). Kendisini ziyarete gittiğinde yazdığı bir kasidede, Cafer Paşa'yı daha önceden tanıdığını ve yardımını gördüğünü belirttiğine göre[21] bu göreve de onun sayesinde getirildiğini söylemek yanlış olmaz.

Cafer Paşa ve Özdemiroğlu Osman Paşa'nın vefatından sonra Bağdat ve Şam bölgesinde de kalamayan *Süheylî*; Cerrah Mehmed Paşa'nın sadaretinde (1598-99) İstanbul'a dönmüş olmalıdır, çünkü Paşa için yazdığı kasidede, babasının ölümünden sonra kendisinin şerefli hizmetinden duyduğu hoşnutluğu dile getirir (Dîvân, K. 23/9). Paşa sadrazam iken sunulan bu şiirden ve Paşa'nın çocuklarının sünneti için yazdığı şiirlerden (Dîvân, Kıt. 9) *Süheylî*'nin 1596-1598 yıllarında İstanbul'da bulunduğunu söyleyebiliriz.

Babasından iki yıl sonra 1598'de ve 1605'te ikisine de Fatma adını verdiği iki kız çocuğunu kaybeden (Dîvân, Kıt. 19, 29) şair, musahipleri Osman Paşa ve Cafer Paşa'dan sonra sığındığı Cerrah Mehmed Paşa'nın 1599'da azlinden ve nikris hastalığından dolayı istikbal göremeyişinden olsa gerek tekrar Şam'a dönmek zorunda kalmıştır. Bu tarihten sonra *Süheylî*'nin çok istemesine rağmen bir daha İstanbul'a dönemediğini düşünmekteyiz.

---

19 Süheylî, *Târîh-i Şâhî*, yk. 335[b]

20 Eyâ müşîr-i mükerrem sen ol melek-şânsın
Ki devletüŋde **beg** olmaķ kuluŋa 'âr gelür (Dîvân, K. 20/18)

21 Sa'y idüp gelmişem ziyâretine
Ben fakîre bu hacc-ı ekberdür (Dîvân, K. 21/34)

1011 (1602) tarihli şiirden *Süheylî*'nin İstanbul'dan Şam'a doğru giderken Konya'ya uğradığını söylemek yanlış olmayacaktır. Gerek bu şiirden gerekse *Dîvân*'daki pek çok ifadeden bir Mevlânâ âşığı olduğunu bildiğimiz şair, bu tarihte Mevlânâ'nın türbesini ziyaret etmiştir (Msd. 1).

Sultan III. Mehmed (1595-1603) döneminde yazdığı bir kasidesinde, elde ettiği şiir yeteneği sayesinde genç yaşında tanınan bir kişi olduğunu belirtir (Dîvân, K. 8/40-42). Bu yaşta çektiği sıkıntılardan bahseden *Süheylî*, üst üste belalara maruz kaldığını, rezillerin safa sürüp fazilet sahiplerinin cefa çektiğini, kendisinin de acınacak halde bulunduğunu dile getirir (Dîvân, K. 7/2-9). Akrabalarından da hep zarar gördüğünü, onların da felekten beter sırt çevirdiklerini söyleyerek (Dîvân, K. 7/14-15) bir müsahip ihtiyacını hissettirir.

Kemâlüŋle birdür meşârık megârib

diyen şair, Şamlı olmasının hükümdar nezdinde bir eksiklik olmayacağı düşüncesini, onun olgunluk sahibi oluşuna bağlar. Kendisinin akranları arasında üstün yetenekli bir şair olduğunu, kişilik ve maneviyatının da buna uygun olduğunu anlatır. Arapça ve Farsçaya olan yatkınlığının sevindirici bir durum olduğunu, aksanındaki bozukluğun yadırganmayacağını anlatmaya çalışırken devletlilerin seçkin kulları arasında olmayı arzu ettiğini îmâ ederek, koruma ve sahiplenme talebini dile getirir (Dîvân, K. 7/21-29).

Sultan I. Ahmed'in (1603-1617) saltanat tacını giymesi üzerine kendisine şiir yazan *Süheylî*, yıllarca ilim elde etmek için çalıştığını, seferden sefere koştuğunu, artık bu zor görevden alınıp ilmî birikimi ve kanaati doğrultusunda kendisine yeni bir görev verilmesini ister. Bu kaside ile ömrünün geri kalan kısmını geçirmek üzere hükümdardan Kabe'ye gönderilmeyi isterse de (Dîvân, K. 9/34-39) bu yönde bir işarete rastlanmaması bu isteğin yerine getirilmediğini göstermektedir.

Sultan III. Mehmed ve Sultan I. Ahmed'ten istediklerini alamayan *Süheylî,* yönünü Güzelce Mahmut Paşa'ya (ö. 1605) çevirir. Paşa'nın sadarete atanması (1602) üzerine yazdığı kaside aracılığı ile, yapmakta olduğu görevi şairliği üzerinden sorgulamaktadır. Bu şiirde, kendisine sahip çıkıldığında yeteneğini gösterip en iyi şairler

derecesinde eserler verebileceğine olan inancını ve güvenini sergilemek ister (Dîvân K. 14/26-28). Bu ve buna benzer ifadelerden, şairin niteliklerine uyan bir göreve getirilmediği ve sürekli şikayet ettiği sefer halindeki görevine devam ettiği anlaşılmaktadır.

Süheylî'nin Acâibü'l-Meâsir ve Garâibü'n-Nevâdir adlı eseri üzerine yaptığı çalışmada Şerife Yağcı, *Süheylî*'nin bu tarihlerdeki Şam bağlantısı ile ilgili önemli bilgilerin bulunduğu nüshaya dikkat çeker.[22] Bu nüshadaki bilgilere göre 1014 (1605) yılında Sultan I. Ahmed'in fermanıyla Cağalazade Sinan Paşa serdarlığında şark seferi düzenlenmiş, Halep beylerbeyliği Nasuh Paşa'nın elinden alınarak Canbulatzâde Hüseyin Paşa'ya verilmiştir. Bu görevlendirmede Halep defterdarlığı Sahûnîzâde Mehmed Efendi'ye, Halep muhasebeciliği de *Süheylî'*ye verilmiştir. *Süheylî*, Hüseyin Paşa'nın yeğeni ve damadı olan Canbulatzâde Ali Bey ile, amcası Halep valisi Hüseyin Paşa'nın vekili ve mübaşiri sıfatıyla İstanbul'dan Halep'e doğru yola çıkmışlardır. Halep yakınlarında Hüseyin Paşa'nın dededen ocaklığı olan Kilis'te karşılanmışlar, birkaç gün burada kaldıktan sonra doksan üç gün sürecek olan Nasuh Paşa direnişini ber taraf etmek üzere kaleye yönelmişlerdir.

Kaleye sığınmış olan Nasuh Paşa'nın askerleri, bir ara kaleden dışarı çıkıp karşı gruptan pek çok adamı öldürdüğü sırada *Süheylî*'nin bulunduğu yeri de basmış, *Süheylî*'nin bir hizmetkârını öldürüp on bir atını kaçırmışlardır. Beraberindeki bütün maddî varlığı çalınan şairin bir tek atı kalmıştır. Araya giren ülemanın da yardımıyla barış sağlanmış, Halep kalesi muhafızlığı ve valiliği Hüseyin Paşa'ya geçmiştir. Bu olay üzerine bir tarih şiiri yazan *Süheylî*'ye Canbulatzâde Hüseyin Paşa; "Biz seninle baba dostuyuz, seni derûndan severin" deyip pek çok lütuf ve keremlerde bulunmuştur. Hüseyin Paşa şark seferi için görevlendirildiğinde; "İstanbul'dan 'ıyâl ü evlâduŋı getirgil Kilis'de senüŋle bir yirde olalum, saŋa bir a'lâ çiftlik hîbe eyleyeyüm; saŋa bakar, kemâl-i refâhiyyet ü safâ ile geçinürsin." diyerek İstanbul'a gitmesine şartlı izin vermiştir.

Bu söz üzerine yol hazırlığı yapılırken gitmesine bir akşam kala; Hızır Bey, Ali Bey ve Derviş Bey'in bulunduğu sohbet meclisinde Hüseyin Paşa bir kağıda bir şeyler yazarak elden ele dolaşmasını ister.

---

[22] Şerife Yağcı, *Age*, s. 26-27.

Hüseyin Paşa, kağıda "*Süheylî*"ye olan riâyet baŋadur, tekayyüd idesiz." yazarak ertesi gün *Süheylî*'yi birlikte uğurlamalarını ve gereken ne ise temin edilmesini emreder. Ertesi sabah mecliste bulunan beyler, her biri birer ikişer at ve katır, ellerindeki tezkirelerde birer donluk kemha ve çuka getirir ve birkaç saat içinde yaklaşık üç yüz kuruş kadar sikke toplanır. En son Hüseyin Paşa bir çift sepet kumaş, beş yüz kuruş, bir at, giyecek ve mektup kesesi içinde yüz kuruş cep harçlığı vererek *Süheylî*'yi geri dönmek üzere uğurlar.[23]

Osmanlı hükümeti tarafından kendisine ocaklık olarak Kilis sancağı verilen Canbuladoğlu Hüseyin Paşa, Şam zorbalarına karşı Nasuh Paşa'ya yardım etmesine rağmen Paşa ile araları açılmış ve Cağalazâde Sinan Paşa'nın desteği ile Nasuh Paşa'nın elinden kaleyi teslim almıştır.[24] Fakat Sinan Paşa'nın, İran seferine katılması için gönderdiği emri ağırdan aldığı için Van'da idam edilmiştir. Canbulatzâde Ali Paşa, amcasının idamı üzerine yirmi bin kişilik bir kuvvet toplamış ve Osmanlı hükümetini oldukça uğraştırmış bir asi ve Celâlî reislerinden biri olarak tarihe geçmiştir. Şam ve Halep bölgesinde yağma ve tahribata da kalkışan Ali Bey, gücünü Adana civarına kadar yaymış, adına para bastırıp hutbe bile okutmuştur. 1607'de Kuyucu Murad Paşa tarafından hezimete uğratılan Canbulatoğlu, bir ara arabulucular yardımıyla Sultan I. Ahmed'e hesap verdikten sonra güven telkin etmişse de düzen tutturamamış, yeniçerilerin elinden Belgrat'a kaçması üzerine Kuyucu Murad Paşa tarafından 1611'de idam edilmiştir.[25]

Süheylî'nin Osmanlı hükümeti ile çeşitli gelgitler yaşayan bu aile ile tanışıklığı Suriye yıllarına dayanıyor olmalıdır. Kilis ve Halep tarafına yerleşmiş olan Canbulatoğulları, Suriye'de Canbuladiye denilen bir aileden gelmektedir.[26] *Süheylî*, bu tarihlerden hemen önce, Sultan I. Ahmed ve Güzelce Mahmud Paşa'ya yazdığı kasideler aracılığı ile ya da Canbulatoğulları ile olan tanışıklığı üzerine görevlendirildiği Halep muhasebeciliği görevini, Canpulatoğullarının kötü sonundan anlaşıldığı üzere yerine getirememiş olmalıdır.

---

23 Süheylî, *Acâ'ibü'l-Me'âsir ve Garâ'ibü'n-Nevâdir*, Nuruosmaniye Küt. No: 4117, yk. 7[a]-9[b].

24 İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, c. III, II. Kısım, s. 365.

25 Şehâbeddin Tekindağ, "Canbulat", *İA*, c. 3, s. 22-23.

26 Şehâbeddin Tekindağ, "Canbulat", *Age*, c. 3, s. 22.

Himayelerine sığındığı ya da birlikte görevlendirildiği ailenin, devlete karşı isyan girişiminde bulunmuş olması *Süheylî*'yi de zor durumda bırakmıştır. Şair, ne İstanbul'da kalabilmiş ne de Halep, Kilis veya Şam dolaylarına dönebilmiştir. Belki de bu yılların bulanık havasından tedirgin olarak soluğu Mısır'da almıştır. Çünkü, Canbulatoğullarının devlete karşı takındığı tavrın *Süheylî*'yi endişelendirmiş olması, şiirlerine yansıyan dünya görüşüne ve olaylar karşısında sergilediği devlet şuuruna uygun düşmektedir.

1599-1600 tarihinde Hadım Cafer Paşa'yı, 1604'te de Cerrah Mehmed Paşa'yı kaybeden *Süheylî*, en son tutunduğu ve çokça ihsanlarını gördüğü Canbulatoğulları macerasından sonra yine sahipsiz kalmıştır. Onun hayat hikâyesini bugünkü bilgilerimizle 1015 (1606) yılından itibaren Mısır'da takip etmekteyiz. Mısır'da divan[27] katibi olarak görev yapan şair-yazar *Süheylî*'nin, Târîh-i Mısr-ı Cedîd adlı eserinden, bu tarihten 1038 (1628-29) yılına kadar geçen olayları bizzat yaşadığı anlaşılmaktadır. *Süheylî* Mısır'a geldikten kısa bir süre sonra Mısır valiliğine Mehmed Paşa atanmıştır (1015 (1607)). Paşa'nın Mısır'a gelişi ile vergi tahsil meselesi hallolmuş ve askeri ocaklarının halka yapmakta olduğu zulüm ortadan kaldırılarak önemli bir huzur ortamı sağlanmıştır.[28]

Süheylî, böylesine dirayetli bir devlet adamı ve gönül ehli bir sufiyi kendisine yakın bulmuş olmalı ki bugün elimizdeki nüshada bulunan *Dîvân*'ında on bir kaside, üç müseddes, bir müsemmen ve bir tercî'-bend şiirini Paşa için yazmıştır. Yazdığı kasidelerde kendisinden himmet bekler, hatta "dirlik" vermesini (Dîvân, Tsm. 1/5-6) ister. Otuz yıldır gurbette fazilet ve irfan için seyahatte bulunduğunu ve durumundan hoşnut olmadığını aktarır.

Mısır'da sürekli gurbet sıkıntısından bahseden şair (Dîvân, K. 40/14, 20), Paşa'dan kendisine İstanbul'da bir görev vermesini ister. Paşa, 1020 (1612) yılından itibaren kaptan-ı deryalığa yükselerek İstanbul'a geçmiş ve nihayet 1023 (1614) yılında sadaret makamına getirilmiştir.[29] *Süheylî*, Paşa sadarette iken de ona şiirler yazmış ve

---

[27] Mısır beylerbeyliğindeki divan, yüksek memurlar ile askeri reisler ve yüksek din adamlarının da temsil olunduğu olağan üstü hallerde toplanan bir divandır. Bkz. Şehâbeddin Tekindağ, "Mısır", *İA*, c. 8, s. 248.

[28] İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Age*, c. III, II. Kısım, s. 367-370.

[29] J. H. Kramers, "Damad Mehmed Paşa", *İA*, c. 7, s. 581.

yollamışsa[30] da kendisinden yine bir yakınlık görememiştir. Bu taleplerinin bir türlü yerine getirilmediğini gören şair, bunun ahirette gerçekleşeceğini söyleyerek sitemini dile getirmeye başlamış (Dîvân, K. 15/53-4), hüner sahiplerinin ihmal edilip yeteneksizlerin kayırılmasından şikayet etmiş ve günah olmayacağını bilse kaside yazmaktan bile vazgeçeceğini söylemiştir (Dîvân, K. 15/59).

Mısır valiliğinden sonra kaptan-ı derya, kızı Gevher Han Sultan ile evlenmek suretiyle hükümdara damat ve daha sonra da sadrazam olan Damad (Kara, Öküz) Mehmed Paşa'nın pek çok yetkiye söz geçirebileceğini haklı olarak bekleyen *Süheylî*, bilemediğimiz sebeplerden bir türlü Paşa'nın güvenine ve himmetine mazhar olamamıştır. Sultan III. Murad'ın Mısır'a gelen gazellerine nazire olarak yazdığı övgü şiirinde, devletin 1020 (1611-12)li yıllarda Mısır'dan görünümünü deneyimli ve sorumlu bir devlet adamı üslubuyla hükümdara aktarır (Dîvân, K. 11).

Bu kaside ile, *Süheylî*'nin o yıllarda hükümdara tavsiye ve uyarıda bulunacak yaşta ve erişkinlikte olduğunu söyleyebiliriz. Hele Hüsrev Paşa'nın 1629 yılında Bağdat'ı geri almak üzere serdar sıfatı ile görevlendirilmesi sonrasında çıkan olaylar[31] üzerine kaleme aldığı şiirinde, onun düşmana rahmet okutacak kadar zalim ve sadece kendi mal ve mülkünün derdinde olan bir çıkarcı olduğunu belirterek Paşa'yı çok ağır dille eleştirmiştir (Dîvân, Msd. 13).

Süheylî, ilerleyen yaşı sebebiyle olsa gerek, artık yeni bir makam ya da mansıb ışığı görememenin ve Mısır'dan başka bir gurbeti de bu yaştan sonra yaşamayacağı düşüncesinin verdiği rahatlıkla, Hüsrev Paşa'yı (1628-31) hükümdara şikayet eder. Celâlî Hasan üzerine gönderilen Paşa'nın rüşvet karşılığı makam ve mansıb satan bir serdar olduğu;

Der-i devlet-me'âbuŋ var iken bu deŋlü kulları
Revâ mı cünd-i İslâm'uŋ ola bir karı serdârı (Dîvân, Msd. 13)

beyti ile tekrarlanır.

Nihayet 1041 (1631-32) yılında Sultan IV. Murad (1623-40) için yazdığı bir kaside, şairin bu yıllarda şiir yazacak sağlıkta Mısır'da

30 Süheylî, *Dîvân*, Msd. 3.
31 İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Age*, c. III, II. Kısım, s. 382-84.

bulunduğunu göstermektedir. Sultan IV. Murad'ın Üsküdar Kandilli Bahçe'de bir vuruşta deldiği kalkanlardan birinin Mısır'a gönderilmesi üzerine 1043 (1633-34) yılında bir tarih şiiri yazmış olması, bugün için ondan bize ulaşan son tarih kaydı olmuştur (Dîvân, Kıt. 7, 28). *Süheylî*'nin bu tarihten ne kadar sonra ve nerede öldüğünü bilemiyoruz. Fakat onun 1585-1634 yılları arasında şair ve yazar kimliği ile tarih sahnesinde yer aldığını bildiğimize göre, 1560'lı yıllarda doğmuş ve yetmişli yaşlarda ölmüş olduğunu belirtmek yanlış olmayacaktır.

EDEBÎ KİŞİLİĞİ

Süheylî, manzum ve mensur eserleri ile hem mütercim hem de müellif bir edebî şahsiyet olarak değerlendirilmelidir. Mensur eserlerinde kullandığı ifadelerden, kendisinden önce ortaya konmuş pek çok eseri bir tercümeci dikkati ile okumakla kalmadığını, kendi görüş ve düşünceleri ile zenginleşen eserler meydana getirdiğini anlıyoruz.

Üç dilde eser verecek kadar bu dillere hakim bir şair ve yazarın bilgisi ve görgüsü de bu dillerin metinleri ölçüsünde geniş olacaktır. Özellikle tarihe ait eserleri, kültür tarihi bağlamında dünya görüşünün derinleşmesine katkıda bulunmuş olmalıdır. Osmanlı-İran savaşları ve Celâlî isyanlarının hareketli coğrafyasında şekillenen bu siyasî ortamda, görevi sebebiyle aktif olarak bulunması, onu yaşından fazla olgunlaştırmıştır.

Özellikle Canbulatoğulları ile çıktığı hayat yolculuğunda Osmanlı ile sorunlar yaşamış bu ailenin şair ve yazar *Süheylî*'nin edebî ve siyasî kişiliği üzerinde önemli bir iz bıraktığını düşünmemek mümkün değildir. Şamlı bir ailenin çocuğu olmakla, eserlerinde hissettirdiği taşralılığı üzerine böyle bir siyasî gölgenin düşmesi, belki de bir ömür devletlilerden himmet görememesinin sebeplerindendir.

Babasının mesleği sebebiyle, doğup büyüdüğü memleketini terk etmesi, babasının ölümünden sonra edebî bir şahsiyet olarak ortaya çıktığı İstanbul'un edebiyat çevrelerinden ayrılmak zorunda kalması ve ömrünün son dönemini geçirdiği -hep şikayet ettiği- Mısır yılları, *Süheylî*'nin bir ömür gurbeti içinde hissettiğinin işaretleri olarak anlaşılmalıdır. *Dîvân*'da;

Ben niçün bu dâr-ı mihnet içre mesrûr olmayam
Baŋa çekdürmek neden devrân bu derd-i gurbeti (K. 40/20)

beytinde olduğu gibi sık sık vurgulanan bu duygu, onun tarih yazarlığı yanında şairliğine de zemin hazırlamıştır.

Süheylî, şair kimliğinden önce tarih ve hikâye yazarı olarak tanınmaktadır. 'Acâ'ibü'l-Me'âsir ve Garâ'ibü'n-Nevâdir adlı 204 hikâyeden oluşan mensur eserini kaleme alırken bu esere ilham veren pek çok hikâye okumuştur. Bu sürecin, onun dili kullanma yeteneğini geliştirmesi yanında estetik zevkinin oluşmasında ve kültürel birikim kazanmasında önemli katkı sağladığından kuşku duyulamaz.

Nice yıllar kesb-i ‘irfân itmege sa‘y eyledüm
Künc-i ‘uzlet bekleyüp oldum mukîm-i hânkâh K.9/34

beytinde ve *Dîvân*’da yer alan başka beyitlerde, çocuk yaştan itibaren ilim öğrenmekle meşgul olduğunu dile getirir. Babasının yönlendirmesi ile başladığını tahmin ettiğimiz bu süreç, *Süheylî*’nin azim ve istidadı sebebiyle ömrünün son demine kadar sürmüştür.

Klâsik Türk edebiyatında hemen hemen her şairde gördüğümüz, sanatı takdir edilen şairlerle kendini kıyaslama, *Süheylî*’nin *Dîvân*’ında da örnekleri ile temsil edilir. Kaside ve gazellerinde sık sık Selmân-ı Sâvecî, Kemâl-i Hocendî, Emir Husrev-i Dihlevî, Molla Câmî, Hâfız-ı Şîrâzî, Nizâmî-i Gencevî ve Zahirüddîn-i Faryâbî gibi İran şairleri ile kendini kıyaslayarak çağında onların eriştiği edebî derinliğe ve estetik çizgiye eriştiğinden dem vurur. Fakat;

Zahîrüŋ olmayıcak kimse diŋlemez sözüŋi
Gerekse kendüŋi nazm-ı sühende Selmân it G.27/6

beytinde örneğini gördüğümüz ifadelerinden, çağının Selmân’ı olabilmesi için şairin dayanacağı güçlü devletlilerin bulunması gerektiğini söyler. Belki de *Süheylî*’nin en çok içlendiği durum da budur.

Süheylî’nin şair kimliği ile ilk ortaya çıkışı İstanbul’da olmuş, fakat edebiyat çevreleri tarafından tanınmadan şehirden ayrılmak zorunda kalmıştır. Halep ve Mısır’da kitabet görevinde bulunduğu sıralarda en çok istediği şey, İstanbul’a dönüp sanatını gösterebileceği bir ortamı elde edebilmektir. Birgün İstanbul’a dönüp kendine iltifat eden bir devlet büyüğünün de yardımıyla sanatı takdir edilen bir şair olmayı, sadece şairliği ile öne çıkmayı, bu yolla geçinebilmeyi umut eder.

Elimizdeki *Dîvân*, *Süheylî*’nin, kendi dönemine gelinceye kadar söz söyleme geleneğinin katettiği aşamalardan haberdar bir şairi işaret etmektedir. Türk ve Acem şairlerinin tavsif edildiği ve Gülşen-i Şu‘arâ adını verdiği kasidede (K.48), klâsik İran edebiyatının önde gelen şairlerinin pek çoğunu öne çıkan özelliklerine göre tavsif eder. Acem şairlerinden başlayarak Türk şairlerinden Nevâî ve Fuzûlî’yi ihmal etmeksizin Ulvî, Kara Fazlî, Usûlî, Şeyhülislam Yahyâ ve

Makâlî gibi şairleri, kiminin matlaını kullanmakla kimini nazire yoluyla ululamak ister.

Dîvân, *Süheylî*'nin hem Anadolu'da hem de Şam ve Mısır eyaletlerinde bulunmuş olması bakımından, bu edebiyatın uzak objektifle çekilmiş bir fotoğrafı gibidir. Uzaktan bu tarz bir bakışın, bu edebiyatın dinamiklerini yakından takip edememek gibi sakıncaları bulunmakla birlikte, bu edebiyatı geniş bir çerçeveden değerlendirme fırsatı vermiş olması da önemlidir. Bu bakış açısı ve etkileşim, şairlerin edebî çizgilerinin oluşmasında önemli katkılar sağlar. *Dîvân* Hayâlî, Bâkî, Gelibolulu Âlî ve Fuzûlî gibi şairlerin uzunca süreçte okunması ve özümsenmesi ile ortaya çıkmış olmalıdır. Bu etkileşim, nazire yoluyla veya musammatlar oluşturmak şeklinde görüldüğü gibi ismen zikrederek veya mazmun ve klişelerde, imaj ve tablolarda aşinalık ve öykünme şeklinde de görülebilir. Elimizdeki *Dîvân* nüshasında, Usûlî'nin bir kasidesine, Fuzûlî'nin bir gazeline yazılmış nazireler; Şeyhülislam Yahyâ Efendi, Makâlî, Veysî ve Cenâbî'nin matla'ları ile tesdîs; Sadrazam Hafız Ahmed Paşa'nın matla'ı ile tesmîn; Makâlî ve Vahyîzâde Hilmî Efendi'nin gazellerinden tahmîs bulunmaktadır.

Her nidâ-yı dil-hoşuŋ râhat-fezâ-yı ehl-i dil
Her edâ-yı dil-keşüŋ 'azm-i ramîme tâze cân K.12/18

beyti ile "edâ" bakımından üstün olduğunu ifade ederken Şeyhülislam Yahyâ Efendi'nin sanatını takdir eder.

Tâze cân bula Fuzûlî dem-i cân-bahşuŋdan
İy SÜHEYLÎ bu gazel varur ise Bagdâde G.293/6

beyti ile Fuzûlî'ye bile tâze can verecek bir gazel yazdığını söylerken aslında şairi takdir ettiğini de belirtmiş olur.

SÜHEYLÎ tarz-ı eş'ârı iletdüŋ semt-i Selmân'a
Nevâyî görse nazmuŋ eyleye milk-i sühen terkin G.269/5

beytinde, Selmân-ı Sâvecî düzeyine ulaşmış şiirleri ile Nevâî'ye bile kalemi bıraktıracak bir sanat gücüne sahip olduğunu söyler. Bu tarz beyitleri, alışık olduğumuz narsist ifadeler olarak değerlendirmekle birlikte şairlerin ulaşmak istediği zirveyi işaret etmesi bakımından da önemlidir.

Hâtemî Bey'e yazdığı manzum mektuptan (Kıt.15), İstanbul'daki Türk şairlerini yakından tanıdığını ve onların sanatları hakkında ayrıntıları ile fikir sahibi olduğunu öğrenmekteyiz. Mâtemî mahlası ile de şiirler yazan Dîvâne Mahmud Çelebi'nin oğlu olan şair Hâtemî[32] Bağdat'a geldiğinde, ona bu manzum mektubu vererek İstanbul'a olan özlemini teskin etmek ister.

Dîvân'da 15. sırada yer alan 56 beyit tutarındaki bu kıt'a, *Süheylî*'nin Anadolu şairleri için yazıp Bağdat'a gelen Hâtemî Bey aracılığı ile yolladığı manzum bir mektuptur. Bu mektup, şairin Anadolu'da tanıdığı veya bildiği Türk şairlerini haber verdiği gibi kendisi hakkında önemli bir belge niteliği de taşır. Baştan sona kadar mektup türü özelliği taşıyan şiirin, dönemi için eleştiri niteliği arz ediyor olması da dikkat çekicidir. Çok sayıda şairi tanıyan ve onlar hakkında hüküm veren *Süheylî*, özgüvenle kendi konumunu da değerlendirirken öncekilere öykünme yolunda tedbiri elden bırakmadığını da vurgular.

Süheylî, Hâtemî Bey'e öncelikle evliya burcundan geldiğini söyleyerek ondan şehitler şahı Hz. Hüseyin'den selam götürmesini, yolu düşünce ayağına yüz sürülesi münevverler ve gönül dostları ile dolu olan Galata ve İstanbul'u gezmesini ister ve mektubuna şöyle devam eder:

> *Şairlerden Bâkî Efendi'nin huzuruna varıp kendisini övmekle övünen bendesi derviş Süheylî'nin hayır dualarını arz et. Çünkü o kıyamete kadar namı yürüyecek bir zattır. Sen de onun lutfunun feyzinden hayat bulmak üzere gayret göster. Nev'î Efendi'nin tarikatle renklenen sözleri şeriat ehli için bir yol gösterici olmuştur. Maruf Efendi kamil ve arif bir zattır. O, Kur'ân'ın sırlarını Allah'ın lütfu ile keşfetmiş bir âlimdir. Tezkiresi aracılığı ile şairlerle söyleşen Hasan Çelebi güzel şiir ve inşa sahibi olmuştur. Kadrî'nin şiirleri cevheri gölgede bırakacak kıymettedir. Ganîzâde Nâdirî, mahlası gibi eşine az rastlanır bir şairdir. Zuhûrî Zahîrüddin-i Faryâbî derecesinde kamil ve ariftir. Şimdi o, olgunluğunun takdir edildiği dönemden daha üstün bir şair olmuştur. Akranları arasında söz söyleme vadisinde eşine az rastlanan bir şair olan Misâlî,*

---

[32] Mehmed Süreyyâ, *Sicill-i Osmânî*, c.2, s. 655.

düşmanlarını kıskandıracak bir İlahî keşifle şiirler yazan Sâ'î ne âlemdedir? Beyâzî şiirleri ile hâlâ mı âşıkların yüzünü karartır, şiirlerini beyaza çekmedi mi hâlâ? Zamanın Hızır'ı olan Nümâyî, can bağışlayan şiirleri ile hayat suyunun suyunu kurutmuştur. Dostlarınnın her zaman övgüsüne mazhar olan Fedâî, marifet sofrasına sahip bir söz ehlidir. Ömrünü ilim öğrenmekle geçiren Rahîmîzâde'yi yüceltmek her şair için vacip olmuştur. Nükteli şiirler yazan İlmî, şairlerin naziklerindendir ve anlaşılırsa başkasına benzetmek insafsızlık olur. Herkes tarafından sevilen Subhî Efendi, soyluluk ve fazilette üstün Hâşimî, alçak gönüllü olmasına rağmen belağat meydanının en iyi at binicisi olan Gubârî, elindeki irfan pençesi ile söz meydanına giren Sipâhî, kendini fetvâ ve yetki makamında gören şeytanın sülbünden oğlu riyakar Adlî, dünyanın keyfini süren çağının bilginleri Fünûnî ve Tab'î, kendini söz denizinin dibindeki inci gibi gören fakat çömlek kırığı ile gevheri ayıramayacak akla sahip Aklî! Hem nalına hem mıhına vuran Ömrî hâlâ soğuk demir dövmekle mi uğraşmaktadır? Şâkirdî'den daha cahil iken kendini şair sayan Zamîrî, kendine sorsan gül bahçesinde bülbül geçinen Minnetî, şiirleri güzel olmadığı için övemeyeceğim Aşkî gibi bir rezilin meyil gösterdiği Ânî, mana güzelinin yüzünü seyredebilecek gözlere sahip olduğunu ispatlayan Âmâ Bezmî, mana gülşeninin güzel sesli bülbülü Savtî, üstün tabiatına rağmen himmet göremeyen Re'yî, söz söylemede şöhreti ve üstün tabiatı kabul gören Rif'atî, övgüye ihtiyaç duymayan bir tabiata sahip Âlî Efendi, tertemiz, taptaze şiirler yazan Hâletî, padişaha yaklaşıp keyif süren Derviş Ağa, ankanın aklını alacak şekilde uçan, mana avcısı bir doğan olan Tab'î, huri ve gılmanları tarif eden Cinânî, can bağışlayan nefesi ile herkese hayat veren Muhyî, söz ilminde hocalık edecek üstünlükte olan Cüvânî, herkes tarafından anlaşılamayacak sözler söyleyen Lisânî, İlahî sırları ezelden keşfetmiş olan İlâhî gibi şehrin ileri gelenlerini ziyaret ettikten sonra zamanın üstadlarını da ihmal etme. Eğer Hâtemî sözden anladığını ve edası ile övündüğünü söylüyorsa bunu ispatlayacağından hiç kuşkun olmasın. Bütün bu şairler kahvelerde toplanıp gümüş yüzlü sakilerin safasını sürerler mi? Şairler sevgililerin vefasına aldanıp aşk avı mı olmakta hâlâ?

Ben sana bir kulaç kağıt vereyim de Kağıthane'de benzeri bulunmayan güzellikleri yaz. Ben de söz söyleme vadisinde ileri gelen dostları izlemekteyim, fakat onların dahli olursa sözümün makbul olmayacağını da biliyorum. Eleştiri gereksiz ise de öncekilerin geleneğine sığınarak onlara uymuş oldum. Şamlı olmama rağmen esasen Galata ve İstanbul toprağında doğdum. Ben, dil kılıcı ile düşmanın kalbini parça parça eden güçlü bir şairim. Himmetin en beyaz eli ile söz söylemekte Kelîm'im. Sihir ortaya koyanların ağzını bağlayıp dilini kestim. Sözlerime burada son verirken hakkı bilen dostların beğeneceğini umut ederim.

Metnini hazırladığımız *Dîvân*'da yer alan bir kasidesinde, İran edebiyatının şöhretli şairlerini saydıktan sonra top ve çevgan oyununa benzettiği söz meydanına, Türk arslanlarını temsilen kendisinin çıkışını anlatır. Sırlar iklimini fethetmek için ansızın baskın yapıp İran arslanları ile giriştiği mücadeleyi, bu meydanda kahramanca at koşturuşunu söz erbabının beğendiğini ve kendisine "münşî'i erbâb-ı fen" lakabı verildiğini aktarır. (K.5/50-54)

Şair, buna benzer ifadelerinden;

Benem şeh-süvâr-ı diyâr-ı megârib
Ki oldum belâgat semendine râkib K.7/20

beyti ile belağat atına binmiş, doğunun en iyi at binicisi olduğunu;

Sühen bir nâ-tırâşîde güherdür kân-ı imkânda
Benem tîg-ı belâgatle anuŋ üstâd-ı hakkâki K.46/31

beytinde, söz, işlenmemiş bir elmas iken belağâtin keskin ucu ile ona şekil veren bir söz ustası olduğunu;

Söz gülşeninüŋ ter-gülidür nazm-ı SÜHEYLÎ
A'dâ-yı hased-pîşedür anuŋ has ü hârı K.39/21

beyti ile de kendisinin söz gül bahçesinin taze gülü, hasetçi rakiplerinin de o bahçedeki çerçöp olduğunu belirtir.

Klâsik Türk edebiyatında sanat eksenli dinamiklerin başında devletli-sanatçı ilişkisi gelir. Şairler, devletlilere seleflerinden devraldıkları mirası hatırlatarak, onlara tarihte kalıcı olmak üzere kendilerini ihmal etmemelerini öğütler. Pek çok örneği bulunan bu

ilişkiyi *Süheylî* de dile getirir. Damad Mehmet Paşa için yazılan kasidede şair, Paşa'nın mürüvvet sahibi bir vezir olduğunu, kendisinin bundan mahrum kalmaması gerektiğini söyler. Şair bu anlamda elinde bulundurduğu gücün farkındadır ve kalıcı olacak eserleri ve şahısları, sanatı ile belirlemektedir. Mal, mülk, makam ve mevki hep geçici şeylerdir. Fakat güzel övgü sözleri, edebî eserle kalıcı kılınmış olur ve uzun süre dilden dile dolaşır. Bu bakımdan gönlü kazanılmış bir şair, yüz bin çerağa bedeldir. Eğer doğunun ve batının tanıdığı ve takdir ettiği bir devletli olmak isteniyorsa devrinde bir sanatçıya el uzatılmalıdır. Buna en iyi örnek yine önceki şairlerdir. (K.34/42-48)

Cerrah Mehmet Paşa'ya yazdığı kasidede de şair-devletli ilişkisi bağlamında önemli değerlendirmeler yapar. Kaside yazmakla dilencilik yapmadığını, amacının şairlikteki yeteneğini ve başkalarından eksiğinin bulunmadığını göstermek olduğunu dile getirir (K.23/25-28). Kasidenin içinde böyle bir açıklama getirme ihtiyacı, *Süheylî*'nin yaşadığı çevrede şiirin artık itibar görmediği ve şairlerin hakir görülen kimselerden olduğuna yönelik serzenişler olarak değerlendirilmelidir.

Yukarıda değinildiği üzere *Süheylî,* şair ve yazar kimliği ile maddî ve manevî olarak itibar görememiş olduğu için bir süre sonra kırgınlık ve küskünlük ifadeleri kullanmaya başlar:

Nice bir kalsun ayakda metâ'-ı nazm bî-ragbet
Yiter çiglendi erbâb-ı ma'ârif kadre irsünler K.25/38

diyen şair, daha da ileri giderek eğer günah olmayacağını bilse asla bundan sonra kaside yazmayacağını söyler. (K.15/59)

Şairlerin poetik görüşlerine ilişkin, kasidelerin fahriye bölümleri ve gazellerin makta' beyitleri özel bir önem taşır. *Dîvân*'da da bu geleneğe uygun pek çok ifade yer almaktadır. Fakat özel olarak onun dünya görüşü ve edebî kişiliğinin ortaya çıkmasında *Dîvân*'da yer alan üç metin ayrı bir öneme sahiptir. Bunlardan biri, edebî kişiliği için değerlendirdiğimiz Hâtemî Bey'e yazdığı manzum mektuptur. Diğeri, *Gülşen-i Şu'arâ* adını verdiği, özellikle Acem şairlerinin tavsif edildiği *Dîvân*'ın 48 numaralı doksan bir beyitlik kasidesidir. Bu şiirin başında, şiirin tanımına dair değerlendirmeler bulunmaktadır. Bu metne göre, nazım, Allah'ın büyük bir nimetidir. Şairin kalbi İlahî hazinenin mahzeni; söz bilgisine sahip gönül, İlahî sırların

hazinesidir. Şairlerin dili, cennet kapısındaki kilidin anahtarıdır. Söz, bir Allah vergisidir. Herkes ona erişemez, okumakla ya da aramakla elde edilemez. (K.48/1-8)

Söze dair bu genel değerlendirmeleri yapan *Süheylî*, manzum söz söylemenin bugün için ortaya çıkarılması zorunlu olan terminolojisine ilişkin birikimini de dile getirir. Özellikle orijinal söyleyiş ve yeni mazmun olarak algılanacak ifadeleri karşılamak üzere kullandığı ibareler poetik açıdan değerlendirilmelidir. Tarz-ı nev-âyîn, hâlık-ı ma'nâ, gayb-lisân, dâmeni pâk câme-i nazm, şâ'ir-i nâzük, şâ'ir-i tüvânâ, hakîm şâ'ir, zarf-ı ma'ânî, bikr-i ma'ânî, tarz-ı sühen, nâdire-perdâz, nazm-ı dil-güşâ, zebân-ı bî-fer, âbdâr, âteşîn, rengîn lafz, pâk edâ gibi ibareler, klâsik Türk edebiyatında manzum sözün değerlendirilmesine yönelik poetik dinamiğin şairin belleğindeki uzantılarıdır.

Ne hoş sühenver olur kim fasîh dille döner
O şâh-ı hüsn huzûrında tercemâne gazel G.203/3

beyti ile, aşkı sevgiliye ulaştırmak üzere gazelin bir araç olarak ele alınması, *Süheylî*'nin klâsik Türk şiirindeki kurgusal aşk anlayışını özümsediğinin göstergelerindendir. *Dîvân*'da birden çok örneğini gördüğümüz bu tarz beyitlerde pek çok şeyin aşka araç kılındığını görmekteyiz. Bu yönü ile ideal bir sevgili ve ideal bir aşkla amaçlanan, aşkın yüceltilmesidir. Çünkü bu meşru amaca yönelik her şey bu fonksiyon ekseninde meşrulaşmaktadır. Şair de bu bilinç düzeyinde bulunduğunu kimi beyitlerle okuyucusuna hissettirmek ister.

DÜŞÜNCE YAPISI

Klâsik Türk edebiyatı ürünleri, uzunca bir dönemde sınırları çizilmiş bir edebiyat geleneğinin sonucunda ortaya çıkmış eserlerden oluşmaktadır. Bu eserlerin ortaya çıktığı kültür coğrafyasına ana rengini veren İslâm inancı, edebiyat ürünlerinde de varlığını her zaman hissettirecek bir ağırlığa sahip olmuştur. Şairler, yaşadıkları toplumun örf, âdet, gelenek, giyim-kuşam ve sosyal yaşayışlarını eserlerine aksettirdikleri gibi bu toplumun inanışlarını ve bu inanç sisteminin kutsal sayılan değerlerini sıklıkla kullanmışlardır.

*Süheylî, Dîvân'*da İslâm inancı doğrultusunda bir dünya görüşü sergilemiş, İslâm dininin temel doğruları hakkındaki bilgisini ortaya koymuştur. Kainatın yaratılış gayesini Muhammedî değerler sistemi ile ilişkilendirmiş, helal-haram, günah-sevap, iyilik-kötülük, kanaat-ihtiras gibi kavramlarda hep kendini bu değerler üzerinden hesaba çeken bir Müslüman tavrı sergilemiştir.

Dîvân'nın yazarı, İslâm inancının temel esaslarından olan peygamberlere yönelik övgülerde bulunur, son peygamber Muhammed'in övgüsünü yerine getirmeyi bir görev sayar. Na't türündeki kasidesinde onun âlemlere rahmet olarak gönderildiğini, kendinden öncekilerin ve sonrakilerin şefaatçisi olduğunu, nebîlik hususunda bütün peygamberlerin sultanı olduğunu ifade eder.

*Süheylî, Dîvân'*daki 50. kaside ile dünya görüşü ve hayat felsefesine dair ilk ağızdan şu bilgileri aktarır:

Allah'a şükürler olsun ki sözden anlayan bir şairim. Söz ülkesinin ileri gelen fazilet sahiplerinin yolunun toprağıyım. Kainatın zaviyelerinin remizlerini bilir, Hz. Peygamberin na't risalelerini okurum. Âlem ülkesinde gezer, gam denizinde yüzerim. Çar-darb abdal, ayağına çabuk Kalender'im. Makam ve mevki için alçaklara saygı gösterisinde bulunmam fakat mayası temiz kişilerin ayağının tozu olurum. Yüce yaratıcının, âlemleri yaratırken ruhumu yarattığını bilir ve bu şuurla şeref duyarım. Ben o yüce yaratcının sanatlı bir eseriyim. Bedenim kalıp, ruhum ise hep ona yöneliktir. Bu yüzden, ruhun yüzde cisimlenmiş şekliyim. Özüm İlahî zirvede uçan hüma iken haberci güvercinin yuvasına nasıl gönül bağlayabilirim? Sahip olduğum himmet coşkunluğunun kara toprağı cevhere dönüştürdüğünü gören zahit, benim kimyager olduğumu sanır. Devrin sarrafının kıymetimi bilmemesine

aldırış etmem. Çünkü ben, aşk dükkanında sahip olduğum cevherin değerinin bilincindeyim. Kamil kişinin gözüne zavallı bir karınca gibi görünürüm ama cahil düşmanın gözünde bir arslan kesilirim. Eğer yıldızım müşteri yıldızı ile kıran oluşturmasaydı şeref burcunda en kutlu talihe sahip olduğumu söyleyemezdim. Ben, tacı ve tahtı olmayan felek seğirtişli bir atım. Bahtım bu atın üzengisini tutmakta, yıldızım da önden çekip götürmektedir. Allah'a şükürler olsun ki sürekli olarak Hz. Ali'nin süregelen hanedanının övgüsünü dile getirmekteyim.

Şüphesiz şairlerin dünya görüşleri üzerinde etkili olan kişiler ve öncüler de bulunmaktadır. *Süheylî,* bendlerinin sonunda tekrar edilen;

Maksûdumı kılmaga hâsıl benüm ol Mevlâ
Bir himmete kalmışdur yâ Hazret-i Mevlânâ Msd. I

mısraları ile süslenen bir müseddesinde, Hz. Mevlânâ'nın himmeti için dilekte bulunur. Anadolu coğrafyasında yaşamış, eserleri ile şöhreti her tarafa yayılmış bu velinin huzuruna giderek ona olan saygı ve hürmetini göstermiştir. *Dîvân'*da yer alan ifadelerden *Süheylî*'nin bir "derviş" olduğunu görsek bile tasavvuf şubelerinden birine intisabını kesin olarak söyleyemeyiz. Fakat emin olduğumuz husus, sıkça vurgulanan Mevlânâ sevgisi ve sağlıklı bir İslâmî bilgi ile taçlanan son derece duyarlı olduğu ehl-i beyt sevgisidir.

Dîvân'da pek çok yerde Hz. Ali, Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'e gösterdiği büyük saygı ve derin sevgi, *Süheylî*'nin Alevi-Bektaşi çizgide olduğunu düşündürse de kaynaklarından öğrenilmiş bir dinî bilgi ve birikime sahip olan ve bu din çevresinde gelişen kültürü özümsemiş şairin, mezhep çizgisinde Alevi-Sünni ayrımında olmasını, tasavvufta da meseleyi bir şubenin dar açısından görmesini bekleyemeyiz. Bu yüzden şiirlerinde belki de çelişki gibi algılanacak olan ifadeler, aslında bu bilincin yansımaları olarak anlaşılmalıdır.

Şiirlerinde batıniliğe dair hiçbir işarete rastlanmadığı gibi, kendini ehl-i beytten sayıp da ehl-i beyte dil uzatan bazı zümrelere karşı son derece keskin bir dille tepki gösterir. *Dîvân'*daki 8. müseddes ile bu tavrını dile getirdiği şiirini, Bayrâmîler tekkesi şeyhi Mîr Vücûdî'nin Halep'in Canpulatzade mahallesinde münafıklık sergilemesi üzerine kaleme almıştır. Zul şehri çingenesi, devrin mülhidlerinin baş halkası, sureti bozuk Ebû Cehil, itibarsız Mervan, çarpık haçlı zındık dediği bu kişi için duyduğu öfkeyi sert bir üslupla dile getirerek şiirine başlar.

"Gökten şeytanın inmesine gerek yoktu, sen sapkınlara şeyh olarak yetecek bir fodulsun." dediği Vücûdî'nin çâryâre ve ashaba düşmanlık beslemesine, özellikle Hz. Ebubekir'e ve kızına dil uzatmasına, Nusayrîliği sapkınlığa dönüştürmesine kızmaktadır.

*Süheylî'*nin, döneminde mülhidlik içeren ifadelerle kendini ehl-i beytten sayıp Rafizîlik gösteren Vücûdî'ye cevap olarak ortaya koyduğu bu ifadelerinden, özellikle Melâmî şubelerinde görülen bu tür çıkışların Halep'te de bulunduğunu öğrenmekteyiz. Ayrıca bu sözler, tasavvuf içinde görünüp temel esaslarla sorunu olan ve benlik iddiasında bulunan zümreye karşı şairin duruşunu göstermektedir.

Dîvân'da yer alan, yöneticilerin devlete ve millete karşı taşıdığı sorumluluğa dair vurgular, şairin dönemindeki siyasî meselelere bakışı açısından ayrı bir önem taşımaktadır. *Süheylî*, hükümdarı gördüğünde anlatmak üzere kaleme aldığı bir müseddesinde, Osmanlı serdarı vezir Hüsrev Paşa'dan şikayet etmektedir. Her bendin sonunda yakasını bağrını yırtarak söylemek istediği;

Der-i devlet-me'âbuŋ var iken bu deŋlü kulları
Revâ mı cünd-i İslâm'uŋ ola bir karı serdârı Msd.13

beyti ile, devlet kademesinde yetenekliler dururken korkak bir serdarla savaş kazanılamayacağını ifade eder. "Serdār olan nā-merd 'avratdan da bedterdür" diyecek kadar kızgın olan şair, onun "birkaç yüz akçe rüşvet" aldığını söyleyerek rüşvet karşısındaki duyarlılığını gösteren bir aydın tavrı sergiler. Eline geçen serdarlık fırsatını mansıp satarak değerlendiren uğursuz Paşa'ya karşı tedbir alınmasını öğütler. İnanılmayacak kadar yakışıksız ve uygunsuz davranışlara yönelik bu sözlerinin doğru olduğunu, buna bizzat şahit olduğunu, özetle sadrazamlık makamına layık olmayan Hüsrev'in bir ahmak olduğunu söyler. Şairin bu öfkesi, esasen Celâlî Hasan üzerine gönderilmişken mal toplama kaygısı ile hükümdarı vebal altında bırakan ve devlet düşmanlarını aratmayacak kadar kusurlu Hüsrev Paşa'nın şuursuzluğu ve siyasî ihaneti sebebiyledir. Çünkü *Süheylî*'ye göre bu bireysel bir suç ya da kusur değil, devlete ve devletin temsil ettiği irade üzerinde kalıcı iz bırakacak kamusal bir suçtur.

Şairlerin dünya ve evren hakkındaki görüşleri, edebî metinlerde; felekler, gökyüzü, seyyareler ve diğer kozmik unsurlar hakkında geliştirilen hayal ve tasavvurlar, imaj ve tablolarda belirgin olarak

ortaya çıkmaktadır. Klâsik Türk şairleri, birtakım mitolojik ve efsanevî motifleri kullanmakla birlikte esas olarak medreseye bağlı bir görüş olan feleklerin iç içe girmiş küreler şeklinde dünyanın etrafında döndüğünü iddia eden Batlamyus'un görüşünü esas alan filozof ve hey'et bilginlerinin eserlerine bağlı kalmışlardır. Bu görüş, Galile ve Kopernik gibi bilginlerin gezegenlerin dünya etrafında değil, dünya da dâhil diğerlerinin birlikte güneşin etrafında döndükleri nazariyesinin ispatından sonra da değişmemiştir. 1543 yılında ölen Kopernik'ten yüzyıllar sonra da bu anlayış devam etmiş ve şairler, bu nazariyeye bağlı kalarak klişeleşmiş motifler kullanmışlardır. "Osmanlı edebiyatına temel teşkil eden gökyüzü, felekler ve yaratılış ile ilgili tasavvurlar sadece İlkçağ filozoflarının görüşlerinden ibaret kalmamış, Kur'ân'da geçen bazı âyetler, Hz. Muhammed'in hadisleri ve ona isnad edilen diğer pek çok sözler, daha sonra gelişen kısmen Hint kaynaklı tasavvuf görüşlerinin ve İsrâiliyâtın da karışmasıyla hayli geniş bir nazariyeler silsilesi oluşturmuştur."[33]

Gök cisimlerinin insanların kaderlerine tesir ettiği düşüncesi de şairler tarafından çokça ele alınan inanışlar arasındadır. Yıldızların hareketleri, cinsleri ve konumları üzerine yorumlar yapılarak insanların gelecekleri hakkında haberler verildiğine inanılmıştır. Eski bir inanca göre herkesin gökte bir yıldızı vardır. Kişinin kaderi, bu yıldızın diğer gök cisimleri ile olan durumlarına göre değişir. İşlerin ters gitmesi hâlinde şairler feleği ve yıldızlarını suçlayarak ondan şikayet ederler. Bugün de "baht" anlamında halk dilinde kullanılan "sitâre" kavramı bu anlayışın ifadesidir. Şairler feleğin eğri ve çarpık dönüşü sebebiyle yıldızlarının konumundan şikayet etmiş, bu yüzden işlerinin ters gittiğini ileri sürmüşlerdir. *Süheylî*, çarpık dönüşüyle işlerini kötü yöne sevk eden felekten şikayet eder. Bütün bu değerlendirmeler göstermektedir ki *Süheylî* felekler, gökyüzü, seyyareler ve diğer kozmik unsurlar hakkında devrindeki inanışı aksettirmiş ve eserinde genel kanaate aykırı yeni bir unsura tesadüf edilmemiştir.

---

[33] A. Atillâ Şentürk, "Osmanlı Edebiyatında Felekler, Seyyare ve Sabiteler (Burçlar)", *Türk Dünyası Araştırmaları*, s.132.

ESERLERİ

1. Acâ'ibü'l-Me'âsir ve Garâ'ibü'n-Nevâdir:

Mensur hikâyelerden oluşan bir eserdir. Nevâdir-i *Süheylî* adı ile şöhret bulmuştur. Otuz bir fasıldan oluşmakta ve iki yüz dört hikâye içermektedir. Yurt içinde ve yurt dışında otuzun üzerinde yazma nüshaları bulunmaktadır. 1256 (1840) ve 1276 (1859) yıllarında iki kez İstanbul'da 1268 (1851)'de Kahire'de 1882'de Kazan'da olmak üzere toplam dört kez basılmıştır. Yazar Şemsettin Kutlu "Türk İslam Tarihinden Seçmeler" adıyla, eserden sadeleştirilmiş bir yayın hazırlamıştır.[34] Eser üzerinde yapılan en son çalışma, Şerife Yağcı'ya aittir. Araştırmacı 2001 yılında tamamladığı doktora tezinde hikâyelerin edisyon kritiğini yapmıştır.[35]

Eser, çoğunlukla Türk ve İslam tarihinden derlenmiş öğretici hikâyelerden oluşmaktadır. Yazar, aktardığı hikâyelerden bugüne dersler çıkararak bilgilendirirken eğitmeyi de ihmal etmez. Hikâyelerin tarihî gerçeklerle büsbütün uygunluk içinde olduğu söylenemez.

Kitapta, Sultan IV. Murad dönemi söz konusu edildiğine göre, yazarın Mısır'da bulunduğu sırada ileri yaşının olgunluk ve tecrübesi ile yazılmış olmalıdır. *Dîvân*'daki kimi şiirlerinde görülen kendinden emin ve yanlışları eleştiren sorumlu yazar imajı, bu eserde de dikkatimizi çekmektedir.

Yurt içi ve yurt dışında pek çok yazma ve basma nüshaları bulunmaktadır: Topkapı Sarayı Müz. Küt. Bağdat Köşkü 180, Hazine 1622, Eski Hazine 1331, 1332; Sül. Küt. Bağdatlı Vehbi Ef. Böl. 2267, Esad Ef. Böl. 2837, Fatih Böl. 4431, Hacı Mahmud Ef. Böl. 4887, Hüsrev Paşa Böl. 606, 649, Lala İsmail Böl. 250, Mihrişah Sultan Böl. 202, Nuri Arlasez Böl. 34, Tercüman Gaz. Kit. Böl. 359; Nuruosmaniye Küt. 4117, 4357; İÜ Merkez Küt. Türkçe Yaz. 764, 3349, İbnülemin Kit. Böl. 2897.[36]

---

[34] Ahmed bin Hemdem Süheylî, *Türk İslam Tarihinden (Nevâdir-i Süheylî),* Haz. Şemsettin Kutlu, (t.y.), Tercüman Gazetesi 1001 Temel Eser: 83.

[35] Şerife Yağcı, *"Süheylî'nin Acâibü'l-Meâsir ve Garâibü'n-Nevâdir'i"*, Ege Üniversitesi Sosyal Bil. Enst., Doktora Tezi, İzmir 2001, IV+548 s.

[36] Diğer nüsha ve ayrıntılı tavsifleri çin bkz. Şerife Yağcı, *Age*. s. 141-166.

2. Fezâ'il-i Şâm:

Süheylî hakkında bilgi veren kaynaklarda adına rastlanmayan bu eseri Şerife Yağcı'nın adı geçen tezinde görmekteyiz. İstanbul Üniversitesi İbnülemin Kitapları arasında 3287 numarada kayıtlı olan nüshayı, kütüphane hâlâ hizmete kapalı olduğu için göremedik. Adından da anlaşılacağı üzere şairin vatanı olarak bildiğimiz Şam hakkında ve onun üstün vasıflarını içeren mensur bir eserdir. İç kapağında ve ketebe kaydında 1008 (1599-1600) yılında yazıldığı belirtilmektedir.[37]

3. Münşeât:

Süheylî'nin inşa ilmiyle ilgili bir el kitabı şeklinde drüzenlediği mensur bir eseridir. Çeşitli mektup örnekleri bulunan nüshada yazarın kendi mektupları yer almaz. Bugün için bilinen iki nüshası İst. Ünv. Mekez Kütüphane Türkçe Yazmalar Bölümü No: 238 ve Berlin Staatsbibliothek'tedir (Its. Or. Cot. 895).[38]

4. Târîh-i Mescid-i Harâm:

Sultan IV. Murad'ın saltanat yıllarında yazılmıştır. IV. Murad'a gelinceye kadar Kabe'nin kaç kez yapıldığı, bu binanın yapılış gayesi, yapma şerefine kimlerin eriştiği anlatılır. İslamiyetten önce ve sonra Kabe'ye devletlerin ne tür hizmetlerde bulundukları ele alınmaktadır. Yazar, Hz. Muhammed'ten 1000 yıl gibi uzun bir süre geçmesine rağmen Mekke ve Medine tarihine ait eserlerde, bu uzun döneme ait olaylar yer almadığı için, eserini özellikle Kabe tarihi bağlamında bu dönemi aydınlatmak üzere kaleme almıştır. Kabe'nin Abdullah ibni Zübeyr'den itibaren onarılmadığını Sultan I. Ahmed'e bildirdiğini, onun altın kaplamalı demir kuşaklarla Kabe'yi güçlendirdiğini anlatır. Yirmi yıl kadar bu tamirle idare eden Kabe'nin, 19 Şaban 1038 (13 Nisan 1629 Cuma)'de meydana gelen selden iki duvarının zarar gördüğünü, bu hasarın nasıl giderileceği meselesi için bu eseri yazmaya karar verdiğini belirtir.[39]

---

[37] Şerife yağcı, *Age*, s. 36-37.
[38] Şerife Yağcı, *Age*, s. 37.
[39] Süheylî, *Târîh-i Mescid-i Harâm*, Sül. Küt. Yazma Bağışlar Böl. No: 3745, yk. 174[a]-174[b].

Bu mensur eserin Türkiye'deki nüshası, Süleymaniye Kütüphanesi Yazma Bağışlar Bölümü 3745 numarada 172^b-221^b yaprakları arasında kayıtlıdır.

5. Târîh-i Mısr-ı Kadîm:

Dürretü'l-Yetîme fî Evsâfi Mısri'l-Kadîme adıyla da bilinen mensur eser, eski Mısır tarihini ele almaktadır. Hz. Adem'den Çerkez Memluklerine kadar Mısır'da geçen tarihî olayları aktarır.[40] 1142 (1729-30)'de İstanbul'da basılmıştır.

Yazma nüshaları; Süleymaniye Kütüphanesi Fatih Bölümü No: 4229; Topkapı Sarayı Müzesi Küt. Revan Bölümü 1417; Nuruosmaniye Küt. No: 4117; Milli Küt. No: 8529 ve kataloglardan Tornberg CCLXVI, Aumer 69 ve Lindesiana 276'dadır.

6. Târîh-i Mısr-ı Cedîd:

921 (1515)'den 22 Zilhicce 1038 (12 Ağustos 1629) tarihine kadar Mısır'da geçen olayları, özellikle bu dönemde Mısır'a atanan Osmanlı valilerinin icraatlarını anlatan mensur bir eserdir. Eserde ele alınan konuların son 25-30 yıllık kısmı *Süheylî*'nin tanık olarak gözlemlediği olaylardan oluşmaktadır. Tarihî bilgiler yanında valiler hakkında kendi görüşlerini eklemeyi ihmal etmez.

Târîh-i Mısr-ı Kadîm'e zeyl olan bu eser 1142 (1729/30)'da İstanbul'da basılmıştır. Yazma nüshalardan bazıları şunlardır: Sül. Küt. Fatih Böl. No: 4229, 4231; İst. Ünv. M.K. İbnülemin Kit. No: 2403, 2601, 2929; Nuruosmaniye Küt. No: 3121; Mısır Milli Küt. Talat 28.

7. Târîh-i Şâhî:

Dürretü Tâci'l-Mülûk ve Gurretü Subhi's-Sülûk ismiyle de kaydedilen bu mensur eser, kaynaklarda daha çok Târîh-i Şâhî olarak yer almaktadır.[41] Yazar, eserini 1000 (1591/92) senesinde Sultan III. Murad zamanında yazdığını, daha sonra 1039 (1629/30) yılına kadar geçen olayları da ekleyerek eserini Mısır'da gözden geçirdiğini belirtmektedir. Eser, Mısır'da dönemin vezirlerinden Mehmet Paşa'ya sunulmuştur.

---

[40] Süheylî, *Târîh-i Şâhî* adlı eserinde Şeyh Ahmed b. Sünbül-i Remmâl'in *Târîhü'z-Zemân Kıssatü'l- Çerâkîse Me'a Âl-i 'Osmân* adlı eserini Türkçeye çevirdiğini belirtmemktedir. (Süheylî, *Age*, yk. 355^b)

[41] Süheylî, *Târîh-i Şâhî,* 4356, yk. 1^b-2^b.

Süheylî bu eserde, 70-80 değerli tarih kitabını değerlendirip Hz. Adem'den kendi dönemine kadar geçen olayları ele almıştır. Sadrazam Hüsrev Paşa'nın Hemedan fethi serdarlığı (1039) ve Bağdat seferi olaylarından sonra "ömrden mühlet mukadder ise tafsîl ü beyâna şürû' olına" dese de ömrü yetmemiş olmalı ki devamı yazılamamıştır (Age, yk. 490[a]). Yazma nüshalarından biri; Sül. Küt. Fatih Böl. No: 4356 diğeri Topkapı Sarayı Müz. Küt. E.H. No: 1437'de kayıtlıdır.

8. Dîvân:

Amasya Beyazıt İl Halk Kütüphanesi 1098 numarada kayıtlı *Dîvân*'ın nüsha tavsîfi ve imlâ özellikleri, ileriki sayfalarda ayrı başlıklar altında değerlendirilecektir.

Dîvân'da elli kaside bulunmaktadır. Nüshanın tanıtıldığı kısımda belirtilen sebeplerden, kasidelerden ikisi eksiktir. Bir tevhid, bir münacaat ve iki na't dışındaki kasidelerin hemen tamamı, devletlilere yazılan övgü türünde şiirlerdir. Bu medhiyeler; hükümdar, şeyhülislam, sadrazam, defterdar ve vezir gibi devletliler için kaleme alınmıştır. Süheylî, dönemlerine tanık olduğu Sultan III. Murad, Sultan III. Mehmed, Sultan I. Ahmed ve Sultan IV. Murad için kasideler yazmıştır. *Dîvân*'da övgüye mazhar olan iki şeyhülislam, Kadrî Efendi ve Yahya Efendi'dir.

Bu devletlilerden, hakkında en çok kaside yazdığı kişi, Mısır valiliği ve sadrazamlık görevlerinde de bulunan Damad Kara Mehmed Paşa olmuştur. Kendilerine kaside yazılan diğer vezirler; Cafer Paşa, Mustafa Paşa, Hızır Paşa, Elvendzâde Ali Paşa, Özdemiroğlu Osman Paşa, Cerrah Mehmed Paşa ve Süleyman Paşa'dır. Ayrıca Defterdar Mehmed Efendi, Derviş Ağa ve Kethudâ Haydar Bey İçin yazılan övgü şiirleri kaleme almıştır.

Dîvân'da, şairin edebî kişiliği için ayrı bir önem taşıyan üç kaside bulunmaktadır. Bunlar *Dîvân*'ın son üç kasidesi olan; Gülşen-i Şu'arâ adını verdiği, Acem söz ustaları için yazdığı ve kendisi ile övündüğü kasidelerdir.

Dîvân'da, alfabenin tüm harflerinden üç yüz elli sekiz gazel yer almaktadır. Bunlardan birinin mahlâs beyti bulunmamaktadır. En sondaki gazel ise sondan eksik durumdadır. Süheylî, mülemma', musammat ve zü'l-kâfiyeteyn (çift kafiyeli) gazellere de örnek vermiştir.

Musammatlar; otuz dört kıt‘a, iki tahmîs, on üç müseddes, dört tesdîs, bir müsemmen, bir tesmîn, iki tercî‘-bend ve iki terkîb-bendten oluşmaktadır. Tahmîsler, Makâlî ve Vahyîzâde Hilmî Efendinin gazelleri ile; tesdîsler Yahyâ Efendi, Veysî ve Cenâbî’nin matla‘ları ile tesmîn de Sadrazam Hâfız Ahmed Paşa’nın matla‘ı ile yapılmıştır.

Bu bölümün en çok kullanılan formu, kıt‘a nazım şeklidir. *Dîvân*’da otuz dört kıt‘a bulunmaktadır. Bunların tamamına yakını; doğum, ölüm, atama, azl, cülus, imar, tamir ve ziyaret konulu tarih şiirlerinden oluşmaktadır. *Süheylî*’nin edebî kişiliği için farklı bir önem arz eden kıt‘ası, şair Hâtemî Bey’e yazdığı mektup türündeki şiiridir. *Dîvân*’ın iki terkîb-bendi de mersiye türüne örnek teşkil etmektedir. Musammatlar içerisinde kıt‘alardan sonra en çok kullanılan nazım şekli müseddestir. Bunlar da; övgü, şikâyet, hezl, aşk ve hasret gibi konulardan başka, şâirin hayata bakışı ve düşünce yapısı ekseninde ortaya konmuş şiirlerdir.

Elimizdeki nüsha üzerinde yaptığımız çalışma,bize *Dîvân*’ın eksik olduğunu göstermektedir. Kasideler bölümünde, ikisi yarım sekizi tam, on kasidenin yer aldığı forma eksiktir. Mecmualar üzerindeki araştırmalarda da şairin, *Dîvân*’ında bulunan bir kıtası (Kıt. 15) dışında şiirine rastlanmamıştır.[42] Bu nüshada, özellikle gazeller üzerinde yapılan işaretlemeler, *Dîvân*’ın başkaca nüshaları bulunabileceğini düşündürmektedir.

---

[42] Pervâne Bey Nazîre Mecmû’asında Mir-livâ Süheylî’ye ait iki gazel bulunmaktadır. (Bkz. Fatih Başpınar, Pervâne Beg, Mecmû‘atü’n-Nezâ’ir (315^a-340^a), Marmara Ünv. Türkiyat Arşt. Enst., Yüksek Lisans Tezi, İst. 2003, s. 45; Üzeyir Bilgin, Pervâne Beg, Mecmû‘atü’n-Nezâ’ir (131^b-164^b), Marmara Ünv. Türkiyat Arşt. Enst., Yüksek Lisans Tezi, İst. 2002, s. 223). Bu iki gazel yayıma hazırladığımız nüshada bulunmamaktadır. Anılan mecmua 1560 yılında derlendiğine göre bu iki şiir Ankaralı Süheylî’ye ait olmalıdır.

NÜSHANIN TAVSÎFİ

Dîvân'ın üzerinde çalışılan nüshası Amasya Beyazıt İl Kütüphanesi 1098 numarada kayıtlı, bilinen tek nüshadır.

Kahverengi karton cildi ve soğuk salbekli şemseli, mıklebi düz şemseli ve iç kapak ebruludur. İçteki iki sayfa kartondandır. Formalar halinde dikilerek şiraze ile örülen nüsha sağlam durumdadır. Metin kısmındaki tamirlerden ve cilt tarzından yakın dönemde elden geçtiği izlenimi vermektedir.

Yazmanın 1[a] sayfasında Sultan I. Abdülhamit (1774-1789) ve Sultan III. Selim (1789-1807) dönemlerinde sadrazamlık da yapmış olan Safranbolulu İzzet Mehmet Paşa'nın (ö. 1812) resmî mührü bulunmaktadır.[43]

210x140 ebatlarındaki nüsha 170x100 mm.lik yazı alanında yer almaktadır. Nüsha on dokuz satırlı ve çift sütunlu olmakla birlikte bazı sayfalar -özellikle musammatlar- farklılık arz etmektedir. Şiir başlıkları kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Harekesiz nesihle yazılan nüsha aharlı 149 yaprak tutarındadır.

Nüshanın 1[a] sayfasında İbrâhîm b. Hüseyin eş-Şâmî'ye ait H. 1167 (M. 1753) tarihli "Süheylî merhûmuŋ kendi nüshasıdır ma'lûm ola" kaydı bulunmaktadır. Tezhipsiz metnin sadece 5[b] numaralı na't ile başlayan sayfası kırmızı mürekkeple ile cetvellenmiştir.

Nüsha, sayfa numaralandırmasından ve sağlam durumdaki cildinden tam bir nüsha izlenimi vermektedir. Fakat okumalarımız sırasında 5[b]de bulunan 17 beyitlik na'tın sondan, izleyen sayfadaki bir vezir övgüsü olan matla beyti de bulunmayan kasidenin de baştan eksik olduğunu farkettik. Vezinleri de farklı olan bu iki şiir arasında başka kaside ya da kasidelerin bulunması gerekmektedir. Müşirin tesadüf eseri denk geldiği kelime bizi yanıltmamış ve kütüphanede daha sağlıklı inceleme sonucu aradan bir formanın, büyük olasılıkla ciltleme aşamasında eklenmemiş olduğunu fark ettik. Bizi böyle düşünmeye sevk eden en önemli dayanaklardan biri ve belki en önemlisi kasidelerin 2. kasideden itibaren kırmızı mürekkeple numaralandırılmış olması idi. Nüshanın başından 2. ve 3. kasideler ve 15.'den itibaren diğer kasidelerin

---

[43] Bkz. İ. Hakkı Uzunçarşılı, *"Osmanlı Devleti Zamanında Kullanılmış Olan Bazı Mühürler Hakkında Bir Tetkik"*, XCVII. levha, 27. mühür.

numaralandırılmış olması, kesin olarak eksik kısmı görmemizi sağlamıştır. Buna göre, baştan ilk üç kaside tam, 4. kaside sondan ve 13. kaside baştan eksik; bu aralıktaki 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11 ve 12. kasideler ise bulunmamaktadır.

Yazmanın özellikle ilk 23 yapraklık kısmında ve yer yer aralardaki yapraklarda ıslanmadan kaynaklanan hasarlar meydana gelmiştir. Yeşilırmak'ın Amasya'da 1967 nisanında ve 1980 haziranında iki kez taşması sonucu Beyazıt İl Halk Kütüphanesi de taşkından etkilenmiştir. O döneme ait kütüphane kataloğunun da kayıp olması sonucu hasarın boyutunu kesin olarak bilmemekle birlikte, kütüphanenin halen görevdeki müdürü sayın Mustafa Gül'ün verdiği bilgilerden 13 yazmanın hiç okunamayacak kadar, yaklaşık üç yüz kadar yazmanın da kısmen zarar gördüğünü öğrenmekteyiz.

Süheylî'ye ait elimizdeki tek nüsha da bu sel felaketinden etkilenmiş ve yazılarda önemli ölçüde silinme ve dağılmalar meydana gelmiştir. Bu kısımların okunmasında dijital teknolojinin imkanları da yeterli olmamış ve bazı kısımlar kütüphanede yakından okunmaya çalışılmıştır. Buna rağmen yaklaşık on beş beyit büsbütün silik veya mürekkebi dağılmış olduğu için okunamış, bir kısım kelime ve ibareler de siyak ve sebakla tahmin edilmeye çalışılmıştır. Diğerlerinden farklı, aharsız yaprak tamir sırasında bir önceki yaprakla yapıştırıldığı için bu yapraktaki şiirin baştan önemli kısmı da okunamamıştır (132^{a}-133^{b}).

Metne esas olan bu nüsha, farklı kağıt, kimi yerlerde farklı yazı karakteri (32^{a}, 32^{b}) ve bazı sayfalarda farklı beyit sayılarının bulunması sebebiyle bir seferde beyaza çekilmiş nüsha izlenimi vermemektedir. Nüshanın kimi sayfaları boş ya da karalama (120^{b}, 128^{a}-129^{b}, 136^{b}), kimi sayfaları da başka şairlerin şiirlerini içermektedir (120^{a}, 137^{a}, 137^{b}, 139^{a}, 139^{b}). Bazı kelime ve ibarelerin üstü çizilerek gerek kelimenin üstüne gerekse derkenara doğrusunun yazıldığı durumlar (61^{a}, 65^{a}, 101^{a}, 107^{b}) ve bazı şiirler de daha sonra tamamlanmak üzere boşluk bırakılmış (118^{b}) olması, ilk bakışta nüshanın mukabele gördüğünü veya müellif hattı olduğunu düşündürse de imla ve yazımdaki bariz hataların bu divan sahibi tarafından yapılamayacağına karar verilmiştir.

Gazeller dışındaki nazım şekilleri, özellikle musammatların bulunduğu şiirler nazım tür ve şekillerine göre belirli bir düzende yazılmamıştır. Kasideler arasında kıt'alar, kıt'alar arasında kasideler

bulunmaktadır. Başlıklandırmada, müseddes ile tesmîn ayrımına dikkat edilmediği olmuştur. Nüshada dikkat çekici özelliklerden birisi de 109[a]'daki üçüncü gazelin "velehû" ibaresi üzerine çizgi atılıp "yazılmadı" notunun düşülmesidir. Aynı kalınlıktaki yazı hattı ve mürekkeple sadece gazellerin başına I, II ve III numaraları verilmiştir. Bu işaretlemeden, elimizdeki nüshadan başka iki nüsha daha bulunmakta olduğunu ve karşılaştırmalı olarak bu üç nüshadan özellikle gazellerin istinsah edilmiş olduğunu tahmin etmekteyiz. Bugüne kadar ele geçmeyen bu nüshalardan hiç olmazsa biri umarız yakın gelecekte gün yüzüne çıkacaktır.

Başı:

اول رحيم بي زوال واعطى العلم والكمال

وصاحب الحلم والجلال واول خداى بي زوال

Sonu:

ايليوب حج شريفنى قبول و مبرور

روحنى رحمتله ساكن بيت المعمور

NÜSHANIN YAZIM ÖZELLİKLERİ

Dîvân nüshası harekesiz nesihle yazılmıştır. Fakat "...yazıda hareke kullanılması (ى,و,ا) harflerinin Türkçe sözcüklerde bir kurala bağlı olmaksızın gelişigüzel yazılması sonucunu doğurmakta, yazımı kesin olarak kalıplaşmış kimi eklerde de aksamalar görülmektedir.[44] Türkçe kelimelerdeki aksamalardan başka en yaygın sorun ise iyelik üçüncü tekil şahıs ve akkuzatif ekinin yazımında yaşanmaktadır. Harekeli bir nüshada harekenin kolaylığından yararlanarak bu ekler harfsiz (ى) yazılmakta, hareke ile karşılanmaya başlanmaktadır.

Böyle bir metinden harakesiz bir nüsha istinsah edildiğinde ise önemli yazım yanlışları ortaya çıkmaktadır. Harf yerine hareke ile karşılanan bu ekler, yeni metindeki harekelerin kalkmasıyla ekler de kaybolmakta, kelime eksiz gibi anlaşılmaktadır. Akkuzatif ve iyelik üçüncü tekil şahıs eklerinde karşılaşılan bu durum *Süheylî Dîvân*'ında da önemli miktarda bulunmaktadır. Bu bakımdan çalışmamıza konu olan nüshanın harekeli bir nüshadan istinsah edildiği ve eksiz karşılanan iyelik ve akkuzatif eklerinin daha önceki metinde hareke ile karşılandığı anlaşılmaktadır.

Dîvân'ın yazım özelliklerini şöyle sıralayabiliriz:

1. İyelik ve akkuzatif ekinin "ى" ile gösterilmemesi:

nasîb**i** (K.16/7[b]), meftûn**ı** (K.16/13[a]), cevr**i** (K.46/28[a]), eltâf**ı** (K.17/36[b]), evrâk**ı** (K.37/2[b]), dehr**i** (K.37/18[a]), tahrîr**i** (K.37/41[a]), evrâk**ı** (K.27/2[a]), ihsân**ı** (K.15/12[b]), mevhûm**ı** (K.15/32[a]), kemâlât**ı** (K.48/25[b]), nâr**ı** (K.22/44[b]), evkât**ı** (Kıt.15/23[a]), menşûr**ı** (K.43/5[a]), vech**i** (G.3/6[a]), dildâr**ı** (G.8/5[a]), 'irfân**ı** (G.24/2[b]), dil**i** (G.40/1[a]), gül**i** (G.40/1[b]), hâl**i** (G.41/2[a]), derûn**ı** (G.102/1[b])

2. Birkaç Türkçe kelimedeki ünlüler harfle gösterilmemiştir: şöyle شيله (K.16/10[a]), yitmez mi يتمزم (K.16/10[a])

3. Vezin gereği kaynaşma yapılan heceler açık hâlleri ile yazılmışlardır: du'â'letmekdür دعا التمكدر (Tkb.2/ VIII-2[a]), biri incidür برى انجيدر (G.76/2[b]), k'oldur كه اولدر (K.39/4[b])

4. Başka bir husus da vezin gereği uzun okunması gereken

[44] Mes'ûd bin Ahmed, *Süheyl ü Nev-bahâr*, Haz. Cem Dilçin, s. 36-37.

hecelerin genellikle (ا,و,ى) ile yazılmış olmasıdır.[45] İzafet kesresinin bulunduğu hece, vezin gereği imale ile kapalı okunması gerektiği hâllerde izafet kesresi “ى” ile gösterilerek imale vurgulanmaya çalışılmıştır. Aşağıda örnekleri sıralanan bu uygulama, Anadolu sahası metinlerinde ilk dönemden itibaren örneklerine rastlanan bir durumdur:

cihân-**ı** mekremet (K.16/10[a]), leşker-**i** Rûm (K.8/5[a]), cûd-**ı** mevâhib (K.7/41[a]), ser-**i** bihrûzdan (K.43/14[b]), cemî‘-**i** ‘âlem (Msm.1/5-4), güzîn-**i** ehl-i ‘izzet (Msm.1/6-2), eser-**i** bûy-ı mahabbet (G.166/2[a]), der-**i** Hażret-i Mevlânâyem (K.211/1[b]), har-**ı** nâdânına (K.305/5[b])

5. Bağlama edatı fonksiyonu gören vâv-ı atıfın gösterilmemesi: şâm [ü] seherde (K.39/8[a]), hurşîd [ü] mâh (K.9/23[b]), ‘adl ü dâd [ü] nâm-ı pâk (K.49/17[a]), serv [ü] çenâr (G.9/2[a]), serv [ü] şimşâd (G.61/2[b]), nihâl-i kâmet [ü] verd-i ruh (G.95/2[a]), endûh [ü] ġam (G.228/2[a])

6. Farsça kelimelerin imlasında yer alan vâv-ı ma‘dûle kimi zaman yazılmamıştır: خواب > خاب (K.22/2[b], G.282/2[b]), خواجه > خاجه (G.1/4[a], G.16/1[b], 2[b]), خويشتن > خيشتن (G.35/4[b])

7. Bazı kelimelerin aslî imlâsı ile yazılmaması:

اخضر > اخظر (K.37/21[b]), طهمورث > طهمورس (K.8/26[b]), باحور > باهور (K.24/5[b]), بيضه > بيظه (K.26/3[a]), ضلالت > ظلالت (K.14/15[b]), حاضر > حاظر (K.21/26[b]), اضلال > اظلال (Msd.8/4-5), لعلك > لعك (G.55/1[a]), طربناكيله > طربناليكه (G.61/4[a]), نشان اولور > نشانه‌در (G.90/1[a]), جانانى > جانى (G.105/3[b]), جانانه‌دن > جاناندن (G.151/1[b]), بيلدردى > بالدردى (G.168/2[b]), ناله‌كى > نالكى (G.191/3[a]), طودر > طوطيدر (G.204/2[a]), چوجه > چوبجه (G.210/5[a])

8. Nüshada müstensih tarafından yapılan düzeltmeler:

lutf-ı şiyemüŋ > źâtuŋ kerem ü (K.15/5[a]), ħᵛân-ı ni‘amı > bezl-i ni‘amı (K.15/16[a]), n’eyler > olmaz (K.15/26[b]), alma dâ’imâ > olmak nice bir (K.13/4[b]), minber-i gülde > şâħ-ı gül üzre (K.22/23[b]), gelmeye > gelmez (Tkb.1/II-3[b]), la‘l-i nâbuŋ > çeşm-i pâküŋ (G.55/2[a]), vech-i hasen > ġonçe dehen (G.42/1[a]), her lâş-ı dehre > her lâşe konma (G.139/5[b]), yazıldı > kazıldı (G.325/1[a]), câdû > âhû (G.282/3[b]), [yitiş] (G.254/5[b])

---

[45] Ali Nihat Tarlan, “Bir İmlâ Hususiyeti”, *Türkiyat Mecmuası*, c.III, s. 229.

METNİN KURULUŞU İLE İLGİLİ NOTLAR

1. *Dîvân* metnini hazırlarken bilinen tek nüsha olan Amasya Beyazıd İl Halk Kütüphanesi nüshası kullanılmıştır.

2. Transkripsiyonlu metinde, şirlerin başlıklarına tutturulan dipnotlarda şiirlerin nazım şekillerini belirten kısaltmalar ve şiirin nüshadaki yaprak numaraları yazılmıştır.

3. *Dîvân* metni geleneksel mürettep dîvân tertip özelliklerine göre alfabetik olarak yeniden düzenlenmiş, şiirler nazım şekillerine göre numaralandırılmıştır. Kasîdeler; tevhid, münacaat ve na't sırası ile; hükümdarlar kronolojik olarak; şeyhülislam, vezirazam-vezir, defterdar, ağa, bey ve diğer devletliler bu ünvan sıralaması ile; musammatlar, tahmis, müseddes, tesdis, müsemmen, tesmin, tercî'-bend, terkîb bend ve kıt'alar düzeninde; gazeller nüshada da kendi arasında alfabetik olarak yer aldığı üzere sıralanmıştır.

4. Metindeki beyitler, baştan sona kadar devam etmek üzere ikişer ikişer numaralandırılmıştır.

5. Büsbütün silik olduğu için okunamayan başlıklar, şiirin muhtevasına göre öncekilerin üslûp özellikleri de dikkate alınarak tarafımızdan köşeli ayraç [ ] içerisinde yazılmıştır.

6. Nüshada silik olan yerler vezin ve anlama göre okunmaya çalışılarak metinde köşeli ayraç [ ] içerisinde teklif edilmiştir.

7. Okunamayan birkaç kelime, metinde köşeli ayraç [......] içerisinde sıra noktalar şeklinde gösterilmiştir.

8. Nüshada yanlış ya da eksik yazılan kimi kelimeler düzeltilerek nüshadaki yazılışları dipnotta gösterilmiştir.

9. Arapça ve Farsça kelimelerdeki uzun ünlüler ā, į, ū harfleri ile gösterilmiş, Osmanlı Türkçesinde inceleşen bazı telaffuzlar metne yansıtılmaya çalışılmıştır.

10. Nüshadaki hece düşmeli ulamalar kesme işâreti (') ile ayrılarak gösterilmiştir.

11. Arapça ve Farsça kelimelerin imlâsında Prof. Dr. İsmail Ünver'in bu konudaki önerilerine[46] uyulmaya çalışılmıştır.

12. Arapça ve Farsça kelimeler bu dillerin sözlüklerindeki yaygın imlâ şekilleri ile alınmaya özen gösterilmiştir.

13. Metinde geçen âyet ve hadisler ile Arapça ve Farsçaya ait klişeler italik yazı ile gösterilmiş, *Notlar* başlığı altında metnin sonunda künyeleri verilmiştir.

14. *Dîvân*'da yer alan Arapça ve Farsça beyit ve mısralar transkripsiyon alfabesi ile yazılmıştır.

15. Türkçe kelimelerde vezin gereği imâle yapılsa bile uzun okunan ünlüler transkripsiyonda gösterilmemiştir.

16. Dipnotlardaki [a] harfi birinci mısraı, [b] harfi ikinci mısraı; nüsha yapraklarındaki [a] ve [b] harfleri ise yaprak sayfalarını karşılamaktadır.

---

[46] İsmail Ünver, "Çevriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler," *Türkoloji Dergisi*, s. 51-89.

METİN

[KASÎDELER]

1.

Ol Rahîm-i bî-zevâl ve e‘ta’l-‘ilmi ve’l-kemâl ve sâhibü’l-‘ilmi ve’l-celâl ve ol Hudâ-yı bî-zevâl olan Hakk sübhânehû ve te‘âlâ celle celâlühû ve ‘amme nevâlühû ve lâ ilâhe gayruhû hazretlerine münâcât[dur]

Hazret-i Hudâvend-i vâhibü’l-‘atâyâ ve Hâlıku’l-berâyâ celle celâlühû ve ‘amme nevâlühû dergâh-ı bî-müntehâsına ‘arz-ı teberru‘ u recâ oldugıdur

Mef‘ûlü fâ‘ilâtü mefâ‘îlü fâ‘ilün
– – + / – + – + / + – – + / – + –

1. İy ehl-i cürme rahmet ile eyleyen cezâ
Gaffâr-ı lâ-yezâl ü Hudâvend-i zü’l-‘atâ

Sultân-ı bî-vezîr ü Hudâvend-i lâ-nazîr
Dâdâr-ı bende-perver ü Vehhâb-ı reh-nümâ

3. Ehl-i zünûbe magfireti mâhi’l-isâm
Erbâb-ı ‘usre mevhibeti vâsi‘u’l-‘atâ

Emrüñle zâhir oldı ‘umûm-ı mükevvenât
Nûruñla kârgâh-ı cihân buldı rûşenâ

5. Ez-sâhat-i kemâl-i tu gerd-i zevâl dûr
V’ez dâmen-i bekâ-yı tu dest-i fenâ cüdâ

Keyfiyet ü kemiyyet ü ‘acz ü kusûr u ‘ayb
Gird-i sürâdikât-ı celâl-i tu nâr-ı sehâ

7. Bir zerre var mıdur eser-i sun‘uñ olmaya
Fî-gâyeti’l-vezâhati ke’ş-şemsi fi’d-duhâ

Nûr-ı hidâyetüñ eger olmasa reh-nümûn
Zulmât-ı hayret içre kala ‘akl-ı âşinâ

9. Künh-i kemâl-i kudretüñe irmedi ‘ukûl
Kıldı hicâb-ı hayrete ikrâr enbiyâ

Yine dalâlet içre kalurdı esîr olup
Mûsî-i ‘avnuñ olmasa kullara reh-nümâ

11. Virmezdi nûr çihre-i mâha fürûg-ı mihr
Şem‘-i hidâyetüñden eger bulmasa ziyâ

Dergâh-ı ‘adlüñe yaraşur ‘izz ü saltanat
Sübhâne men teferrede bi’l-‘izzi ve’l-bekâ

13. Sultân-ı çâr-bâliş-i dünyâ vü âhiret
Sâhib-serîr-i kevn ü mekân sadr-ı enbiyâ

Fehm-i celâl zât-ı cemîlüñde şerm ile
İzhâr-ı ‘acz idüp kıla dergâhuña senâ

15. Ol efsah-ı zemâne senâ-yı belîgüñi
İhsâ deminde lâ-y-ile çün eyledi edâ

Ben rû-siyâh ü güm-şüde-i râh-ı ma‘sıyet
Kankı dil ile eyleye pes şükrüñi edâ

17. Gerçi garîk-ı ma‘sıyetem başdan ayaga
Kesmem ümîdi rahmet-i ‘afvuñdan iy Hudâ

Yâ Rabb be-nûr-ı dîde-i pâkân-ı Hak-perest
Yâ Rabb be-sûz-ı sîne-i merdân-ı pârsâ

19. Ol zümre-i sa‘âdet içün kılduñ anlara
Teşrîf-i *inne ekrameküm* hil‘atin sezâ

Dâmân-ı fazluña yapışup lütfuñ isterüz
F’agfir lenâ bi-fazlike yâ sâmi‘a’d-du‘â

21. Âhir nefesde kılma SÜHEYLÎyi nâ-murâd
Kıl meş‘al-i hidâyetüñi aña reh-nümâ

Mahşerde Mustafâ-y-ile haşr eyleyüp anı
V’erzuk lenâ likâke ve agfir zünûbenâ

23. Dünyâda eyle tâbi‘-i şer‘-i Muhammedî
Ashâb u tâbi‘îne kılup pey-rev-i rızâ

Dûr eyleme mütâbe‘atından o zümrenüñ
Kad fâze bi’l-hidâyeti minhüm men iktidâ

25. Yâr-ı ‘atîkı hazret-i Sıddîk-ı bâ-vakâr
Pîrâye-i mürüvvet ü ser-mâye-i recâ

Fârûk-ı hakk u bâtıl olan hazret-i ‘Ömer
Revnak-fezâ-yı hâne-i dîn şem‘-i meh-zıyâ

27. Dîvâr-ı dîne sâlis olan rükn-i muhterem
Pîr-i huceste hazret-i ‘Osmân-ı zü’l-hayâ

Şîr-i Hudâ vü sâhib-i teşrîf-i *hel etâ*
Kân-ı ‘atâ vü maksad-ı Aksâ’ya reh-nümâ

29. Nûreyn-i ezhereyn Hüseyn ü Hasen ki ol
İki hümâ durur radıya’llâhü ‘anhümâ

Ashâb-ı pâk-dîn ü kamu tâbi‘în içün
‘Abd-i fakîri eyleme ol zümreden cüdâ

31. İnnî eteytü bâbeke bi’d-dem‘i sâyilen
Yâ ze’l-‘atâ [ve] ente ‘afüvvün limen cefâ

2.

Dîbâce-i sahâyif-i kelâm ve fihrist-i safâyih-i peyâm-ı nâm-ı hazret-i melik-i ‘allâm ve hamd-i zi’l-celâli ve’l-ikrâm olundugıdur
Bahr-i hezec-i müsemmen

Mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün
+ – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Sühen kim evvel ismü’llâh ile dilden ola peydâ
Kılur âgâz u encâmın ‘inâyet hazret-i Mevlâ

Hudâ-yı bî-zevâl ol kim vücûd-ı ‘izzeti Bâkî
Kadîm ü ferd-i bî-hem-tâ ‘Alîm ü ‘Âlim ü yek-tâ

3. Hudâvend-i zemîn ü âsmân Hallâk-ı ins ü cânn
Kerîm ü Kâdir ü Sübhân-ı bî-mânend ü bî-hem-tâ

Zihî Rezzâk-i zî-kudret ki hâs u ‘âme in‘âmı
Zemîn ü âsmân ehli garîk-ı ni‘met-i vâlâ

5. Keşîde h^{v}ân-ı ihsânı küşâde bâb-ı güfrânı
Serâdan tâ Süreyyâya varınca ni‘meti yagmâ

Zihî perverdgâr-i ins ü cinn ü ‘âlem ü âdem
Garîk-ı bahr-ı cûdı mûr u mâr u peşşe vü ‘ankâ

7. Yaratdı ‘arş u ferş ü kâ’inâtı emr-i *kün* birle
Kimin seyyâr ü sâbit kimi esfel kimisi a‘lâ

Te‘âla’llâh Fettâh-ı mukadder fâtihü’l-ebvâb
Gürûh-ı ins ü cinne dergeh-i a‘lâsıdur melcâ

9. Münezzeh şân-ı pâki eylese bir ‘âcize rahmet
Eñ ednâ bendeye in‘âm ider biñ cennet ü hûrâ

Muhît-i ‘ilmine mahfî degüldür zâhir ü bâtın
Zihî pinhân ü peydâ kim kamu pinhân aña peydâ

11. Hakîkat zât-ı bî-çûnı degüldür kâbil-i idrâk
Belî bir şemme-i şerhi sıfâtın eylegil ısgâ

Kemâl-i kudreti var eyledi bir nûrdan cevher
Dahı levh-i vücûda kilk-i kudret kılmadın imlâ

13. O nûr-ı pâkden geldi vücûda hâsıl-ı kevneyn
Libâsı hil‘at-i *yâsîn* ü ber-ser efser-i *tâhâ*

Rasûl-i Hâlık-ı bî-çûn murâd-ı harf-i *kâf* u *nûn*
Behâ-yı Merve vü Yesrib fürûg-ı Mekke vü Bathâ

15. Muhît-i nokta-i ‘âlem medâr-ı zümre-i âdem
Nizâm-ı Ka‘be-i a‘zam imâm-ı Mescid-i Aksâ

O mâhuñ feyzi nûrından nümâyân oldı ol gevher
O gevher oldı manzûr-ı cenâb-ı hazret-i a‘lâ

17. Eritdi satvet-i tâb-ı celâl ol cevherüñ cismin
Dil-i gevherden oldı bir gubâr ile buhâr a‘lâ

Gubâr ile buhârı evc-i a‘lâya su‘ûd itdi
Gubârı oldı müsta‘mel buhârı oldı müsta‘lâ

19. Birisi ‘ayn-ı zulmet biri nûr-ı mahz idüp zâhir
Birinden kubbe-i hadrâ birinden ‘arsa-i gabrâ

Açıldı perde-i imkân göründi ‘âlem-i gaybet
Müşahhas oldı ol nûr ile bu dünyâ vü mâ-fîhâ

21. O demden sille-i hükmiyle gerdân itdi gerdûnı
Zemîni bâr-ı mîh-ı kûh-ı sengîn itdi pâ-ber-câ

Zevâyâ-yı felek oldı melekler birle nûrânî
Okur her biri tesbîhinde *sübhâne'llezî esrâ*

23. On iki burcı gerdân oldı bu gerdûn-ı pür-girdüñ
Pey-â-pey dönmede[dür] her biri geh zîr ü geh bâlâ

Sipihr-i lâciverdî ‘arş u kürsî hep mu‘allakda
Yidi iklîme kısmet oldı ferş-i ‘arsa-i pehnâ

25. Bürûc-ı hût u delv [ü] cedy ü kavs u ‘akreb [ü] mîzân
Hamel bâ-sevr ü pes cevzâ vü harçeng ü esed ‘azrâ

Dırahşân her biri sath-ı felekde sâbit ü sâ'ir
Sabâh u şâm u mihr ü meh felek gerdûn cihân-ârâ

27. Yidi seyyâredür zînet viren âfâk-ı nüh-tâka
Çü keyvân müşterî mirrîh ü tîr ü zühre-i zehrâ

‘Adedde sî iken mâhı gehî pencâh olur geh çil
Gehî ferbih gehî lâgar bu nûn u mîm-i bî-hem-tâ

29. Basît-i hâk ü bâd ü âb ü âteş hep muhît olmış
Biri birine peyveste be-hükm-i Kâdir-i yek-tâ

Bu heft iklîm-i ‘âlem çâr fasl [u] muhtelif elvân
Be-dîdâr itmede bâ-sun‘-ı Hak nüh kubbe-i hadrâ

31. Füsûl-ı çâra ‘ibretle nazar kıl hikmetin dir hep
Gehî berf ü geh[î] bârân ü geh nermâ vü geh germâ

Münevver kılsa hurşîd-i cihân-ârâ hamel burcın
Olur çün ravza-i mînû zemîn çün ‘urfe-i mînâ

33. Kemâl-i kudret-i Hakkiyle enfâsı Mesîhâsâ
Ziyâ eczâ-yı hâk-i mürde-i arzı ider ihyâ

Bulur her mevsim-i nev-rûz zînet ravza-i ‘âlem
Gül ü lâleyle gûn-â-gûn ser-â-ser dâmen-i sahrâ

35. Nihâl-i ergavân ü gülde zâhir âteş-i Mûsâ
Şükûfe her şecer üzre nümûdâr-ı yed-i beyzâ

Külâh-ı zerd ü destâr-ı sefîd ü câme-i ahdar
‘Aceb cem‘ eylemiş gülşende hakkâ nergis-i ra‘nâ

37. Hezârân kumrî-i mukrî nice medh ü senâ eyler
Firâz-ı minber-i çûbîn-i gülde bülbül-i şeydâ

Çemen reşk-i behişt olmış zemâne zîb ü fer bulmış
Sabâ ferrâş olup gülzâra gelmiş ebr-i ter sakkâ

39. Bu eyyâm-ı latîf içinde bir germâ zuhûr eyler
Erür mûm gibi nerm olup vücûd-ı sahra-i sammâ

Bu resme germ iken sun'-ı kemâl-i Kâdir-i mutlak
İder necm-i süheyli revnak-ı gerdûndan peydâ

41. Misâl-i Hızr-ı nûrânî ki zulmetden tulû' eyler
Zalâm-ı 'âlemi pür-nûr ider mihr-i cihân-ârâ

Görinür berg ü bârı sîb-i sîmînüñ dıraht üzre
Misâl-ı mâh-ı tâbân şu'le-bahş-ı peyker-i cevzâ

43. Döker bâd-ı vezân berg-i rezân-ı bâg u bostânı
Gören eşcâra 'ârız oldı sanur 'illet-i safrâ

Direfş-i mihr-i rûşen-ruh hamel kasrını zeyn eyler
'Adem iklîmini özler sipâh-ı sarsar u sermâ

45. Biçer hayyât-ı kudret hil'at-i elvânı eşcâra
Dem-i enfâs-ı kudsî mürde-i bâgı ider ihyâ

Te'âla'llâh zihî Kayyûm-ı Kâdir sâni'-i mutlak
Nice mevcûdı nâ-mevcûd ider nâ-bûd olur peydâ

47. Yog iken 'âlem ü âdem ne şems ü ne kamer zâhir
Ne yir gök kaydı var idi ne şâm u ne seher peydâ

İrâdet eyledi çünkim ta'alluk cümle var oldı
Zemîn ü âsmân ü ins ü cinn ü Âdem ü Havvâ

49. Kemâl-i *'alleme'l-esmâ* bile mümtâz olup Âdem
Mükerrem kıldı ol bâlâyı teşrîfât-ı *kerremnâ*

Kerîm ü Kâdir'üñ fermânına cümle mutî' oldı
Melekler emr-i Hak'la secde kıldı didi *âmennâ*

51. Hudâ ol nesl-i pâki cümle 'âlemden 'azîz itdi
Ki cümle enbiyâ ol nesl-i tâhirden olur peydâ

Cenâb-ı Şît ü İdrîs-i nebî Nûh-ı neciyyü'llâh
Halîlu'llâh İsmâ'îl ü İshâk-ı nebî Yahyâ

53. Dahı Lût ile Sâlih hazret-i Şu'ayb ile Hârûn
Mükerrem Hızr u İlyâs ile Yûşa' hazret-i Mûsâ

Süleymân ile Dâvud-ı nebî vü 'Îsû hem Ya'kûb
Dahı Zülküfl ü Eyyûb ü Zekeriyy'Elyesa' 'Îsâ

55. Şu'ayb [ü] Dânyâl ihvân-ı Yûsuf hep nebîlerdür
'Azîz ü Yûsuf [u] Hûd-ı nebî vü Yûnus-ı Mettâ

Husûsâ ol güzîn-i enbiyâ mahbûb-ı Rabbânî
Muhammed Mustafâ şâh-ı serîr-i Yesrib ü Bathâ

57. Tılısm-ı ism-i pür-nûr-ı Muhammed kim zuhûr itdi
Açıldı 'âleme ol genc-i mahfî *kenz-i lâ-yefnâ*

Odur ol seyyid-i sâdât u sultân-ı rüsül hakkâ
Odur ol sâhib-i mi‘râc ü şâh-ı sadr-ı *ev ednâ*

59. İlâhî ‘izzetüñ hakkı rasûl-i müctebâñ içün
Dahı ol yâr-ı sâdık yâr-ı gâr-ı künc-i istignâ

Ebû Bekr ü ‘Ömer ‘Osmân-ı zi’n-nûreyn hakkıyçün
‘Aliyyü’l-Murtezâ şâh-ı velâyet mahrem-i Zehrâ

61. İki şeh-zâde-i ‘âlî cenâbuñ nûr-ı pâki-çün
SÜHEYLÎ mücrimi mahşer deminde eyleme rüsvâ

Refîk idüp aña îmân ü Kur’ân’ı Hudâvendâ
Dem-i âhirde zikr-i fikrüñe kıl kalbümi me’vâ

3.

Zâhirü’l-‘izzet-i *denâ fe-tedellâ* ve zâhirü’l-kurbet-i *fe-kâne kâbe kavseyni ev ednâ* olan fihrist-i dîvân-ı serverî ve ‘unvân-nâme-i peygamberî sultân-ı Yesrib ü Bathâ hazret-i Muhammed Mustafâ cenâbına ‘arz-ı ‘ubûdiyyet ve senâdur
Remel-i müsemmen-i ‘arûz u darb-ı mahzûf

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün
– + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Nâm-ı pâküñ zikridür şeydâlara feryâd-res
Mürdeler ihyâ ider nutkuñ eyâ ‘Îsî-nefes

Ârzû-yı cenneti virdüm hevâ-yı ‘ışkuña
Kûşe-i firdevse kûyuñ var iken itmem heves

3. Zâhide gülzâr seyri ‘âşıka dîdâr-ı yâr
Vâ‘ıza cennet gerekse âstânuñ baña bes

Sensin ol sultân-ı *ev ednâ* şeh-i *sümme denâ*
‘Arş ü ferş envâr-ı pâk-i tal‘atuñdan muktebes

5. On sekiz biñ ‘âlemi gufrâna mazher kılmaga
Mihr-i evc-i şefkatüñden ‘âleme bir zerre bes

Peşşe-i bî-bâl ü perdür hazretüñde Cebra’îl
Şâh-bâz-ı Kuds’e nisbet olımaz ‘ankâ meges

7. Mesned-âra-yı nübüvvetken vücûd-ı kâmilüñ
Tînet-i Havvâ vü Âdem’den yog-ıdı hîç ses

Nâr-ı ‘ışkuñ vâdî-i dilde tecellî eyledi
Kad beda’l-envârı fî mişkâti kalbî men kabes

9. Mâ-sivâdan kalbüñi pâk eyle iy merd-i Hudâ
Didi beytü’llâh kalb-i mü’mine sâhib-nefes

Dâmen-i ihlâsa sıdk ile teşebbüs eyle kim
Küllü men yehvâhü bi’l-ihlâsi nâle’l-müllemes

11. Bekle ‘ankânuñ kanâ‘at kâfını düşme sakın
Her le’îmüñ rîze-i nânına mânend-i meges

Âteş-i âhumdan olmışdur cehennem pür-şerâr
Katrelerdür yaşuma nisbetle Ceyhûn u Aras

13. Öykinürmiş kaddüñe serv ü yüzüñe verd-i al
Ne yüz ile öykinürler bir alây-ı hâr u has

Zîr-i zülfinde görüp ruhsâr-ı pür-tâbın didüm
Vechühû bedrün yedâ min subhi leylin fi'l-gales

15. Kârbân-ı 'âfiyet geçdi fenâ der-bendini
Kaldı dil feryâd idüp ardınca mânend-i ceres

Gitdi serden hûş ü dilden ihtiyâr elden karâr
İnne bünyâne'stıbârî min yedi'l-hecri'nderes

17. Virme dil ârâyiş-i dehre hevesden fârig ol
'Âşık-ı sâdık odur kim ola yek-dil yek-heves

Dâmen-i lütfuñda eller men esîr-i derd-i hecr
Leyse gayrî fî hevâhü hâyiben fîme'ltemes

19. Muttasıldur 'an'aneyle münkatı' mürsel kamu
Mesnedüm 'âlî-hadîs-i 'ışka pîrümdür Enes

Cezb idem diyü kilâb-ı kûy-ı şefkat-hûyuñı
Rişte-i cândan sezâdur kılsam anlara meres

21. 'Arsa-i evsâf-ı bî-pâyânuña irmez 'ukûl
Cümle erbâb-ı beyân medhüñde pâ-der-gil feres

Bir der-i hâcet-revâya kıl SÜHEYLÎ ilticâ
Nâ-ümîd olmaya ol dergâhdan 'âlemde kes

4.

Hâkân-ı mürîd-i *kâbe kavseyn* bürhân-ı cemîl-i her dü-kevneyn muktedâ-yı enbiyâ sultân-ı ebniyâ hazret-i habîb-i Hudâ *sallallâhü 'aleyhi ve sellem* ravza-i mutahharına 'arz-ı bendegî ve recâdur
Bahr-i remel-i müsemmen-i maksûr

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. İy risâlet sadrınuñ sultânı hayrü'l-mürselîn
V'ey kelâmü'llâh-ı nâtık sırr-ı Kur'ân-ı mübîn

Bârgâh-ı *lî- me'allâh*'uñ rasûl-i a'zamı
Efdal-i peygamberân şâyeste-i dünyâ vü dîn

3. On sekiz biñ 'âlemüñ îcâdına devrânına
Hâsıl-ı maksûd-ı 'âlem sensin iy fahr-ı güzîn

Enbiyânuñ muktedâsı evliyânuñ rehberi
Tal'atı nûr-ı mübînüñ rahmeten li'l-'âlemîn

5. Secdegâh-ı rûh-ı kudsî âstân-ı Ka'besi
Hâk-i pâk-i 'anberînüñ kühl-i çeşm-i hûr-'în

İy hümâ-yı lâ-mekân v'ey nokta-i [âhir zemân]
'Arş-isti'lâ-yı himmet mürşid-i ehl-i yakîn

7. Âftâb-ı evc-i ‘izzet cevher-i ferd-i güzîn
Sa‘d-ı millet mesned-i sâdât-ı ezmân ü zemîn

Hâşimî-nisbet Kureyşî-asl hem ‘âlî-neseb
Elçi-i lînet tehâfî-hayl imâmü’l-mürselîn

9. Ahmed-i Mahmûd-tal‘at [bedr-i evc-i] kâ‘inât
Fahr-ı ‘âlem seyyid-i âdem şefî‘ü’l-müznibîn

Haşre dek dînüñ muhalled kavl-i pâküñ sermedî
İttibâ‘-ı şer‘-i pâküñ sâlike hablü’l-metîn

11. Şânuñı tenzîhe tef‘îl-i sıfâtuñ kılmaga
Nâzil oldı sûre-i ve’n-Necm ile vahy-i mübîn

İy cemâl-i bî-makâli nüsha-i ümmü’l-kitâb
Ehl-i şefkat hüsn-i *lâ-raybek hüden li’l-müttakîn*

13. Senden istimdâd iderler enbiyâ vü asfiyâ
Zâtuñ ile fahr ider levh ü kalem ‘arş-ı berîn

Cevher-i ferd-i vücûduñ olmasa maksûd eger
İmtizâc itmezdi hergiz birbiriyle mâ ü tîn

15. ‘Arş ü ferş ü âdem ü ‘âlemleri halk itmeden
Zât-ı pâküñdür garaz iy sâhib-i re‘y-i [güzîn]

Sakf-ı ‘arş üzre görüp nâmuñ karîn-i nâm-ı Hak
Kıldı Âdem i‘tirâf-ı cürm idüp [ser-be-zemîn]

17. Ol ‘amîmü’l-fazldan kıldı recâ-yı magfiret
İhtisâb idüp kemâl-i fazluña vir[di yemîn]

5.

Bu kasîde-i garrâ üstâdân-ı sühen-peymâ ve fuzalâ-yı cihân-ârâya taklîd olup hazret-i pâdişâh-ı felek-bârgâhuñ rikâb-ı ‘izzet-penâhına dinmişdür

Müfte‘ilün fâ‘ilün müfte‘ilün fâ‘ilün
+ + – / – + – / – + + – / – + –

1. Tâ’ir olup bir seher murg-ı mülemma‘-beden
Zâg-ı zer-endûd-ı şeb eyledi terk-i vatan

Tâ’ir-i zerrîn-cenâh şeh-per açup bir sabâh
Mürg-ı şebi sayd içün oldı aña sübha-zen

3. Bâz-ı sefîdüñ ya hod perri tokındı meger
Beyza-i sîmîn-i şeb oldı cüdâ lâneden

Türk-i dür-efşân-direfş eyledi ‘azm-i Habeş
Oldı muzaffer o dem dâver-i Hindû-şiken

5. Hüsrev-i gülgûn-‘alem basdı sipihre kadem
Oldı ufukda nihân zengî-i müşgîn-resen

Gitdi firû ser ber-âb mehçe-i Efrâsyâb
Çıkdı çeh-i gussadan Bîjen-i zerrîn-mecen

7. Kıldı küleh-kûşe-i Gîv-i ser-âmed zuhûr
Oldı o dem nâ-bedîd çetr-i siyâh-Peşen

Behmen-i zerrîn-kabâ sürdi dilîrâne rahş
Dîv-i sefîd üstine ber-sıfat-ı Tehmeten

9. Savlet-i Behrâm-ı rûz eyledi nâ-geh bürûz
Oldı nigûn-sâr o dem râyet-i hân-ı Huten

Zülf-i Züleyhâ-yı şeb agarup oldı sefîd
Dîde-i Ya'kûbveş hasret ile giryeden

11. Kıldı Züleyhâ-yı şâm peykerini çü nihân
'Arz-ı cemâl eyledi Yûsuf-ı gül-pîrehen

Hurrem olup ser-be-ser gitdi cihândan keder
Reşk-i riyâz-ı cinân oldı ribât-ı kühen

13. Hâzin-i bâg-ı cinân açdı der-i cenneti
Ravza-i Rıdvân-misâl oldı zemîn ü zemen

Târem-i nîlüferî oldı yine ahdarî
Dâ'ire-i enverî pür-gül ü pür-nesteren

15. Bâd-ı sabâ gülşenüñ suffelerin pâk idüp
Çın seher ebr-i bahâr oldı aña âb-zen

Esdi nesîm-i sabâ oldı çemen 'ıtr-sâ
Micmere-gerdân olup gâliyedân-ı semen

17. Bûy-ı benefşeyle bâg oldı mu'attar-dimâ'
Lâle-i la'lîn-çerâg meş'aledâr-ı çemen

Gonçe-i sündüs-kabâ çâk-i girîbân idüp
Çıkdılar ezhâr-ı bâg her birisi hacleden

19. Serv-i zümürrüd-livâ kıldı bahâra salâ
Lâle-i la'lîn-kabâ bülbül-i Dâvud-fenn

Lâle-'izârân-ı bâg 'arz-ı cemâl itdiler
Başladı ârâyişe gonçe-i nâzük-beden

21. Mu'cize-i 'Îsevî oldı sabâdan be-dîd
Kesb-i hayât eyledi lâle-i hûnîn-kefen

Oldı muhassal zemîn reşk-i riyâz-ı berîn
Didi hezâr âferîn zînet-i dehri gören

23. Murg-ı terennüm-künân okumada her zemân
Ahmedü hamden li-men ezhebe 'anne'l-hazen

Toldı safâdan cihân pîr ü cüvân şâdmân
Lütfuña biñ hamd ü şükr iy melik-i zü'l-minen

25. Halka bu şâdî nedür bâ'is ü bâdî nedür
Hüsn-i hitâb eyleyüp didi bir ehl-i sühen

Bu eser-i 'adlidür şâh-ı 'atâ-perverî
Görmedi çeşm-i felek zâtı gibi mü'temen

27. Dâver-i 'âdil-cenâb fazl u hüner-intisâb
Feth ü zafer-hem-rikâb gâzî-i şemşîr-zen

Saf-der-i devlet-karîn server-i nusret-rehîn
Mâhî-i zulm ü dalâl hâmî-i farz u sünen

29. Şâh-ı ma‘âlî-neseb vâlî-i vâlâ-haseb
Hâmî-i Rûm u‘Arab mâye-i ‘akl ü feten

Dâver-i Ferruh-necâd Hazret-i Sultân Murâd
Zâtına ‘izzet nedîm hilm ü hayâ mukteren

31. Tab‘-ı safâ-perveri mahzen-i sırr-ı cemîl
‘Akl-ı hüner-güsteri ma‘den-i ‘ilm-i hasen

Hâk-i der-i devleti efser-i tâk-ı celâl
Kevkebe-i şevketi ‘âleme pertev-fiken

33. Na‘l-i süm-i eşhebi tâc-ı ser-i ferkadeyn
Hâk-i reh-i makdemi sürme-i çeşm-i Peren

Zât-ı şerîfi kerîm kalb-i latîfi rahîm
Hem derecâtı refî‘ hem harekâtı hasen

35. Şâm u seher vird idüp vasf-ı cemîlin okur
Cân ile vassâf olup bây ü gedâ cümleten

Diñle bu güftârumı lütf kılup serverâ
Ehline ma‘lûmdur hüsn-i me’âl-i sühen

37. Sürdi bu meydâna rahş çün şu‘arâ-yı ‘Acem
Açdılar her biri birbirine ‘arz-ı fen

Fazl ile bu ‘arsaya evvel olan rahşberân
Fâris-i Kirmân-zemîn ‘ârif-i sırr u ‘alen

39. H^{v}âce-i mâlik-rikâb hazret-i Hâcûy kim
Nazm-ı revân-bahşına dimedi kes lâ ve len

Cilve kılup nazm ile ‘ârif-i Hakk ‘Ârifî
Eyledi bu ‘arsada çok harekât-ı hasen

41. Sâlis olup anlara Fâhir-i Râzî gelüp
Fazlına tahsîn okur hep şu‘arâ-yı kühen

Râbi‘ olup fazl ile kıldı Hilâlî mühûr
Kevkebe-i şevketi ‘âleme pertev-fiken

43. Zîver-i iklîm-i Kâş hôş-kadem-i muhteşem
Mâdih-i âl-i‘Alî menkabe-gûy-ı Hasen

Mehdî-i fîrûz-mühr hazret-i İbn-i Hüsâm
Fâris-i meydân-ı nazm şâh-ı serîr-i sühen

45. Her birisi fazl ile şöhre-i rûy-ı zemîn
Her biri tahkîkde müftî-i heftâd-fen

Her biri [bir Âsaf-ı] sadr-ı Süleymân-cenâb
Seyf-i Yemânî be-dest çün püser-i zü’l-Yezen

47. Rütbe-i mâhiyyetin saña beyân itmege
Hâsılı ben ‘âcizem bu süheni diñle sen

Oku kasâ'idlerin ragbet ile kıl nazar
Diñle ne dir 'Ârif'i pîri budur cümleden

49. Nîst kelâm-ı me-râ hâcet-i ta'rîf-i kes
Z'ânki riyâh-ı Hüseyn yâfte-i vech-i Hasen

Hâsılı bu 'arsada kopdı nice 'arbede
Oldı sühen tôbına çok fuzalâ gûy-zen

51. Lîk hizebrân-ı Rûm eylememişler hücûm
Oldum aña rahş-rân girdüm o meydâna ben

Eylemişem Türk-tâz feth-i ekâlîm-i râz
Oldum o şîrân ile hem-kadem ü pençe-zen

53. Rahş-ı hıdîvânemi cünbiş-i merdânemi
Lâyık-ı tahsîn idüp cümleten ehl-i sühen

Nazm-ı cihân-gîrde şîve-i ta'bîrde
Yazdılar elkâbuma münşî-i erbâb-ı fen

55. Fâris-i yek-rân-ı Türk nîze-resân-ı 'Arab
Deşt-süvâr-ı Yemen gâlib-i cünd-i 'Aden

Dîde-i insâf ile nazm-ı SÜHEYLÎye bak
Şâd ola dirseñ eger rûh-ı Üveys-i Karan

57. Hâlümi 'arz eyleyüp sûz-ı dilüm yanmaga
Turmaz akar eşk-i ter dîde-i gam-dîdeden

Milk-i dili gün-be-gün mihnet ü gam yakmada
Kâmetümi lâm idüp zûr ile dest-i mihen

59. Nüsha-i 'irfânumı zâyi' ider dehr-i dûn
Olmaz iseñ dest-gîr kaldum ayaklarda ben

Terbiyet-i lütfuña eyle mukârin beni
Gevher-i nazmum ola kevkebe-bahş-i 'Aden

61. Kûşe-i kûyuñda biñ cân ile olur mukîm
Derd ü gam-ı devrden hısn-ı hasîn isteyen

İrdi sühen gâyete hayr du'â idelüm
İde du'âmuz kabûl lütf ile ol zü'l-minen

63. Devletüñ efzûn idüp Hazret-i Hak dâ'imâ
Var ide tâ haşre dek 'âlemi var eyleyen

6.

Hazret-i pâdişâh-ı celîlü'ş-şân hâkân-ı kâmilü'l-'irfân Sultân Murâd bin Selîm Hân hâk-pây-i 'izzetlerine Çevgânî Cüce vâsıtasıyla virildi
Bahr-i hezec-i müsemmen-i sâlim

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün
+ – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Alaldan pençe-i şîr-efgenüñle harb-i Şirvân'ı
Kızılbaşuñ yine başına teng itdüñ Horâsân'ı

Sürelden ‘asker-i nusret-şi‘âruñ şâh-ı güm-râhı
Gözinde uçar oldı sürme-i hâk-i Sıfâhânî

3. ‘Acem milkini feth it husrevâ zamm eyleyüp Rûm’a
Başın kesr it kızılbaşuñ çeküp şemşîr-i bürrânı

Konardı başına devlet cihânda iy hümâ-sâye
Gubâr-ı na‘l-i esbüñ başına tâc itse hâkânı

5. Sen ol sultân-ı ‘âlî-kadr-i gerdûn-sâyesin şâhâ
Kapuñda bir siyeh hâdim idinseñ n’ola Keyvân’ı

Bu deñlü rif‘ati kandan iderdi serverâ tahsîl
Gelüp kapuñda her gün sürmese hûrşîd pîşânî

7. Baña reh-zenlik itdi h^{v}âb-ı gaflet gice seyrümde
Yumup ten gözini ol demde açdum dîde-i cânı

Didi ol demde seyrümde baña bir pîr-i nûrânî
Veliyyü’llâhı görmek isteyen görsün Murâd Hân’ı

9. Sipâh-ı nusreti gönder diyü a‘dâ-yı bed-râya
Olur kalb-i münîrine anuñ ilhâm-ı Rabbânî

Yiridür halk-ı ‘âlem sâyesinde hoş geçerlerse
‘Adâlet bâgınuñ nîzeñ durur serv-i hırâmânı

11. Alınmaz bâg-ı ‘adlüñde şehâ âsîb ile bir sîb
Meger ‘âşıklara dilberlerüñ sîb-i zenahdânı

Yanuñda dâne-i hardal degül gencîne-i Kârûn
Bulınmaz ‘arsa-i cûd u sehâñuñ hadd ü pâyânı

13. Hudâvendâ görem Kârûn gibi yirden yire geçsün
Kef-i dür-pâşuña nisbet idenler bahr-ı ‘ummânı

SÜHEYLÎ nazmına gül gibi gûş ursañ n’ola şâhum
Ki oldur midhatüñ gülzârınuñ mürg-ı hoş-elhânı

15. Kemâle kimse bakmaz bir garîbem husrevâ rahm it
Zahîr’üm olsa añdurmaz idüm ‘âlemde Selmân’ı

Hadîsinden kalurdı lâl olup dem-beste hayretde
Göreydi tîg-ı nazmum cevherin Hâcû-yı Kirmânî

17. Garîbüñ başına gün togmadı sahrâ-yı zilletde
Dilinden dem-be-dem icrâ iderken âb-ı hayvânı

Felekler dâ’imâ kutb-ı murâduñ üzre devr itsün
Müsahhar eylesün Hak emrüñe Îrân u Tûrân’ı

19. Ricâl-ı gayb enîsüñ Hızr u İlyâs ola yoldaşuñ
Be-hakk-ı şeş-cihât ü penc-vakt ü çâr-erkânı

Hudâ-yı zü’l-celâli ve’l-cemâl olsun nigehbânuñ
Göñül hoşluklarıyla pâdişâhum sür bu devrânı

7.

Ahter-i burc-ı sa‘âdet ser-efrâz-ı baht u devlet hazret-i pâdişâh-ı zıllü’llâh
Sultân Mehemmed Hân hazretlerine gazâdan geldükde virilmişdür
Mütekârib-i sâlim

Fe‘ûlün fe‘ûlün fe‘ûlün fe‘ûlün
+ – – / + – – / + – – / + – –

1. İlâhî ‘adûya bizi eyle gâlib
Be-hakk-ı rasûl-i celîlü’l-merâtib

Benüm kim bu ‘ömr-i ‘azîzüm bahârın
Hazâna virür zahm-ı şevk-i mesâ’ib

3. Hümâyûn-cenâbâ revâ mı ki dâ’im
Olam ben esîr-i belâ vü nevâ’ib

Halâs olmaga dest-i gamdan Hudâyâ
Ne yaña [olam] bilmezem hîç câzib

5. Benem kim gelür her zemân ben fakîre
Biri biri üzre belâlar mu‘âkıb

Nice irişür dâmen-i ref‘ine el
‘Atâd üzre gerdûn benümle mu‘âkıb

7. Benem çâh-ı gamda fütâde belâya
Serîr-i sa‘âdetde cümle şevâ’ib

Erâzil safâda efâzıl cefâda
Zihî nâ-muvâfık zihî nâ-münâhib

9. Benem cây-ı esfelde kalmış dirîgâ
Edânîdedür hep ‘ulüvv-i merâtib

Fe yâ hasretâ kad mazâ küllü vaktâ
Kasâvet bahârî kelîlü’l-‘ayâhib

11. Vemâ [kâne] fî külli vaktin vesâbih
Sihâmü’l-belâyâ bi-kavsi’l-mesâyib

Mezelletde erbâb-ı fazl ü hüner hep
Zihî turfe tavr-ı ‘acâ’ib garâ’ib

13. Kime akribâ [diyü] kılsam teveccüh
Urur zahmum üstine zahm-ı ‘akârib

Perîşân ser-â-ser benüm cümle kârum
Ne bir re’y-i rûşen ne bir fikr-i sâkıb

15. Kimi dôst [u ya hısm dil-i pür-belâya]
Felekden beter baña olur mu‘âkıb

Cihân şûr u âşûb u fitneyle pürdür
Bulınmaz felekde ber-â-ber musâhib

17. [Mücemmel] cihândan [vefâ resmi gitmiş]
Olur âhla ‘ârî edânî-i câzib

[Melâzüñ nice mûrlara] cân virürken
Revâ mı olam ben helâk-i kevâ’ib

19. Benem râhat-efzâ-yı burc-ı fesâhat
‘İbâdâne mâlik kemâlâne sâhib

Benem şeh-süvâr-ı diyâr-ı megârib
Ki oldum belâgat semendine râkib

21. Ben ol bülbül-i [gâfilândan degülem]
Kemâlüñle birdür meşârık megârib

Benem [lütf-ı tab‘ıla] meşhûr-ı ‘âlem
Benem hüsn-i nazm ile akrâna gâlib

23. [Mezâkum] le’âlî dehânum aña dürc
Sözüm rûh u tab‘umdur ol rûha kâlib

Yiter vasf-ı şâhum safâ-yı kelâmum
Ne gam olsa hâsid beni [kılca] zâhib

25. ‘Aceb mi olursa eger tab‘-ı pâküm
Kabûl-i [e‘âcim pesend-i e‘ârib]

Melâz itsün ol zât-ı pâki bu [şâ‘ir]
Kapuñdan [bizâ‘at-i] agyâr me‘âyib

27. Hayâlât-ı fâsidle her kim bizâ‘at
Revâ mı geçe iftihârü’s-savâhib

Şehâ şehr-yârâ degül ‘arza kasdum
Kapuñ [kullarından etemm-i] metâlib

29. Der-i devletüñde murâdum budur kim
Güzînân-ı zâtuñda olam mürâkıb

Bulam midhatüñde hayâlât-ı garrâ
İdem vasf-ı pâküñde [efkâr-ı tâlib]

31. Yiter şâm-ı mihnetden iy dil şikâyet
Göründi emârât-ı subh-ı mükârib

Yüri ‘arz-ı hâl eyle ol âstâne
Ki oldur melâz ü mahall-i me’ârib

33. Serîr-i firâz-ı selâtîn-i ‘âlem
Refî‘ü’l-me‘âric seniyyü’l-merâtib

Ferîdûn-‘alem şâh-ı Dârâ-[dirâyet]
Sikender-haşem [husrev-i] Cem-menâkıb

35. Emîr-i sehâvet dilîr-i şecâ‘at
Muhît-i mekârim mücâb-ı mevâhib

‘Adâletle kâmil şehenşâh-ı ‘âdil
Cemîl-i hasa’il celîlü’l-merâtib

37. Felek-pâye Sultân Gâzî Mehemmed
Celîlü’l-mehâsin hatîrü’l-‘avâkıb

Ol ehl-i hüner kim zamîrinde muzmer
Rümûz-ı nevâdir nükât-ı garâ'ib

39. Olur meclisinde tekellümde 'âciz
Nizâmî vü Câmî olursa muhâtıb

Tavâf eylemek âstân-ı kerîmin
Baña Ka'beveş müstehab belki vâcib

41. Virür nakd-i kânı eñ ednâ gedâya
O dem kim açar dest-i cûd-ı mevâhib

Şehâ sen o kân-ı keremsin ki olmış
Kapuñ ehl-i hâcâta bâb-ı metâlib

43. Kapuñ gibi bir melce'-i ehl-i dâniş
Bulımadı gezdüm meşârık megârib

'Adûnuñ [senüñle şehâ nisbeti yok]
Kaçan ola [şîr ile hem-ser se'âlib]

45. Ne gamdur eger düşmenüñ lâf urursa
Ne deñlü olur pertev-i subh-ı kâzib

Hesâba gelür mi senüñ vasf-ı pâküñ
Eger olsa mahlûk-ı 'âlem muhâsib

47. Sevâd-ı hat-ı midhatüñ vasfa düşmiş
Şefâ'llâhü leylen ke-zıd'ı'l-kevâ'ib

Sipâhî-i nazmum misâlinde dindi
Şeb-i 'anberîn hâl-i müşgîn zevâyib

49. Seni esb-i rif'atle seyr eyleyenler
Didiler felekde budur necm-i sâkıb

Gîce pâsbândur [şihâbende] meh-tâb
Güneş imtisâl-i 'atâsında hâcib

51. Der-i devleti kıblegâh-ı e'âlî
İşigi tozı tâc-ı ehl-i menâsıb

Şehâ devr-i 'adlüñde kâdir degüldür
Süleymân olursa ola mûra gâsıb

53. Görür kûh-ı sahrâyı şîr ile âhû
Menâ'ible hem-sohbet olmış erâ'ib

Görüp kabza-i tîguñ elde elif teg
Salîbini terk itdi cümle revâhib

55. 'Aceb kim kifâyet ider hâsılı kân
Şu dem kim virür kullarına mevâcib

Süvâr olup itse kaçan 'azm-i meydân
Olur kalb-i a'dâ çü nîrân-ı lâhib

57. SÜHEYLÎ uzatma sözi [gel] du'â kıl
Kabûl eylesün anı Hallâk-ı vâhib

Meh ü mihr sahn-ı semâda nite kim
Ola gâh tâli‘ ola gâh gârib

59. Ola dest-gîri rasûl-i [mutahhar]
Be-hakk-ı ‘Alî-yi celîlü’l-‘avâkıb

Ve elkâhü Rabbü te‘âlâ ve sâbih
Mine’l-gam ve elhem ve küllü’l-megâ’ib

8.

Zübde-i selâtîn-i selef ve güzîde-i havâkîn-i halef sultân-ı sâhib-kırân Sultân Mehemmed bin Sultân Murâd Hân hazretlerinüñ cülûs-ı hümâyûnlarına dinmişdür

Bahr-i remel-i müsemmen-i ‘arûz u darb-ı maksûr

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün
– + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. ‘Arsa-i şeb üzre kurdı dâver-i [maşrık mekân]
Zeyn-i zerrîn urdı şebrengine [oldı rahş-rân]

Tîg-ı hûn-âşâmını çekdi miyânından şebüñ
Çıkdı gûyâ çâhdan bir ecder-i âteş-feşân

3. Yasayup kalb ü cenâhı cünd-i şâmî ol gice
Eyledi cevlângehini geh zemîn geh âsmân

Ol gice âheng-i rezme tîri bârân itmege
Destine aldı ‘utârid kavs burcından kemân

5. Leşker-i Rûm’a hücûm itdükde ceyş-i Zengibâr
Şâh-ı hâver eyledi bir lü‘b ile kendin nihân

‘Asker-i hâver o dem girdi hisâr-ı çârüme
San girîzân oldılar zulm ü sitemden Rûmiyân

7. Her tarafdan âsmânîler olup âteş-feşân
Çıkdılar gûyâ sipihrüñ bâmına kerrûbiyân

Eyleyüp cünd-i nücûm ile hücûmı ceyş-i şâm
Hâverîler kal‘asın almışdı cünd-i bî-kerân

9. Nâgehân burc-ı esedden çıkdı bir zaygam-süvâr
Hancer-i şengerfini behrâmuñ itmiş der-miyân

Birbirine girdi ol sâ‘at sipâh-ı Şâm ü Rûm
Hayli keskinlik idüp çalışdı tîg-ı hûn-feşân

11. Tagılup hayl-i Habeş bozuldı cünd-i Zengibâr
Tu‘me-i şemşîr olup cümle gürûh-ı Hindiyân

Ol neberd ü ol şeb-i heycâyı kudsîler görüp
Didiler bir karnda hiç olmamışdur bu kırân

13. Dâver-i Rûm’uñ güni togdı safâsından yine
Pertev-i envâr ile toldı serây-ı *kün fe-kân*

Küngür-i eyvân-ı keyvândan bülend âvâz ile
‘Âlemi tebşîr idüp okurdı yir yir kudsiyân

15. İy gürûh-ı beste-i zulm ü giriftârân-ı cevr
Vey şükûh-ı mihnet ü derd ile olanlar hevân

Döndi ol devr-i muhâlifden rücû‘ itdi felek
Şâri‘-i idbâr iken ikbâle döndürdi ‘inân

17. Dûd-ı âh ü nâle-i mazlûm-ı zâra rahm idüp
Hak te‘âlâ eyledi tedbîr-i ‘acz-i bî-kesân

Bî-sebeb âsîb ile bir sîb alınmaz kimseden
Şâh-ı ‘âdil devridür buldı zemân emn ü emân

19. ‘Âlemi zulm ü sitemden yaykadı bârân misâl
Âb-ı şemşîr-i cihân-gîr-i şeh-i kişver-sitân

‘Âlem-i âfâkı tebşîr itdi çünkim bu haber
Gûş-ı cân ile anı gûş itdi cümle ins ü cânn

21. Ol nidâ-yı rûh-bahş ü ol sadâ-yı cân-fezâ
Kâlib-i fersûde-i dünyâya virdi tâze cân

Gonçe gibi teng-dil dem-beste vü hayrân iken
Halk-ı ‘âlem açılup gül gibi oldı şâd-mân

23. Devlet ü ikbâl ü baht ü ‘izzet ü iclâl ile
Saltanat tahtını teşrîf itdi bir sâhib-kırân

Pâdişâh-ı bahr ü berr Sultân Mehemmed bin Murâd
Zıll-ı Hak çeşm ü çerâg-ı dîde-i ‘Osmâniyân

25. Dâver-i nusret-karîn İskender-i rûy-ı zemîn
Server-i ‘izzet-rehîn Dârâ-yı Keyhusrev-nişân

Kahramân-rezm ü Nerîmân-bezm-i Behrâm-intikâm
Erdeşîr-i şîr-dil Tahmûres-i gîtî-sitân

27. Seyr iden ol satvet ü ferr ü şükûh ü şevketi
Didiler geldi yine bu karne bir sâhib-kırân

Sensin ol eblak-süvâr-ı husrev-i zerrîn-rikâb
Yaraşur anuñ öñince orduvân ola devân

29. Cânı yokdur kim mukâbil tura a‘dâ karşuña
Hiç seg-i sahrâ ile yek-sân mıdur şîr-i jiyân

Nice teşbîh ideyin bahr ile kânı keffüñe
Biri bir keff-hûrde anuñ birisi bir kendekân

31. ‘Adl ü dâduñ ‘âlemi şol deñlü ma‘mûr eyledi
Kanda eyler bûmlar şimdengirü âyâ mekân

Gürg-i bed-kîş ile mîşüñ gördi hem-hâl oldugın
Kellesinde eyledi goncişke şâhîn âşiyân

33. ‘Add olurdı itdügi ihsân ü cûd-ı lâ-yu‘add
Mümkin olsaydı şümâra rîk-i bahr-i bî-kerân

N’ola olsa rûz ü şeb derd-i havâdisden masûn
Saltanat gülzârına nergislerüñdür dîdebân

35. ‘Âlem oldı şâd ü handân bu sürûr ü sûrdan
Lîk ben peygûle-i mihnetde zâr ü nâ-tüvân

Almadum gitdi bu hâristândan bûy-ı murâd
Ellere gülzâr ‘âlem baña zindân gülsitân

37. Devr elinden bilmezem kime şikâyet eyleyem
Halk-ı ‘âlem bî-terahhüm devr ise bir bî-emân

Tâli‘-i nâ-şâd ile ceng ü cidâle her gice
Âh-ı âteş-bârum oldı baña tîg-i zer-nişân

39. Buldılar ser-rişte-i maksûda cümle dest-res
Kıl kadar fehm itmeyenler âsmândan rîsmân

Mâh-ı nev gibi dü-tâ oldı vücûdum derd ile
Gerçi kim oldum bu şehr içre müşârün bi’l-benân

41. Lîk ‘âlîdür hümâ-yı himmetüm pervâzda
Lâ-şebîh kılmaz tenezzül aña bes bir üstüh[v]ân

Nazm ile oldum belî meşhûr-ı şehr-i ma‘rifet
Olmadum hayfâ bu ‘âlemde fülân ibni fülân

43. İy SÜHEYLÎ devlet-i şâh-ı cihâna kıl du‘â
Rûz ü şeb lâzım olan şimdi saña oldur hemân

Geçdügince husrev-i gerdûn zümürrüd tahtına
Eyledükce şark u garba dâ’imâ hükmin revân

45. Mesned-i ikbâl ü devletde hemîşe olasın
Kâm-bîn ü kâm-bahş ü kâmkâr ü kâm-rân

9.

Sa‘âdetlü pâdişâh-ı nusret-penâh Edirne’de iken serdâr-ı zafer-şi‘âr tarafından Estergon Kal‘ası’nuñ fethi müjdesi geldükde bu kasîde dinilüp rikâb-ı hümâyûna virilmişdür
Remel-i müsemmen-i maksûr

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün
– + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Minnet Allah’a ki zât-ı husrev-i devlet-penâh
Oldı nusretle mü’eyyed mazher-i ‘avn-i İlâh

Minnet ol sultân-ı lâ-yefnâya kıldı lütf idüp
Fitne-i âhir zemândan dergeh-i ‘adlin penâh

3. Bârek’allâh iy kemâl-i sâni‘-i sûret-nigâr
İy şehenşâh-ı hilâfetmend-i ‘âlî-destgâh

Neyyir-i evc-i celâlet âsmân-ı saltanat
Husrev-i dâr-ı dirâyet saf-der-i encüm-penâh

5. Server-i nikû-siyer hâkân-ı İskender-zafer
Dâver-i Cemşîd-fer şâyeste-i deyhim ü gâh

Zıll-ı Yezdân dâver-i devrân-ı gerdûn-âşiyân
Vâris-i milk-i Süleymân mâlik-i taht-ı külâh

7. Hazret-i Sultan Ahmed âsmân-ı saltanat
Mâh-ı ‘âlî-menkabet kutb-ı hümâyûn-bârgâh

Ruhlarında gün gibi rahşende ferr-i dâverî
Bî-tekellüf sun‘-ı dehr-ârâsına olmaz nigâh

9. Hak budur kim başlayaldan devre çarh-ı çenberî
Cây idelden ‘âlem-i ekvânı hûrşîd ile mâh

Yazmadı nakkâş-ı kudret böyle sun‘-ı dil-firîb
Görmedi çeşm-i hıred bir aña beñzer pâdişâh

11. Re’y-i hûrşîd-intisâbı âfitâb-ı bî-zevâl
Südde-i gerdûn-cenâbı ehl-i kadre kıblegâh

Tab‘-ı [dâniş]-perveri miftâh-ı ebvâb-ı ‘ulûm
‘Akl-ı sâfî-cevheri ser-mâye-i hak-intibâh

13. İy gubâr-ı dergehüñ ser-tâc-ı şâhân-ı ‘izâm
Hâk-pâyüñden münevverdür ‘uyûn-ı ehl-i câh

Sensin ol sultân-ı ‘âlî-şân-ı mansûrü’l-livâ
Râyet-i pâküñ delîl-i menzil-i *sümme’ctebâh*

15. Saltanat rahşına devletle olaldan sen süvâr
Her tarafdan düşmen-i dîn açdı çeşm-i intibâh

Minnet Allâh’a iki cânibde mansûr oldılar
Oldı yümn-i devletüñde hayl-i a‘dâ rû-siyâh

17. Devletüñde zabt olup Tebrîz Gîlân açılur
Erdebîl’e irdi bil serdâruñı belki Hirâh

Tâcdâr iken şehâ tâcı başına dâr olur
Leşker-i nusret-şi‘âruñla mesâf eylerse şâh

19. Heybet-i tîg-ı cihân-gîrüñle hâver lerzenâk
Savlet-i kahruñ gamından kûh olur mânend-i kâh

‘Azm-i takdîr-efgenüñ çün şest-i hükmi bâz ider
Nâvek-i emrüñ virür çeşm-i kuzâta h^{v}âb gâh

21. Kisri-i ‘adlüñ çeküpdür ‘âleme zencîr-i ‘adl
Dergeh-i devlet-i zâtuñ ‘âleme püşt ü penâh

Hak cenâbuñ kıble-i erbâb-ı hâcât eylemiş
Merve hakkı sa‘y iden bulur safâ bî-iştibâh

23. Cebhe-sâ-yı dergeh-i ‘âlem-penâhuñ olmasa
Bulmaz-idi bu kadar kadr ü şeref hûrşîd [ü] mâh

İki bendeñ olmasaydı ‘anber ü kâfûr temâm
Eylemezdi gice vü gündüz serâyuñ câygâh

25. Seyre ‘azm itseñ süvâr olup semend-i rif‘ate
Her tarafdan çagırup dirler saña *tâle bekâh*

Bir seher giryân olup ruhsârumı sürdüm yire
Dergeh-i Hakk’a teveccüh idüp itdüm âh u vâh

27. Didüm iy feyyâz-ı hâcetmend-i erbâb-ı recâ
Cümlenüñ derdine lütfuñdan irer çünkim şifâ

Başuma şems-i hidâyet dahı togmaz mı benüm
Âh kim rûz-ı ümîdüm nice bir olur siyâh

29. Nice bir âgûş-ı gamda ola dest-i hayretüm
Nice bir olsun baña bâlîn-i gurbet tekyegâh

Gûşuma irişdi bir âvâz ki bî-çâre gel
Dergeh-i şâh-ı cihâna var diyü gösterdi râh

31. ‘İzzet isterseñ rikâbına yüzüñ sür var yüri
Derdüñe devlet-penâhın kıl o şâhuñ secdegâh

Pâdişâhâ Dâver-i vaktâ Süleymân-haşmetâ
Mazher-i nûr-ı Muhammed’sin bugün bî-iştibâh

33. Hâlis u muhlis ebân ‘an-cedd kuluñ oglı kuluñ
Ya‘ni ‘abd-i müstemendüñ bu SÜHEYLÎ hâk-râh

Nice yıllar kesb-i ‘irfân itmege sa‘y eyledüm
Künc-i ‘uzlet bekleyüp oldum mukîm-i hânkâh

35. Şimdi feyz-i pâdişâhîden temennâ eylerin
İde çeşm-i merhametle bende hâline nigâh

Südde-i devlet-penâha hâlümi ‘arz eylerin
Lütf ile ısgâ iderse hüsn-i sem‘-i pâdişâh

37. Nice yıllar dîn ü devlet yolına gayret çeküp
Bir seferden kalmayup çekdüm nice âlâm ü râh

Fî-sebîli’llâh nice cehd ü gazâlar eyleyüp
Sohbet-i akvâlüme bâr-ı Hudâ sâdık güvâh

39. Şimdi kasdum dîn-penâhâ ‘azm-i Beytü’llâh’dur
Ravza-i pâk-i rasûli eyleyem ârâmgâh

Pâdişâh-ı ‘âlemüñ medh ü senâsın vird idüp
‘Ömrüm oldukça du‘â idem mesâ vü subhgâh

41. Umarın bir çâkerüñ rûh-ı rasulü’llâh içün
Hasb-i hâlin okuyup lütf ide ol zıll-i İlâh

Nite kim sultan-ı nûr-efşân-ı taht-ı lâciverd
‘Âlemi devr eyleye hûrşîd-i yâkût-külâh

43. Nite kim kâ’im ola bu hayme-i zerrîn-tınâb
Eyleye evreng-i mînâ-reng-i çarhı cilvegâh

Pây-mâl-i nusret olsun dâ’imâ düşmişlerüñ
Dostlaruñ olsun serîr-i sıhhat üzre sâl ü mâh

Ber-devâm olsun nizâm-ı devletüñ tâ haşre dek
45. Dâ’imâ budur recâ-yı bendegân-ı nîk-h^{v}âh

Kanda kim ‘azm eyler iseñ yarıcuñ olup Hudâ
Hâzır u gâyib refîkuñ ola tevfîk-i İlâh

10.

Hâfız-ı Mısr Halîl Paşa teklîfi ile dinmişdür sa'âdetlü pâdişâh Atıcılar'da ok atup taş diküp kazan kaynatmışlar

Fî sene 1041 [M. 1631/32]

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün
+ + – – / + + – – / + + – – / + + –

1. İy ser-efrâz-ı cihân tâc-ı ser-i tâcverân
Dâver-i saf-şikenân pâdişeh-i pâdişehân

Revnak-ı saltanat-ârâyiş-i tâc ü devlet
Devr-i 'adlinde zemîn dâ'ire-i emn ü emân

3. Tal'at-ı pâk-tebâşîri sabâh-ı 'azamet
Eser-i feyzi tarâvet-dih-i gülzâr-ı cinân

Hâris-i dîn ü düvel kıblegeh-i milk ü milel
Kutb-ı gerdûn-ı cihân mâ-hasal-ı kevn ü mekân

5. Sâhib-i seyf ü kalem hâmî-i milk-i 'âlem
Kâhir-i şâh-ı 'Acem râfi'-i zulm ü 'udvân

Sâye-i lütf-ı Hudâ hazret-i Sultân Murâd
Mesned-ârâ-yı zemân vâris-i milk-i 'Osmân

7. Ol şehen-şâh-ı kazâ-kadr ü kader-fermân kim
'Ahd-i eyyâm-ı hümâyûnı şeref-bahş-ı zemân

Südde-i ma'deleti kıble-i hâcât-ı enâm
Âsitân-ı keremi maksem-i erzâk-ı cihân

9. Kalemi nâtıka-bend-i dil-i erbâb-ı kabûl
Süheni 'ukde-güşâ-yı girih-i ehl-i beyân

Ol cihân-gîr ki ahkâm-ı kazâya dâ'im
Yed-i fermân-ı kader-kadri çeker aña nişân

11. Dâver-i ma'reke-ârâ-yı cihân-ı merdî
Fârisü'l-hayl-i zemân velvele-sâz-ı meydân

Rahş-ı çâlâkine irhâ-yı 'inân itse eger
'Arsa-i 'âlemi bir demde iderdi devrân

13. Yine bu sür'at ile öyle sebükdür seyri
Tuymaya dîde-i mûr üzre iderse cevlân

Huccet-i kâtı'adur erligine şemşîri
Düşmen isterse eger sıdka delîl ü bürhân

15. Bârek'allâh zihî şâh-ı kemân-keş ki anuñ
Pâye-i evvelidür menzile-i Tozkoparan

Levhaş'allâh zihî tîr ü kemân-ı şâhî
Tîri şeh-bâz-ı kazâ kavs-i kaderdür o kemân

17. Meh-i nev sundı kemânını 'utârid tîrin
Mâyil-i tîr ü kemân oldı diyü şâh-ı cihân

Müntehâ kavsi çekilmiş iki başlu ejder
Ok yılanı gibidür düşmene ol tîr hemân

19. Âferîn şast-ı hümâyûnına her atdugı ok
Mûmdan olsa da peykânı geçer taşa revân

Kanı bir sencileyin şâh-ı hümâyûn-peyker
Sâhib-i tîr ü kemân pâdişeh-i taht-nişân

21. Nice vasf eyleyeyin ol şeh-i sâhib-hüneri
Hâme tahrîre degül kâdir ü takrîre zebân

'Arsa-i medhüñi tokuz tolanurdı olsa
Peyk-i endîşede bir zerre kadar tâb ü tüvân

23. İy SÜHEYLÎ dil ü cân ile du'â eyleyelüm
Ola kim anı kabûl ide Hudâ-yı Mennân

Nite kim devre sipihri getüre cezbe-i 'ışk
Nite kim bir yire cem' ola gelüp çâr erkân

25. Dest-i Hak nasb ide râyât-ı cihân-efrûzuñ
Tola âvâze-i 'adlüñle bu çarh-ı gerdân

Hıfz-ı Hak ola karîn ide hatarlardan emîn
Devr ide vefk-ı murâd üzre medâr-ı devrân

11.

Biñ yigirmi sâlinde sa'âdetlü pâdişâhuñ Mısr'a gelen gazellerine nazîre dinmişdür

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün
+ – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Dilerseñ nusreti şâhâ 'ibâda 'adl ü dâd eyle
Tarîk-ı müstakîmi koma elden ictihâd eyle

Muhassal rüşvetüñ nâmını kaldur şer'i icrâ kıl
Tarîk-ı pâk-i eslâfa sülûke i'tiyâd eyle

3. Metâ'-ı rüşvete şâhân-ı 'âlem iltifât itmez
Havâşîdür iden cümle fesâdı i'tikâd eyle

Yemen iklîmi elden gitdi dirlerken garâbet bu
Habeş milkini dellâle virüp dirler mezâd eyle

5. Fesâda virdi milki pâdişâhum irtişâ ehli
Nizâm-ı 'âlem içün katl-i erbâb-ı fesâd eyle

Yıkılmaz küfr ile ma'mûre zulm ile bekâ bulmaz
Fesâd-ı milkdür râşîleri nefy-i bilâd eyle

7. Yıkıldı memleket gitdi ra'iyyet pây-mâl oldı
'Adû-yı devleti kahr eyleyüp ahbâbı şâd eyle

Kulak tut hâl-i 'âlemden haberdâr ol benüm şâhum
Garazsuz bendeler kavlini gûş it i'timâd eyle

9. Mücâhid fî-sebîli'llâh idi ecdâd-ı emcâduñ
Kılıc gibi gazâya sen de bil bagla cihâd eyle

Selâtîn-i selef gitdükleri yoldan ‘udûl itme
Süleymân-ı veliyyü’llâh-ı Kânûnî’yi yâd eyle

11. Dedeñ Sultân Selîm-i nâmdâra eyleyüp taklîd
Nizâm-ı kâ’inâta nasb-ı nefs it infirâd eyle

Yıkar Hak milkini düşmenlerüñ ma‘mûr olur milküñ
Hemân sen cân u dilden zulmi ref‘a irtiyâd eyle

13. SÜHEYLÎnüñ temennâsı budur dergâh-ı ‘izzetden
İlâhî Hân Murâd’uñ devlet ü ‘ömrin ziyâd eyle

Serîr-i saltanatda anı sultân-ı muzaffer kıl
Hemîşe fursat u nusretle mesrûrü’l-fü’âd eyle

12.

‘Allâmetü’l-‘asri ve’z-zemân fehhâmetü’d-dehri ve’l-âvân Şeyhü’l-islâm hazretlerine dinmişdür
Bahr-i remel-i müsemmen-i maksûr

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün
– + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. İy vüfûr-ı himmetüñ ser-mâye-i emn ü emân
Dergeh-i ‘adlüñ penâh-ı fitne-i âhir zemân

Hâk-i pâk-i âsitânuñ sürme-i ehl-i nazar
Tûtiyâ-yı gerd-i râhuñ kuhl-ı ‘ayn-ı ‘ârifân

3. Devletüñ ser-nâme-i dîbâce-i dîn ü düvel
Ni‘metüñ âsûdegî-bahş-i dil-i halk-ı cihân

Hall olur lûlû dişüñden ‘ukde-i Şerh-i Dürer
Şerh olur la‘l-i lebüñ fethiyle feth-i müste‘ân

5. Mantık-ı hattuñ göreydi Seyyid-i Sânî eger
Bendeñ olurdı Mübârek Şâh dâmen-der-miyân

Sadr-ı ‘ilmüñ mîrisin milk-i fazîletde bu gün
Pâyuña irmez nice yıllar celâl olsa devân

7. Mebde’-i a‘lâ gibi ‘akluñ serî‘u’l-intikâl
‘İllet-i ûlâ gibi dünyâya lütfuñ râyegân

Defter-i fazluñdadur ta‘lîm-i sânî bir varak
‘İlm-i ahlâk u tabâyi‘ sîretüñden dâstân

9. Fâris-i mizmâr-ı hikmetsin öñüñce yârdur
Gâşiyedâruñ olursa zümre-i pîşâniyân

Matla‘-ı mihr-i fesâhatsın cemâlüñ gördiler
Heykel-i nûr okuya hayrân olup işrâkiyân

11. ‘Ârız-ı gayr-ı mefârık cevher-i zâtuñda ‘ilm
Lâzım-ı mâhiyyetüñ ‘irfân-ı fasl-ı bî-kerân

Mahzen-i esrâr-ı kudret sadr-ı ‘âlî-menkabet
Matla‘-ı envâr-ı hikmet feylesof-ı kâr-dân

13. Kehf-i ümmet fahr-i millet hâdî-i erbâb-ı dîn
Hâmî-i seccâde-i şer'-i imâm-ı *kün fe-kân*

Hazret-i Yahyâ Efendi ol ki zât-ı pâkine
Fazl u 'irfân ile olmış dîn ü devlet tev'emân

15. İntikâl-i zihn-i pâkinden nümûne cûybâr
Fehm-i tîzinden nişâne sür'at-i bâd-i vezân

Hem-zebânı nefha-i rûhü'l-emînüñ sözleri
Tûtî-i gûyâ-yı nutkı hâtif-i gaybî-nişân

17. Şem'-i cem'-i nazmuña pervâne rûh-ı Enverî
Şâhî vü Hâkânî kasr-ı rif'atüñde bâdbân

Her nidâ-yı dil-hoşuñ râhat-fezâ-yı ehl-i dil
Her edâ-yı dil-keşüñ 'azm-i ramîme tâze cân

19. Kâmkârâ serverâ sadr-ı me'âlî-perverâ
Merkez-i pergâr-ı dâniş efdal-i dânişverân

Hâzır olsa ders-i ta'lîmüñde iy üstâd-ı küll
Tıfl-ı ebced-h^vân ola 'allâme-i ehl-i zemân

21. Medh-i zâtuñdan hacildür tab'-ı pâk-i nükte-senc
Vasf-ı âsâruñda kâsır hâme-i mu'ciz-beyân

Vasfuña yokdur nihâyet n'ola hâmem eylese
Kuvvet-i tab' ile semt-i ahmere 'atf-ı 'inân

23. Bunca demdür sa'y idüp kesb-i kemâlât eyledüm
Kılmadı ammâ ri'âyet fehm idüp bir nükte-dân

Dehr-i dûnüñ ihtilâli zâtuña mahfî degül
Hâtır-ı âgâhuña ahvâli gerdûnuñ 'iyân

25. Âsitânuñda bu günden bende oldum cân ile
Tek kabûl eyle beni fermân-ı hıdmet kıl hemân

Ehl-i nazmem var ma'ârifden nasîb-i kâmilüm
Gün gibi peydâ olur âsâr-ı vakt-i imtihân

27. Gerçi kim teşrîf-i hidmetde kusûrı yok degül
Çâker-i dîrînedür ammâ SÜHEYLÎ nâ-tüvân

Ehl-i cürme nite kim dergâh-ı Hak meftûh ola
'Afv ile mestûr ola zenb-i gürûh-ı 'âsiyân

29. Dâ'imâ kılsun Hudâ zât-ı hatâ-pûşuñ senüñ
Kâm-bîn ü kâm-bahş ü kâm-yâb ü kâm-rân

13.

Şeyhü'l-islâm-ı kadîm Müftî Kadrî Efendi'ye nazîre dinmişdür
Remel-i müsemmen-i 'arûz u darb-ı maksûr

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
– + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Dâneler cem' eylesünler cû-be-cû hırmen gibi
Kaldılar ayakda âhir dâne-i erzen gibi

Künc-i ʻuzletde otur genc-i kanâʻatle diril
Kimsenüñ ʻaybını görme dîde-i rûşen gibi

3. Başlar üzre yirüm olsun dir iseñ mânend-i gül
Kimseyi âzürde kılma tut dilüñ sûsen gibi

Bahr-ı fürkatden kenâra saʻy kıl fülk-i dili
Rûzgâra tâbiʻ olma dâʼimâ yelken gibi

5. Bakma Zâl-i dehre merd ol eyle ʻukbâya nazar
Mâyil olma gördügüñ ârâyişe oglan gibi

Sakla ʻömrüñ hâsılın dagıtma kendüñ cû misâl
Ehl-i cemʻiyyet olayın dir iseñ mahzen gibi

7. Kanda gitseñ tîrveş himmet-i perle menzil al
Yoksa kaldı yarı yolda menzilüñ segzen gibi

Koynuma girsün perîler dir iseñ hammâmveş
Âteş-i hecr ile her dem yan yakıl külhen gibi

9. Fülk-i dil girdâb-ı gamdan dir iseñ bulsun necât
Gögsüñi germe hevâyile tolup yelken gibi

Ser-firâz olmak dilerseñ ʻâlem içre nîzeveş
Başuñ aç sehm-i kazâya gürz-i rûyîn-ten gibi

11. Ok gibi kaddi kemân olup yabâna atılur
Bu cihânda sadra geçmek isteyen demren gibi

Saña besdür atlas ü dîbâ yirine köhne şâl
Merd olan zerrîn kabâlarla tonanmaz zen gibi

13. Tutayın dirseñ ziyâ-y-ile cihânı şemʻveş
Ehl-i diller meclisinde cân erit revgen gibi

Gıll u gışdan pûte-i ʻışk içre zerr-i hâlis ol
Tîz-rây olma sakın iy sîm-ten âhen gibi

15. Bezm-i dilde yirüm olsun dir iseñ sadr-ı kabûl
Tîr-i pertâb-ı nigâra ger gögüs kalkan gibi

Zâyiʻ itdüm hâk-i kûy-ı yârda nakd-i dili
Ser-be-ser gözden geçürdüm anı pervîzen gibi

17. Gâret itsün ol harâmî gözleri dil nakdini
Hancer-i hûn-rîzi bil bekler turur rehzen gibi

Nʼola kûyında karâr eylerse cân-ı pâk-bâz
Mesken olmaz bülbül-i âşüfteye gülşen gibi

19. Sâki-i hüsnüñ müdâm ayagına küb düşmede
Var mı bir rind-i kadeh-peymâ mey-i rûşen gibi

Nʼola dögsem sînemi def gibi kaddüm çeng idüp
Togrulup ʻarz eylesem egri bakar ney-zen gibi

21. Kaʻbe-i kûyında cân virsem ʻaceb mi anda çün
Görinür nûr-ı tecellî Vâdi-i Eymen gibi

Âfitâbum ideli ben zerreden rûyın nihân
Yummadum bu dîde-i gam-dîdemi revzen gibi

23. Şekki var yârüñ vefâsına nasîbi yok dilüñ
Ben de bildüm kim vefâ-yı yâr vehm ü zann gibi

Genc-i vasla irişüp şâd olmış agyâr-ı denî
Künc-i gamda ‘âşıka mûnis olan şîven gibi

25. Nice biñ gözle temâşâ kılmaga dîdâruñı
Göz göz itdüm cismümi ser-tâ-kadem cevşen gibi

Dest-gîr-i lütf ile koma ayakda destüm al
Gevher-i eş‘ârumı sürme yire dâmen gibi

27. Añla sultânum baña dest-i felâket n’itdügin
Sînemüñ çâkin temâşâ eyle pîrâhen gibi

Kaldurur hâk-i mezelletden seni yad eylemez
Hâlüñi ‘arz it SÜHEYLÎ var yüri evren gibi

29. Aglasun bülbül gibi künc-i ‘anâda düşmenüñ
Gül açıl iy gonçe-fem sen lâle-i gülşen gibi

14.

Müdebbir-i ümûr-ı devlet ve müşîr-i cümhûr-ı erkân-ı saltanat iftihârü’l-vüzerâ ve ihtiyârü’l-küberâ düstûr-ı sütûde-rây Güzelce Mahmûd Paşa hazretlerine virildi
Müctes-i mahbûn-ı mahzûf

Mefâ‘ilün fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün
+ – + – / + + – – / + – + – / + + –

1. Hudâya minnet ü hamd eyle iy dil-i şeydâ
Sipihr-i sa‘de tulû‘ itdi bir meh-i garrâ

Misâl-i neyyir-i lâmi‘ be-dîd olup nâ-gâh
Çıkup bu tâk-ı mukarnesde eyledi me’vâ

3. Nice zemân-idi kim perde-i hafâda idi
‘Arûs-ı nüh-tutuk-ı kasr-ı çarh-ı nûr-efzâ

Hezâr şükr ü sipâs ol kerîm-i Hallâk’a
Cihâna şâhid-i maksûdum itdi ‘arz-ı likâ

5. Demi durur ki mey-i behcet ile mest olalar
Harâb-ı cür‘a-keşân-ı şerâb-ı renc ü ‘anâ

Zemânıdur ki bu köhne-serây-ı ‘âlem ola
Safâda gayret-i sahn-ı serây-ı bâg-ı bekâ

7. Küşâde oldı sipihr âfitâb ile gûyâ
Bihiştüñ açdı sanasın kapularını Hudâ

Zihî ‘alâmet-i ferhunde vü nişân-ı şerîf
Ki oldı bâ‘is-i şâdî cihâna virdi safâ

9. Peyâm-ı makdem-i Paşa gelüp sa‘âdetle
Cihânı gül gibi mesrûr kıldı ser-tâ-pâ

Hidîv-i ‘âlem ü hem-nâm-ı Ahmed-i Mahmûd
Hizebr-i ma‘reke-ârâ vü bebr-i rûz-ı vegâ

11. ‘Azîz-i mâlik-i büşrâ vezîr-i Yûsuf-râ
Mübîn-i şer‘-i rasûl ü mu‘în-i dîn-i Hudâ

Meh-i sipihr-i sa‘âdet çerâg-ı çeşm-i cihân
Hümâ-yı evc-i ‘adâlet şeh-i huceste-likâ

13. Felek-mehâbet ü kürsî-cenâb ü ‘arş-me’âb
Melek-letâfet ü pâk-i‘tikâd ü sîne-safâ

Cenâb-ı hazret-i Paşa-yı ‘âdil ü gâzî
Muhît-i merkez-i dâniş medâr-ı evc-i zekâ

15. Makarr-ı ‘izz ü sa‘âdet mu‘izz-i devlet ü dîn
Muzî‘-ı zıll-i dalâlet muzî-i şem‘-i Hüdâ

Zahîr-i ehl-i sühen dest-gîr-i ehl-i kemâl
Melâz ü melce’-i erbâb-ı maksad u fukarâ

17. Mecâlis-i ümerâda vezîr-i sadr-nişîn
Mahâfil-i vüzerâda şehenşeh-i fuzalâ

O ser-firâz-ı ‘atâ-bahş kim zemânında
Muhâldür ki giye külhenîden özge ‘abâ

19. Gubâr-ı dergehi kim feyz-bahş-ı ‘âlemdür
Zihî sa‘âdet anuñ dergehinde eyleye câ

Tefevvuk eyledüñ akrânuña sa‘âdetle
Kime müyesser olupdur o pâye-i a‘lâ

21. Tefevvuk itdi visâlüñle kâ‘inâta felek
Tefâhur itdi yüzüm basa geldi diyü serâ

Sipihre kevkebe-i mihrüñ oldı şa‘şa‘a-bahş
Zemîne tantana-i tînetüñden irdi sadâ

23. Felek-cenâb mehâ Dâverâ Hudâvendâ
Eyâ mu‘în-i esîrân-ı künc-i renc ü ‘anâ

Olursa ruhsat eger hıdmet-i şerîfüñden
Huzûr-ı hazrete ahvâlüm eyleyem imlâ

25. Keş-â-keş-i elem-i çarh-ı bî-emândan dâd
Felâket-i felek-i dûndan figân derdâ

Ben ol cefâ-keş-i dehr-i sitîzekârem kim
Açılmadı gül-i maksûd-ı hâtırum aslâ

27. Benem o şâ‘ir-i çâbük-süvâr-ı ‘arsa-i nazm
Benem o gulgule-endâz-ı künbed-i hadrâ

Zahîrüm olmadugıdur zuhûr bulmadugum
Zahîr-i ‘âlem olurdum zahîr olaydı baña

29. ‘Aceb mi da‘vî-i ‘ilm ü fazîlet eyler-isem
Ki pâddâşum olupdur mesâ’il-i şettâ

Eyâ mu‘izz-i sadâret sen ol melek-şânsın
Ki dergeh-i keremüñdür safâgeh-i zu‘afâ

31. Sen ol vezîr-i mükerremsin iy celîlü’l-kadr
Ki kâse-lîs olımaz gelse bezmüñe Dârâ

Zemâne çün saña Mahmûd rütbesin virdi
Kapuñda kadr-i eyâmin virilse tañ mı baña

33. Yiter bu kadrgeh-i erkân içinde sultânum
Kapuña münhasır ola ri‘âyet-i şu‘arâ

‘Atâ vü merhamet ü ‘adl ü dâduñı koyalum
Nedür bu dîn ü diyânet nedür bu hilm ü hayâ

35. Kişiye dikkat ü sa‘y eylemeñ müfîd olmaz
Hidâyet itmeyicek aña hazret-i Mevlâ

Kitâb ü deftere sıgmaz medâyih-i keremüñ
Ne mümkin ide kalem vasf-ı zâtuñı imlâ

37. Hudâ mu‘în ü zahîrüñ e‘âdî nahçîrüñ
Elüñde tîg-i ‘adâlet dilüñde zikr-i Hudâ

Hayât-ı tâze virür mürde dillere kalemüñ
Özüñ Mesîh ü sözüñ âb-ı Hızr ile hem-tâ

39. O kimse kim hat-ı fermânuña mutî‘ olımaz
Başın aşaga ide hâme gibi bâr-ı Hudâ

Zemâne halkını şermende kılmış ihsânuñ
Kemâl-i vasfunı bây ü gedâ ider ifşâ

41. Müsebbihân-ı zevâyâ-yı ‘âlem-i melekût
Du‘â-yı devletüñe müştegıl sabâh u mesâ

Benem o bende-i hâlis SÜHEYLÎ-i dâ‘î
Zülâl-i medhüñi subh u mesâ kılan icrâ

43. ‘Aceb mi tab‘uma âb-ı hayât reşk itse
Mesîh-i nazm ider mürde dilleri ihyâ

Sühende ‘Îsî-i vaktem baña müsellemdür
Kelâm-ı mevhibet-âsâr ü rûh-bahş edâ

45. Libâs-ı fâhir ile nazmumuñ letâfeti var
Bir özge hüsn virür şâhide safâ-yı kabâ

Ma‘ârif ehli zemânuñda şâd ü hurremdür
Budur sezâ-yı vücûd-ı şerîf olan hakkâ

47. Sühenverân-ı ma‘ârif-güzîn içinde eger
Senâda her sözüm olursa bir dür-i yek-tâ

Sühende mümkin olur mı kemâl-i medhüñ idem
Edâda vasfuñı ‘âciz efâzıl-ı fuzalâ

49. Du‘âya başla hemân sıdk ile elüñ kaldur
Du‘âñı belki karîn-i icâbet ide Hudâ

Niteki neyyir-i lâmi‘ seherde çarha girüp
Felekde şems ide ahşâma dek tavâf-ı semâ

51. Müdâm tîr-i kazâya hedef olup a‘dâ
Vücûd-ı nâzikine degmeye hadeng-i cefâ

Cihânda ‘izzet ü devletle müstedâm olasın
Be-hakk-ı Râzık-ı bî-çûn ü Hâlık-ı eşyâ

15.

Bu kasîde-i ra‘nâ ve pesendîde-i ehl-i ma‘nâ bir vâdî-i latîfdür ki şikeste beste [........] nazîre şeklinde dinmişdür fakîrüñdür

Bahr-i hezec-i ahreb-i mekfûf-ı mahzûf

Mef‘ûlü mefâ‘îlü mefâ‘îlü fe‘ûlün
– – + / + – – + / + – – + / + – –

1. İy dâver-i mihr-ahter-i hûrşîd-merâtib
Vey server-i Dârâ-der-i Cemşîd-menâkıb

Dest-i keremüñ perde-rübâ-yı ruh-ı devlet
Nevk-i kalemüñ fâtih-i ebvâb-ı me’ârib

3. Zihnüñ suver-i ‘ilm ile bir rûh-ı musavver
Nutkuñ nefes-i pâk-i Mesîhâ’ya mukârib

Envâr-ı Hudâ gün gibi cebheñde hüveydâ
Vechüñde nümâyân eser-i lütf u mevâhib

5. Lütf-ı şiyemüñ hilm ü ‘atâ-y-ile müzeyyen
Hâk-i kademüñ gevher-i iksîr-i metâlib

Dil-hastelere rûh-fezâdur dem-i lütfuñ
Olmış ezelî hazret-i ‘Îsâ’ya musâhib

7. Hüsn-i nazaruñ bendelere ‘ayn-ı ‘inâyet
Lütf-ı sühenüñ dilleri dergâhuña câzib

Bezl-i ni‘amuñ subh u mesâ [nev-be-nev] iken
Fazl u keremüñ her kişiye dâ’im ü râtib

9. Biñ yıl dahı devr eylese bunuñ gibi bir yüz
Göstermeye mir’ât-ı meşârıkla megârib

Eşkâl ü suver zeyn ideli deyr-i sipihri
Bî-misl ü behâ olalı etrâf ü cevânib

11. Ne nâzıra bu zînet ü ârâyişi gördi
Ne sâmi‘a gûş eyledi bir böyle menâkıb

‘Âlem eser-i ‘adlüñ ile emn ü safâda
Müstagrak-ı ihsânı ekârib hem ecânib

13. Te’sîr-i kudûm-ı kerem-i sadr-ı safâdan
Bî-çûn ü çirâ-y-ile cihân tâhir ü tayyib

Serdâr-ı dilîrân-ı zemân server-i merdân
Sad zâhire-i saf-der-i ashâb-ı menâsıb

15. Düstûr-ı felek-pâye hümâ-sâye Mehemmed
Fahr-ı vüzerâ zîver-i ikbâl ü merâtib

Hᵛân-ı ni‘amı herkese âmâde vü hâzır
Dest-i keremi kulzüm-i zehhâr-ı mevâhib

17. Dikkatde kılı kırk yarar fikr-i latîfi
Tedbîr-i dil-ârâsı pesendîde vü sâ’ib

Biñ yıl felek-i atlasa meşk itse ‘Utârid
Erkâm-ı nücûmı döküp olursa muhâsib

19. Bir zerre kadar eyleyemez vasfuñı tahrîr
‘Âciz kala erbâb-ı meşârıkla mEgârib

Oldı o mehüñ hüsni hayâlümde nümâyân
Düşdi dile bu matla‘-ı pâkîze münâsib

21. İy hûr-i perî-çihre meh-i müşg-zevâ’ib
Âşüfte-i hâl-i siyehüñ zülf-i kevâ‘ib

Bir subh-ı safâda tolanup gülşen-i medhüñ
Gördüm tolu hûbân ile her kûşe vü cânib

23. Ruhsâr-ı latîfüñ meh-i âfâk-ı melâhat
Müşgîn hatuñ almış anı mânend-i sehâ’ib

Gülzâr-ı ruhuñ seyr ü temâşâ olınurdı
Âb-rûlaruñ olmasa eger hüsnüñe hâcib

25. Kavvâs-ı hayâlüñ gibi yok merdüm-i ner şast
Bir kabzada pertâb ide biñ nâvek-i sâkıb

A‘dâ-yı siyeh-rûyı uzag eyle kapuñdan
N’eyler harem-i gülşen-i cennetde ‘akârib

27. Kûyuñda beni şeş-cihetüm bagladı kaldum
Ol hâl ü hat u zülf ü ruh u ‘ârız u hâcib

Zülf-i siyehüñ tarf-ı bünâgûşuña inmiş
Gûyâ ki hilâl oldı sûy-ı magribe gârib

29. İy nahl-i revân dâ’ire-i mihr-i ruhuñda
Bir nokta kadar yok dehenüñ arada gâ’ib

Beñzetdi cüz’-i lâ-yetecezzâya dehânuñ
Ol mûy-miyân hakkına söylendi garâ’ib

31. Ma‘dûm ile mevcûda kimi kimisi hâle
Her birisi bir vâsıta isbâtına zâhib

Nâz ile sen ol gevher-i mevhûmı dü-nîm it
Olsun dükeli haclet ile bâtıl u kâzib

33. Hâl-i ruhuñ ef1âk-i letâfetde Peren’dür
Pür-nûr olur andan bu kadar şem‘-i kevâkib

İy dil yine evsâf-ı hudâvende şürû‘ it
Çün medh ü senâdur bu mahallerde münâsib

35. Tokuz tolanur ‘âlemi hûrşîd-i mahabbet
Pâ-bûsuña yüz sürmege yirden göge râgıb

Ta‘zîmüñ içün secde kılur kâgıda hâme
Ahlâkuñı tahrîre şürû‘ eylese kâtib

37. Bî-keslere lütfuñ eli her yirde müsâ‘id
Yümn-i kademüñ ni‘met-i gayr-ı müterakkıb

Bî-şübhe vü şekk dâhil-i merdân-ı Hudâ’sın
İmzâladı bu kavlümi ashâb-ı mezâhib

39. Kahr ile nazar eylese bir kûşe-i çeşmüñ
Bî-tâb ü tüvân ola hizebrân-ı muhârib

Bir sadme-i hışmuñ bıragur kûha tezelzül
Fûlâd-ı [dilüñ] cân-ı ‘adûyı kıla zâ’ib

41. Hûnî kılıcuñ bâzû-yı rûyîn-tene hem-ser
Zerrîn siperüñ bârgeh-i Behmen’e gâlib

Hıfzuñ meded eylerse [Yedikulle] misâli
Bârû-yı müşedded görine beyt-i ‘anâkib

43. Derbân-ı der-i devletüñ olmak baña ‘izzet
Besdür işigüñ hâki baña tâc-ı menâsıb

Bin cân ile vassâfuñem iy âsaf-ı ‘âdil
Medhüñ baña farz oldı kerem şânuña vâcib

45. Bir görme beni gayr ile mihrüñde ferîdem
Ben subh-ı safâ-sadıkam gayrısı kâzib

Baş egmez isem gayra n’ola tarz-ı sühende
Oldı kalemüm nâdire-perdâz-ı ‘acâ’ib

47. Lûlû-yı safâ-perver-i eş‘âr-ı latîfüm
Âvîze-i gûş olmaga şâhâne münâsib

Feryâd-ı gamuñdan senüñ iy çarh-ı cefâkâr
Zehr-i gamuñı nûş ider erbâb-ı meşârib

49. Dânâ-dil olanlar elem ü mihnete mahrem
Nâdân ise rif‘atde ri‘âyetde ecânib

Mihnetde ekâbir gam-ı zilletde ekârim
Derdin kime ‘arz eylesün erbâb-ı necâyib

51. Mezheb zeheb olmış bu zemân içre muhakkak
Ebnâ-yı zemân cümlesi ol mezhebe zâhib

Hem-yân-ı kerem tolmadı himmet direminden
Bir nakd ü gam ü hemm ile sandûka-i kâlib

53. Her cânibümüz aldı gam-ı hâr-ı şedâ’id
Bükdi bilümüz zahm-ı sitem-bâr-ı metâ‘ib

Tâb ü teb-i mihnet tuta her şîr-i jiyânı
Azâde safâlarda gürâzân ü se‘âlib

55. Pâ-mâl-i sitem olmada erbâb-ı ma‘ârif
Envâ‘-ı kerem görmede eşhâs-ı me‘âyib

Tayy olmada tûmâr-ı emel dest-i kaderden
‘Ukbâda nasîb ola meger kat‘-ı merâtib

57. Bir dâme düşürdi bizi sayyâd-ı felek kim
Bang-i har ile bir durur âvâze-i mutrib

Bundan beter olur mı musîbet ki bulınmaz
Erbâb-ı hüner cem‘ine bir tâlib ü râgib

59. Vallâhi günâh oldugını bilsem olurdum
Eş‘âr ü kasâ’id dimeden tâ’ib ü âyib

‘Aksine zemândur bu ki her bahşı yamândur
Ebnâ-yı zemân zulme dil ü cân ile râgib

61. Mihnet şebi irişdi nihâyâta SÜHEYLÎ
Hamd eyle zuhûr itdi imârât-i me’ârib

Dergâh-ı ‘atâ-bahş-ı hudâvende niyâz it
Şâyed ki kabûl eyleye Hallâk-ı mevâhib

63. Virdükçe nesîm-i seherî bâga tarâvet
Mir’ât-ı dilüñ görmeye jengâr-ı mesâyib

Her yirde nigehdâruñ ola Bâr-ı te‘âlâ
Te’yîd-i hudâvend ola râyâtuñı nâsıb

65. Tevfîk refîküñ ola her kanda giderseñ
Merdân-ı Hudâ yâver ola hâzır u gâ’ib

16.

Bu kasîde-i güzîn ol server-i ‘izzet-mekîn düstûr-ı kerem-fermâ vezîr-i mükerrem Mustafâ Paşa hazretlerinüñ rikâb-ı kâm-yâblarına dinmişdür
Bahr-i remel-i müsemmen-i maksûr

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün
– + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Müjde kim bir dergeh-i a‘lâya kıldum intisâb
[Gül yüzi] hâcet-[revâdan cümle] ‘âlem kâm-yâb

Mazher-i feyz-i Hudâ’dur ol deri çâker-nevâz
Feth u nusretde [anuñdur] südde-i devlet-[me’âb]

3. Bûse-cây-ı ehl-i ‘izzetdür o ‘âlî bârgâh
İlticâ-yı ‘izz ü devletdür hakîkatde o bâb

Çâre-sâz-ı müstmendândur o bâb-ı dil-güşâ
[Kim sarîrin] gûş iden nâ-gâhe olur feth-i bâb

5. Halka-i bâb-ı belâget-perveri ol dergehüñ
Oldı tavk-ı gerden-i Keyhusrev-i mâlik-rikâb

Ol mu‘allâ bârgâhuñ [sâyebân-ı devleti]
Anda zerrîn-çûb-ı derbân-ı serâyı [âftâb]

7. Minnet ol Vehhâb ü Yezdân'e 'inâyet eylemiş
'Abd-i nâçîze nasîbi lütf-ı [cûdından nisâb]

Ol sipihr-i devletüñ [devr itmede] 'âlem [bu ki]
Pertev-i 'âlem-fürûz-ı tal'at-ı vâlâ-cenâb

9. Dâver-i rûz-ı sa'âdet müsteşâr-ı 'âtıfet
Sadr-ı dîvân zîver-i erkân hidîv-i kâ[m-yâb]

'Avn-i millet 'âlem-i himmet cihân-ı mekremet
Çâre-sâz-ı dîn ü devlet dâver-i Dârâ-[rikâb]

11. Âsaf-ı sultân-ı 'âlem Mustafâ Paşa o kim
Mihr-i 'adlinden münevver kârgâh-ı nüh kıbâb

Hâk-i pâyi kühl-i çeşm-i kâmkârân-ı zemân
Gerd-i râhı dürr-i tâc-ı efser-i Efrâsyâb

13. Şâhid-i ikbâlinüñ meftûnı iz'ân-ı hıred
Hükm-i 'âlem-gîrine vâ-beste cümle şeyh ü şâbb

Şemme-i iclâline çetr-i felek bir sâyebân
Şemsesi hûrşîd-i 'âlem-şa'şa'a [zerrîn tınâb]

15. Kıldı âsûde nesîm-i emn-i devlet 'âlemi
Oldı Mısr'uñ âbı kevser hâk-i pâki şekker-âb

Ser-firâzâ Âsaf-ı vaktâ Süleymân-haşmetâ
Virdi dehre âb-ı âteşnâk-i tîguñ [âb ü tâb]

17. Subh-ı sâdık gibi rûz-ı devletüñ ferhunde-fâl
Şem'-i bezm-efrûz-ı kudretden çerâguñ [nûr-yâb]

Haşre dek devr itse pergâr-ı sebük-pây-i felek
Bulmaya zât-ı şerîfüñ gibi tâ-rûz-ı hisâb

19. [İrtifâ'-i kadr ile necm-i münîr-i] bahtuñı
Beñzedürdüm mihre olmasa zevâl-i âfitâb

Re'y-i 'âlem-gîrüñe hakkâ hezârân âferîn
Kuvvet-i bâzûña ahsent iy [yed-i] devlet-me'âb

21. Gey sa'âdet hil'atin bend eyle tîg-ı nusreti
Dest-i kudretden virilmişdür o tîga âb ü tâb

Hil'at-i sıhhatle sadr ola vücûd-ı kâmilüñ
Tîg-ı 'âlem-gîrüñe düşmenlerüñ bagrı kırâb

23. Devlet ol iklîme kim anı müşerref eyleye
Böyle düstûr-ı 'adâletmend-i Fârûk-ihtisâb

Lâyık ol sultân-ı 'âlî-şân-ı taht-ı 'izzete
Ola düstûr-ı cenâbı böyle bir Âsaf-nisâb

25. Devlet ü dîne emârât-ı bekâdur şübhesüz
Ola bir şâhuñ vezîri mülhem-i kâr-ı savâb

Pâye-i 'izzet yiterdür ol vezîr-i kâmile
Böyle sultân-ı kazâ-kadre ola nâ'ib metâb

27. Nice şeh kutb-ı medâr-ı âsmân-ı saltanat
Cân virürler dergehinde olmaga şeh-bâz gurâb

Devletüñ mümtedd ola sultân-ı Cem-fermân ile
Mâh-ı kadrüñ kılsun ol hûrşîdden nûr iktisâb

29. Olsun iy kân-ı mürüvvet müste‘iddân-ı kerem
Sâye-i şefkat-şi‘âr-ı himmetüñden kâm-yâb

Herkese bir südde-i devlet-serâdur mültecâ
Ben de geldüm südde-i dergâhuña kıldum şitâb

31. Bu SÜHEYLÎ bendeñüñ kârı du‘âdur devlete
Fazl u in‘âmuñ bilür ol çâker-i bî-irtiyâb

Herkesüñ kârı degül vasfuñda pervâz eylemek
Bir degül çünkim şikâr olmakda şeh-bâz ü gurâb

33. Neşve-i nazmum ser-â-ser tutdı bezm-i ‘âlemi
Kaldum ayakda misâl-ı cür‘a-i câm-ı şarâb

Yıldızı düşkün olur gurbet esîri bî-kesüñ
Zerre deñlü i‘tibâr olmaz olursa âfitâb

35. H^{v}âce-i müşkil-güşâ-yı tab‘uña mahfî degül
Ser-güzeşt-i mihnetüm iy mâye-i emn ü sevâb

Tavr-ı nâ-makbûl-ı devrândan hikâyet eylesem
Gördügüm bîdâd-ı kahr u çekdügüm renc ü ‘azâb

37. Korkaram derd-i derûnum şemmesin şerh itmege
İstimâ‘ından düşe kalb-i şefîka ıztırâb

Reşha-i âb-ı ümîd-i bahr-i lütfuñ olmasa
Âteş-i âhum iderdi sevr-i gerdûnı kebâb

39. Gam budur kim hâlümi i‘lâma ikdâm eylesem
[..]

İrdi söz çün gâyete başla du‘â-yı devlete
Hâlis u muhlis kuluñ olur du‘âsı müstecâb

41. Nite kim bâkî ola eczâ-yı ‘âlemden vücûd
İhtilât-ı hâk ü bâd ü imtizâc-ı nâr ü âb

Lütf ile her müşkilüñ âsân ide bâr-i Hudâ
Kâmkâr-ı sadr-ı devlet ol ilâ-yevmi’l-hisâb

17.

Zübde-i e‘âlî ve güzîde-i ehâlî ziyâ-bahş-ı zemîn ü zemân revnak-efrûz-ı ‘âlemiyân

Bahr-i muzâri‘-i müsemmen-i ahreb-i mekfûf-ı mahzûf

Mef‘ûlü fâ‘ilâtü mefâ‘îlü fâ‘ilün
– – + / – + – + / + – – + / – + –

1. Devr-i kamerden olalı rûşen-sitâre subh
Çekdi felekde şâhid-i mihri kenâre subh

Ser-pençesine aldı güneş zâg-ı zulmeti
Şeh-bâz-ı zer-cenâhını saldı şikâre subh

3. Açdı hayâl-bâz-ı şebüñ şâm perdesin
Eşkâl-ı kevni itdi yine âşikâre subh

Agzında şâh-mühre-i zerrîn mühr ile
Sandûka-i felekde döner şekl-i mâre [subh]

5. Hûrşîd-i tâbdâr-ı felek sanma deştde
Berg-i hazân ile döndi hemîn cûybâre subh

Oldı lü'âb-ı şa'şa'a zerrîndâr-ı mihr
Döndi felekde üştür-i zerrîn-mehâre subh

7. Âhir zemânda oldı meger şehr-i Şâm'da
'Îsîyi zemîne inmek-içün Ak menâre subh

Bahr-ı sefîd ü bahr-i siyâh almış ortaya
Beñzer fezâ-yı kasr-ı şeh-i kâmkâre subh

9. Geymiş başına tâc-ı zer-endûd-ı husrevî
Taht-ı felekde döndi şeh-i tâcdâre [subh]

Koydı zalâm-ı şeb gibi şemşîr-i mihr ile
Şeb-revleri zemânede hep künc-i gâre subh

11. Virmezdi baş gün gibi sıdk ile girmese
Islâh içün miyâne-i leyl ü nehâre subh

Bir subh-dem ki zemzeme-i âteşîn ile
Âheng kıldı bu sühen-i âbdâre subh

13. Tâ kim çerâg-ı çarh-ı berîni uyara subh
Bezmüñ ziyâsı ide cihânı inâre subh

İkbâl içün o neyyir-i ikbâl ü 'izzeti
Gönderdi biñ mihr ü mehi bir diyâre [subh]

15. Fer virdi mâha mâh-çe-i râyât-i zafer
Çaldı felekde şevk ile zerrîn nekâre subh

[...]
Dikdi livâ-yı kadr bu nîlî hisâre subh

17. Kadr-i celîli şerh-i me'âlî-i [meh]-rikâb
Zikr-i cemîli cem'-i ülü'l-i'tibâre subh

Ol ser-bülend-i zâtuña mir'ât-ı hâveri
[Her gün tutar] dönüp âyînedâre subh

19. Rü'yâda gördi pertev-i mihr-i cemâlini
Ümmîd-i mihr ile idüp istihâre subh

Her gün gelür selâmına şemşîr-i mihr ile
Sâdıklıgını kılmak içün âşikâre subh

21. Zühre-i ufkdan eylemez ise eger tulû'
Kılsun le'âlî-i sühenüm gûşvâre subh

Meh-rütbetâ sipihr-i hafâyâña tal‘atüñ
Âsmân-ı şâm-ı mihnet-i ümmîdvâre subh

23. Zihnüñden eyledi gice nûr-istifâde mâh
Tab‘uñdan itdi mihr-i ziyâ-isti‘âre subh

Yâkût u la‘lden takınup gûşvâreler
Sahn-ı felekde döndi müzeyyen nigâre subh

25. Deyr-i cihânda pâyına sürmezdi yüz güneş
Ger olmasaydı bir sanem-i mâh-pâre subh

İy şehr-yâr-ı milk-i ‘atâ Yûsuf-ı cemâl
Kaç yaşı var ruhuñla kıla isti‘âre [subh]

27. Gâhî agardı gâh karardı murâdı bu
Bilmez tapuña neyde ne eliyle vare subh

O demde nice şekle girür rûzgârda
Döndi gamuñda bencileyin bî-karâre subh

29. Mihr-i cemâl sıdk u safâmuz ziyâd ider
Zevk bulur irince SÜHEYLÎ bahâre subh

Pür eylemiş cevâhir-i pervîni cem‘ idüp
Zerrîn tabakla pâyına gelmiş nisâre subh

31. Şems-i felekle meş‘ale-gerdân olmaga
Toprak döşendi yasdanuban seng-i hâre [subh]

Şâm-ı visâle hasret ile sûz ü giryeden
Çeşmi agardı döymedi ol intizâre subh

33. Şimden girü du‘âya şürû‘ eyle sıdk ile
‘Arz eylesün huzûr-ı me‘âlî-medâre subh

Her şeb senâ-yı rif‘atine eyleyüp kıyâm
Başla du‘â-yı dâver-i ‘âlî-vakâre subh

35. Sahn-ı sipihr encüm ile tâ ki zeyn olup
Revnak-fezâ-yı ‘âlem ola her diyâre subh

Günden güne ziyâde kıla ‘ömrini Hudâ
Eltâfı vâsıl ola sıgâr ü kibâre subh

18.

Bu kasîde-i garrâ ol server-i sâhib-‘atâ vâlî-i vilâyet-i cûd ü sehâ Elvend-zâde ‘Alî Paşa hazretlerine Basra eyâleti virilüp Bagdâd’ı teşrîf eyledükde dinmişdür
Bahr-i remel-i müsemmen

Fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün
+ + – – / + + – – / + + – – / + + –

1. Yine yümn-i kademüñ kıldı cihân milkini şâd
Yine teşrîfüñ ile oldı müşerref Bagdâd

Ehl-i fakra ‘aceb irişdi kemâl-i keremüñ
Pây-mâl itmiş idi anları çarh-ı bî-dâd

6. Çın seher kim gelür erbâb-ı ma‘ârif kapuña
Hâcib-i hulkuñ açar dûdını erbâb-ı murâd
7. Böyle makbûl-i şehenşâh-ı cihân olmaz idi
Olmasa zât-ı şerîfüñde eger isti‘dâd

Bu kadar fehm ü firâsetle ki ârâstesin
Bu senüñ gibi kanı sâf-dil ü pâk-nijâd

11. Herkese lütf u ‘atâ eylemegi ‘âdet idüp
Pür-eserdür kim anı himmetüñ itmiş îcâd

Togdı erbâb-ı dilüñ tâli‘i devletüñde
Câhilüñ kahruñ ile oldı vücûdı ber-bâd

13. Hak bu kim [‘âleme] bir rahmet-i Rahmânî[sin]
Rahmet-i lütfuñ idersem n’ola ger istimdâd

Dem-i lütfuñla dil-i mürdemi ihyâ kılduñ
İy Mesîhâ-nefes öldi hasedinden hassâd

15. Çok zamân-idi ayaklarda kalup ehl-i hüner
[Gevher-i] kadr ü hüner bulmış-ıdı hayli kesâd
Şimdi devrüñde hünermerd idicek [‘arz-ı hüner]
Eylesün her biri biñ [ma‘nî-i] rengîn-îcâd

17. Böyle gevher [ne revâdur kala] ayakda diyü
Götürür başda hemîşe ayaguñ tozını bâd

Bu kadar lütf u ‘atâdan kapuña dâhil ola
Rindler mey-gedede savma‘alarda zühhâd

19. Hüsnüñ evsâfın ider bâgda dâ’im bülbül
Gül okur şâm ü seher ruhlaruñ içün evrâd

[Seni tebcîl] ile vasf itse SÜHEYLÎ yaraşur
Lâyık-ı medhsin iy sâhib-i tab‘-ı vakkâd

21. İdemez kimseye hükm eyledügüñ yirde sitem
İşidüp velvele-i ‘adlüñi çarh-ı cellâd

Beste-i mihnet iken bendeñi âzâd itdüñ
Olasın renc ü gam ü bend-i elemden âzâd

24. Nite kim devre sipihri getüre cezbe-i ‘ışk
Nite kim cem‘ ola bir yire gelüp çâr-ezdâd

Dôstuñ gonçe gibi hurrem ü handân olsun
Düşmen-i devletüñi kahr ide ol Rabb-ı reşâd

26. Var ümîdüm ki sa‘âdetle ser-efrâz olasın
Müstedâm ide seni hâkim-i yevmü’l-müte‘âd

19.

Vezîr-i sâhib-te'eyyüd Sûfî Mehemmed Paşa hazretler[ine] rûz-ı ‘ıyd-i sa‘îd esnâsında virildi

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün
– + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Yine ‘arz oldı felekde gurre-i garrâ-yı ‘ıyd
Yine yazıldı nişân-nâme-i tugrâ-yı ‘ıyd

Matla‘-ı şâm-ı sa‘âdetden tulû‘ idüp hilâl
Rûşen itdi ‘âlemi mâh-ı ferah-bahşâ-yı ‘ıyd

3. Gâlibâ dest-i kader tecdîd-i ahkâm eyledi
Yine bir yüzden göründi târem-i vâlâ-yı ‘ıyd

Çalınup tabl ü nefîr uruldı yir yir kûsler
Tutdı sahn-ı kâ'inâtı yine hûy ü hây-ı ‘ıyd

5. Nakş-ı gûn-â-gûn-ı ‘aks-i câme-i hûbân ile
Döndi sahn-ı lâlezâra kûşe-i sahrâ-yı ‘ıyd

Şol kadar zeyn oldı hûbân ile sahn-ı kâ'inât
Reşk-i Firdevs-i berîn oldı safâda cây-ı ‘ıyd

7. Kaşlaruñ resm eylemiş alnında çarh-ı nîlgûn
Şöyle beñzer kim anuñ başında var sevdâ-yı ‘ıyd

Sen hilâl-ebrû-y-ile bulmış durur iy meh-cebîn
Zînet ü hüsn ü behâ vü behcet-i zîbâ-yı ‘ıyd

9. Gösterür her hâne-i zîbâda iy hûr-ı bihişt
Ravza-i rıdvân-ı ‘adni cennetü'l-me'vâ-yı ‘ıyd

Mâh-ı nev midür silâh-şôrâne ya ta‘lîm içün
‘Arz ider gûyâ kemân hazret-i Paşa-yı ‘ıyd

11. Sadr-i zî-şevket ser-efrâz-ı hümâyûn-menzilet
Kim selâmına kılur kaddin dü-tâ her ay-ı ‘ıyd

Devletinde ol Muhammed-nâm u Yûsuf-sûretüñ
Döndi sahn-ı gülşene cây-ı sürûr-efzâ-yı ‘ıyd

13. Sâl-i târîh-i kudûmın didi hâtif devr-i hayr
Her güni nev-rûz şâmı kadr mehi hem-tâ-yı ‘ıyd

Gerçi çok ‘ıyd oldı ‘ahd-i devletüñde serverâ
Ne bu ‘ıydi gördi dünyâ vü ne bu dünyâyı ‘ıyd

15. Nite kim dillerde mevcûd ola şâdî vü tarab
Nite kim her sâl ola âfâkda gavgâ-yı ‘ıyd

Devlet ü ‘ömrin ziyâd itsün Hudâ-yı lâ-yezâl
‘Âleme sît ü sadâ saldukça hûy ü hây-ı ‘ıyd

17. Evc-i ‘izzetde münîr olsun hilâl-i şevketi
İy SÜHEYLÎ togdugınca gurre-i garrâ-yı ‘ıyd

Gündüzüñ nev-rûz-ı fîrûz ü günüñ sâl-i sa‘îd
Her giceñ kadr ü ber'ât ü *leyletü'l-esrâ*-yı ‘ıyd

20.

Velî-ni‘metüm ve hudâvend-i ‘âlî-rütbetüm hâfız-ı Kal‘a-i Tebrîz olan vezîr-i müşterî-tedbîr Hâdim Ca‘fer Paşa hazretlerine eyâlet-i Bagdâd virildükde dindi

Bahr-i müctes-i müsemmen-i mahbûn-ı maktû‘

Mefâ‘ilün fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün

+ – + – / + + – – / + – + – / + + –

1. Meşâma tîb-i reyâhîn-i müşk-bâr gelür
Yine muharrik-i şevk olmaga bahâr gelür

Meger nikâbını ref‘ itdi gül ki gülşende
Sadâ-yı zemzeme-i nagme-i hezâr gelür

3. Safâ-yı cilve-i gülden budur sürûrum kim
Görünce hâtıra ol serv-i gül-‘izâr gelür

Fezâ-yı bâgda her cânibe kulak tutsañ
Hurûş-ı nagme-i mestân-ı bezm-i yâr gelür

5. ‘Arûs-ı gonçe dahı perde-i ‘ademde iken
Serâçe-i çemene ‘andelîb-i zâr gelür

Dimâg-ı ‘akla cünûn gâlib oldı sem‘a meger
Sadâ-yı cünbiş-i zencîr-i cûybâr gelür

7. Zebân-ı hâl ile gülzâra halkı da‘vet ider
Seher ki zemzeme-i savt-ı mürg-i zâr gelür

Letâfetini havânuñ safâsını âbuñ
Görünce hâtıruma zevk-i rûzgâr gelür

9. Kurutmış idi şitâ kâr idüp nebâtâtı
Bahâr def‘ine anuñ Mesîhvâr gelür

Bahârdan yine elbetde var bir haberi
Sabâ yilüp gelür ammâ ki bî-karâr gelür

11. Bahâr virdi cemî‘-i memâlike revnak
Bu fasl-ı hûbda eşcâra berg ü bâr gelür

‘Irâk cümleye ammâ safâda gâlibdür
Meger ki hıfzına sadr-ı felek-medâr gelür

13. Geçinme sen dahı min-ba‘d kalb olan hâlis
Bu sikke-hâneye bir kâmilü’l-‘ayâr gelür

O şîr-heybet ü kişver-güşâ-yı milk-i ‘Acem
Ki şâhdan aña Tebrîz’e ber-güzâr gelür

15. Vezîr-i pâk-siyer Ca‘fer-i bülend-nazar
O kim selâmına hükkâm-ı nâmdâr gelür

O mâh-ı evc-i sa‘âdet ki kesb-i rif‘at içün
Der-i refî‘ine hûrşîd-i tâcdâr gelür

17. Yaraşur işigine dinse Ka‘be-i hâcât
Ki kâm-cûy giden anda kâmkâr gelür

Eyâ müşîr-i mükerrem sen ol melek-şânsın
Ki devletüñde beg olmak kuluña ‘âr gelür

19. Bu fahr-ı tab‘-ı güzîde saña yiterdür kim
Giden piyâde gider kapuña süvâr gelür

Hayât-bahşlıgın âb-ı lütfuñuñ görse
Zülâl-ı Hızr ise de tab‘ına gubâr gelür

21. Kanı senüñ gibi bir âsaf-ı dilîr ü fecî‘
Ki âşikâre gider hasma âşikâr gelür

Der-i refî‘üñe yüz sürmege gelür çokdur
Fakîr gitse o dergâha mâldâr gelür

23. Ruh-ı niyâzı ayaguñ tozına sürmek-içün
Şikeste-hâl SÜHEYLÎ-i hâksâr gelür

‘Ulüvv-i mertebe vü cem‘-i mâl içün gelmez
Kapuñda kılmak içün kesb-i i‘tibâr gelür

25. Me’âl neydügi oldı cenâbuña ma‘lûm
Tapuña şi‘r ile sun‘-ı güher-nisâr gelür

Du‘â-yı hayra hemân sıdk ile rücû‘ idelüm
Du‘â-y-ile kişiye feyz-i Kirdgâr gelür

27. Müdâm tâze vü ter ola gonçe-i bahtuñ
Hazân gider nite kim ‘âleme bahâr gelür

21.

Tebrîz muhâfazasında olan Hâdim Ca‘fer Paşa hazretlerine

Fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün
+ + – – / + – + – / + + –

1. Hadd ü la‘lüñ ki verd-i ahmerdür
Sidreye kametüñ ber-â-berdür

Görinür lütf-ı Hak sıfâtuñda
Zât-ı pâküñ cemâle mazherdür

3. Gerçi nûrânîdür güneş ammâ
Gün yüzüñ nûrı andan enverdür

Milk-i Tebrîz eylemek ma‘mûr
Ka‘be yapmagıla ber-â-berdür

5. Ehl-i İslâm’a cennetâsâdur
Suları selsebîl ü kevserdür

Yokdur âb ü havâsına mânend
Bî-bedeldür iñen güzel yerdür

7. Andadur ol hümâ-yı evc-i ‘atâ
Anuñ-içün havâsı hoşterdür

Vüzerâ içre ol melek-sıfatuñ
Cümlesinden muhibbi ekserdür

9. Nevbet ile kapusını bekler
Mihr ü meh işiginde çâkerdür

Kendü bir şehriyâr-ı ‘âdildür
Kulınuñ kulları Sikender’dür

11. Halk-ı ‘âlem cenâbına muhtâc
Anuñ ednâ gedâsı Sencer’dür

Ekserî kulları o zî-şânuñ
Hükm ider bu cihâna beglerdür

13. Her birisi sehâvet ile ferîd
Her biri heybet ile Hayder’dür

Ocak ogulları anuñ nökeri
Bir kerem kânı bende-perverdür

15. Oldı hem-nâm-ı Ca‘fer-i Sâdık
Sıdk ol şehriyâra hem-serdür

Ya‘ni Paşa-yı ‘âdil ü gâzî
Zî sa‘âdet ki nâmı Ca‘fer’dür

17. Dest-gîri odur fütâdelerüñ
Bir sehâ kânı hûb serverdür

Nice yıllar durur ki Hak yolına
Cidd ü cehdi cihâd-ı ekberdür

19. Yâr u yoldaş aña seferlerdür
Şeyh Ebû Bekr ü şeyh ‘Ommer’dur

Aña yardımcı hazret-i ‘Osmân
Şîr-i Hak kanda gitse rehberdür

21. Tutsa nâmı ‘aceb mi âfâkı
Yidi iklîm aña müsahherdür

Na‘ra ursa tutar cihânı sadâ
Rûz-ı heycâda san Gazanfer’dür

23. Elde yâyı kemân-ı kudretdür
Tîri bir serv-kad dil-âverdür

Tîg-ı âteş-feşânı yanınca
Bir yalıñ yüzlü hûb serverdür

25. Düşmeni katline yaraklanmış
Mâh-ı nev âsmânda hancerdür

Her çemen gülşen içre kim görinür
Hâzır olmış gazâya gönderdür

27. Sûretâ tîrinüñ başı birdür
Ma‘nîde yidi başlu ejderdür

Nefes-i müşk-bûy-ı Paşa’dan
Cân dimâgı dilâ mu‘atterdür

29. İstimâ‘ı safâ virür kalbe
Kelimâtı misâl-i cevherdür

Ta‘n mı lezzet bulursa ehl-i safâ
Her sözi şekker-i mükerrerdür

31. Mu‘tedildür mizâcı âb gibi
Düşmen-i bed-nihâda âzerdür

Gül-i handân gibi güşâde-derûn
San letâfetle gonçe-i terdür

33. Sıdk ile yüz sürenler işigine
Ne murâd eylese müyesserdür

Sa‘y idüp gelmişem ziyâretine
Ben fakîre bu hacc-ı ekberdür

35. Bu sa‘âdet yiter SÜHEYLÎ saña
Dilde hayr du‘âsı ezberdür

22.

Vezîr-i ‘adîmü’n-nazîr hâmî-i Te[br]îz olan velî-ni‘metüm Ca‘fer Paşaya dinmişdür

Fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün
+ + – – / + + – – / + + – – / + + –

1. Dem-i ‘Îsâ gibi çün irdi nesîm-i eshâr
Başladı yir yir açılmaga ‘uyûn-ı ezhâr

Dîde-i ‘ibret ile olmaga nâzır çemene
Nergis açdı gözini h^{v}âbdan oldı bîdâr

3. Yine mir’ât-ı felek rûy-ı cihân-efrûzın
‘Arz idüp sun‘-ı Hak’ı kıldı cihâna izhâr

Âb-ı şebnemle suvarup yine ferrâş-ı nesîm
Süpürüp sahn-ı çemende komadı zerre gubâr

5. Yagdı nîsân-ı feyizden yine bârân-ı kerem
Oldı pür dürr-i girân-mâye ile ka‘r-ı bihâr

Dem-i ‘ayş irdi diyü dirhem-i bergi savurup
Kaldı tahrîk-i sabâ ile tehî-dest çenâr

7. Götürüp gonçe-i ra‘nâ seherî burka‘ını
Bülbül-i haste-dile eyledi ‘arz-ı dîdâr

Görinen jâle degül berg-i gül-i ter üzre
Al kâgıdda konulmış nice dürr-i şehvâr

9. Sîm ü zerle tabakın itdi leb-â-leb gül-i ter
Kim ide ayagına şâhid-i servüñ îsâr

Çemen ehlin dime bir câm ile yakdı nergis
O bakışlardur iden anları mest ü evgâr

11. Bir müzellef güzele beñzedürem ben çemeni
Hâller şebnem aña sebze hat-ı ‘anber-bâr

Oldı etfâl-i şükûfe yine feyz-i Hak'dan
Her biri bir sanem-i lâle-had ü gül-ruhsâr

13. Gül 'arûsına nihâl-i çemenüñ her birini
Kıldı bir nahl-i murassa' katarât-ı emtâr

Nâhun-ı hâr ile çâk itmez idi pîrehenin
Gül-i âşüfteye kâr eylemese savt-ı hezâr

15. Mest olup bâde-i şebnem ile bezm-i çemene
Çıka geldi gül-i nesrîn-i perîşân-destâr

Savt u nakş itmege nev-rûz sabâda zühre
Çengdür kavs-i kuzah rişte-i bârân evtâr

17. Gonçe etfâline ta'lîme gelüp bâd-ı nesîm
Eylemiş perr-i hezârı aña gül mûsîkâr

Sebzeden bâga salup bâd yaşıl seccâde
Gülşen-i Râz okıdur gonçeye üstâd-ı bahâr

19. Düşdiler lütfına sultân-ı bahâruñ mazher
Oldılar her biri bir boy begi serv ile çenâr

Lâle gürz aldı ele serv-i ser-efrâz 'alem
Yürüdi cünd-i şitâ üstine sultân-ı bahâr

21. Bir seher gülşene vardum ki idem def'-i elem
Bir 'aceb seyre sataşdum beni aldı efkâr

Daldan dala konup nâle vü feryâd eyler
Bülbülüñ gûşına bilmem ne didi bâd-ı bahâr

23. Dilde bu matla'-ı garrâyı idüp vird-i zebân
Minber-i gülde terennümle okur bülbül-i zâr

İy felek-mertebe Cem-kevkebe çarh-vakâr
Şâhid-i rif'atüñe mihr ile meh âyinedâr

25. Bu senüñ eyledigüñ vasf kimüñdür didüm
Didi bir Yûsuf-ı gül-çihre Mesîhâ-âsâr

Eşref-i zümre-i erbâb-ı kerem mihr-i himem
Dâver-i dâd-ger ü server-i 'âlî-mikdâr

27. Dâver-i pür-hüner-i ma'reke-ârâ-yı cihân
Merd-i meydân-ı vegâ saf-der-i cünd-i küffâr

Hayder-i rûz-ı vegâ hazret-i Ca'fer Paşa
Ümerâ vü vüzerâ sadrına oldur serdâr

29. Menba'-ı cûd ü himem ebr-i güher-bâr-ı kerem
Âsaf-ı ehl-i sehâ server-i ehl-i güftâr

Hızr-ı 'Îsî-dem ü İskender ü Dârâ-savlet
Dâver-i Cem-'azamet husrev-i Cemşîd-vakâr

31. Şeref-i zât ile âfâkda bî-misl ü şebîh
Sıfat-ı dâniş ile eşref-i eşrâf-i kibâr

Pertev-i tîg-ı gazâsıyla cünûd-ı küfre
Görinür encüm-i rahşân ile gûyâ şeb-i târ

33. Sensin ol maksad-ı erbâb-ı makâsıd ki senüñ
Cân virür olmaga kapuñda ‘abîdüñ ahrâr

İdemez kimseye ‘adl eyledigüñ yirde cefâ
İşidüp velvele-i hükmüñi çarh-ı gaddâr

35. Korkusından yire basmaz ayagın bâd-ı sabâ
Mûr-ı miskîne mebâdâ bine dîv-i âzâr

Nice karşu kosun a‘dâ saña insâf idelüm
Tebrîz’i zûr ile âsân mıdur itmek peygâr

37. Kimse devrüñde figân eylemez illâ bülbül
O da gül şevki-y-ile gâhî ider nâle vü zâr

Sahn-ı gülzâra kaçan gün gibi çıksañ seyre
‘Âlemi pertev-i ruhsâruñ ider pür-envâr

39. Bahr-ı gird-âb-ı gama olmış-idi müstagrak
Zevrak-ı lütf-ı cemîlüñ bizi kılmasa kenâr

Kafes-i gamda ben ol tûtî-i şekker-şikenem
Zehr-i kahrı felegüñ kıldı zebânum efgâr

41. Lütfuñ âyînesini eyle mukâbil gör kim
Nic’olur hüsn-i tekellüm nice olur güftâr

Âsafâ devr-i şerî‘üñde SÜHEYLÎ kuluñuñ
Dîde-i ahter-i bahtı n’ola olsa bîdâr

43. Gün gibi ‘âlemi müstagrak-ı in‘âm kılup
Eyledüñ mesned-i ‘izzetde sa‘âdetle karâr

Dôstuñ gonçe-sıfat hurrem ü handân oldı
Külhen-i sîne-i a‘dâda hased nârı yanar

45. Kâ’inâta nite kim mihr-i dırahşân vire fer
Nite kim gülşeni zeyn eyleye her sâl bahâr

Hasmuñuñ ‘ömr-i nihâlin ham idüp bâd-ı ecel
Nahl-ı ümmîdden ahbâbuñ ola ber-hûrdâr

45. Var ümîdüm ki sa‘âdetle ser-efrâz olasın
Müstedâm ide seni çûn Celîl ü Cebbâr

23.

Güzîde-i vüzerâ Cerrâh Mehemmed Paşa hazretlerinüñ hıdmet-i şerîflerine intisâb olındukda ‘arz-ı haysiyyet ü ahvâl olınup virildi
Bahr-i müctes-i mahbûn-ı maksûr

Mefâ‘ilün fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün
+ – + – / + + – – / + – + – / + + –

1. Dirîg ü derd ki bu çarh-ı zâlim ü gaddâr
Hadeng-i cevr ile kıldı derûnumı efgâr

Esîr-i kûşe-i derd ü belâ vü endûhem
Ne bir enîs-i şefîk ü ne mûnis-i gam-h^{v}âr

3. Sipihri dutsa n’ola âh-ı âteş-âlûdum
Zemîni virse n’ola seyle dîde-i hûn-bâr

‘Ale’l-husûs ki bir Hemdem’ümden ayrıldum
Ki hem pederdi baña hem enîs idi hem yâr

5. O mihr-i merhametüñ sâyesinde fârig idüm
Safâ vü zevk ile ‘ömrüm geçerdi leyl ü nehâr

Safâ-yı vakte şu gâyetde mâlik olmış idüm
Ki reşk iderdi baña bu sipihr-i kîne-güzâr

7. Gidince ol sebeb-i devletüm bulup fursat
Göñülden eyledi kîn ü küdûretin izhâr

Müdâm olup saded-i intikâmda şeb ü rûz
Cihândan eyledi âzâr ile beni bîzâr

9. Bu renc ü gussa beni öldürürdi olmasa ger
Ümîd-i merhamet-i âsaf-ı felek-mikdâr

O ser-bülend ü melek-himmet ü felek-temkîn
O ser-firâz-ı kader-kudret ü kazâ-kirdâr

11. Zühal-mahall ü kadir-kadr müşterî-tâli‘
Sikender-âyet ü meh-râyet âftâb-âsâr

Huceste-dâd ü dihiş server-i sütûde-meniş
Vezîr-i şâh-reviş mefhar-i sıgâr u kibâr

13. Semiyy-i şems-i risâlet Mehemmed ol kim anuñ
Açar göñülleri lütfı nite ki bâg-ı bahâr

Hadîka-i kerem ü mihr-i cûd ü kân-ı ‘atâ
Sipihr-i ma‘delet ü bahr-ı lütf ü kûh-ı vekâr

15. Derûnı ma‘den-i tahkîk ü menba‘-ı tevhîd
Vücûdı mahzen-i esrâr ü matla‘-ı envâr

Ne deñlü hulk gerekdür o zât-ı kâmilde
Ki vasfın eyleyeler bî-garaz kibâr ü sıgâr

17. Ne deñlü lütf gerekdür o sadr-ı ‘âdilde
Ki irmeye dem-i ‘adlinde bir vücûda gubâr

Eyâ mu‘izz-i vezâret o sadrsın sen kim
Kapuñda cân virür olmaga dehr hıdmetkâr

19. Sen ol ‘azîz-i cihânsın ki eylemiş Bârî
Kapuñı Ka‘be-i ebrâr ü kıble-i ahrâr

Kapuñ hadîkadür ammâ hadîka-i cennet
Kefüñ sehâbdur ammâ sehâb-ı gevher-bâr

21. Zihî ‘atâ ki nigehbân-ı milk idüp kılmış
Hudâ-yı ‘azze ve cell çeşm-i bahtuñı bîdâr

Şu söz ki dinmeye vasfuñda cümle hezeyândur
Yoluñda hıdmete baglanmayan kemer zünnâr

23. Reh-i vefâda şu kim mâr gibi kec-rev ola
Helâk-i cânına cisminde her reg olsun mâr

Ne deñlü medhüñ iderse SÜHEYLÎ-i bî-kes
Virür karâr be-her-hâl ‘acz âhir-i kâr

25. Kasîde söylemeden zât-ı pür-ma‘ârifüñe
Kemâlüm itmedür ancak cenâbuña izhâr

Hakîr isem n’ola elden tevakku‘um yokdur
Egerçi şâ‘irem ammâ ne şâ‘ir-i cerrâr

27. Zemânımuzda husûsâ ki şimdi olmışdur
‘Ulüvv-i mertebe-i şi‘r pest ü şâ‘ir h^{v}âr

Bu hâli nazma getürmiş Kemâl-i İsmâ‘îl
Ki ola rahmet-i Hak rûh-ı pâkine sad bâr

29. Be-çeşm-i ‘akl nigeh mî-konem yemîn ü yesâr
Zi-şâ‘irî beter ender-cihân ne bînem kâr

‘Azîz egerçi neyem-h^{v}ârî ez-kesî ne-keşem
Tevânger erçi neyem dârem ez-gedâyî ‘âr

31. Cevâhir-i sühenüñ kadrini bilirsin sen
Kanı senüñ gibi bir kâmil-i temâm-‘ayâr

Söz âhir oldı du‘â-yı cemîle başlayalum
Ola kim anı kabûl ide Îzid-i cebbâr

33. Müdâm tâ kim ola mihr câm-ı bezm-i felek
Müdâm tâ kim ide devr künbed-i devvâr

Sa‘âdet ile ser-efrâz-ı ‘ömr olup olasın
‘Azîz-i ‘âlem ü manzûr-ı şâh-ı Cem-mikdâr

35. ‘Adû-yı devlet ü câhuñ cüvâne-merg olsun
Be-hakk-ı Ahmed-i Muhtâr ü Hayder-i Kerrâr

24.

Müdebbir-i ümûr-ı devlet ve müşîr-i erkân-ı saltanat iftihâr-ı vüzerâ-yı kibâr ve ihtiyâr-ı küberâ-yı zevi’l-iktidâr vezîr-i a‘zam olan Mehemmed Paşa hazretlerine dinmişdür

Bahr-i müctes-i mahbûn-ı maksûr

Mefâ‘ilün fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün
+ – + – / + + – – / + – + – / + + –

1. Debîr-i ‘akla virüp şehr-yâr-ı dil destûr
Ki i‘tidâl ile milk-i vücûd ola ma‘mûr

Kılup bürûc-ı bedende hisâr-ı serde karâr
Nazar misâl mübassır hayâl çün gencûr

3. Cevârih oldı sipâh ü havâss zehen-hânî
Kuvâ tabîb ü süveydâ mesâbe-i Şâpûr

Hemîşe ceng ü cidâli hevâ ile rûhuñ
Misâl-i Mûsî-i ʻİmrân ü Belʻam-ı Bâʻûr

5. Sehâb-ı gayret-efrâz çü tünd-bâd-ı belâ
Hevâ-yı fürkat-i bârân çü sarsar-ı bâhûr

Hücûm-ı mihr ü mahabbet peleng-i merdüm-küş
Belâ-yı gamze-i cânân çü neşter-i zenbûr

7. Dil-i cefâ-keşi mihnet şu hâle salmış kim
Gözinden ayru o yâruñ çü merdüm-i meshûr

Baña bu deñlü sitemler sezâ durur zîrâ
Ne bir fakîr-i sabûrem ne bir ganiyy-i şekûr

9. Muhadderât-ı sühen geh geh idicek cilve
Olur cevârih-i meksûre cümleten mecbûr

Hayâl-i yâr ise yir yir ziyâ virür çeşme
Cihânda nite ki mehtâb olur şeb-i deycûr

11. Safâ-yı fikret ü zikr-i dehân ü güftâruñ
Ten-i zaʻîfe huzûr u dil-i hazîne hubûr

ʻAle'l-husûs ki fasl-ı bahâr ola yir yir
Çemenler ola safâ ehline makâm-ı sürûr

13. Bu fasl içinde gezerdüm makâm-ı hayretde
Gidüp melâl göñülden kalurdı şâdî ʻubûr

Yaraşdı gûşuma hâtifden ol zemân bu nidâ
Gel iy melâl ile ʻâlemde hâtırı mehcûr

15. Nihâl-i gülde terennümler eyleye bülbül
ʻAle's-sabâh bu nazm-ı latîfi gördüm okur

Dem-i gül irdi açıldı der-i serây-ı sürûr
Çemenler oldı yine ehl-i zevka cây-ı sürûr

17. Zebân-ı hâl ile gülzâra halkı daʻvet ider
Nevâ-yı bülbül-i şeydâ terâne-i tanbûr

Yine zemîn ü zemân oldı reşk-i bâg-ı İrem
Sipihr bâmına çıkdı ne deñlü var ise hûr

19. Açıldı bâg-ı neşât içre çün gül-i sûrî
Esüp nesîm-i sabâ defʻ olup şeb-i deycûr

Nedür bu deñlü temâşâ vü zînetüñ sebebi
Tefekküre varıcak hâtıra bu itdi hutûr

21. Şükûfe seyrine ʻazm eyledi meger ki vezîr
Kemâl-i ʻayn-ı ʻinâyetle eyleyüp manzûr

Meh-i sipihr-i saʻâdet çerâg-ı çeşm-i cihân
Zıyâ-yı ʻadl-i felekde güneş gibi meşhûr

23. Hümâ-yı evc-i sehâ şâh-bâz-ı istignâ
Dilîr-i şîr-i vegâ vü vezîr-i bebr-i gayûr

Semiyy-i şems-i risâlet Mehemmed ol kim anuñ
Fürûg-ı devlet ü iclâli gün gibi meşhûr

25. Elinde tîg-ı ‘adâlet dilinde zikr-i Hudâ
Felekde havf gamından uyur ‘uyûn-ı fütûr

Geleydi ‘ahdine Cemşîd alurdı re’yinden
Hezâr zâbıta-i hall-i müşkilât-ı ümûr

27. Zevâhir aña hafâyâ-yı ‘âlem-i melekût
Serâyir-i dü-cihân tab‘ına degül mestûr

Zamîr-i rûşenidür kâşif-i rümûz-ı cihân
Sarîr-i hâmesi hallâl-i müşkilât-ı ümûr

29. Zihî vezîr-i mükerrem kemâl-i evsâfı
İder harâbe-i milk-i vücûdumı ma‘mûr

Beyân-ı vasfını kıldukça dil olur hurrem
Kitâb-ı vasfını açdukça cân olur mesrûr

31. O ser-bülend-i zemân ü o ser-firâz-ı cihân
Ki zât-ı muhtereminde ne naks var ne fütûr

Zülâl-i şerbet-i vasfı gıdâ-yı rûhânî
Gubâr-ı pây-ı şerîfi cilâ-yı dîde-i hûr

33. Nisâr-ı dest-i kerîmi gedâyı bây eyler
Kapusı kullugın itmekle h[v]âceler magrûr

Du‘â-yı devletine müttefik sıgâr u kibâr
Senâ-yı ni‘metine müştagıl inâs ü zükûr

35. Demi durur ki kılam vasfı dürlerin manzûm
Zemânıdur ki idem medhi gevherin mensûr

Yiter bu kadr ki erkân-ı ehl-i ‘izzetde
Kapuña münhasır ola ‘atâ-yı nâ-mahsûr

37. Yiter bu şân-ı şerîfi celâlet-âsâra
Ri‘âyet-i şu‘arâsından ola bir düstûr

Olursa zerre kadar ger bu zerreye nazaruñ
Zahîr gibi ide-y-idüm cihânda ben de zuhûr

39. Sözüm güherdür anuñçün sühenverân-ı cihân
Sefînelerde iderler teberrüken mestûr

Hakîkaten nazar-ı iltifât-düstûrı
Nazarda hâk-i siyâhı ider dürr-i mensûr

41. Benem bu ‘arsada şimdi emîr-i milk-i sühen
Kimüñ ki var hüneri gelsin işte vakt-i zuhûr

‘Aceb mi devlet-i ‘adlüñde ben fakîr ü hazîn
Murâda irse ‘alâ-ragm-ı hâsidân-ı gayûr

43. Sipihr-i sifle beni pây-mâl kılmışdur
‘Ulüvv-i şân ile gerçi süheyl olur manzûr

Hezâr bahr-ı firâvândan olmaya katre
Yazılsa nâm-ı şerîfine nice biñ menşûr

45. Neyüm ki ben seni tekmîl vasfa kâdir olam
Tapuñ cenâb-ı Süleymân ü ben muhakkar mûr

Ne deñlü medhüñ iderse SÜHEYLÎ-i bî-kes
Yine biñinde birin kılmaya anuñ mahsûr

47. Revâ budur ki dem-â-dem du'â elini açup
Devâm-ı devlet ü 'ömrine sarf idüp makdûr

Nite ki vire nücûm âsmâna zînet ü fer
Nite ki gerdiş ide rûz ü şeb sinîn ü şühûr

49. O nûr dîdeñ ile sen safâda ol dâ'im
Kemâl-i 'ömr ü sa'âdet vire Hudâ-yı gafûr

Çerâg-ı devletüñ olsun güneş gibi rûşen
Be-hakk-ı âyet-i şems ü be-hakk-ı âyet-i nûr

25.

Sadr-ı mükerrem ü rükn-i muhaffem merkez-i dâ'ireti'l-'izzeti ve'l-'alâ râfi'-i a'lâmi'l-vezâreti fi'z-zirveti'l-'ulyâ vezîr-i rûşen-rây Sûfî Mehemmed Paşa hazretlerine virilmişdür
Bahr-ı hezec-i sâlim

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün
+ – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Meger bir subh-dem açıldı bu fîrûze-gûn manzar
Bezendi çarh-ı çârümden revâk-ı heftüm-i şeş-der

Livâ-yı cünd-i şeb bâm-ı felekde ser-nigûn oldı
Dikildi râyet-i nusret-fezâ-yı husrev-i hâver

3. Uçurdı lânesinden beççe-i zâg-ı zer-endûdı
Verâ-yı garba pervâz eyledi zâg-ı siyeh-peyker

Fezâ-yı garba pervâz eyledi mürg-ı mülemma'-bâl
Verâ-yı çarha cevlân itdi tâvus-ı murassa'-per

5. Münevver eyledi zulmet-serâ-yı kân-ı imkânı
Çıkardı neyyir-i kudret girîbân-ı seherden ser

Açıldı manzar-ı zerrîn-revâk-ı kasr-ı jengârî
Göründi peyker-i mihr-i dil-ârâ-yı temâşâ-ger

7. Çalındı tabl-i sultânî cihâna velvele virdi
Sadâ-yı kûs-ı hâkânîden oldı gûş-ı 'âlem ker

Serîr-i lâciverdî zînet-ârâ-yı cihân oldı
Müşerref eyledi yümn-i kudûmi 'ıyd-i ferruh-fer

9. Tonandı ser-be-ser 'âlem bezendi zümre-i âdem
Kudûm-ı sadr-ı Cem-kadre meger yüz sürmek isterler

Bu hüsn ü behceti gördükde bildi cümle-i 'âlem
Ki bu te'sîr baht-ı sadr-ı 'âlemden zuhûr eyler

11. Vezîr-i dâd-güster mahrem-i şâh-ı cihân-perver
Meh-i rûşen-güher Paşa-yı Cem-kadr ü bülend-ahter

Peleng-i kulle-i heycâ neheng-i bahr-ı istignâ
Mu'izzü'd-dîni ve'd-dünyâ zihî Paşa-yı dâd-âver

13. Esed-mesned hamel-mahmel şeref-meşreb mü'eyyed-yed
Hidîv-i rütbe-i 'izzet vezîr-i 'âtıfet-güster

Müşîr-i bî-bahâne âsaf-ı dîndâr-ı bâ-şevket
Ser-efrâz-ı hümâyûn-ma'delet Efrâsyâb-efser

15. Semiyy-i fahr-ı 'âlem hazret-i düstûr-ı ekrem kim
Mehemmed-nâm u Ahmed-hulk u Yûsuf-sîret ü manzar

Nizâmü'l-milk-i 'âlem 'âlim-i 'ilm-i 'adâletdür
Cihânı pertev-i hûrşîd-i re'yi eyledi enver

17. Zihî Paşa-yı milk-ârâ-yı devletmend-i rûşen-dil
Mutî'-i şer'-i Ahmed hâkim-i dîndâr-ı hak-perver

Kudûm-ı nev-bahâr-ı lütfı ile memleket hurrem
Mübârek tal'atı rûşen-dil itdi Mısr'ı ser-tâ-ser

19. Riyâz-ı hüsn-i hulka tal'at-ı pâki bahâr-ı nev
Gülistân-ı letâfetde vücûdı nahl-ı bâr-âver

'Azîz-i mısr-ı 'izzet Yûsuf-ı milk-i 'adâletsin
Bihîn-i ehl-i devletsin nazîrüñ görmedi gözler

21. Dilîr-i pençe-güstersin savâb-endîşe serversin
Ser-âmed bir dil-âversin gören dir şîr-i ejder-der

Müşerref gevher-i zâtuñla dîvân-ı şehenşâhî
Müzeyyen zîver-i nâmuñla hem dîvân ü hem defter

23. Şerefde suffe-i kadrüñ serîr-i çarha hem-sâye
Livâ-yı râyet-i kaddüñle tûbâ hemdem ü hem-ser

Hükûmet sadrına geldükde saña iktidâ kılsun
Cihânda nâmumuz kalsun diyen dîn ehli serverler

25. Garazdan pâkdür tab'-ı şerifüñ niyyetüñ hayra
Mu'în-i şer'-i Hak'sın Hak te'âlâdur saña yâver

Yiterdür bu sa'âdet devr-i 'adlüñde zuhûr itdi
Derûn-ı nârdan nûr-ı hidâyet hayra döndi şer

27. Yehûd ü Gebr elinde nice yıllardan esîr olmış
Müselmânuz diyü feryâd iden bî-çâre mü'minler

Rehâ kılduñ zılâlinden bu deñlü ehl-i îmânı
Bu âsâr-ı hidâyet birle olduñ nusrete yâver

29. Yiter bu feth-i Rabbânî saña dünyâ vü 'ukbâda
Bunuñ ecr-i cezîli rûz-ı âhirde zuhûr eyler

Budur Hak'dan ümîdüm pâdişâhuñ devr-i 'adlinde
Sirâyet ide dünyâya mutahher ola her kişver

31. Zemân-ı devletüñde her kese hâlince sultânum
Kemâl-i lütf u ihsânuñla oldı pâyesi berter

Mürüvvet merhamet şefkat SÜHEYLÎ bendeye kaldı
Garîb ü bî-kesüñdür n'ola olsa himmete mazher

33. Elin al düşmişüñdür gayra muhtâc eyleme anı
Mürüvvet kânısın dergâh-ı lütfuñda düşen kalkar

Müheyyâ hâcib-i derbânuña 'arz eyleyem hâlüm
Olursa lütf-ı ısgâya kemâl-i merhamet yâver

35. Sudâ'a bâ'is olmasa huzûr-ı 'izzete derhem
Neler kıldı baña bu tâli'-i vârûn-ı dûn-perver

Der-i devlet-medâruñ Ka'be-i erbâb-ı hâcetdür
Anuñ vasf-ı cemîlinde benem Hassân-ı nazm-âver

37. Karîn-i himmet olsam nazm u nesre iltifât olsa
Ne gevherler nisâr eylerdi bahr-ı tab'-ı pür-gevher

Nice bir kalsun ayakda metâ'-ı nazm bî-ragbet
Yiter çiglendi erbâb-ı ma'ârif kadre irsünler

39. Vücûd-ı 'izzetüñ vasfındaki eş'âr-ı dür-bârum
Revâdur kudsiyân-ı 'arş iderse gûşvâr-ı zer

Kemâl-i medhini mümkin degül çünki edâ kılmak
Du'â-yı devletin kıl iy SÜHEYLÎ sıdk ile ezber

41. Huzûr-ı 'izzete hâl-i dili 'arz itmedür maksûd
Du'â-yı devletüñ zımnında âyîn-i sühen-güster

Günüñ günden yeg olsun müstedâm ol sadr-ı 'izzetde
Hümâyûn eylesün 'ıyd-ı şerifüñ Hâlık-ı ekber

43. Cenâb-ı pâdişâh-ı 'âleme sıdk ile hem-râz ol
Kemâl-i ülfet üzre ol nite kim şîr ile şekker

Sa'âdet matla'ında gün gibi kadrüñ füzûn olsun
Murâdâtuñ müyesser eylesün Vehhâb-ı dâd-âver

26.

Mazher-i lütf u ihsânı oldugum vezîr-i mübârek-kadem huceste-şiyem sûfî-i sâf-dil vezîr Mehemmed Paşa hazretlerinüñ hâk-pâylerine 'arz olınmış idi

Remel-i müsemmen-i 'arûz u darb-ı mahzûf

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
– + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Husrev-i çârüm-serîr-i lâciverdî bir seher
Eyledi zulmet-serâ-yı 'âlemi pür-nûr ü fer

Dagıdup cünd-i şebi feth itdi milk-i zulmeti
Subh-dem ceng-âver-i İskender-i Sencer-zafer

3. Beyza-i zâg-ı şebi alup ser-i çengâline
Garba pervâz eyledi bâz-ı mülemma'-bâl ü per

Zâhir oldı Yûsuf-ı güm-geşte-i çâh-ı gurûb
Rûşen oldı dîde-i Ya'kûb-ı erbâb-ı nazar

5. Tâbiş-i envâr-ı 'izzet rûşen itdi 'âlemi
Ahter-i evc-i sa'âdet oldı her sû cilve-ger

Yine üstâd-ı kazâ zeyn itdi kasr-ı rif'ati
Hâne-i ikbâli ma'mûr itdi bennâ-yı kader

7. Sûret-i şâdî nümâyân oldı her sû cilvede
Gitdi mir'ât-ı zemândan ref' olup gerd-i keder

Sû-be-sû cân-bahş olup esdi nesîm-i cân-fezâ
'Âlemi tutdı nevâ-yı 'andelîb-i nagme-ger

9. Reşk-i Firdevs-i berîn oldı safâda rûzgâr
Geşt-i gülzâr eyleyen hûbâna 'âlem reşk ider

Bâga gel bâga ki feyz-i pâk-i kudretden bugün
Açılup güller nümâyân oldı gûn-â-gûn semer

11. Minnet Allâh'a tulû' idüp sa'âdet kevkebi
Rûşen itdi 'âlemi gül gibi kıldı tâze ter

Böyle bir âsûdelik resmin dahı tarh itmedi
Var idelden safha-i tekvîni ressâm-ı kader

13. Bundan evvel cism-i bî-rûh idi gûyâ kâ'inât
Baht-ı nâ-şâdum gibi târîk idi şâm ü seher

Ref' olup zıddıyyet-i eşyâ ser-â-ser aradan
İttihâd-ı ma'nevî tutdı cihânı ser-te-ser

15. Hep bu yümn-i 'adlidür Paşa-yı 'âlî-himmetüñ
Zübde-i erkân-ı devlet ekmel-i nev'-i beşer

Sadr-ı Hayder-menkabet deryâ-yı cûd ü merhamet
Mihr-i evc-i mekremet pîrâye-i nûr-ı basar

17. Sâhib-i sâhib-kerem ser-hayl-i erbâb-ı himem
Âsaf-ı Âsaf-şiyem ser-defter-i ehl-i hüner

Hazret-i düstûr-ı ekrem ol Mehammed-nâm kim
Pertev-i 'adli çerâgın nûr-ı Ahmed'den yakar

19. Bârek'allâh iy kemâl-i sâni'-i sûret-nigâr
Âferîn iy âsaf-ı dânişver-i sâhib-nazar

Sensin ol düstûr-ı Kisrâ-ma'delet Cem-mertebet
Mahrem-i esrâr-ı şâh-ı kâmkâr-ı dâd-ger

21. Tab'-ı dür-bâruñla isti'dâd-ı zâtuñdur seni
Eyleyen müstagrak-ı eltâf-ı şâh-ı dâd-ger

'Adl ü insâfuñla ihyâ oldı arz-ı Kâhire
Gevher-i zâtuñla milk-i Mısr'a dünyâ reşk ider

23. Gitdi bid'atler kamu mahv oldı âsâr-ı sitem
Devletüñde görmez oldı hasm hasmından zarar

Çihre-perdâz-ı tesâvîr-i ezel resm itmedi
Safha-i cûda vücûduñ gibi nakş-ı mu'teber

25. Halka-i dergâh-ı 'adlüñ n'ola elden komasam
Südde-i lütfuñ penâh idenler olmaz der-be-der

Bir hümâsın her kime kim sâye salsa pertevüñ
Tâli'i olur hümâyûn başına devlet konar

27. Ber-murâd itdüñ ser-â-ser nâ-murâd olanları
Kalmadı dillerde hergiz şemme-i gamdan eser

Ravza-i 'âlemde hakkâ bir nihâl-i lütfsın
Zevk-i lâ-yuhsâ kılup sâyeñde dünyâ hoş geçer

29. Lütf u in'âm ü 'atâdur zîver-i erbâb-ı kadr
Cümleden mergûb olur gülşende nahl-i bârver

Gûş-ı câna serverâ mengûş kıl bu kavlümi
Haşre dek mezkûr olur 'âlemde bir mergûb eser

31. Biñ çerâg ile ber-â-berdür bir ehl-i dil çerâg
Kirm-i şeb-tâbe zıyâda beñzemez nûr-ı kamer

Ehl-i dil kadrin bilür bir gevher-i nâ-yâbsın
Olmasun dürr-i vücûduñ kân-ı imkândan be-der

33. Hak te'âlâ pâdişâh-ı 'âlemi var eylesün
Ol şeh-i sâhib-kırân fermân-revâ-yı bahr ü ber

'Adl ile Kisrâ-yı vakt olduguñı tahkîk içün
Hil'at-i vâlâ-y-ile gönderdi bir zencîr-i zer

35. Kankı vasfı zikr idem şânuñda muzmer olmaya
Münderic tab'ında hakkâ sırr-ı pâkân-ı 'aşer

Hilmi 'Osmân u vakâr u'ilm ü 'irfânı 'Alî
Sıdkı Bû Bekr ü kemâli 'adl ü insâfı 'Ömer

37. Dergeh-i 'adlüñ penâh idüp SÜHEYLÎ-i hakîr
Südde-i ikbâl-i bî-idbâruñı kıldı makarr

Sünnet-i eslâf-ı eltâfuñla ihyâ eyleyüp
Eyledüñ ol nâ-murâda kat kat in'âm u nazar

39. Şimdi feyz-i lütf-ı cân-bahşuñdan ümmîdüm budur
İdesün bir dirlicekle ol fakîri behrever

Ehl-i tab'a lütf u ihsânı saña vâcib kılan
Baña farz itdi du'â-yı devletüñ şâm ü seher

41. Pâye-i kadrüñ refî' itsün Hudâ-yı bî-niyâz
Nite kim hûrşîd seyr-i 'âlem-i bâlâ ider

Devlet ü 'ömrüñ ziyâd itsün İlâh-ı bî-niyâz
Nevbet-i 'adlüñ çalınsun haşre dek şâm ü seher

27.

Düstûr-ı sa'âdet-karîn vezîr-i 'izzet-rehîn Mehemmed Paşa hazretlerine eyâlet-i Kâhire muhâfazası 'inâyet olınup geldükde dinmişdür

Remel-i müsemmen-i mahbûn-ı maksûr

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün
+ + – – / + + – – / + + – – / + + –

1. Subh-dem husrev-i hâver kılıcak tahta cülûs
Eyledi kâtib-i dîvân-ı felek kayd-ı rü'üs

Kılınup defter-i evrâkı sipihrüñ tecdîd
'Arz olındı yine ahvâl-i re'îs ü rü'ûs

3. Görinen anda şafak sanma dökülmiş mey-i al
Dost-kâmî demidür diyü çü devr itdi Kâvüs

Şevk ile safha-i gerdûnı zer-endûd itdi
Kâtib-i sun'-ı Hudâ hemçü riyâz-ı tâvus

5. Hâme-i kudret ile resm ola tâ kim anda
Midhat ü mekremet-i zübde-i eşbâh ü nüfûs

Âsaf-ı sadr-ı kerem hemdem-i şâh-ı 'âlem
Eşref-i ehl-i himem mazher-i nûr-ı kudûs

7. Âb-rûy-ı vüzerâ ya'ni Mehemmed Paşa
Mâlik-i bahr-i 'atâ sâhib-i nâm ü nâmûs

Hil'at- i kaddine pîrâye tırâz-ı 'azamet
Şâhid-i himmetine devlet ü ikbâl 'arûs

9. Re'y-i sencîdesine Nîl-i mekâsıd makrûn
Kalem-i nevkine erkâm-ı 'adâlet me'nûs

Zerredür pertev-i iz'ânına nisbet hûrşîd
Katredür kulzüm-i 'irfânına nisbet kâmûs

11. Milket-i Mısr-ı Hudâ aña kalem-rev kılmış
Ser-fürû itse n'ola pâyına ser-cümle rü'ûs

Sahn-ı gülzâr-ı sa'âdetde semend-i kadri
Yiridür ger cevelân itse misâl-i tâvus

13. İdemez kevkebe-i kevkebi sa'd ile kırân
Mahv olur anda şihâb gibi 'adû-yı menhûs

Göz göre rûh direm zât-ı hümâyûnuña ben
Bu kadar var ki musavver olup olmış mahsûs

15. Seni akrân ile bir görmek olurdı ammâ
Mümkin olmaz ki cihânda bir ola nu'm ile bûs

Haste-hâl idi ezel şimdi şifâ bulmışdur
Dehre re'yüñ olalı hikmet ile Câlînûs

17. Bulımaz 'aybuñı biñ kerre tecessüs kılsa
Kuvvet-i 'âkılesi düşmenüñ olsa câsûs

Evc-i ‘izzetde sen ol mihr-i münevversin kim
Hâle-i mâhı ider çarh öñüñce fânûs

19. Der-i ‘adlüñde gören her birini mîr sanur
Kullaruñ zîver ü zînetle görinse melbûs

Kendünüñ matbahını bir dahı yâd itmez idi
Matbah-ı pür-ni‘amuñ görse eger Keykâvus

21. Bend ider hasm-ı bed-endîşi kemend-i kahruñ
Nite kim Rüstem-i destânuñ elinde Kâmûs

Sa‘y iderse ne kadar biñde birin şerh idemez
Medhüñüñ nâzım-ı Şeh-nâme olan şâ‘ir-i Tûs

23. Her gelen südde-i ‘adlüñde ser-efrâz oldı
Gitmedi şimdiye dek kimse kapuñdan me’yûs

Muhtasar eyle sözi kılma SÜHEYLÎ ıtnâb
Yoksa efsâne diyü saña iderler efsûs

25. Nite kim ‘arsa-i dîvân-ı şeh-i hâverde
Mihr ile mâh ola sîm ile zerden iki kûs

Nevbet-i devlet-i bahtuñ çalına haşre degin
Eyleye zâtuñı tûfân-ı belâdan mahrûs

27. Çihre-i bahtuñı handân ide Hallâk-ı ezel
Şâd olup haşre degin görmeyesin rûy-ı ‘abûs

Kevkeb-i devlet-i pâyende-i ikbâlet-râ
Nevvere’llâhü te‘âlâ ke-büdûrin ve şümûs

28.

Fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün
Remel + + – – / + + – – / + + – – / + + –

1. Sensin ol mihr-i cihân-tâb-ı hidâyet-pertev
Neyyir-i kevkebe-bahş-ı felek-i dîn ü düvel

Ne şerefdür bu mefâhir-i dil-ârâ-yı latîf
Ola şâyeste-i hüsn-i nazar-ı sadr-ı ecell

3. Benem ol zübde-i vassâf-ı gürûh-ı [şu‘arâ]
[Mazher-i ‘avn] ü nazar-kerde-i erbâb-ı düvel

Mürşid-i savma‘a-i ‘âlem-i tahkîk olalı
Tâlib-i feyz-i sühen benden alur cümlesi el

5. Lafz-ı rengîn-i safâ-bahş ü edâ-yı pâküm
Şâhid-i nazmuña geydürdi libâs-ı muhmel

Ben ki vassâfı olam sencileyin muhteremüñ
Devletüñde ki zebûn itme makâmum esfel

7. Dest-gîr ol bu SÜHEYLÎ kuluñı sultânum
Dâmen-i devletüñe sıdk ile tutmışdur el

Tutdı lütfuñ etegin kesme ümîdüm elini
Al beni dâmen-i devletüñe çek bâb-ı emel

9. Görecek gözleri yok zümre-i ehl-i hüneri
Gâlibâ zâl-i sipihrüñ [gözine indi sebel]

Şâhid-i himmetüñ itmezse eger ‘arz-ı cemâl
Hergiz açılmaya mir‘ât-ı mücellâ-yı emel

11. Ne kadar eyleseler vasfuñı tafsîl ü beyân
Yine elbetde kalur defter-i cûduñ mücmel

İhtisâr ile sözi eyle bu kavl ile temâm
Sühen-i nâdire-i hâme-i *mâ kalle ve dell*

13. Nite kim [her ser-i sâl] irişe rûz-ı nev-rûz
Hükm-i takvîme şürû‘ [ile olur] bâb-ı ‘amel

Lütf ü ihsân ile meşhûr olasın dünyâda
Tola âvâze-i ‘adlüñle [be-her gûş-ı] cebel

15. Sâye-i devlet-i sultân-ı velî-sîretde
Ola hükmüñle kavî şer‘-i [mübîn-i] mürsel

Kanda ‘azm eyler iseñ lütf-ı Hudâ rehber ola
Yâver olsun tapuña hıfz-ı Hudâ ‘azze ve cell

29.

Mâ-sadak sâhibü’s-seyf ve’l-kalem mahdûm-ı celîlü’l-himem cemîlü’ş-şiyem A‘mâ H^{v}âce Efendi hısmı ‘Osmân Paşa hazretler[ine] irsâl olınan kasîdedür

Remel-i müsemmen-i mahbûn-ı maksûr

Fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün
+ + – – / + + – – / + + – – / + + –

1. Habbezâ hâme-i ferruh-ruh-ı ferhunde-hısâl
Merhabâ mürg-i hümâ-bâl-i hümâyûn-ikbâl

Bârek’allâh zihî peyk-i huceste-peyker
Levhaş’allâh zihî sun‘-ı Celîl-i müte‘âl

3. Zâdek’allâh eyâ hâme-i pâkîze-makâl
Dinse lâyık saña peygamber-i mi‘râc-ı hayâl

Sensin ol mes’ele-âmûz-ı nihân-hâne-i gayb
Bülbül-i nâtıka-perdâz-ı gülistân-ı makâl

5. Hak bu her nükte-i bî-misl-i bedî‘ü’l-eserüñ
Oldı revnak-şiken-i fazl-ı esâtîr-i kemâl

Matla‘-ı neyyir-i âfâk-ı ma‘ânîsin sen
Oldı her fikr-i dakîkuñ felek-i nazma hilâl

7. Safha-i nazma nisâr eyledügüñ gevherler
Gerden-i şâhid-i ebkâr-ı ma‘ânîye le’âl

Nâmuñı râbıta-i nâme-i ikbâl itmiş
Kalem-i sun‘-ı Hudâvend-i cihân celle celâl

9. Kademüñden irişüp câne nüvîd-i şâdî
Maşrık-ı dilde tulû‘ itdi bu matla‘ fî’l-hâl

İy tırâzende-i tevkî‘-i refî‘-i iclâl
Vey firâzende-i râyât-ı serîr ü ikbâl

11. Def‘-i gam kıldı kudûmüñden esîrân-ı firâk
Tâze cân buldı demüñden dil-i erbâb-ı visâl

Bi’llâh iy peyk-i peyâm-âver-i iklîm-i safâ
Meded iy nâme-i nâmîde-i ihlâs-me’âl

13. Sür yüzüñ hâk-i der-i sadr-ı celîlü’l-kadre
Kim odur merci‘-i erbâb-ı recâ vü âmâl

Pîşgâh-ı harem-i devletine dâhil olup
Bildürüp hâl-i dili eyle senâ vü rû-mâl

15. Sadr-ı zî-kadr ü ser-efrâz-ı celîlü’l-mesned
Nahl-i zîbende-hırâm-ı çemen-i câh ü celâl

Dâver-i devr-i zemân server-i iklîm-i kemâl
Husrev-i saf-şiken ü sadr-ı ‘adîmü’l-emsâl

17. Kurretü’l-‘ayn-i cihân Hazret-i ‘Osmân Paşa
Şeref-i kevn ü mekân sun‘-ı Hudâ-yı müte‘âl

Tâk-ı ikbâline bir şemse-i zer şems-i felek
Mâh-ı nev şâhid-i ikbâline zerrîn halhâl

19. Hâk-i dergâhına sürmezdi yüzin şâhid-i baht
Ger sevâd-ı deri olmasa ruh-ı şevkete hâl

İdemez kevkebe-i kevkebi sa‘d ile kırân
Mahv olur anda şihâb gibi ‘adû-yı deccâl

21. Güstehem sehmine döymez ele aldukda kemân
Zâl olur remyine gelseydi kaçan Rüstem-i Zâl

Zâtı andan yücedür k’anı muhît ola ‘ukûl
Kadri andan ötedür kim irişe dest-i hayâl

23. Kendü lâzım degül itmek taleb-i ‘izzet ü câh
Kanda ‘azm itse ider devlet aña istikbâl

Görmedi jeng-i hatâ âyine-i râyında
Esmedi bâd-ı vezân gülşenine bâd-ı muhâl

25. Dem urur gülşene vardukça nem-i feyzinden
Göñline girmek-içün gonçelerüñ bâd-ı şimâl

Femüñe gonçe dimem serve kadüñ beñzetmem
Pây-der-gil birisi biri anuñ ebkem ü lâl

27. ‘Ârızuñda hatt-ı nev-hîz kenâr itdi ruhuñ
Bu ‘acebdür ki der-âgûş ide hûrşîdi hilâl

Âsmân-mertebe sadrâ meh-i ‘âlî-kadrâ
İy hudâvend-i keremkâr-ı celîlü’l-efdâl

29. Şemme-i hâlümi i‘lâm ideyin hazretüñe
Yanayın yakılayın eyleyeyin def‘-i melâl

Bir zemân kılmış idi ‘avn-i ‘inâyet yarı
Südde-i dergeh-i ‘adlüñde olurdum hoş-hâl

31. Dûr idüp dest-i kazâsın sebeb-i ‘izzetden
Oldum âvâre-i gam râh-ı cefâda pâ-mâl

Mihnet-i hecrüñ ile derd-i derûnum sorma
Hasb-i hâlüm budur iy âsaf-ı pâkîze-makâl

33. Habbezâ müddet-i mâzî ki der ü rûzî çend
Bûdem ez-her-dü-cihân bî-haber ü fârig-i bâl

Bedr-i cânem zi-husûf-ı hadesân eymen bûd
Bûd hûrşîd-i dilem fârig-i ez-âfât-ı zevâl

35. Ne mihen-râ be-serây-ı tarabem râh vüsûl
Ne ‘anâ-râ be-harîm-i haremen dâde mecâl

An-çünân haste-dil ü hıyre vü hayrânem kerd
Ki yemîn-râ ne-konem hîç temîzî zi-şimâl

37. Umarum lütf-ı Hudâ’dan ki yine sultânum
Eyleye şâhid-i maksûdına bir ‘arz-ı cemâl

Söz yirin buldı du‘â eyle SÜHEYLÎ Hak’dan
Ola kim lütf-i kabûl ide Hudâ-yı müte‘âl

39. Gonçeveş hurrem ü handân olasın ‘âlemde
Düşmenüñ hâr-ı mugaylân-ı belâda pâ-mâl

Sadr-ı devletde ser-efrâz olasın sıhhat ile
Hem-‘inânuñ ola tevfîk-ı Hudâ-yı müte‘âl

30.

Sâhib-i sâhib-kerem sadr-ı celîlü’ş-şiyem Paşa-yı ferişte-hısâl cenâbına îsâl olındı

Remel-i müsemmen-i maksûr

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün
– + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Habbezâ iy râhat-efzâ-yı kulûb-ı ehl-i hâl
Merhabâ iy nûr-bahş-ı çeşm-i erbâb-ı kemâl

Hayr-makdem iy nesîm-i hoş-dem-i ‘Îsî-şiyem
Müjde-i lütfuñla mahv oldı rüsûm-ı infi‘âl

3. Def‘-i gam kıldı kudûmüñden esîrân-ı firâk
Tâze cân buldı demüñden müsta‘iddân-ı visâl

Ol hümâyûn-tal‘atuñ virdi kudûmından haber
Eyledüñ iklîm-i Mısr’ı yümn ile cennet misâl

5. Müjde olsun saña iy tab‘-ı perîşânum açıl
Şâhid-i maksûd çünkim eyledi ‘arz-ı cemâl

Hakk’a minnet zâhir oldı âfitâb-ı ma‘delet
Eşkıyâ-yı ehl-i cevrüñ zulmeti buldı zevâl

7. Togdı mazlûmuñ güni geldi o kân-ı ma'rifet
Zıll-i 'adlinde ola âsûde mehcûr-ı melâl

Şâd oluñ iy sâkinân-ı künc-i gam şimden girü
Geldi ol sâhib-'adâlet server-i nikû-hısâl

9. Kıdve-i erkân-ı devlet sadr-ı 'âlî-menzilet
Zübde-i ashâb-ı 'izzet âsaf-ı ferhunde-fâl

Dâver-i devr-i sa'âdet müsteşâr-ı saltanat
Revnak-ı sadr-ı vezâret zîver-i câh ü celâl

11. Âsaf-ı hâkân-ı 'âlem hazret-i Paşa'dur ol
Vasf-ı pâkidür hemîşe vird-i erbâb-ı kemâl

Ol kerîmü'ş-şân ki dergâh-ı refî'ü'l-kadrinüñ
Eñ kemîne bendesinüñ bendesi Hâtem-hısâl

13. Hâk-i pâyi kühl-i çeşm-i kâmkârân-ı zemân
Gerd-i râhı dürr-i tâc-ı efser-i ikbâle dâll

Zâtını Hak câmi'-i cem'-i kemâlât eylemiş
Gayra nisbet her kim eylerse ider bâtıl habâl

15. Nahl-i mevzûnuñ gibi nâzük nihâl irgürmedi
İstikâmet gülşeninde nakş-bendân-ı hayâl

Tab'uña kân-ı ma'ârif dirsem isbât eylerem
Oldı zîrâ her sözüñ bir cevher-i şîrîn-makâl

17. Nükte-i esrâr-ı *mâ evhâ*'yı hep îmâ ider
Güfte-i mu'ciz-beyânuñda mezâyâ-yı me'âl

Şâh-bâz-ı fehmüñe kimdür ki teslîm itmeye
Âsmân-ı milket-i 'irfâna açsañ perr ü bâl

19. İrtifâ-'ı kadr ile necm-i münîr-i bahtuñı
Beñzedürdüm mihre ger irişmese aña zevâl

Devlet ol iklîme kim anı müşerref eyleye
Zât-ı mes'ûduñ gibi bir server-i Yûsuf-cemâl

21. Minnet ol Yezdân'a kim lütf ü 'inâyet eylemiş
'Abd-i nâçîze nasîbi lütf-i cûduñdan nevâl

Şems-i 'izzetsin beni nûruñla eyle terbiyet
Gevher-i nazmum ola tâbende mânend-i le'âl

23. Buldı revnak gevher-i zât-ı şerifüñle senüñ
'Arsa-i bâg-ı belâgat ravza-i câh ü celâl

Cevher-i rûh-ı kelâmuñ kâlıb-ı irfâna cân
Nokta-i kilki 'izâr-ı şâhid-i ma'nâya hâl

25. Gevher-i 'irfâna ragbet kılsa erbâb-ı himem
Eylemezdi bendeñi âlâm-ı gurbet pây-mâl

Tavr-ı nâ-makbûl-ı 'âlemden hikâyet eylesem
Gördügüm bî-dâd ü kahr ü çekdügüm renc ü melâl

27. Korkaram derd-i derûnum şemmesin şerh itmege
İstimâ‘ından düşe kalb-i şefîka infi‘âl

Hâne-i dil tîşe-i cevr ile vîrân olmada
Cevr-i devr ile dü-tâ oldı kadüm mânend-i dâl

29. Çünki ta‘rîf eylemek evsâfuñı mümkin degül
Lâyık oldur kim SÜHEYLÎ idevüz tayy-i makâl

İrdi söz çün gâyete başla du‘â-yı devlete
Çünki yir kalmaz kelâma olıcak zâhir me’âl

31. Nevbet-i ‘adlüñ çalınsun haşre dek şâm ü seher
Pâye-i kadrüñ refî‘ itsün Hudâ-yı lâ-yezâl

Devlet-istikbâl idüp bulsun terakkî şevketüñ
Müstedâm-ı ‘ömr ü devlet ol ilâ-yevmi’s-sü’âl

31.

Fünûn-ı şecâ‘at ü keremde ferîd-i ‘âlem ve sunûf-ı a‘tâf ü hüsn-i şiyemde müsellem-i ‘âlem olan H^{v}âce hısmı ‘Osmân Paşa ki Tebrîz’de şehîd olmışdur vâlî-i Şâm oldukda dinmişdür

Remel-i müsemmen-i ‘arûz u darb-ı maksûr

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün
– + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Habbezâ iy server-i saf-der serîr-i ihtişâm
Merhabâ iy âb-rûy-ı ravza-i dâr-ı selâm

Hayr-makdem iy beşîr-i hoş-dem-i ‘Îsî-şiyem
Sen safâ geldüñ sa‘âdetlerle iy sadr-ı kirâm

3. Sensin ol sadr-ı celîlü’l-i‘tibârı ‘âlemüñ
Fahr ider zâtuñla dâ’im milk-i Rûm iklîm-i Şâm

Devletüñ ser-nâme-i dîbâce-i dîn ü düvel
Ni‘metüñ âsûdegî-bahş-ı dil-i hâs u ‘avâm

5. Zât-ı pâküñ mesned-ârâ-yı serîr-i ‘adldür
Ser-keşân-ı ‘âlemi hükm-i münîfüñ kıldı râm

Olalı mir’ât-ı gerdûn-ı kühen sûret-nümâ
Görmedi zâtuñ gibi bir günbed-i âyînefâm

7. Mısr-ı ‘izzetde ‘azîz ol Yûsuf-ı Mısrî gibi
Gülşen-i rif‘atde açıl iy nihâl-i hoş-hırâm

Hamdü li’llâh yine teşrîf eyledüñ Şâm’ı gelüp
Gitdi gam geldi ferah ‘âlem safâ buldı temâm

9. ‘Adl ile ‘adn eyledi dehri mübârek tal‘atuñ
Rûşen oldı hâk-pâyüñden yine mısr-ı kirâm

Bir ‘adâlet menba‘ı paşa-yı gâzîsin bu gün
Nâ-murâd olmaz saña her kim ki eyler [ihtirâm]

11. Gitdi bid‘atler kamu mahv oldı âsâr-ı sitem
Devletüñde halk-ı ‘âlem şâd ü handândur müdâm

Cümle gerden-beste-i eltâfuñ olmış kâ'inât
'Âlemi ferhunde-i in'âmuñ itmişsin temâm

13. Sensin ol paşa-yı gâzî server-i nîkû-şiyem
Dîde-i mahlûk-ı ins ü cinn ile beyne'l-enâm

Gâfil olmañ iy firâk-ı fırka-i ehl-i dalâl
Geldi ol ceng-âver ejder der-kemîn-i intikâm

15. Gîv-i dîv-efgen Tehemten-tedbîr-i saf-şiken
Erdeşîr-i şîr İskender-haşem Sâm-ihtişâm

Nice yüz biñ Zâl ü Sâm'uñ dûdmânın [pest] iden
Vâlî-i kişver-güşâ vü hâmî-i nâmûs u nâm

17. Server-i nîkû-meniş paşa-yı İskender-reviş
Hâtem-i dâver-dihiş iy Cem-haşem Keyvân-gulâm

Hazret-i 'Osmân Paşa-yı Ferîdûn-iştihâr
Dâver-i devlet-medâr-ı reşk-i deryâ-yı 'izâm

19. Rây-ı 'âlem-gîrüñe hakkâ hezârân âferîn
Kuvvet-i bâzûña ahsent iy dilîr-i nîk-nâm

Bir gazanfersin ki yanuñda 'adû rûbâhdür
Bir Süleymân'sın ki dîv-i hasmı hükmüñ kıldı râm

21. Bir dilîr-i şîr-satvet Kahramân-ı dehrsin
Zahm-ı gürzüñden zebûn oldı nice Sâsâr ü Sâm

Çek livâ-yı nusreti turmaz mukabil tîguña
Rüstem-i destân olursa hasmı eyler inhizâm

23. Dest ü pây-ı düşmeni kes al başın meydânda
Gûy çevgân it anı iy husrev-i vâlâ-makâm

Ka'be-i erbâb-ı hâcetdür işigüñ serverâ
N'ola bendeñ olmaga sa'y itse her merd-i be-nâm

25. İy vücûduñ defterinde münderic nice fünûn
Zû-fünûnısın ma'ârif milkinüñ yokdur kelâm

Lütf ü cûd ü 'ilm ü hilm ü 'adl ü dâd ü hüsnüñi
Hadd ü hasr olmaz ne deñlü eylesem ben ihtimâm

27. Hâlis ü muhlis kuluñdur bu SÜHEYLÎ serverâ
Devletüñ da'vâtına cân ile kılmışdur kıyâm

Yüz sürüp kıldum der-i devlet-me'âba ilticâ
Budur ümmîdüm alam devr-i felekden intikâm

29. Tâkatüm tâk eyledi bâd-ı belâ-yı düşmenân
Kaddümi lâm eyledi bükdi bilüm cevr-i liyâm

Kanda 'azm eylerseñ iy hâmî-i burc-ı enbiyâ
Hem-'inânuñ ola tevfîk-ı Hudâ-yı lâ-yenâm

31. Mehçe-i râyât-ı mansûruñ cihân-efrûz ola
'İzzetüñ günden güne bulsun nizâm ü intizâm

Devletüñ pâyende vü ikbâl-i devlet ber-mezîd
Mesned-i ʻizz ü saʻâdetde olasın şâd-kâm

33. Feth u nusret hem-ʻinân olsun murâduñ rahşına
Şevket ü iclâlüñ efzûn ola tâ-rûz-ı kıyâm

Mihr-i zerrîn-câm bezm-i ʻâlemi geşt eyleyüp
Devrini itmâm idince iy meh-i bedr-i temâm

35. Fazl u devlet umaram başuñdan eksik olmaya
Nite kim fark-ı rasûl-i müctebâ üzre gamâm

Çâr-yâr ola refîkuñ yarıcuñ [Hayy-i kadîm]
Rehberüñ ʻavn-i peyember ʻizz ü câhuñ müstedâm

37. Ber-devâm olsun nizâm-ı devletüñ tâ-haşre dek
Dâimâ budur duʻâmuz hâk-pâye ve’s-selâm

32.

Vâlî-i hıtta-i Tebrîz olan vezîr-i muhterem Hızır Paşa-yı sâhib-kerem huzûrına
Remel-i müsemmen-i maksûr-ı mahbûn

Feʻilâtün feʻilâtün feʻilâtün feʻilün
+ + – – / + + – – / + + – – / + + –

1. Cân virüp yine nebâtâta bahâr-ı hurrem
Urdı hâsiyyet-i enfâs-ı Mesîhâ’dan dem

Geldi ol dem ki bulup feyz-i bahâr ile vücûd
ʻArz-ı dîdâr ideler perde-nişînân-ı ʻadem

3. Geldi ol gün ki idüp cünd-i şitâ üzre hücûm
Dike burc-ı hamele mihr-i cihân-tâb ʻalem

Dem-i serd ile şitâveş sovuyup ʻişretden
Nice gün geçmiş idi zevk ü safâdan ʻâlem

5. Oldılar hep yine gül şevki-y-ile ʻişrete germ
Geldi hengâm-ı safâ gitdi dem-i mihnet ü gam

Döşeyüp sebze çemenzâra bisât-ı ʻişret
Gonçe mînâsını toldurdı şarâb-ı şebnem

7. Açılup bâd-ı bahâr ile gül-i rengâreng
Sahn-ı bâg oldı [yine reşk-i gülistân-ı İrem]

Dâhil-i meşreb-i rindân olacak demlerdür
Zâhidâ gel berü ʻayş eyleyelüm bir nice dem

9. Ele câm al nice bir dagdaga-i câh ü celâl
Tut ki olduñ bir iki gün bu fenâ milkine Cem

Bâga gel bâga ki her kûşesi bir cennetdür
Kâ’in-i künc bu mevsimde degüldür âdem

11. Bâga gel gör ki çemenzâra ne sûret virmiş
Eser-i feyz-i safâ-bahş-ı bahâr-ı hoş-dem

Bezeyüp hil'at-i nev-rûz ile eşcâr-ı bahâr
Döşedi yolları [ziyâ-y-ile] mihr-i a'zam

13. Zîb ü zînetde çemen reşk-i bihişt olmışdur
[Var-ısa] seyre gelür [urmaga cennetde] kadem

Hızr-ı 'Îsâ-dem ü İskender-i Yûsuf-dîdâr
Dâver-i Cem-'azamet server-i Cemşîd-haşem

15. Hâkim-i hıtta-i Tebrîz Hızır Paşa kim
Reşk ider kevkebe-i şevketine şâh-ı 'Acem

Ol felek-sadr ki kadd-i felek-i bukalemûn
Egilüp pâyına yüz sürmeden olmışdur hamm

17. Ol melek-kadr ki hûrşîd-i cevâhir-peymâ
Keff-i dînâr-feşânın görüp olur derhem

Bilmedük cürmini işitmedi gûyâ sözini
Ki kulagına gülüñ kurşun akıtdı şebnem

19. Niceler ölmiş iken buldı kapuñda [dirilik]
Hızr-ı vakt olduguña şübhe yok iy kân-ı kerem

Farkı var hâs ile 'âmuñ der-i in'âmuñda
Bir gulâm-bahş idi ihsânuña nisbet Hâtem

21. Vird idüp kendüye bu matla'-i rûh-efzâyı
Bâg-ı medhüñde okur bülbül-i tab'um her dem

Fart-ı lütfuñdur iden tab'-ı bahârı hurrem
Dem-i feyzüñden olur zinde buhûr-ı meryem

28. Haşre dek yazsa eger safha-i eflâk üzre
Vasfuñuñ biñde birin kılmaya tahrîr kalem

29. Pây-bûs idi garaz çünki müyesser oldı
Ahmedü'llâhe ve eşkürhü 'alâ mâ en'am

İdelüm hayr du'â-y-ile hemân hatm-i kelâm
Ola kim anı kabûl ide Hudâ-yı a'lem

31. Nev-bahâruñ dem-i cân-bahşı-y-ile sâl-be-sâl
Nite kim hurrem ü handân ola bâg-ı 'âlem

Tab'-ı bülbül gibi gûyâ olalar ahbâbuñ
Düşmenüñ gonçe-i dem-besteveş olsun ebkem

33.

Sadr-ı mükerrem ve rükn-i müfahham merkez-i dâ'iretül-'izzi ve'l-'alâ vezîr-i rûşen-rây Ca'fer Paşa hazretlerine muhâfaza-i Mısr-ı nâdiretü'l-asr virildükde dinmişdür

Remel-i müsemmen

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

– + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Minnet Allâh'a kemâl-i sun'-ı Rabbü'l-'âlemîn
Eyledi nüzhet-serâ-yı 'âlemi huld-ı berîn

Zîb ü fer buldı çemen ezhâr-ı gûn-â-gûn ile
Cennetü'l-me'vâya döndi 'arsa-i rûy-ı zemîn

3. Bir 'aceb nakş eylemiş gülşende üstâd-ı bahâr
Kim temâşâsında hayrândur 'ukûl-ı hurde-bîn

Başladı sît ü sadâya yine mürgân-ı çemen
Şâhid-i serv ile gülşende açıldı yâsemîn

5. Her taraftan akdı cûylar gülşene mânend-i seyl
Her nihâl-i pür-şükûfe oldı reşk-i hûr-i 'în

Lâleler sahn-ı çemende kurdı gülgûn haymeler
Aldı nergis destine her biri bir câm-ı zerîn

7. Sünbül-i ter zülf-i miskînin perîşân eyledi
Nâle vü feryâda âgâz itdi mürgân-ı hazîn

Bir yaña fasl-ı bahâr ü bir yaña nev-rûzdur
Safha-i gabrâ tonandı çün nigâriyân-ı Çîn

9. Fursatı fevt eyleme 'ayş ü meserret vaktidür
Mevsim-i şevk ü dem-i şâdî vü 'işretdür hemîn

Hep bu âsâr-ı [kudûmından vezîr-i kâmilüñ]
Cümlesi andan münevverdür revâk-ı çârümîn

11. Togdı mazlûmuñ güni geldi [añuñ kim rehberi]
[Sâhib-i lütf-ı fir]âvân mâlik-i re'y-i rezîn

Rûşen ol iy baht-ı tîre şâd-mân ol [ehl-i dil]
[Müjde] olsun saña iy tab'-ı perîşân [ü hazîn]

13. Yine ma'mûr olmaga meyl itdi 'âlem [ser-be-ser]
Nâdim oldı 'aksine devr itmeden çarh-ı [berîn]

Şâd oluñ iy sâkinân-ı künc-i gam şimden girü
Geldi [ol] sâhib-firâset âsaf-ı sâhib-yakîn

15. Ya'ni ol sadr-ı bülend-ahter vezîr-i nâmver
İftihâr-ı milk ü millet kâmkâr-ı ehl-i dîn

Dâver-i devr-i sa'âdet müsteşâr-ı saltanat
Sadr-ı dîvân zîver-i erkân müşîr-i kâm-bîn

17. Hazret-i Paşa-yı 'âlî-şân-ı mansûrü'l-Murâd
Ca'fer-i [Sıddîk]-hil'at [saf-der]-i nusret-rehîn

Tab'-ı dâniş-perveri miftâh-ı ebvâb-ı kerem
'Akl-ı sâfî-cevheri ser-mâye-i ehl-i yakîn

19. Hâne-i iclâline himmet dırâz-ı âsitân
Câme-i ikbâline devlet tırâz-ı âstîn

Şâhid-i iz'ânına meftûn erbâb-ı hıred
Cebhe-i pâkinde envâr-ı hidâyet müstebîn

21. Bir geliş geldüñ ki mahv oldı gürûh-ı eşkıyâ
Bârek'allâh iy nizâm-ı devlet ü dünyâ vü dîn

Habbezâ yümn-i kudûm-i âsaf-ı Âsaf-siyer
Sâhib-i seyf ü kalem fermân-revâ-yı kâm-bîn

23. Merhabâ iy mesned-ârâ-yı serîr-i ‘adl ü dâd
Hâris-i kânûn-ı devlet hâmî-i şer‘-i mübîn

Haşre dek devr itse pergâr-ı sebük-pâ-yı felek
Bulmaya zâtuñ gibi bir feylesof-ı hurde-bîn

25. Devlet ol iklîme kim anı müşerref eyleye
Böyle bir sâhib-diyânet ü hümâm ‘izzet-mekîn

Yümn ü ikbâl ile bassa kankı iklîme kadem
Sâyesinde râhat uyur arkası üzre zemîn

27. Bir ‘utârid-fıtnat ü bercîs-fikretdür k’anuñ
Nûr alur mihr-i zamîrinden meh-i vâlâ-nişîn

Devr-i ‘adlinde gezer sahrâda gürg ü gûsfend
Gerden-i âhûyı bâlîn eylemiş şîr-i ‘arîn

29. Ma‘delet şevket tarîkın senden ögrensün kamu
Şehr-yârân-ı memâlik şeh-süvârân-ı zemîn

Tâk-ı eyvân-ı celâlüñdür o ‘âlî bârgâh
Kim irişmez saña sehm-i fehm-i ‘akl-ı dûr-bîn

31. Nice ta‘rîf eylesün zât-ı me‘âlî-şânuñı
Bu SÜHEYLÎ gibi bir hâtır-perîşân ü hazîn

Vasf-ı pâküñden hacildür nükte-sencân-ı zemân
Midhat-i zâtuñda kâsır şâ‘ir-i sihr-âferîn

33. İrdi pâyân-ı sühen başla du‘â-yı devlete
Sıdk ile âmîn diyen olsun hatâlardan emîn

Nite kim cârî ola ‘âlemde şer‘-i Mustafâ
Şâd ide mü’minleri eltâf-ı Rabbü’l-‘âlemîn

35. Devlet ü ‘ömrüñ ziyâd itsün Hudâ-yı bî-niyâz
Ber-karâr olsun nizâm-ı şevketüñ tâ-yevm-i dîn

Hak mu‘ammer eylesün mahdûm-ı ‘âlî-şânuñı
Sâye-i ‘adlüñde berhurdâr ide Rabb-i [mu‘în]

34.

Âsâr-ı fezâyil ü fünûn-ı keremde ferîd ve sunûf-ı hüsn-i hasâyil ü şiyemde vahîd şems-i şârık-ı e‘âlî tâc-ı mefârıku’l-me‘âlî sâhibü’l-‘izzü ve’l-‘alâ Sûfî Mehemmed Paşa hazretlerine dinmişdür
Bahr-i muzâri‘-i müsemmen-i ahreb-i mekfûf-ı maksûr

Mef‘ûlü fâ‘ilâtü mefâ‘îlü fâ‘ilün
– – + / – + – + / + – – + / – + –

1. Bir subh-dem ki husrev-i iklîm-i hâverân
Urdı tekâver-i felege zeyn-i zer-nişân

Sâhib-kırân-ı ma‘reke Sâm-ı Peşeng-ceng
Oldı süvâr-ı tevsen-i hing-i sebük-‘inân

3. Gitdi diyâr-ı magribe hâkân-ı Zengibâr
İklîm-i hâverâna ‘alem dikdi Rûmiyân

Togdı hezâr cilve ile mihr-i hâverî
Oldı verâ-yı kevn ü mekâna ziyâ-resân

5. Toldı zamâna debdebe-i kûs-ı husrevî
Saldı zemîne zemzeme-i ‘ayş-ı câvidân

Menşûr-ı ‘ıydi yazdı çeküp kâtib-i felek
Sultân-ı ‘ıyd nâmına tugrâ-yı zer-nişân

7. Fasl-ı bahâr irişdi diyü ‘andelîbler
Erbâb-ı şevk da‘vet iderler tarab-künân

‘Iyd-i sa‘îd irişdi bu demde ‘aceb midür
Tutsa cihânı gulgul-i lebbeyk-i hâciyân

9. Nüzhet-serâ-yı gülşeni tezyîn idüp sabâ
Reşk-i riyâz-ı huld-i berîn oldı gülistân

Ezhâr ile müzeyyen olup gülşen-i tarab
Açıldı her tarafda gül ü lâle ergavân

11. Geldi bahâr güller açıldı taraf taraf
Tutdı cihânı şûriş ü gavgâ-yı ‘âşıkân

Çok ‘ıyd ü çok bahâra irişdi zemânede
Bir böyle ‘asrı görmedi çeşm-i hıred ‘iyân

13. Sâl-ı huceste kim düşe târîhi devr-i hayr
Sa‘d-i zamân ü râhat-ı halka yiter nişân

Zî mevsim-i latîf ü zihî ‘ıyd-i nev-bahâr
Zeyn itdi kevni kudret-i dâdâr-ı müste‘ân

15. Âyâ bu zîb ü zînete yâdı nedür didüm
Didi zebân-ı hâl ile bir pîr-i nükte-dân

Bâg u bahârdan garazuñ seyr-i sun‘ ise
Var meclis-i vezîre odur bâg-ı bî-hazân

17. Sadr-ı bülend-mertebe vâlî-i Cem-haşem
Ser-defter-i ser-âmede-i devr-i *kün fe-kân*

Paşa-yı nâmdâr-ı ser-efrâz-ı bâ-vakâr
Bircîs-i sadr ü âsaf-ı Cem-kadr-i kâr-dân

19. Düstûr-ı bî-nazîr Mehemmed emîn-i milk
Serdâr-ı Cem-serîr-i hudâvend-i kâm-rân

Nûr-ı cemâli mihr-i ziyâ-güster-i zemîn
Nâr-ı celâli berk-ı cihân-sûz-ı âsmân

21. Zât-ı şerîfi mazher-i âsâr-ı ma‘rifet
Şân-ı latîfi mertebesi gün gibi ‘iyân

Timsâli bâg-ı kudrete şimşâd-ı ser-bülend
Hükmi vücûd-ı ma‘delete cân gibi revân

23. Hilm ü hayâda tâbi‘i ashâb-ı nâmdâr
‘Adl ü ‘atâda sîreti Sıddîk’a tev’emân

Tâk-ı refî‘i küngüre-i çarh-ı lâciverd
Kadr-i bülend-mertebesine felek nişân

25. Meclâ cemâli âyine tâ-mâverâ-yı çarh
Merkez kıyâmı ‘izzetine fark-ı ferkadân

Deryâ-yı cûdı lütfına nisbetle katredür
Hilmi yanında zerre degül gülşen-i cihân

27. Tokuz tolansa haşre degin devr-i köhne-sâl
Zâtuñ gibi getürmeye bir gevher-i girân

Pervâza gelse kadr ile şâhîn-i himmetüñ
Eyler firâz küngüre-i ‘arş-âşiyân

29. Her kanda ‘azm iderse o hûrşîd-menzilet
Sâye-misâl devlet olur ardına devân

İklîm-i Mısr yümn-i kudûmüñle mugtenem
Devrüñde kimse görmedi bir zerrece ziyân

31. Dirsem ‘aceb mi kadr ile ol hâk-pâye ben
Nûr-ı sevâd-ı merdümek-i dîde-i cihân

Tayy oldı gitdi nâme-i Hâtem okunmadın
Sît-ı sehâvetüñ olalı kevne dâstân

33. Hükmüñ dem-i gazabda vü lütfuñ ki âsafâ
Cân-bahş olur birisi anuñ biri cân-sitân

Yeldi yopurdı ‘arsa-i hâli bulup fakîr
Devrüñde gelse erligi görseydi Kahramân

35. Nakş oldı levh-i mehçe-i râyât-ı ‘adlüñe
Âyât-ı feth-i nusret ile ‘ömr-i câvidân

İy âsaf-ı yegâne ser-efrâz-ı hak-şi‘âr
Vey dest-i merhametle mu‘în-i fütâdegân

37. Ruhsat olursa südde-i devlet-medâruña
Derd-i derûnı ‘arz ide bu ‘abd-i zerre-sân

Bir gün zemâne hâtırumı şâd kılmadı
Bahtum güli açılmadı pejmürde her zemân

39. Me’mûl odur ki merhamet-i lütfuñ eyleye
Ben nâ-murâdı mazher-i eltâf-ı bî-kerân

Bir ehl-i Hak mürüvveti bî-hadd vezîrsin
Devrüñde cümle hurrem ü handân ü şâd-mân

41. Hâşâ ki ben fakîr ü sitem-dîde-i felek
‘Ahd-i ‘adâletüñde kalam böyle râygân

Bir himmet it çerâg-ı fürûzân iden beni
Vasfuñda nazm u nesrümi görsün sühenverân

43. Mâl ü menâl ü câh ü celâlüñ bekâsı yok
Medh-i cemîl sâbit olur dilde çok zemân

Yüz biñ çerâga oldı ber-â-ber bir ehl-i dil
Ma‘lûm olur okunsa tesânîf-i şâ‘irân

45. Dirseñ ki şark u garba ire sît ü şevketüñ
Devrüñde bir çerâg uyar olsun dakîka-dân

Gerçi şehân-ı bezm-i selef gitdi her biri
Okundugınca medhleri zindedür hemân

47. Kanı serây-ı ‘âlem-i imkâna sıgmayan
Hâkân-ı bî-‘adîl ü şehân-ı kader-tüvân

Kanı ferîd-i ‘asr Ferîdûn ü Güstehem
Kanı ya n’oldı devlet-i Dârâ vü Erdevân

49. Dehri tutan Sikender ü Efrâsyâb ü Cem
Kanı Peşeng ü Behmen ü Şâpûr ü Kahramân

Rüstem-kemend ü Sâm-semend ü Peşeng-bend
Dârâ-pesend ü Gîv-gezend Erdeşîr-şân

51. Sührâb ü Zâl ü Bîjen ü Sâsâniyân kanı
Keyhân ü Keykubâd ü Keyûmers ü Merzübân

İsfendiyâr-ı ma‘reke Dârâ-yı dâr u gîr
Cemşîd-i kâ’inât ü Süleymân-ı ins ü cânn

53. Her biri geldi gitdi bu deyr-i harâbda
Nâm ü nişânı kalmadı mahv oldı zerre-sân

Erbâb-ı nazma mâyil olan zübde-i selef
Añıldı zikr-i hayr ile dillerde bî-gümân

55. Da‘vâ-yı nazm u nesri kemâl eyleyenlere
İnsâf iderse nüsha-i nazmum yiter nişân

Hassân olursa nazm ile şâ‘ir bu ‘arsada
Vasf-ı bedî‘-i şânuñı mümkin degül beyân

57. Şimden girü du‘âya SÜHEYLÎ şürû‘ kıl
Olsun kabûl-i hazret-i Hallâk-ı ins ü cânn

Hak pâdişâhı saña seni şâh-ı ‘âleme
Tâ haşre dek bagışlaya Vehhâb-ı bî-gümân

59. Günden güne ziyâde ola kadr ü ‘izzetüñ
Yardımcuñ ola himmet-i pîrân-ı kâr-dân

Hüsn-i kabûl-i şâh ile dâ’im mu‘azzam ol
Erkâna ‘an-karîb olasın sadr-ı kâm-rân

61. Bed-h^{v}âhuña fenâ vire dest-i ricâl-i gayb
Kutb-ı murâduñ üstine devr eyleye zemân

35.

Vezîr-i mükerrem Mehemmed Paşa hazretlerine dinmişdür

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
– + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. İy vezîr-i bî-nazîr-i pâdişâh-ı milk-i dîn
Vey melek-tal'at müşîr-i müşterî-re'y-i güzîn

Âsaf-ı sâhib-mehâbet mihr-i evc-i ma'delet
Server-i sadr-ı sa'âdet husrev-i rûy-ı zemîn

3. Südde-i 'adli fiten ye'cûcine sedd-i şedîd
Hayret erbâbına kasr-ı şevketi hısn-ı hasîn

Dâver-i devr-i sa'âdet müsteşâr-ı saltanat
Sadr-ı dîvân-ı zîver-erkân müşîr-i kâm-bîn

5. Ya'ni ol sadr-ı bülend-ahter vezîr-i nâmver
İftihâr-ı milk ü millet kâmkâr-ı ehl-i dîn

Hazret-i Paşa-yı 'âlî-şân Mehemmed-nâm kim
Hâris-i kânûn-ı devlet hâmî-i şer'-i mübîn

7. Tab'-ı dâniş-perveri miftâh-ı ebvâb-ı kerem
'Akl-ı sâfî-cevheri ser-mâye-i ehl-i yakîn

Şâhid-i iz'ânınuñ meftûnı erbâb-ı hıred
Cebhe-i pâkinde âsâr-ı sa'âdet müstebîn

9. Haşre dek devr itse pergâr-ı sebük-pây-ı felek
Gelmeye zâtuñ gibi bir feylesôf-ı hurde-bîn

Pâdişâhuñ gayretin çekdüñ sadâkatle temâm
Himmet-i merdânuña hakkâ hezârân âferîn

11. Dîn ü devlet yolına hıdmetde taksîr itmedüñ
Bârek'allâh iy nizâm-ı devlet-i dünyâ vü dîn

Hâsılı elden çıkup gitmişdi iklîm-i Yemen
Yümn-i ikbâlüñle cünd-i fitneden oldı emîn

13. İki üç yıldur Yemen gitdi diyü feryâd idüp
Kaldı San'a'da muhâsır bir vezîr-i şîr-kîn

Bunca feryâd eyleyüp 'asker temennâ eyledi
Bulmadı feryâd-res kaldı felâketde hemîn

15. Makdem-i 'âlem-medâruñ Hızr gibi irişüp
Kâr-i imdâda mükemmel eyledüñ re'y-i rezîn

Cân ü baş u mâl ile bu itdügüñ himmetleri
Hânis olmam gayrılar kılmaz diyü kılsam yemîn

17. Kim ider bu itdügüñ sa'y-i cemîli serverâ
Kimde var bu himmet-i 'âlî vü tedbîr-i metîn

Böyle olsa olıcak 'âlemde tavr-ı serverî
Reşk iderdi görse tarzın feylesofân-ı güzîn

19. Dâ’im olsun devletüñ günden güne ikbâl ile
Emrüñe râm ola dâ’im tevsen-i baht-ı berîn

Hil‘at-i şâh-ı cihân-bân ile şân ü şevketüñ
Haşre dek virsün zemîn ü âsmâna zîb ü zeyn

21. Ol gelen zencîr-i zer ser-rişte-i ikbâldür
Gerden-i câha münâsib düşdi ‘ıkd-ı nâzenîn

Nice tavsîf eylesün baht-ı bülend-ikbâlüñi
Bu SÜHEYLÎ gibi bir hâtır-perîşân ü gamîn

36.

Kasîde-i li-müsvedde el-hak be-cenâb-ı emîr-i ‘adîmü’n-nazîr

Mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün
+ – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Elâ iy mısr-ı cûduñ server-i bî-misl ü mümtâzı
Dîl-âverlikle gelmiş ‘âlemüñ memdûh şeh-bâzı

Şecâ‘at kâfınuñ ‘ankâ-yı ‘âlî-kadr-i zî-şânı
Hamiyyet sâhibi meydân-ı heycânuñ ser-efrâzı

3. Nice bî-çâre düşmişler ayaklandı kapusında
Budur merdânelik resmi erenlerde budur bâzî

Çerâg-ı devleti yansun çerâg uyarmadur kârı
Erenler şâh-bâzı şübhesüz er oglı er gâzî

5. Dilâ vasf eyler iseñ cân u dilden anı vasf eyle
Olur olmaz baña medh eyleme her bir har-enbâzı

Muhassal sâhib-i tîg ü kalem dinse aña lâyık
Gazâda biri dem-sâzı ‘atâda biri hem-râzı

7. Mürüvvet kânı serverler çekildi bezm-i ‘âlemden
Felek bî-kes kodı hayfâ SÜHEYLÎ-i sühen-bâzı

Kanı ol kadr ü kıymet fehm iden sâhib-hamiyyetler
Kanı ol bezm-i erbâb-ı safânuñ ni‘met ü nâzı

9. Kanı ol bezm-i âmâde-veliyy-i ni‘met olanlar
Kanı ol revnak u sadr-ı safânuñ ehl-i i‘zâzı

Garâ’ib şekle girdi hak bu ‘işret-hâne-i ‘âlem
‘Aceb nâ-sâz üsûle başladı devrüñ hoş âvâzı

11. Ma‘ârif kadri pest oldı kimesne i‘tibâr itmez
Gerek sen Fahr-ı Râzî ol gerek fazl ile Bezzâzî

Muhassal kîmyâ mânendi kimse behredâr olmaz
Netîce virmez ashâb-ı zemânuñ va‘d ü incâzı

13. Günüñ günden yig olsun ‘ömr ü devlet müstedâm olsun
Murâduñ üzre pervâz ide dâ’im rif‘atüñ bâzı

37.

Server-i huceste-tebâr ü sâlâr-ı sa‘âdet-medâr vezîr-i müşterî-tedbîr-i ‘âlî-makâm âsaf-ı sâhib-ihtişâm hazret-i Mehemmed Paşa *(yessera’llâhü mâ-yeşâ)* huzûrına dinmişdür
Bahr-i remel-i müsemmen-i mahzûf

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün
– + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Oldı tâli‘ bir seher âfâka mihr-i hâverî
Buldı zîver kürre-i şems ile çarh-ı çenberî

Turdı dîvân-ı debîr-i ‘âlem-i ‘ulvî yine
Tâzelendi gül gibi evrâkı çarhuñ defteri

3. Hall ü ‘akdi hâme-i dest-i kader tecdîd idüp
Yine bir yüzden göründi târem-i nîlüferî

Kâtib-i milk-i felek telhîs-ı ahkâm eyledi
‘Âlem-i bâlâya virdi revnak-ı zîb ü feri

5. Husrev-i hâver geçüp taht-ı zümürrüdfâmına
Ser-te-ser zeyn eyledi kasr-ı hümâyûn-manzeri

Milk-i Mısr’uñ nite kim dîvân-ı ‘âlî-şânına
Hüsn-i tedbîr-i hudâvend-i ‘adâlet-güsteri

7. Mihr-i evc-i mekremet mâh-ı me‘âli-menkabet
Âsaf-ı sâhib-‘atâ serdâr-ı sadr-ı dâverî

Mâhî-i zulm ü dalâlet hâmî-i nâmûs ü nâm
Dîdebân-ı şer‘-i pâk-i hazret-i peygamberî

9. Fahr-ı erbâb-ı himem ser-defter-i ehl-i kerem
Mâlik-i tîg ü kalem serv-i riyâz-ı serverî

Hazret-i düstûr-ı ‘âdil ol Mehemmed-nâm kim
Rûşen itmişdür cihân halkını re’y-i enveri

11. Hâme-i müşgînine ser-beste erkâm-ı suver
Sûret-i erkâmına kilk-i ‘utârid müşterî

Darb-ı tîgi hasret-i rûyîn-ten-i fûlâd-i dil
‘Azm-i rezmi gayret-i âsâr-i ceng-i mihterî

13. Na‘l-i şeb-rengi ‘arûs-ı nusretüñ âyînesi
‘Azm-i yek-rânı kıyâs-ı bikr-i fikrüñ [hem-seri]

İhtilâl-i hâl-i ‘âlem zâyil olmazdı eger
Olmasaydı himmet-i ‘ulyâsı dehrüñ yâveri

15. Üstine dönse n’ola her hatt-ı kutb[âsâ felek]
[Sen gibi gerdûn-ı gerdânuñ olaydı mihveri]

[Ebr-i imkânı nice] mîzâb-ı rahmetdür anuñ
Teşneyi sîr-âb ider ol dem zülâl-i kevseri

17. Zer devâtı çeşme-i hûrşîde ejder[dür anuñ]
[..]

Muntazam kıldı ümûr-i dehri tab‘-ı pâk ile
Görmedi çeşm-i felek bir aña beñzer serveri

19. İstikâmet anda mıknâtîs-i hikmetdür ider
Müncezib kalb-i şehen-şâh-ı hümâyûn-ahteri

Mihr-i ‘âlî-kevkebâ mâh-ı me‘âlî-haşmetâ
İy hıdîv-i kâm-yâb ü bezm ü rezmüñ saf-deri

21. Çalınaldan nevbet-i milk-i cihân-bânî dahı
Başlayaldan devre tôlâb-ı sipihr-i ahderî

Görmedi bu lütf-i bezmi devletüñ bir mahremi
Olmadı bu iltifâtuñ kimse hergiz mazheri

23. Zâtuñı dâmâd idüp mahsûd-ı akrân eyledi
Şânuña gördi sezâ ol dürr-i vâlâ-gevheri

Nicedür tâbende dürr-i dürc-i bahr-i saltanat
Âsmân-ı ‘ismetüñ ider huceste ahteri

25. Çâr-erkân-ı hilâfetsin diyü ta‘zîm idüp
Kat kat in‘âm eyledi ol hil‘at-i vâlâleri

Tîg-i bürrân-ı ‘adâlet olduguñ tahkîk içün
Âsaf irsâl itdi ol şemşîr-i âteş-peykeri

27. Nakd-i kân-ı tab‘uñuñ gördi ‘ayârı müstakîm
Re’yüñe kıldı mu‘arrız evveli vü âheri

Sensin ol sadr-ı saf-ârâ-yı serîr-i ma‘delet
Sadr-ı ‘âlî-menkabet dânâ-yı sırr-ı Hayderî

29. Medha lâyık zât-ı pâküñdür kanı erbâb-ı nazm
İşte meydân-ı ma‘ârif merd olan gelsün beri

İy şecâ‘at kâfınuñ ‘ankâsı zâtuñ var iken
Zâlden yâd eylesünler Rüstem ü İskenderi

31. Serverâ hâmem eger vasfuñda biñ şerh eylese
‘Uhde-i şerhinden olmaz haşre dek anuñ berî

Mu‘terifdür gün gibi ‘âlem ‘ulüvv-i şânuña
Medh ü vasf itmek ne hâcet âfitâb-ı enveri

33. Vaktidür hâl-i perîşânum saña ‘arz itmege
Kilk-i nazmum ihtiyâr eylerse semt-i dîgeri

Halk-ı ‘âlem ‘işret ü zevk u safâda şâd-mân
Bende gûyâ kim emânet kondı dünyâ gemleri

35. Lâyık-ı hidmet ben ol dâ‘î-i ‘izz ü devletem
Olmışam ‘irfân ile erbâb-ı nazmuñ bihteri

Minnet ol sultân-ı lâ-yefnâya yüz biñ şükr kim
Olmışam sen mazher-i câh ü celâlüñ manzarı

37. Vechi var dürr-i niyâzı saña tevcîh eylesem
Sen miheksin fehm idersin kıymet-i sîm ü zeri

Ma‘denidür cevher-i nazmuñ bi-hamdi’llâh göñül
Kadr-i zer zerger şinâsed kadr-i cevher cevherî

39. Baña yitmez mi bu ‘izzet kim yazup kilk-i kader
Saña meddâh eylemiş rûz-ı ezel bir çâkeri

Devletüñde şâhid-i nazmuñ olur meşşâtaveş
Nevk-i kilküm şânesi re’y-i rezînüm zîveri

41. Defter-i ihsânuñuñ tahrîri mümkin olmaya
Rişte-i cân ü reg-i tenden dikersem mısteri

Nüsha-i eş‘ârumuñ noksânını ma‘zûr tut
Midhat-ı zâtuñda kâsırdur zebân-ı bî-feri

43. İy SÜHEYLÎ kes sözi başla du‘â-yı devlete
Kıl hazer âzürde kılma hâtır-ı nâzükteri

Nite kim ahvâl-i dehri eyleyüp kayd-ı rü’üs
Eyleye müstevfî-i ahvâl-i ‘âlem yâveri

45. Hak tarab-sâz eyleyüp tab‘-ı meserret-pâküñi
Kılsun âfetden vücûd-ı pâküñi Mevlâ berî

38.

Ol sâhib-i seyf ü kalem ve fazîlet ü keremde ‘alem olan mahdûm-ı mükerrem ‘Osmân Paşa-yı celîlü’l-himem hazretleri Celâlî Hasan üstine sefer ü ‘azîmet itdükde dinmişdür

Remel-i müsemmen-i mahbûn-ı maksûr

Fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün
+ + – – / + + – – / + + – – / + + –

1. Yine devletle gazâ niyyetine çekdi çeri
Ola serdârumuzuñ ‘avn-i Hudâ râhberi

Mîr-i mîrân-ı felek-mertebe ‘Osmân Paşa
Südde-i saltanatuñ server-i ‘âlî-nazeri

3. Olalı devlet ile Şâm-ı şerîfe vâlî
Her tarafdan yarışup gelmede nusret haberi

Mehçe-i râyet-i ikbâline dest-i kudret
Nakş idüp yazmış ezel âyet-i feth ü zaferi

5. Pîş-keş eylemege hıdmetine çarh-ı berîn
İki kalkan göbegi eyledi şems ü kameri

Havf idüp nâvek-i dil-dûz-ı ciger-sûzından
Yasdanur mâh-ı felek her gice çarhı siperî

7. Dahı gehvârede bir tıfl iken Allâh bilür
İki yirden sarılurdı aña erlik kemeri

Gice gündüz dimeyüp kat‘-ı menâzil kıldı
Tayy idüp ‘âlemi mânend-i nesîm-i seherî

9. Açılup bayrak-ı berrâk atılup berk-ı burâk
Def‘ ü ref‘ eyledi bir demde nice fitneleri

Eşkıyânuñ tagılup cem‘i perîşân oldı
İşidüp velvele-i ‘adl ile ol kerr ü feri

11. Gördi rûbâh-ı ‘adû hamlesin ol şîr-i nerüñ
Okudı her birisi âyet-i *eyne’l-mefer*i

Hâtemüñ dâ’im ayagına akardı eller
Akıdur halka bunuñ iki eli sîm ü zeri

13. Ramazân ayı gibi kadri bilinmez hayfâ
Görecek gözleri yok kimsenüñ ehl-i hüneri

Zâyil oldı zulümât-ı şeb-i mihnet gitdi
Günümüz togdı zuhûr eyledi devlet seheri

15. Minnet Allâh’a ki başumda sa‘âdet var imiş
Böyle bir nâmverüñ cân ile oldum nökeri

Gayrılar efser-i ‘izzetle mübâhât itsün
Baña besdür sebeb-i devletümüñ hâk-i deri

17. Ben ne hâkem ki anuñ hıdmetine lâyık olam
Meger ol ma‘den-i lütfuñ ola hüsn-i nazeri

Serverâ hâk-i der-i devletüñe ‘arz ideyin
Emrüñ olursa eger hâl-i dil-i muhtaseri

19. Nazar-ı lütfuñ ile oldı mükemmel-hâtır
Bu SÜHEYLÎ kuluñuñ cümle ümûr-ı seferi

Hıdmetüñde binecek bir ata kaldı ancak
Binüp ugruñda fedâ eylemege cân u seri

21. Söz tamâm oldı du‘â eyle cenâb-ı Mevlâ
Ser-firâz eyleye ol eşref-i nev‘-i beşeri

Kanda ‘azm eyler ise lütf-i Hudâ yâver ola
Ser-firâz eyleye ol âsaf-ı sâhib-nazeri

23. Var ola körpe budakları-y-ile ‘âlemde
Lütf-i Hak eyleye hayrü’l-halef ol körpeleri

39.

Bu dahı ol sadr-ı şecâ‘at-şi‘âr-ı fazîlet-disâr cenâbına dinmişdür
Bahr-i hezec-i ahreb

Mef‘ûlü mefâ‘îlü mefâ‘îlü fe‘ûlün
– – + / + – – + / + – – + / + – –

1. Dünyâya ‘atâ kıldı yine hazret-i Bârî
Gönderdi ‘adû def‘ine ol şîr-şikârı

Her yaña fenâ virmiş idi hayl-ı Celâlî
Mazlûmlaruñ gitmiş idi dâr ü diyârı

3. Feryâd-künân halk-ı cihân her biri dirken
Bir merd kanı alsa gelüp dâdumı bârî

Nâ-gâh irişüp o yıl evreng-i şecâ‘at
K’oldur felek-i devlet ü ikbâl medârı

Sıdk ile Ebû Bekr ü ‘Ömer-‘adl ü Hasen-hulk
5. Nûr-ı meh-i burc-ı ‘azamet mukbil-i Bârî

Serdâr-ı dilîrân-ı zemân server-i merdân
Ya‘nî ümerâ zümresinüñ şâh-süvârı

7. Paşa-yı felek-mertebe ‘Osmân-ı ‘Alî-kadr
Nev‘-i beşerüñ zübde-i eşref-i kibârı

Ol server-i zî-merhametüñ şâm [ü] seherde
İn‘âm ü ‘atâdur kulına lütf ile kârı

9. Gelsün reşehât-ı yem-i ihsânını görsün
Görmek dileyen kulzüm-i bî-hadd ü kenârı

Bir katrece gelmez kef-i dür-pâşına nisbet
Çarh-ı felegüñ cümle-i enhâr ü bihârı

11. Göstermek-içün şâhid-i ikbâlini halka
Oldı felegüñ mihr ile meh âyinedârı

Bâl açmadı hîç anda melekler şu fezâ kim
Murg-i harem-i fikretinüñ oldı civârı

13. Düşmen göricek geldügin ol şîr-i neberdüñ
Pergâr-sıfat her birisi çizdi kenârı

Gördükde ‘adû şâhid-i şemşîrini nâ-çâr
Virdi dil ü cân nakdini kalmadı karârı

15. Hûnî kılıcı darb ile rûyîn-ten olursa
Sersâm kılur nice nice Sâm-süvârı

Bir nahl-i dil-ârâ durur ol nîze-i bâlâ
Kim kelle-i düşmendür anuñ tâze bahârı

17. Şemşîr-i zafer-bârına yitmez mi kerâmet
Pür-la‘l ide bir demde yemîn ile yesârı

Âteşler urur hırmen-i ‘ömrine ‘adûnuñ
Ol saf-der-i leşker-şikenüñ na‘l-i şerârı

19. Bir sadme ile bir olur hâke ber-â-ber
Düşmenlerüñ olursa Yedi Kulle hisârı

Beñzer dir idüm gayrı aña rûz-ı vegâda
Erlikde bir olsaydı bir er ile fitârı

21. Söz gülşeninüñ ter-gülidür nazm-ı SÜHEYLÎ
A‘dâ-yı hased-pîşedür anuñ has ü hârı

Ebkâr-ı ma‘ânî nice yüzden görinürdi
Âyîne-i tab‘uñ eger olmasa gubârı

23. Lâf urma iñen haddüñi bil kim kapusında
Var sencileyin vasfın ider nice hezârı

Ol Hayder-i Kerrâr-sıfat server-i pâküñ
Sıdk ile olup Kanber-i fermân-güzârı

25. Cân ile du‘âsına şürû‘ eyle yiterdür
Hak var ide ol sâhib-i temkîn [ü] vakârı

Te’yîd-i Hudâ nusret ile ide muzaffer
Sultân-ı rüsül yâver ü Allâh ola yârı

27. Tevfîk refîkı ola her kanda giderse
Evc-i şeref ü ‘izzet ola cây-ı karârı

40.

Celîlü’l-himem ve cemîlü’ş-şiyem vezîr-i sâhib-kerem huzûrına dinmişdür

Remel-i müsemmen-i maksûr

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün
– + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Subh-dem çalındı çün şâh-ı sipihrüñ nevbeti
Devr idüp geçdi felekde bezm-i mihrüñ nevbeti

Matla‘-ı subh-ı sa‘âdetden tulû‘ idüp seher
Rûşen itdi ‘âlemi mihr-i münîrüñ tal‘eti

3. Husrev-i hâver geçüp taht-ı zümürrüdfâmına
Çın seher zeyn eyledi çetr-i hümâyûn-rif‘ati

Bu ne zînetdür diyü hayretde iken nâgehân
Âfitâb indi yire efl âkden gör hikmeti

5. Yüz sürüp bir bârgâhuñ işigine bendeveş
Kulluga bil baglayup bend itdi dest-i hıdmeti

Ben didüm bu âsitân âyâ kimüñ me’vâsıdur
Kim cihânı rûşen itmişdür behâ vü behceti

7. Didiler bu südde ol sadr-ı felekdür kim güneş
İşbu menzilgehde buldı bunca ‘izz ü rütbeti

Menba‘-ı lütf ü kerem ser-defter-i ehl-i himem
Sâhib-i tîg ü kalem Mısr’uñ vücûd-ı ‘izzeti

9. Mihr-i evc-i ma‘delet mâh-ı me‘âlî-menkabet
Zâtına mahsûs olup zeyn-i Mehemmed-gayreti

Ben nice vasf eyleyin ol zât-ı ‘âlî-şânı kim
Gün gibi meşhûrdur ‘âlemde sît-i himmeti

11. Yüz sürelden hıdmetine ol hümâyûn-himmetüñ
Yire göge sıgmaz oldı âfitâbuñ şöhreti

Zerre-i nâçîz iken hûrşîd-i ‘âlem-tâb olup
Her kime ‘ayn-ı ‘inâyet kılsa çeşm-i şefkati

13. Himmeti ben dahı anuñ işiginden isterem
Kim bulam bu ‘âlem içre i‘tibâr u ragbeti

Baña ol ‘izzet yiter kim âsitânından cüdâ
Lütf idüp çekdürmeye âlâm ü renc-i gurbeti

15. Geldi ol dem kim seni maksûda vâsıl eyleye
Ol cihânuñ mesned-i hâcet-revâ-yı devleti

Himmet oldur kim bu ‘abd-i müstemende lütf idüp
Hâtır-ı vîrânum âbâd ide dest-i şefkati

17. Südde-i devlet-me’âbı kıble-i hâcâtdur
Andan ayru yirde bitmez bir fakîrüñ hâceti

Serverâ hâk-i cenâb-ı ‘adlüñe ‘arz eyleyin
Emrüñ olursa eger hâl-i dil-i pür-mihneti

19. Gevher-i zât-ı şerîfüñ var iken bu ‘arsada
Ehl-i dil kadrin bilür resm-i mürüvvet-‘âdeti

Ben niçün bu dâr-ı mihnet içre mesrûr olmayam
Baña çekdürmek neden devrân bu derd-i gurbeti

21. İy göñül ‘arz-ı niyâzı ko du‘â-yı hayr kıl
Kim du‘â-gûy olana vâcib du‘â-yı devleti

Hâlis u muhlis gulâmuñdur SÜHEYLÎ serverâ
Devletüñ da‘vâtıdur evrâd-ı vakt ü sâ‘ati

23. Nite kim sultân-ı nûr-efşân-ı taht-ı lâciverd
Her seher bezm-i felekde ide ‘ayş ü ‘işreti

Âfitâb-ı şevketüñ dünyâyı pür-nûr eyleyen
Bu cihân turdukça var ola vücûd-ı ‘izzeti

41.

Sadr-ı mübârek-kadem düstûr-ı huceste-şiyem paşa-yı ‘âlî-himem
hazretlerinüñ huzûrınadur
Bahr-i remel-i mahzûf-ı mahbûn

Fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün
+ + – – / + + – – / + + – – / + + –

1. Subh-dem bâd-ı nesîm eyledi hurrem semeni
Kıldı bârân-ı seher tâze vü ter yâsemeni

Âb-ı kevser gibi gülzâra akup âb-ı hayât
Bâg-ı cennet gibi zeyn eyledi sahn-ı çemeni

3. Gülşenüñ pâk idüben suffelerin bâd-ı sabâ
Çemenüñ ebr-i bahâr oldı seher âb-zeni

Pür olup nâle-i ‘uşşâk ile etrâf-ı çemen
Tutdı âvâze-i bülbül yine her encümeni

5. Âşiyân oldı seher murgine gûyâ ki seher
Bâgda yâsemen ile gül [ü] sîbüñ zekanı

Gonçenüñ gül ruhını yumag-içün ebr-i bahâr
Subh-dem nergesüñ elde yine zerrîn legeni

7. Tolanur bencileyin bâd-ı sabâ gülşende
Kad-i cânâneye beñzer diyü her nârveni

Gör ne hâl ehli vefâdâr geçer bâd-ı sabâ
Kodı koynına gülüñ gonçe-i nâzük-bedeni

9. Beñzedür mihre sipihr üzre gören gülşende
Çemen üzre açılan tâze gül-i nestereni

Geldi feryâda seher bülbül-i âşüfte-nihâd
Hem-nişîn oldugını gördi gül ile dikeni

11. Nefes-i bâd-ı sabâ sanki dem-i ‘Îsâ’dur
Her seher zinde ider lâle-i hûnîn-kefeni

Döşeyüp sebze çemenzâra bisât-ı ‘izzet
Bezedi nâz ü na‘îm ile zemîn ü zemeni

13. Gâlibâ sadr-ı kerem geşt-i gülistân eyler
Nev-‘arûs oldı yine köhne cihân pîre-zeni

Sadr-ı Cemşîd-haşem husrev-i memdûh-şiyem
Devr-i ‘adlinde uyur dîde-i dehr-i fiteni

15. Mihr-i gerdûn-sa‘âdet meh-i ‘âlî-rif‘at
‘Arsa-i ma‘deletüñ server-i leşker-şikeni

Âsaf-ı şâh-ı cihân ya‘ni Süleymân Paşa
Ka‘be-i kûyınuñ üftâdesi Veysü’l-Karanî

17. Gün-be-gün tâze vü ter olmada gülzâr-ı cihân
‘Âlemüñ ‘adli sehâbı olalı âb-zeni

Ol Süleymân-ı zemân eylese bir mûra nazar
Görine peşşe-sıfat aña cihân pîl-teni

19. ‘Azm-i rezm itse kemân ile o Behrâm-neberd
Sehmi dört gözlü ider Rüstem ile Tehmeten’i

Yıldırım gibi kaçan kim çıka yâyından okı
Kalbden kalbe vurur nice dil-i saf-şikeni

21. Düşmenüñ gerdenine zînet içün tîgi asar
Heykel-i lâ‘l ile bir levh-i ‘akîk-i Yemenî

Kal‘a-i düşmene bir kerre tokınsa gürzi
Yıkılup yire ber-â-ber ola burc ü bedeni

23. Feth u nusret iki yanuñda nigehbân olsun
Çün süvâr itdi Hudâ ma‘delet atına seni

Kasr-ı ‘adlüñde yanan şem‘i görüp didi kamer
Yaraşur mihr-i felek olsa bu şem‘üñ legeni

25. Dakınur zînet içün bezmüñe vardukça senüñ
Boynına incü diyü zühre-i zehrâ pereni

Yaraşur zühre vü hûrşîd gelüp meclisüñe
Olsa çengîsi biri biri dahı raks-zeni

27. Gülşen-i vasfuñı zeyn itmek-içün gördüm okur
Subh-dem bu gazeli bülbül-i rengîn-süheni

Görmeyelden berü sen Yûsuf-ı gül-pîreheni
Çâk ider hasret ile Yûsuf-ı gül pîreheni

29. Yiridür hâr-ı belâ anı dil-efgâr itse
Zülf ü rûyuñ var iken sünbül ile gül dikeni

Olmayan bir lebi şîrîne hevâdâr iy dil
Kûh-ı gamda ne bilür n'eyledügin Kûhken'i

31. Gonçe vü lâle dişüñ vasfını nazm itdi diyü
Yagdurur jâle anuñ agzına dürr-i 'Aden'i

Ser-i kûyuñ gibi dünyâda mekânum var iken
Girmezem hûr-ı cinân cennete iltürse beni

33. Gerçi çok gülşenüñüñ mürg-i seher-perdâzı
Sanma bülbül durur iy ruhları gül her öteni

Gülşen-i midhatüñi vasfa şürû' itse olur
Hâmenüñ lâl dili beste devâtuñ deheni

35. İy SÜHEYLÎ ko sözi çünki du'â evlâdur
Terbiyet eyleyeler Âsaf-ı devrâna seni

Nite kim tâze bahâr ile cihân hurrem ola
Zeyn ide lütf-i Hudâ fasl-ı gül ile çemeni

37. Geydürüp hil'at-i nev-rûzı hakîm-i âfâk
Tonadup tâze cüvân eyleye pîr-i küheni

Gülşen-i devletüñi gül gibi ferhunde kılup
Saklaya bâd-ı hatardan seni ol Hayy-ı Ganî

42.

Hulâsa-i dûd-mân-ı 'irfân nev-bâve-i bûstân-ı fazl ü îkân Mahmûd Efendi hazretlerine
Müctes-i mahbûn-ı mahzûf

Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün
+ – + – / + + – – / + – + – / + + –

1. Müşerref itdi gelüp şehri bir kamer-ruhsâr
Ruhında gün gibi tâbende tâbiş-i envâr

Nice zemân-idi kim perde-i hafâda idi
'Arûs-ı hüsn bu gün dehre kıldı 'arz-ı 'izâr

3. Bu zevk ü şâdî ile h^{v}âb-ı gussadan oldı
Hezâr şükr ki çeşm-i gunûdemüz bîdâr

Bu şevk ile göge atdı külâhını hûrşîd
Sarındı başına el-ân Yûsufî destâr

5. Beşâret eyledi halk birbirin beşâşetle
Kudûm-ı hazreti ahbârın itmege ihbâr

Müyesser eyledi minnet Hudâ'ya subh ü mesâ
Kulakdan 'âşık idi görmege yüzin ahyâr

7. Hezâr şükr ü sipâs ol Kerîm-i Hallâk’e
Murâda irdi ehibbâ vü gördiler dîdâr

Gören sanur götürür berg-i verdi bâd-ı sabâ
Görünse devlet ile esb-i bâd-pâye süvâr

9. Kef-i sehâveti deryâ-yı heft heft iklîm
Der-i sa‘âdeti manzûre-i ülü’l-ebsâr

İder vakâr u edeb birle meclisinde ku‘ûd
‘Aceb mi cümle cihân andan ögrenürse vakâr

11. Kazındı defter-i tezvîr ü tayy olup telbîs
Olalı ‘adl ile Mahmûd Efendi defterdâr

Kaçan ki deprede hîn-i kitâbetde elin
Olur o demde benânında hâme ‘anber-bâr

13. Dıraht-ı bâg-ı letâfet meger ki hâmesidür
Ki dürr-i lütf olur câ-be-câ aña esmâr

Makâm-ı cûd ü kerem melce’-i nevâl ü ni‘am
Mekân-ı lütf ü himem mefhar-ı sıgâr ü kibâr

15. Sehâ vü lütf ile oldur yegâne-i eşrâf
Cihânda kimdür iden cûd ü lütfını inkâr

Bu gülsitân-ı dehirde egerçi bülbül çok
Kanı benüm gibi gülzâr-ı midhatüñde hezâr

17. Gül-i murâd ala bûy-ı vefâ ümîdin idüp
Çok eyledüm bu gülistân içinde geşt ü güzâr

Velî zemânede bir gül koparmadum k’anuñ
Takılmamış ola etrâfına hezârân hâr

19. Mukîm-i kûşe-i gam hem-nişîn-i hüzn ü elem
Cihânda bencileyin bir felek-zede kim var

Kanı zemânede bir yâr-ı gâr mahrem kim
Bu nâ-şüküfte dile eyleyem anı gam-h^{v}âr

21. Güşâde olmadı gam şeş-derinde bâb-ı murâd
Bu haste göñlümi nerrâd-ı çarh eyledi zâr

Hezâr Ka‘be yaparduñ sen iy Halîl-sıfat
Bu nâr-ı ‘ışkı baña eyleseñ eger gülzâr

23. Bu deñlü derd-i derûnum makâline bâ‘is
Garaz bu zâtuña pûşîde olmaya esrâr

Zemândan nice bir bu şikâyet ü şekvâ
SÜHEYLÎ âhiri yok biñ yıl eyleseñ izkâr

25. Yiter baña bu sa‘âdet ki gevher-i nazmum
‘Arûs-ı fikretümüñ takdı sâ‘idine sivâr

Çıkardı dürr-i ma‘ânîyi bahr-ı tab‘ından
Dem-â-dem itmek içün dîde pâyuña îsâr

27. Ben ol ser-âmed-i ‘irfân-ı nükte-perdâzem
Tapuña neydügüm eş‘ârum eylesün iş‘âr

Dırâz kılma hikâyâtı kıssa-h^{v}ân-mânend
Netâyicin sühenüñ söyle olma kıssa-güzâr

29. Niteki Yûsuf-ı hûr çâh-ı garbe ola nihân
O fürkatiyle ide pîr-i çarh âh-ı hezâr

Kıla sa‘âdet ile matla‘ında yine tulû‘
Cihâna fer vire nûrını eyleye izhâr

31. Günüñ yig ola günüñden demüñ safâda ola
Hudâ ziyâdeler erzânı eyleye her bâr

43.

Bahr-i remel-i müsemmen-i ‘arûz u darb-ı maksûr

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün
– + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Mürde diller tâze cân buldı dem-i nev-rûzdan
Vaktidür âheng iderseñ [mutrıbâ nev]-rûzdan

Bâd-ı subh esdi fenâ virdi şitânuñ hayline
Cünd-i Behmendür ki sındı ‘asker-i Fîrûzdan

3. Yahçelerle kıldılar cünd-i şitâyı müşt-feşâr
Böyle emr oldı [semâya inkisâr dîr]ûzdan

Gâh nây ü nâle-i mutrib gehî savt-ı hezâr
Sahn-ı gülşende geçilmez oldı sâz ü sözden

5. Husrev-i gülden elinde gonçenüñ menşûrı var
Leşker-i ezhâra serdâr olmaga imrûzdan

Mihnet ile kılmış âlâm-ı sefer kaddin hilâl
Mâh-ı nev dün gice gelmiş gülşene Sîrôz’dan

7. Gül ‘arûsına [bahâr-ı sûrda] bâd-ı sabâ
Sünbüle saçı getürdi gonçe-i zer-dûzdan

Kumri-i mukrî mu‘allimdür mu‘allem-hâne bâg
Sahn-ı gülşen oldı bir etfâl-i nev-âmûzdan

9. Şeyhler gibi geçüp seccâde-i sebz üstine
Yâsemen ak sâdeler geymiş çıkup ol rûzdan

Lâleveş câm almayan destine bu eyyâmda
Pârsâlık eyleye şol kim beter doñuzdan

11. Subh-dem gülzârı gördüm kim cevâhir nesr ider
Servler saf baglamış tenbîh olup üm rûzdan

Gâlibâ Dervîş Aga bâgı temâşâ kılmaga
Necm-i bahtı tâli‘ olmış matla‘-ı fîrûzdan

13. Dir zebân-ı hâl ile gûşına sûsen güllerüñ
Almadı bir kimse behre bu dih-i deh-rûzdan

Çâbük ü çâlâk ü cüst ü bâd-pâ iken yine
Kılmadı ‘ayyâr felek tâcın ser-i bihrûzdan

15. Bir çerâg idüm söyündürdi beni bu rûzgâr
Nûr-ı himmet uma geldüm sen çerâg-efrûzdan

Şâhid-i nazmum olurdı iy SÜHEYLÎ cilve-sâz
Jeng-i mihnet tutmasa mir’ât-ı tab’um tozdan

17. Nice meydân alduñ il çâbük-süvâr-ı ma‘rifet
Rahş-ı tab‘um pür-zahmıdur zahme-i mahmûzdan

Nite kim her sâl bu ‘âlem hayât-ı nev bula
Nûr-bahş-ı şu‘le-i hûrşîd-i ‘âlem-sûzdan

19. Geh ruhuñ gâhî cebînüñ eyleyüp ahbâb seyr
Her şebüñ bir kadr olup rûzuñ yeg olsun rûzdan

44.

Vezîr-i sütûde-siyer Ca‘fer Paşa hazretlerinüñ kethudâsı Haydar Beg hazretlerine
Muzâri‘-i müsemmen-i ahreb-i mekfûf ü mahzûf

Mef‘ûlü fâ‘ilâtü mefâ‘îlü fâ‘ilün
– – + / – + – + / + – – + / – + –

1. İy [server-i] güzîdesi erbâb-ı ‘izzetüñ
Günden güne ziyâde ola ‘ömr ü devletüñ

Dâ’im safâ-yı hâtır ile şâd ü hurrem ol
Evc-i şerefde tâli‘ ola mihr-i rif‘atüñ

3. Zıll-i sa‘âdetinde vezîr-i mu‘azzamuñ
Şîr ü şeker misâli lezîz ola ülfetüñ

Ahlâk-ı bî-nazîrüñe medh ü senâ okur
Her yirde kim añılsa vücûd-ı sa‘âdetüñ

5. Bundan ziyâde rif‘at olur mı zemânede
Makbûl-i tab‘-ı ‘âlem ola hüsn-i sîretüñ

Lütf-ı Hudâ vü himmet-i merdân senüñledür
Zîr-i himâyetindesin ehl-i vilâyetüñ

7. İy mazher-i mekârim-i ahlâk-ı Hayderî
Manzûr-i lütf-ı âsaf-ı sıddîk-hasletüñ

Vey mâh-ı âsümân-ı kerem zât-ı muhterem
Virsün zıyâ bu ‘âleme hûrşîd-i tal‘atüñ

9. Şâm-ı ümîd irişse sabâh-ı sa‘âdete
Gün togsa n’ola başına ehl-i belâgatüñ

Dâ’im çerâgdan bu meseldür yanar çerâg
Yaksa çerâgumı n’ola şem‘-i ‘inâyetüñ

11. Herkes bir âsitâna varup iltica ider
Ben bî-kesüñ penâhı cenâb-ı sa‘âdetüñ

Kıldum o kân-ı ‘izzete cân ile i‘timâd
Tutdum kemâl-i sıdk ile dâmân-ı devletüñ

13. Sürdüm ruh-ı niyâzı gelüp hâk-i-pâyüñe
Lütfuñ ümîd idüp n’ola görsem mürüvvetüñ

Devrüñde n’ola irse SÜHEYLÎ murâdına
Cûd ü keremdür ehl-i dile resm ü ‘âdetüñ

15. Maksûdumı rikâbuña ‘arz eyleyin eger
‘Arz-ı merâma olur ise lütf ü ruhsatuñ

Birkaç şikeste beste sözi ya‘ni nazm idüp
Sundum rikâb-ı ‘adline sâhib-sadâretüñ

17. Lütfuñdan umaram yiri düşdükde lütf ile
Ben nâ-murâda yâver ola ‘avn-i himmetüñ

Lütfuñla eyle ben kuluñuñ hâcetin revâ
Bâr-ı Hudâ müyesser ide cümle hâcetüñ

19. Hak’dan budur recâsı fakîrüñ ki ‘an-karîb
Bulsun sadâret ile şeref zât-ı ‘izzetüñ

Günden güne ziyâde kıla ‘ömrüñi Hudâ
Bâkî vü pâydâr ola ikbâl ü şevketüñ

45.

Vezîr-i dânişver Ca‘fer Paşa hazretlerinüñ kethudâsı ‘âlî-şânî Haydar Beg huzûrına virildi
Hezec-i sâlim

Mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün
+ – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Kime kim eyleye ‘avn-i ‘inâyetle nazar Bârî
Sa‘âdet hem-nişîni devlet ü ikbâl olur bârı

Te‘âla’llâh zihî mahdûm-ı devlet-mend-i deryâ-dil
Ki makbûl-ı cemî‘-i halkdur etvâr u âsârı

3. Cihân-ı himmetüñ sâhib-mürüvvet merd-i zî-şânı
Sipihr-i haşmetüñ hûrşîd-i rahşân-ı cihândârı

Kerem deryâsı himmet ma‘deni cûd ü sehâ kânı
Hamiyyetle şecâ‘at sadrınuñ zîb ü sezâvârı

5. Cihân-sâlâr-ı ceng-âver cihân-gîr-i zafer-yâver
Müretteb-sâz-ı esbâb-ı kerem tab‘-ı sebük-bârı

Ser-efrâz-ı zemâne Kahramañ-ı ‘asr Haydar Beg
Hünermend-i yegâne çihre-pîrâ-yı nikûkârı

7. Güzîn-i ehl-i ‘izzet kâmkâr-ı ‘arsa-i merdî
Nerîmân-ı zemâne saf-der-i meydân-ı Kerrârî

Medâr-ı memleket mesned-fürûz-ı kâr-fermâyî
Hüsâm-ı zer-nişânî sedd-i Ye’cûc-i sitemkârî

9. O şîr-i mîşezâr-ı kişver-i lütf u mürüvvet kim
Göñül nahçîrini sayd eylemekdür dem-be-dem kârı

Meh-i tâbân-ı şevket nûr-bahş-ı kişver-i re’fet
Şerâr-ı nâr-ı kahrı hâne-sûz-ı milk-i gaddârî

11. Te‘âla’llâh nedür ol hüsn-hulk u lütf-sîret kim
Olur biñ cân ile erbâb-ı dil meftûn-ı etvârı

Zihî şâyeste-i sadr-ı Cem ü evreng-i Dârâyî
Sezâ-yı kişver-ârâyî sezâvâr-ı cihândârî

13. Muhakkakdur Nizâmü’l-Mülk-i ‘âlem zinde olsaydı
Gelürdi hazretüñden ögrenürdi tarz-ı âsârı

Bu ‘asr içre nazîrüñ mümteni‘dür didiler cümle
Seyâhat eyleyenler kûşe kûşe cümle aktârı

15. Emîrâ serverâ sadrâ şeref-bahşâ hudâvendâ
Nigehbânuñ ola hıfz-ı cenâb-ı hazret-i Bârî

Şikâyet çarh-ı kec-revden ma‘ârif kadrini bilmez
Elüme girse çenber eylesem çarh-ı sitemkârı

17. Hudâvendâ ben ol gavvâs-ı bahr-ı nazm u nesrem kim
Şikest itdi kelâmum kıymet-i lûlû-yı hemvârı

Mu‘attar kıldı dehri micmerâsâ sûz-ı güftârum
Mesîhâ gibi ihyâ eyledüm enfâs-ı ‘Attâr’ı

19. Sühen kâlâ-yı fâhirdür ne bilsün kadrini her dûn
Bu cinsüñ h^{v}âce-i hüsn-i kabûlüñdür harîdârı

Binâ-yı kadrini pest eyleyüp gerdûn harâb itmez
Yıkılmış dillerüñ ashâb-ı devlet olsa mi‘mârı

21. SÜHEYLÎ bendeñi lütfuñla ihyâ eyle sultânum
Çıkarma kûşe-i hâtırdan ol ‘abd-i senâkârı

Yiter şimden girü sıdk ile âheng-i du‘â eyle
Huzûr-ı ‘izzete nesr eyleyüp nazm-ı dürer-bârı

23. Ola hemvâre tedbîrüñ muvâkıf kâr-ı takdîre
Mu‘înüñ evliyâ lütf-ı Hudâ kılsun nigehdârı

Sa‘âdet sâ‘idi ola müsâ‘id evc-i ‘izzetde
Döne kutb-ı murâduñ üzre dâ’im çarh pergârı

46.

Nev-devletân-ı rûzgârdan bir mahdûm ile bir husûsda bir mikdâr kîl ü kâlimüz geçüp bu kasîde-i pend-âmîz-i ‘ibret-engîzüñ dinmesine bâdî oldı

Bahr-i hezec-i sâlim

Mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün
+ – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Dilâ ol bâgbânda ‘akl ü idrâk ola hâşâ ki
Tuta verd-i mutarrâ ile bir har hâr ü hâşâki

Ne teşhîs eyleye har-mühre ile gevherüñ kadrin
Ne iz‘ân eyleye semm-i helâhil birle tiryâki

3. Gehî şîr-i jiyânı eyleye maglûb harkûşe
Gehî varup şagâl añlaya her bir bebr-i bî-bâki

‘Adûnuñ rîş-handinden safâlar kesb ide dâ’im
Ferîdûn-ı zemân añlaya her bir mâr-i Dahhâk’i

5. Sühen-çîn ortalıkda rû-be-rû ide kifâyâtı
Zihî gâfil ki yokdur zerre deñlü fehm ü idrâki

‘Aceb gâfil ki ol da‘vet icâbet ma‘nisin bilmez
Zihî nâdân saña nisbet ide dellâl ü dellâki

7. Ma‘ârif kadrin añlar şân-ı pür-şe’ni gibi hâlî
Tekellüfdür diseñ sen sadra teklîf ide etrâki

Saña âdemlenür çiftin bozan ‘urf u izâfetle
Dahı virür iken çift akçasını belki bennâki

9. Göñül nev-devletüñ evzâ‘-ı nâ-hemvârına bakmaz
Aña reşk eylemez menzil idinse kat kat efl âki

Perîşân zülf-i dilber gibi cem‘iyyetlerin görseñ
Nifâk ile mu‘akkad her birinüñ ‘akl ü idrâki

11. Mahabbet ‘arz iderler birbirine zâhiren ammâ
Velî ma‘nî yüzinden gösterürler tîg-i ihlâki

Mükedder her birinüñ sînesi gerd-i küdûretle
Dirîgâ pür-gubâr itmişler ol âyîne-i pâki

13. Binüp nefs atına gâhî yitişdürdükçe otların
Olurlar ‘arsa-i bu‘z u nifâkuñ cüst ü çâlâki

Felekde müfsid ü nemmâmuñ olmaz ahteri mes‘ûd
Okursa nice biñ yıllar meger telhîs ü [kerrâki]

15. Kimi mudhik olup mudhiklik itmek ihtiyâr eyler
[Aña tâ mî]zbânuñ bâ‘is-i kadr ola imsâki

Rehâ itmek kişi lâzım durur kendi [rezâletden]
Hamiyyet sâhibi olanuñ olmaz kimseden bâki

17. Nasîb olsa hamiyyet ‘âlemin görseñ [bu ‘âlemde]
Derûn-ı tîreñi rûşen iderdi kemterîn hâki

Hazer kıl kalb-i âteşnâkine tokunma mahzûnuñ
Virür âfâka lerze çekse bir âh-ı vehimnâki

19. Nedür yâ Rab bu nev-devletlerüñ evtâr u etvârı
Gurûr âvîzesiyle ol gürûhuñ yite fitrâki

Elüñ gögsüñe ko bi’llâhi insâf eyle gel sen de
Nice hazm eylesün âdem görüp ol vaz‘-ı nâ-pâki

21. Safâ vü zevküm artar her ne deñlü kılsalar tahkîr
‘Adû-yı bed-güher gördüklerince cân-ı gamnâki

Nazar eylerdi hep çeşm-i hakâretle münâfıklar
Temâşâ eyledükçe ol gül-i gülzâr-ı levlâki

23. Geçinen bir dilim nân ile dûnân minnetin çekmez
Bürür bir bûriyâ-yı fakr ile ol cism-i sad-çâki

Süleymân-ı zemâna ser-fürû eyler mi hiç ol kul
Kanâ‘atle gıdâ idinmiş ola rîze-i kâki

25. Beni ketm-i ‘ademden zâr iden ol Hâlık u Rezzâk
Yazupdur levha-i cebhemde mâl ü rızk u emlâki

Beni râh-ı cefâda yol mıdur ayaglaya her dûn
Ne bitsün pây-mâl itmeklik ile bir siyeh hâkî

27. Dil-i bî-çâreyi mihnetle öldürdükleri yitmez
Yine a‘dâ-yı bed-h^{v}âha olurlar her biri şâkî

Cefâ vü cevri çek itme şikâyet dir ‘aceb budur
Dögelüm yine aglatmayalum dir çeşm-i nemnâki

29. Kime derd-i derûnumdan bükâ kılsam temâşâ bu
Olur bu dehr-i dûndan ol dahı benden beter şâkî

Garaz bilse n’ola sâhib-‘arazlar cevher-i nazmum
Olur her bir gürûhuñ iy SÜHEYLÎ nice şekkâki

31. Sühen bir nâ-tırâşîde güherdür kân-ı imkânda
Benem tîg-i belâgatle anuñ üstâd-ı hakkâki

Oyunlar oynayup pâ-mâl ide hasm-ı dagalbâzı
Koparsam ‘arsa-i nazma semend-i tab‘-ı derrâki

33. Benümle ol zemân olur ber-â-ber zümre-i a‘dâ
Gül-i hoş-bûy ile bir tutalar pejmürde-i tâki

Dilümde lezzet-i güftâr elümde câm-ı Cem-mikdâr
Safâ-yı kalb ile çekdüm bugün âb-ı tarabnâki

35. Bu söz ma‘nîde bir ser-rişte-i pend ü nasîhatdür
Zevü’l-efhâma lâ-büd lâ-cerem lâzımdur imsâki

Alınmaz hak-şinâs olan benüm bu vâridâtumdan
Hakîkatdür bu söz teskîn ider her bir zahımnâki

37. Ne haddümdür ulularla tesâvî da‘visin kılmak
Meges ‘ankâ-y-ile eyler mi pervâzında işrâki

Hamûş ol kûşe-i ‘uzletde gel geç şeyh u şâbından
Ne zevk-i bezme râgıb ol ne iste tâc ü misvâki

47.

Mevlânâ Usûlî kasîdesi şeklinde dinmişdür kâfiyemüz gayrıdur
Remel-i müsemmen-i mahzûf

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün
– + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Ruhlar[uñ] gülzâr-ı cennet kâmetüñ Tûbâ mıdur
Leblerüñ iy gonçe-fem berg-i gül-i hamrâ mıdur

Ruhı ya âyîne-i İskender-i ‘âlem-nümâ
Ya cihâna fer viren mihr-i cihân-ârâ mıdur

3. Ruhlaruñda dâne dâne câ-be-câ iy gonçe-leb
Beñ midür fülfül midür ya habbetü’s-sevdâ mıdur

Hokka-i mîm-i melâhat mi ya fem ya hokka mı
Nokta-i mevhûme mi [ya gonçe-i ra‘n]â mıdur

5. Leb midür ya berg-i gül yâkût mı ya kût-ı cân
Ya ‘akîk ya la‘l yahûd [dürc-i rûh-efz]â mıdur

Diş midür ya gonçe-i sîr-âba düşmiş jâle mi
Hokka-i yâkûtda ya lûlû-yı lâlâ mıdur

7. Göz mi ya ‘ayn-ı ‘anâ ya âhû-yı merdüm-figen
Ya İrem bâgında iki nergis-i şehlâ mıdur

Kaş mı ya kavs-ı kuzah ya kavs ya şemşîr-i tîz
Ya çekilmişdür berât-ı hüsnüñe tugrâ mıdur

9. Bînidür bâgçe-i zanbak ya ay üzere elif
Câmi‘-i hüsnüñde yahûd minber-i a‘lâ mıdur

Mûrlar mıdur bahâr-ı hüsnüñe çıkmış yahûd
Hat mıdur ya sebze mi ya ‘anber-i sârâ mıdur

11. Gamzeler midür eyâ Yûsuf-cemâlüm pâsbân
‘Âşıkuñ katline yahûd hancer-i garrâ mıdur

Katı yâylardan çıkan oklar mıdur kirpiklerüñ
Dil deler kanlar döker ya nîze-i zîbâ mıdur

13. Bedr olınmış mâh mı ya cebhe ya sîmîn [siper]
Ya musaykal âyîne [mi] yahûd gül-i ra‘nâ mıdur

Gûş mı yâ Rab ‘aceb yahûd güşâde gûşmâl
‘Ârızuñ mı yoksa âb-ı Kevser-i me’vâ mıdur

15. Dûd-ı âh-ı pür-şerârum ‘aksi mi başuñda ya
Sünbül-i dil-cû mıdur ya kâkül-i [ihlâ] mıdur

Saydına dil mürgınuñ dâm-ı belâ mı ya belâ
Turre-i tarrâr ya zülf-i ‘abîr-âsâ mıdur

17. Hat mıdur ya pâ-yı mûr ü ya benefşe ya çemen
Rûm’a kasd itmiş Habeş’den leşker-i tersâ mıdur

Sîb-i müşgîni ya sîmîn tûb ya tûb âyîne mi
Bih midür nârenc midür ya gabgab-ı zîbâ mıdur

19. Gerden-i dil-keş mi ya sîmîn çirâh mı ya semen
Meş‘al-i hûrşîd mi ya şem‘-i bezm-ârâ mıdur

Levh-i sîmîndür ya sîne ya gümiş [âyîne mi]
Âb-ı sâfî mi ya sîmîn kurs-ı bî-hem-tâ mıdur

21. Sîne mi ya levh-i sîmîndür yahûd sadr-ı bihişt
Yoksa ya gîtî-nümâ mir’ât-ı müstesnâ mıdur

Bahr-ı tab‘uñdan çıkarduñ bunca dürr ü gevheri
İy SÜHEYLÎ bilmezem tab‘uñ senüñ deryâ mıdur

48.

Bu kasîde-i be-nâm şu‘arâ-yı sâhib-kemâlden sâdât-ı Ervâm ü A‘câm
vasf olınup Gülşen-i Şu‘arâ nâmıyla mevsûmdur
Bahr-i hezec-i ahreb-i mekfûf

Mef‘ûlü mefâ‘îlü mefâ‘îlü fe‘ûlün
– – + / + – – + / + – – + / + – –

1. Nazm oldı dilâ âdeme ni‘met-i ‘uzamâ
Hamd ile ‘atâ itdi baña Bâr-ı te‘âlâ

A‘lâ didi gerçi ki ‘Alî nesr-i le’âlî
Nazm olsa velî dahı güzel lûlû-yı lâlâ

3. Hakk gencine mahzen didi kalb-i şu‘arâyı
Ta‘lîm idicek âdeme çün *‘alleme’l-esmâ*

Miftâh-ı kilîd-i der-i cennet didi Ahmed
Ta‘rîf-i lisân-ı şu‘arâda o şeker-hâ

5. Dahl eyleme eş‘ârı görüp cüz’i vü külli
Evrâk-ı nübüvvetden anı cüz’ didi Mollâ

Herkes aña vâsıl olımaz dâd-ı Hudâ’dur
Mazher düşürür şâ‘iri ihsânına Mevlâ

7. Her dil aramag ile anı bulmadı her giz
Herkes okumag ile anı bulmadı kat‘â

Ta‘n eylemesün kimse uzatmasun aña dil
Gencîne-i esrâr-ı Hudâ’dur dil-i dânâ

9. Hassân’a nice kerre rasûl eyledi tahsîn
Eş‘âr u kasâ’id okudup eyledi ısgâ

Her rahş olımaz sayha ile eşkar-ı dîv-zâd
Her şahs olımaz na‘ra ile ma‘reke-ârâ

11. Tutdı nice yıl ‘âlemi nazm ile Nizâmî
Söz riştesine düzdi nice gevher-i yek-tâ

Bir hamse ile urdı yidi iklîme pençe
Bir kimse gelüp nicesini dimedi kat‘â

13. Oldı gül-i ter nazm gülistânına Sa‘dî
Hâfız o gülistâna olup bülbül-i gûyâ

Gül gibi gelüp eyledi bir tarz-ı nev-âyîn
Var mıydı Nevâyî gibi bir hâlık-ı ma‘nâ

15. Söyünmeye tâ haşre degin deyr-i kühende
Uyardı gelüp Enverî bir şem‘-i şeb-ârâ

Her şâ‘ir-i güm-geşteye ol şem‘-i dil-efrûz
Zulmet gicesinde ola tâ rehber ü hem-pâ

17. Pür idi sühen ‘ıtrı-y-ile tabla-i ‘Attâr
Enfâsi-y-ile itdi sühen mürdesin ihyâ

Selmân olalı muhteri‘-i tarz-ı kasâ’id
Şevk ile felekde okudı şi‘rini şi‘râ

19. Oldı nice yıl husrev-i evreng-i fesâhat
Bu ‘arsaya Husrev gelicek pâdişehâsâ

Bu kullede şâhîn-şikâr bâz idi Şâhî
Ol itmiş idi murg-i ma‘ânîyi hüveydâ

21. Bast eyledi bir nat‘-ı sühen geldi Bisâtî
Ol nat‘a bedel olmaya biñ atlas u hârâ

Bir şehr-i nazım kıldı binâ geldi Binâ’î
Ol şehrüñ içün nazm ile pür kıldı ser-â-pâ

23. Her beyti o şehrüñ zer ü sîm ile yazılmış
Her bir kapusı olmış anuñ matla‘-ı garrâ

Vekkâd-ı tab‘ı ‘ârif idi Âzerî-i Şeyh
Yakmışdı sühen şem‘ini andan nice şeydâ

25. Tutdı gelüben râhı hayâlât yolından
Tûmâr-ı kemâlâtı Kemâl eyledi imzâ

Bir şem‘-i şebistân-ı hayâl idi Hayâlî
Nâm-âver-i dehr olmış idi hem-çü mu‘ammâ

27. Her bir kaşı yâ hüsnine virdi nice ‘ünvân
Hâkânî gelüp çekdi sühen hükmine tugrâ

Sahrâ-yı ‘ademden getürüp haymeyi Hayyâm
Kurdı nice yıl itdi anı menzil ü me’vâ

29. Ol haymenüñ eknâfını altun ile yazdı
Ebyât ü rubâ‘îyle nice kıt‘a-i zîbâ

Geldi bu kütüb-hâneye çün Kâtibî-i zâr
Yazdı nice eş‘âr u kasâ’id nice inşâ

31. Oturdı nice zuhr-ı zemân tekye-i nazma
Getürmedi arkasını bir kes yire ammâ

Hâcû’ya nahıl-bend-i nazım dinse revâdur
Her nahlini seyr eyleyen anuñ didi Tûbâ

33. Ahlâkı güzel kimse idi Nâsır-ı Tûsî
Firdevsî’ye Şeh-nâme’yi ol eyledi îmâ

Dirlerdi belî Hâtifî’yi gayb-lisândur
Levh üzre anuñ kim ki sözin itdi temâşâ

35. ‘İsmet nice yıl giydi gelüp câme-i nazmı
Pâk idi velî dâmeni çün Ka‘be-i ‘ülyâ

Bir nâkil-i ahbâr idi ol ‘Ârif-i bi’llâh
Diñlerdi hadîsini anuñ ehl-i Buhârâ

37. ‘Âlemde Hasan gibi kanı şâ‘ir-i nâzük
Gülzâr-ı nezâketde odur verd-i mutarrâ

Nazmıyla bu mâtem-gedeyi tutdı Figânî
Kopardı sarîr-i kaleminden nice gavgâ

39. Sûret-ger-i elfâz-ı ma‘ânî idi Mânî
Bu deyr-i cihânda nice nakş eyledi peydâ

Firdevsî bir akar suyıdı bâg-ı nazımda
Ol itdi sühen âbını bu ravzaya icrâ

41. Seyr itmege erbâb-ı sühen ravza-i nazmı
Her beyti anuñ oldı birer kasr-ı mu‘allâ

Gerçi ki mü’ahhar idi bunlardan Ümîdî
Olmışdı velî tarz-i kasâ’idde tüvânâ

43. Engüşt-nümâ-yı şu‘arâ idi Hilâlî
Bir kimse aña nazm-ı gazelde dimedi lâ

İnsâf idicek Âsafî hod darb-ı meselde
Bî-misl idi var olalı bu kubbe-i mînâ

45. Şemşîr-i belâgatle açup kişver-i nazmı
Esbâb-ı ma‘ânîyi Hüsâm eyledi yagmâ

Râm olmış-idi cümle gazâlân-ı ma‘ânî
Vahşî-i hümâ-sayd ü hümâyûn-fere hakkâ

47. Feyzî-i hakîm ol şeref-i cem‘-i efâzıl
Bahs eylese mülzim ola sad Bû ‘Alî Sînâ

El arkasını yire koyup eyledi teslîm
Bâkî-i sühen-pervere a‘lâ-y-ile ednâ

49. Mest-i mey-i şevk eyledi erbâb-ı safâyı
Sahbâ-yı ma‘ânî ile ‘Âlî-i tarab-zâ

Ol dem ki pür olmışdı mey-i zarf-ı ma‘ânî
Nûş eyledi ol bezmde Câmî mey-i sahbâ

51. Mest eyledi ol câm ile Câmî şu‘arâyı
Bî-hûş yatur her birisi bî-ser ü bî-pâ

Ol câm idi eş‘âr-ı nazım gencine gencûr
Ol câm idi mir’ât-i sühen jengine müclâ

53. Ol câm idi âyîne-i Cemşîd ü Sikender
Ol câm idi Hûrşîd-i cihân-tâb-ı fer-efzâ

Ol câm idi her güm-şüdeye şem‘-i hidâyet
Ol câm idi her tîre-dile nûr-ı süveydâ

55. Ol câm idi Cem ellerini eyleyen iblâ
Ol câm idi Dârâyı iden ‘âleme Dârâ

Ol câm idi Leylâ’ya viren revnak u sûret
Ol câm idi Mecnûn’ı iden ‘âleme rüsvâ

57. Ol câm idi Şîrîn'e iden Husrev'i hayrân
Ol câm idi Ferhâd'ı iden kûh ile hem-tâ

Ol câm idi ser-geşte iden Mihr ü Vefâ'yı
Ol câm idi Vâmık iden 'âşık-ı 'Azrâ

59. Ol câm idi hep mazher-i envâr-ı tecellî
Ol câm idi çün meş'ale-i leyle-i esrâ

Ol câmdan irdi baña bir neşve-i cân-bahş
Bakınca göründi gözüme şâhid-i ma'nâ

61. Ruhsârını 'arz itdi baña bikr-i ma'ânî
Kalmışdı pes-i perdede gerçi tek ü tenhâ

Ref' itdi nikâbın gelicek hacle-i dilden
Giyürdüm anuñ egnine bir hil'at-i zîbâ

63. Ol bâdiyede kaldı olar şimdi ben oldum
Ol bezm-i sühen bâdesine bâdiye-peymâ

Şol tâk-ı mu'allâ ki anı hedm ide devrân
Bulınur aña mün'adim olsa yine bennâ

65. Bu 'âlem-i süflîden olup cümlesi fârig
Ol 'âlem-i 'ulvîde varup eylediler câ

Her birisinüñ meşhedi pür-nûr ola yâ Rab
Her birisinüñ yiri ola cennet-i a'lâ

67. Yitmez mi sözüm şâhid-i ma'nâma müzekkî
İy müdde'î oldugına tab'uma müzekkâ

Pîşânuma çekdükde kalem kâtib-i kudret
Nazm-ı Dürer'i kıldı benüm şânuma imlâ

69. Ta'n eylemesün nazmuma her bir har-ı deccâl
K'olmışdur anuñ her birisi nutk-ı Mesîhâ

Her gülşene gül her güle bülbül bulınur lîk
Olmaya bu gülşende velî nazmuma hem-tâ

71. Her nazm olımaz nazmuma 'âlemde mu'âdil
Olmaz ne kadar ag-ısa her yed yed-i beyzâ

Her bir sühenüm bir dür-i deryâ-yı belâgat
Her bir nefesüm olsa n'ola 'anber-i sârâ

73. Her beyt-i kasîdemde birer ravza-i cennet
Ebkâr-ı ma'ânî durur ol cennete hûrâ

Ta'mîr idüben eyler esâsın yine muhkem
Her bir tarafın zerle ider anı mutallâ

75. Gülzâr-ı sühende ola mı baña ber-â-ber
Ben gülşen-i nazmuñ güliyem hârıdur a'dâ

Virmezse n'ola ma'rifetüm mîvesini çarh
Dânâya nasîb eylemedi kâmını dünyâ

77. Şol dâma düşürdi beni sayyâd-ı felek kim
Bang-i har ile rütbede bir güfte-i ‘Îsâ

Yok yire yüzüñ suyını bezl eyleme hâke
Ebnâ-yı zemândan yañılup kılma temennâ

79. Eşcâr-ı sanavber saña virmez yine nev ber
Olursa eger âb-ı hayât ile murabbâ

Bir dürr-i yetîmem sadef-i bahr-ı ‘anâda
Ârâmgehüm oldı dirîgâ bün-i deryâ

81. Budur ezelî resm-i cefâ-pîşe-i ‘âlem
Kan yutdurur ehl-i dile çün gonçe-i hamrâ

Ser-defter-i erbâb-ı belâdur dil-i kâmil
Çek sen de yüri eyleme bir kimseye şekvâ

83. Sultân-ı serîr-i sühenem şimdi SÜHEYLÎ
‘Âlem götüri çekse n’ola hükmüme tugrâ

Yokdur garazum kimseye bir sâf-derûnem
Dirlerse n’ola tab‘uma mir’ât-ı musaffâ

85. İy dil yine inkâr ider ilzâm idemezsin
Yok yire nefes zâyi‘ olur eyleme da‘vâ

Nazmıyla kemâlât ü hayâlât-ı sühende
Dünyâya senüñ gibi dahı gelmese farzâ

87. İnkâr ider elbetde mukarrer yine hâsid
Fazl ile olursañ da eger Bû ‘Alî Sînâ

Şimden girü da‘vâta şürû‘ eyle yiterdür
Kim cümleden akdem o durur elzem ü ahrâ

89. Sultân-ı cihân ola sa‘âdetle mü‘eyyed
Fermânına münkâd ola a‘lâ-y-ile ednâ

Hak zât-ı şerîfini emîn ide hatâdan
Şeh-zâdelerin kendüye bagışlaya Mevlâ

91. Tevfîk refîkı ola her kanda giderse
Her yirde nigehdârı ola Bâr-ı te‘âlâ

49.

Üstâdân-ı ‘Acem’den Selmân ve Kâtibî ve gayrı ve hünerverân-ı Rûm’dan ‘Ulvî ve Kara Fazlî’ye tetebbu‘ olındı çâr-ender-çârdur
Bahr-i hezec-i müsemmen-i sâlim
Mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün
+ – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. ‘Aceb nahl-i dil-ârâdur nihâl-i kaddüñ iy dilber
Benefşe hatt ü gül hadd ü semen sîmâ vü nesrîn ber

Leb ü dendân ü endâmuñla cânâ çihre-i zerdüm
Biri la‘l ü biri lûlû biri sîm ü birisi zer

3. Cebîn ü kadd ü ruhsâruñ leb ü dendân-ı dür-bâruñ
Biri mâh u biri pervîn biri şem‘ ü birisi harr

Ruh u zülf-i dil-âvîzüñ lebüñle hatt-ı ser-tîzüñ
Semensâdur mehâsâdur dil-âra vü güher-perver

5. ‘İzâr u hatt u ruhsâruñ leb ü dendân ü güftâruñ
Bahâr ü sebze vü subh ü şarâb ü şâhid ü şekker

Ruhuñla hatt-ı müşkînüñ kadüñle la‘l-i şîrînüñ
Riyâz-ı ravza-i rıdvân nihâl-i tûbâ vü kevser

7. Hat-ı şebgûnuñ ile kâkül ü gîsû-yı zülfüñden
Perîşândur ‘abîr ü ‘anber ü reyhân ü müşk-i ter

Fem ü çeşm ü dil ü endâm-ı mevzûnuñ görenler dir
Zihî mercân zihî [bâdâm] zihî hârâ zihî mermer

9. Nigârâ sâk u rân ü sâ‘id ü nakş-ı femüñ hakkâ
Bilûr ü sîm-i hâm kâfûr-ı ebyaz hokka-i gevher

Hat u hâl ü cemâl-i bâ-kemâl ü çeşm-i hûn-rîzüñ
Diyâr-ı Şâm u Rûm iklîm-i Hind ü Sind’e hükm eyler

11. Senüñ gibi kanı ‘âşık-küş ü şûh ü belâ-yı dil
Kadi serv ü ruhı gülşen semen-endâm ü leb-şekker

Yiter cevr eyledüñ senden şikâyet eylerem şâhâ
Ki ‘adl-i dergehüñde mûr ile birdür Süleymânlar

13. Felek-rütbet melek-tal‘at cenâb-ı husrev-i ‘âdil
Sa‘âdet-bahş ü devlet-rahş milk-ârâ cihân-dâver

Şeh-i şâhân-ı ‘âlem Hân Ahmed bin Mehemmed Hân
Sikender-taht-ı Dârâ-raht-ı Süleymân-baht-ı nîk-ahter

15. Şehen-şâh-ı hümâyûn-fer ki emr ü nehyine oldı
Kader tâbi‘ kazâ bende felek dâ‘î zihî ahter

Sadâkatde şecâ‘atde kemâl-i ‘ilm ü hilm ile
Ebû Bekr ü ‘Ömer ‘Osmân-ı zi’n-nûreyn ile Hayder

17. Şükûh ü ‘adl ü dâd [ü] nâm-ı pâküñ dilde yâd olsa
Nedür Kisrâ vü Nûşirvân nedür Dârâ vü İskender

Olur terbiyyet-i hulk-ı cemîl ü feyz-i cûduñdan
Matar lûlû vü hûn misk ü ‘araz cevher hacer gevher

19. Senüñçün ‘ayş u nûş ü zeyn ü zîb içün müheyyâdur
Felek meclis savâbit nukl ü meh sâkî vü hûr sâgar

Celâl ü hışm u kahr ü heybetüñden mahv olur cümle
Zalâm-ı zulm ü gerd-i fitne vü âşûb ü şûr ü şer

21. Saña behrâm ü mihr ü âsmân ü ‘arsa-i ‘âlem
Biri tîg ü biri tâc ü biri taht ü biri kişver

Karînüñ taht ü devlet hem-nişînüñ ‘izzet ü nusret
Biri yaru biri yâver biri bende biri çâker

23. Dem-i ‘adlüñde hep şâdîde ‘âlem zecr-i kahruñla
Kadeh giryân ü def nâlân mey bî-fer tehî sâgar

Saçı sünbül ruhı gülgûn dil ü cân zülfüñe meftûn
Zihî ra‘nâ zihî zîbâ zihî şeydâ zihî hoşter

25. Gamuñla bu dil-i hûnîn ü eşk ü gussa vü âhum
Şarâbumdur kebâbumdur nedîmümdür biri rehber

Sadâ-yı âh u zârumdan duhân-ı nâr-ı âhumdan
Felek hayrân melek giryân cihân dûzah zemîn mahşer

27. Gam ü endûh ü derd ü fitne a‘dâña zehir olsun
Nişân ü rümh u tîr her biri bir cânîye bir hancer

SÜHEYLÎ nâle vü endûh ü âh-ı sûznâkümden
Zemîn deryâ havâ tîre felek hayrân melek muztarr

29. Kapuña kulluga geldüm senüñ iy şâh-ı Cem-kudret
Kabûl eyle beni redd itme iy hâkân-ı bahr ü berr

Zahîr ü Enverî Selmân ü Câmî Hâfız u Hâcû
Baña tahsîn ü reşk eylerdi nazmum görseler anlar

31. Ola bu hâk ü âb ü bâd ü âteş nite kim Bâkî
Tenüñ sâbit derûnuñ sâf u rûyuñ mihr teg enver

Hemîşe devlet ü ‘ömr ü tenüñe cânuña olsun
Felek hâmî melek hâfız cihân dâ‘î zemân yâver

50.

Mîr-i kalemden dinmişdür

Mef‘ûlü fâ‘ilâtü mefâ‘îlü fâ‘ilün
– – + /– + – +/ + – – + /– + –

1. Minnet cenâb-ı Hakk’a ki merd-i sühenverem
Hâk-i reh-i efâzıl-ı ser-hayl-i kişverem

Dânende-i rümûz-ı zevâyâ-yı kâ’inât
H^{v}ânende-i resâ’il-i na‘t-ı peyemberem

3. Seyyâh-ı milk-i ‘âlem ü sebbâh-ı bahr-i gam
Abdâl-ı çâr-darb ü sebük-pâ Kalenderem

Nâ-merde mâl ü câhı içün ragbet eylemem
Pâ-mâl-i hâk-i makdem-i pâkîze-gevherem

5. Şükrüm budur ki ‘âlem-i kübrâya mazherem
Masnû‘-ı zât-ı pâk-i hudâvend-i ekberem

Ten kâlıb oldı zât-ı güzînüm revân aña
Budur ‘aceb ki peyker-i rûh-ı musavverem

7. Zâtum hümâ-yı zirve-i lâhût iken neden
Dil-beste-i neşîm-i havâdis-kebûterem

Hâk-i siyâhı gevher ider feyz-i himmetüm
Zâhid gümân ider ki beni kîmyâgerem

9. Sarrâf-ı dehr bilmez ise kadrümi ne gam
Dükkân-ı ‘ışk içinde girân-mâye gevherem

Mûr-ı hakîr görinürem merd-i kâmile
Çeşm-i ‘adû-yı câhile ammâ gazanferem

11. Olmasa ahterümle eger müşterî karîn
Burc-ı şerefde dimez idi sa‘d-i ekberem

Tâc-ı ser-i sa‘âdet idüp hâk-i pâyüñi
Dirse ‘aceb mi külle-i şâhâne-efserem

13. Bahtum rikâbdâr u sipihrüm cenîbe-keş
Bî-tâc ü taht husrev-i gerdûn-tekâverem

Minnet cenâb-ı Hakk’a SÜHEYLÎ ki dem-be-dem
Meddâh-ı hânedân-ı felek-sâ-yı Hayderem

[MUSAMMATLAR]
[KIT‘ALAR]

1.

Merhûm ‘Abdü’r-rahmân şehr-i Şâm-ı Şerîf kâdîsı iken Nure’ddînü’ş-şehîd merkadin binâ itdügine târîhdür

Fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün
+ + – – / + + – – / + + –

1. Fahr-ı erbâb-ı himem kân-ı kerem
Sâhibü’l-hayr güzîn-i ‘ulemâ

Ya‘ni kim Hazret-i ‘Abdü’r-rahmân
Fazlını ide ziyâde Mevlâ

3. Kâdî-i Şâm-ı Şerîf oldukda
Bir iki câmi‘i kıldı ihyâ

Şühedâ serveri Nure’d-dîn’üñ
Kıldı ol meşhed-i pür-nûrı binâ

5. Nice sâl idi harâb olmış-idi
Yıkılup olmış-idi cümle hebâ

Kendü mâliyle rızâ’en li’llâh
Kıldı bu câmi‘i tecdîd ü binâ

7. Bâreka’llâh zihî hayr-ı cemîl
Zâdehe’llâhü te‘âlâ şerefâ

Seyr idüp didi SÜHEYLÎ târîh
Ma‘bed-i cennet-i firdevs-nümâ

Sene 1010 [M. 1601/02]

2.

Merhûm Cân-pûlâd Oglı Hüseyn Paşa vâlî-i şehr-i Haleb oldukda didügümüz târîhdür

Mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün
+ – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Te‘âla’llâh zihî vakt-i mübârek sâ‘at-i hurrem
Zemîn huld-i berîn olmış zemâne gayret-i havrâ

Haleb kim hâl-i rûy-ı çihre-i milk-i ‘Arab’dur ol
Safâda gayret-i sahn-ı sarây-ı cennetü’l-me’vâ

3. Cihâna vüs‘at ü zevk ü safâ vü behcet el virmiş
Gedâ-yı vakt olanlar şâh-ı dehre eyler istignâ

Safâda ser-be-ser ‘âlem gam-ı mâfâtdan hurrem
Didüm bu şevk ü şâdîye nedür bâ‘is olan âyâ

5. Didi bir pîr târîhin SÜHEYLÎ müjdeler kıldı
Haleb beglerbegisi oldı ümn ile Hüseyn Paşa

Sene 1012 [M. 1603/04]

3.

Merhûm sâhibü'l-kerem Kazancı-zâde Çavuşbaşı Ömer Aganuñ sa'âdet-hânelerine dinmişdür

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
– + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Sâhib-i himmet 'Ömer Aga-yı 'âlî-menzilet
Kim virilmiş himmet ü lütf u kerem Hak'dan aña

'Ayş ü nûş ile geçürmek-çün cihânda 'ömrini
Kıldı peydâ gül gibi bir mecma'-ı ehl-i safâ

3. Nice mecma' mecma'-ı âlî o dil-keş kasr kim
Sahn-ı bâg-ı hulde ta'n eyler safâda câ-be-câ

Seng-i Kâşîyle yapılmış bir 'aceb kâşânedür
Revzenine yaraşur câm olsa mihr-i pür-ziyâ

5. Nice ta'rîf eylesün âdem o cây-ı dil-keşi
Görmemişdür dîde-i çarh-ı kühen böyle binâ

Seyr idüp didi SÜHEYLÎ şevk ile târîhini
Mecma'-ı ehl-i safâdur bu mahall-i dil-güşâ

Sene 1005 [M. 1596/97]

4.

Sâbıkâ vâlî-i Mısr olan vezîr Mustafâ Paşaya dinmişdür

Fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün
+ + – – / + – + – / + + –

1. Hâfız-ı Mısr Mustafâ Paşa
Ol kerem-perver ü safâ-meşreb

Şühedâ zümresine mülhak olup
Gitdi ol âsaf-ı sütûde-neseb

3. Didi anuñ SÜHEYLÎ târîhin
Haşr ola Mustafâ-y-ile yâ Rab

Sene 1037 [M. 1627/28]

5.

Merhûm pederüm Hemdem Kethudâ Bagdâd'da binâ eyledügi târemenüñ târîhidür

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün
+ + – – / + + – – / + + –

1. Sadr-ı zî-kevkebe eyyâmında
Hemdem-i 'âdil-i pâkîze-sirişt

Yapdı Bagdâd'da bu târemeyi
Dir havâsını gören ürdi bihişt

3. Reşk-i âyîne-i İskender'dür
Bu binâda konılan her bir hişt

Rakam urdukda SÜHEYLÎ kalemi
Düşdi târîhi anuñ sadr-ı bihişt

Sene 1001 [M. 1592/93]

6.

Okçı-zâde Efendi nişâncı oldukda didügümüz târîhdür

Mef'ûlü fâ'ilâtün mef'ûlü fâ'ilâtün
– – + / – + – – / – – + / – + – –

1. Olsun Hudâ'ya iy dil yine hezâr minnet
Geldi sa'âdet ile ol kân-ı lütf u 'izzet

Şâm-ı ümîd-i 'âlem subh-ı merâma irdi
Nevîd-i peyk-i behcet kıldı yine beşâret

3. Hâkân-ı milk-i 'irfân şâh-ı serîr-i ma'nâ
Ya'ni ki Okçı-zâde ol menba'-ı mürüvvet

Tevkî'-i şâhı-y-ile kadr-i refî'a irdi
Başına sâye saldı zıll-i hümâ-yı devlet

5. Nûr-ı ziyâ-yı 'adli dünyâyı rûşen itdi
Pertev salup cihâna ol neyyir-i 'adâlet

Eyyâm-ı devletinde fazl ehli şâd u hurrem
Devrinde hâcet ehli müstagrak-ı 'inâyet

7. İns ü perî vü âdem fermânınuñ mutî'i
Tugrâ-nüvîs-i 'adli dest-i kazâ-yı kudret

Yokdur keremde misli akrânı mümteni'dür
Dünyâ bilür kemâlin ben söylemek ne hâcet

9. Târîh-i nasbın anuñ biri haber virince
Didüm SÜHEYLÎ geldi nişâne-i sa'âdet

Sene 1005 [M. 1596/97]

7.

[Sa'âdetlü pâdişâh Üsküdâr'da Kandîlli Bâgçe'de on kalkanı bir darb ile delüp ve ol kalkanı Mısr'a irsâl idüp hâfız-ı Mısr Ahmed Paşa hazretlerinüñ teklîfi ile didügümüz kıt'adur ki sa'âdetlü pâdişâh-ı 'âlem-penâha yazup irsâl eylediler
fî sene 1043 [M. 1633/34]]

Mef'ûlü mefâ'îlün fe'ûlün
– – + / + – – – / + – –

1. Sultân-ı serîr-i pâdişâhî
Hâkân-ı güzîn-i Cem-salâbet

'Adl ile ser-âmed-i selâtîn
Fihrist-i cerîde-i celâlet

3. Ol kıble-i husrevân-ı 'âlem
Mihrâb-ı niyâz-ı çâr millet

Fazl u hüner ehlinüñ zahîri
'Unvân-ı sahîfe-i mürüvvet

5. Hâkân-ı güzîn-i âl-i 'Osmân
Bürhân-ı cerîde-i fütüvvet

Sultân Murâd-ı Cem-mehâbet
Kayd-bende-i tâc ü taht-ı devlet

Ol şem'-i cihân-serâ-yı dâniş
7. Mâh-ı felek-i sipihr-i haşmet

Pâkîze-şiyem melek-şemâyil
Sûretde beşer ferişte-sîret

9. Dâdâr-ı cihân ki na'l-i esbi
Şâhân-ı zemîne tâc-ı 'izzet

Elbürz'e havâle kılsa gürzin
Kâh ola o kûh-ı pür-salâbet

11. Bir darb-ı cirîdi bî-tereddüd
On kalkanı deldi geçdi kat kat

Tahsîn-i belîg idüp melekler
Sükkân-ı zemîne virdi dehşet

13. Tarîhini kasd idüp SÜHEYLÎ
Bir tûtî-i şekkerîn-'ibâret

Yazmış rakam-ı kalemle târîh
İy şâh-ı cihân koluña kuvvet

Sene 1043 [M. 1633/34]

8.

Merhûm magfûr sa'îd şehîd pederüm Egri fethinde şehîd oldukda didügümüz târîhdür

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün
+ + – – / + + – – / + + – – / + + –

1. Cân virüp Hakk'a gazâda pederüm oldı şehîd
Menzilin cennet-i câvîd kıla Hayy-i ebed

İrdi ol 'âlem-i 'ukbâya idüp zevk u safâ
Bunda biz yakmadayuz âteş-i hecr ile cesed

3. Bir zamân cevrümüz ol çekmede biz fârig idük
Şimdi ol fârig ü biz çekmede cevr-i bî-had

İñlemekden nice dil itmesün âh-ı cân-sûz
Aglamakdan nice çeşm eylemesün kesb-i remed

5. Fevtini gûş idicek didi SÜHEYLÎ târîh
Hemdem-i cân-ı 'azîzüm pederüm gitdi meded

Sene 1005 hamse ve elf [M. 1596/97]

9.

Sadr-ı a'zam Cerrâh Mehemmed Paşa hazretleri iki oglı Pîr Mehemmed Beg ve 'Osmân Beg ki sultâñ-zâdelerdür anları sünnet eyledükde didigümüz târîhdür

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâi'lün
– + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Fasl-ı gülde sadr-ı sânî kıldı bir sûr-ı 'azîm
Kim cihânı kıldı ol sûr-ı musaffâ pür-sürûr

Ol vezîr-i kâmil ol sadr-ı celîlü'l-i'tibâr
Kim Süleymânlık ider devrinde her bî-kadr mûr

3. Cânibinden iltifât oldugını bilseydiler
Âsitânından melâ'ik bir dem olmazlardı dûr

Sünnet itdi iki kâmil nutfesin biñ şevk ile
Kim ol iki nutfedür dâ'im viren çeşmine nûr

5. Sünnet-i pâk-i rasûlü'llâhı icrâ itmede
Hak budur kim olmadı bir böyle sûr-ı bî-kusûr

Birinüñ nâmı Pîrî'dür birisi 'Osmân'dur
İkisin de pîr ide lütf-ı hudâvend-i Gafûr

7. Sayesinde devlet ile Hak ser-efrâz eylesün
Ber-karâr-ı 'izzet olsunlar ilâ-yevmi'l-büşûr

Şol kadar in'âm ü ihsân itdiler bu sûrda
Kalmadı bir kimse halku'llâhda gayr-ı şekûr

9. Hâsılı ol deñlü bişdi matbahında et'ıme
Ni'met-i 'âmmın tenâvül itdiler vahş u tuyûr

Yakılup itdi gül-efşânlar zemîni pür-nücûm
Yiridür reşk itse gabrâya sipihr-i pür-gurûr

11. Atılup yirden hevâyîler düşerler câ-be-câ
Giceler sanmañ feleklerde şihâb eyler zuhûr

Güller açıldı vü düşdi 'ayş ü nûşa kâ'inât
Kâ'inâta oldı sûrı bâ'is-i zevk ü sürûr

13. Sahn-ı cennetdür meger meydân-ı sûr-ı dil-güşâ
Kûşe kûşe anda olmış cilve-ger gılmân ü hûr

Merhabâ iy 'işret-efzâ-yı sürûr-ı künc-i gam
Habbezâ iy sûr-ı pâk-i âsaf-ı sâhib-sürûr

15. Didi bu sûruñ SÜHEYLÎ şevk ile târîhini
Mevsim-i gül sadr-ı a'lâ eyledi gül gibi sûr

Sene 1005 = [1596/97]

10.

Bulâk'da Kızlar Agası Mustafâ Aganuñ vekâlesine dinmişdür

Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün
+ – + – / + + – – / + – + – / + + –

1. Semiyy-i fahr-ı cihân Mustafâ Aga ol kim
Emîn-i dâr-ı sa'âdet medâr-ı gerdûn-fer

Zemân-ı devlet-i Hân Ahmed-i mu'azzamda
Bu kârgâha şürû' itdi ol bülend-ahter

3. Vekâleten aña Hâcî Efendi himmet idüp
Müyesser oldı temâmı Hudâ'ya minnetler

Akıtdı ayagına Nîl gibi dünyâyı
Diyâr-ı Mısr'a şeref virdi Hak bu pâk eser

5. Binâ-yı pâkine her bir hacer ki konmışdur
Göreydi âyinesin kesr iderdi İskender

Hıred te'emmül iderken temâmına târîh
Zihî vekâle-i ferhunde didi 'ârifler

Sene 1023 [M. 1614/15]

11.

Merhûm Velî Çelebinüñ birâderi Memi Şâh Beg fevtine dinmişdür

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün
+ – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Bekâ milkine vardı irtihâl itdi bu menzilden
Egerçi bir iki gün tekye-i 'âlemde oldı zayf

Tolular çekdi bezm-i 'âlem içre 'ışkına Hakk'uñ
Ecel câmın sunup sâkî-i devrân aña virdi keyf

3. Sü'âl itdükde hâtifden SÜHEYLÎ sâl-i târîhin
Didi hâtif Mehemmed gitdi dehr-i bî-bekâdan hayf

Sene 1003 [M. 1594/95]

12.

Kansu Paşa hazretlerine vezâret ile eyâlet-i Yemen virildükde dinmişdür

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
– + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. İy vezîr-i şîr-dil Paşa-yı Kansu-nâm kim
Fahr-ı a'yân server-i erkân güzîn-i mâ-sebâk

Mazher-i in'âmı olduñ pâdişâh-ı 'âlemüñ
Sâye saldı başuña hâkân-ı İskender-nesak

3. Dîn ü devlet hıdmetine zâtuñı takdîm idüp
Bildi ol sultân-ı 'âlem cümleden sensin ehak

Eyledi ikbâl ü iclâl ile vâlî-i Yemen
Feth u nusret rehberüñ olsun mu'înüñ nasr-ı Hak

5. Mülhim-i kudsî SÜHEYLÎ bendeñe ilhâm idüp
Düşdi târîh-i cihân-ârâsı lafz-ı zıll-i Hak

Sene 1038 [M. 1628/29]

13.

Sultân-ı hûbân ü nev-civân-ı zamân Bagdâdî Mehemmed Şâha didügümüz târîhdür

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün
+ + – – / + + – – / + + – – / + + –

1. Dôstlar âh u figân itdügüme 'ayb itmeñ
Nâr-ı hecriyle göñül yandı Mehemmed Şâhuñ

Çekdürür cevrini elbetde dil-i dânâya
Kimse kurtılmaz elinden felek-i bed-h^{v}âhuñ

3. Cümleden ben ki sitem-dîde-i baht-ı siyehem
Olmışam hemdemi feryâd ü figân ü âhuñ

İy kılan nâleme ta'n eylemezem 'ayb seni
Hâl-i dilden bilürem zerrece yok âgâhuñ

5. Çemen-i dehrde bir gonçeden ayrıldum kim
Gökde virmişdi halel hüsnine mihr ü mâhuñ

Kıldı devrân anı müstagrak-ı gird-âb-ı fenâ
Oldı Yûsuf gibi üftâdesi ka'r-ı çâhuñ

7. Nev-civân gitdi cihândan âh ki ol mâh-rûy
Rahm idüñ hâline bu cân u dil-i güm-râhuñ

Gerçi hicrânına rahm eylemek olmaz ammâ
Çâre ne hükmi ezelden buyımış Allâh'uñ

9. Eyledi 'azm-i çemenzâr-ı gülistân-ı bekâ
Bî-bekâ oldugını bildi bu 'işretgâhuñ

Gitdi ol 'âlem-i ervâha idüp zevk ü safâ
Oldı göñlüm gibi dil hemdemi âh u vâhuñ

11. Didi târîh-i vefâtını SÜHEYLÎ anuñ
Dile kâr eyledi hicrânı Mehemmed Şâhuñ

Sene 992 = [1584/85]

14.

Şâh-nişîn-i ma'hûd-râ goftîm

Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün
+ – – – / + – – – / + – –

1. Bu cây-ı bî-nazîr ü rûh-bahşı
Kıla bânîsine Mevlâ mübârek

Görüp didi SÜHEYLÎ aña târîh
Mübârek eyleye Allâh tebârek

Sene 1010 [M. 1601/02]

15.

Bu mektûb-ı manzûm-ı belâgat-üslûb biñ bir senesinde hıtt-a Bagdâd-ı bihişt-âbâda vardugumuzda şu‘arâ-yı fesâhat-şi‘ârdan Hâtemî Bege irsâl olunmışdı

Fî sene 1001 [M. 1592/93]

Mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün
+ – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Müsellemdür saña seyyâhlık iy bâd-ı cân-perver
İdersin turfetü’l-‘ayn içre seyrin bâg-ı dünyânuñ

Yoluñ ugrarsa tâ ki pây-taht-ı Âl-i ‘Osmân’a
Tefahhus eyle ahvâlin Sitanbûl u Galata’nuñ

3. İdüp kesb-i şeref yüz sür gubâr-ı râhına bir bir
Gerek nazm ehli a‘yânuñ gerek hâl ehli yârânuñ

Varup a‘yâna burc-ı evliyâdan gitdügüñ bildür
Selâmın vâsıl eyle hazret-i şâh-ı şehîdânuñ

5. Yüzüñ sür işigine evvelâ Bâkî Efendinüñ
Du‘â-yı hayrın it vâsıl bu dervîş-i senâ-h^{v}ânuñ

Fenâ milkinde rûz-ı haşr olınca nâmı bâkîdür
Varup kesb-i hayât it feyz-i nutkından o zî-şânuñ

7. Tarîkatde kelâmı mürşid-i ehl-i şerî‘atdür
Bugün Nev‘î Efendi zübdesidür nev‘-i ‘irfânuñ

Cihân kâmillerinüñ ‘ârifi Ma‘rûf Efendidür
Olupdur fazl-ı Hak’dan keşf aña esrârı Kur’ân’uñ

9. ‘Aceb mi tezkireyle söyleşürse ehl-i nazm ile
Hasan’dur mâliki hüsn ile şimdi şi‘r ü inşânuñ

Kelâm-ı feyz-bahşı koymamışdur cevhere ragbet
N’ola kıymet bulursa sözleri Kadrî-i gûyânuñ

11. Muhassal mahlas-ı pâki gibi hem-tâsı nâdirdür
Ganî-zâde o mahdûm-ı sa‘âdetmend-i zî-şânuñ

Zuhûrî kâmil-i ‘asr oldugı günden de ezhardur
Zahîr’idür kemâl-i fazl ile erbâb-ı ‘irfânuñ

13. Kelâmı ehl-perver feyz-bahş-ı ehl-i ma‘nâdur
Husûsâ nazm-ı pâki Hâletî-i hâlet-efzanuñ

Yine mazher mi lütf-ı pâdişâh-ı ‘âlem-ârâya
Geçer mi rûzgârı zevk ile Dervîş Aganuñ

15. Şikâr-ı murg-ı ma‘nâda ‘aceb şeh-bâzdur Tab‘î
Uçar pervâzını görse başından ‘aklı ‘ankânuñ

Letâfetde sözi kevser safâda sohbeti cennet
Cinânî vasfın eyler mi yine her hûr u gılmânuñ

17. Hayât-efzâ-yı ‘âlemdür dem-i cân-bahş ile Muhyî
Odur i‘câzın ihyâ eyleyen nutk-ı Mesîhâ’nuñ

Cüvânî hak bu kim fenn-i sühende pîr-perverdür
Odur hep bâ'is olan iştihârına cüvânânuñ

19. Zebân-bend-i sühen-sencân-ı milk-i Rûm'dur tab'ı
Sözi gaybü'l-lisân olan Lisânî-i sühen-dânuñ

Hakîkatde İlâhî kâşif-i sırr-ı İlâhîdür
Ezelden feyzine mazher düşüpdür fazl-i Yezdân'uñ

21. Geçüp a'yân-ı şehri mekteb-i 'irfâna var yüz sür
Ziyâret eyle üstâd-ı zemânın ol debistânuñ

Sühen-dânlık baña hüsn-i edâda hatmdür dirse
Ne şübhe Hâtemî kâdirdür isbâtına da'vânuñ

23. Geçer evkâtı sîmîn-tenlerüñ vasf-ı 'izârıyla
Misâlî zübdesidür nazm vâdîsinde akrânuñ

Sühen dâd-ı Hudâ'dur sa'y ile mümkin degül kesbi
Hased kıldukları bî-hûdedür Sâ'î'ye a'dânuñ

25. Yazaldan sebz hatlarla düşüpdür nakşı Mânî'nüñ
'Aceb mi tâli'i düşse beyâz ol rind-i şeydânuñ

Beyâzî dahı eyler mi siyâhî nâm-ı 'uşşâkı
Beyâza çıkmadı mı defteri ol şâh-ı hûbânuñ

27. Nümâyî nazm-ı cân-bahş ile Hızr-ı vaktdur şimdi
Cihânda bir kurı adı kalupdur âb-ı hayvânuñ

Fedâyî mâlik-i h^vân-ı ma'ârif bir sühenverdür
Fedâyîlıkla hep memdûhı olmışdur ahibbânuñ

29. Rahîmî-zâde'nüñ vâcibdür ehl-i nazma ta'zîmi
Ki 'ömrin sarf idüpdür [kesb âyîninde erkânuñ]

Degül insâfdan idrâk idince gayra beñzetmek
Ki 'İlmî nâzükidür şâ'irân-ı nükte-sencânuñ

31. Sabîhu'l-vechdür Subhî Efendi cân-ı 'âlemdür
Safâ-yı kalb ile müştâkıyuz ol mihr-i rahşânuñ

Yaraşur Hâşimî kılsa tasaddur ehl-i 'irfâna
Fazîletle nesebde şimdi oldur fahrı devrânuñ

33. Gubârî şeh-süvâr-ı sahn-ı meydân-ı belâgatdür
Egerçi ayagı topragıdur hâl ehli yârânuñ

Sipâhî pençe-i 'irfân ile meydâna girmişdür
Elinden niceler mecrûhdur ol şîr-i garrânuñ

35. Yine 'Adlî virür mi lâf-ı fetvâ vü salâhiyyet
Riyâ vü süm'ada sulb oglıdur hakkâ ki şeytânuñ

Fünûnî gibi Tab'î şimdi 'asruñ zû-fünûnıdur
Elinden nesne kurtılmaz ider zevkini dünyânuñ

37. Yaraşmazken hazef-pâreyle gevher farkına 'Aklî
Belâ bu kim sanur ka'rında kendin bahr-i ma'nânuñ

Çakar mı ‘Ömrî-i kâr-âzmâ geh na‘le geh mîha
Yine sovuk demür dögmek mi yoksa san‘ati anuñ

39. Zamîrî şânı Şâkirdî’den echelken belâ bu kim
Zamîrinden geçer şâ‘irlık ol nâ-fehm ü iz‘ânuñ

Hemân minnet hudâyâ Minnetî’ye sor da ma‘nâ al
Kuşuñ bülbüllerinden geçinür korsañ gülistânuñ

41. Güzel söylerdüm Ânî şi‘rine olsaydı ger ânı
Meger ‘Aşkî gibi bir ebter ola mâyili anuñ

Cemâl-i şâhid-i ma‘nâ temâşâsında bînâdur
Sözi manzûr-ı ehl-i hâldür Bezmî-i a‘mânuñ

43. Ma‘ânî gülşeninüñ bülbül-i ra‘nâsıdur Savtî
Cihânı sît-i eş‘ârı tutar mı cimri cengânuñ

Felekde tab‘ı ‘ulvî himmeti süflî olan Re’yî
‘Aceb evzâ‘-ı pâkinden alur mı hisse hullânuñ

45. Suhende Rif‘atî nâmın çıkarmış bir hünerverdür
‘Ulüvv-i tab‘ ile makbûli olmışdur ahibbânuñ

Ne hâcet vasf-ı tab‘ın eylemek ‘Âlî Efendinüñ
Bilür kadrin bilenler farkını a‘lâdan ednânuñ

47. Olur mı kahve-hâne yine mecma‘ ehl-i ‘irfâna
Sürerler mi safâsın sâkiyân-ı sîm-sîmânuñ

Vefâya aldanup ‘uşşâk sayd-ı ‘ışk olurlar mı
Gözi âhûlar olur mı şikâr-endâzı meydânuñ

49. Tecellâ-yı ruh-ı hûbân-ı zî-şâna düşüp mazher
İder mi yine dânişmedler zevkin Karaman’uñ

Safâ vü zevkde al saña benden bir kulaç kâgıd
Ki yok mânendi Kâgıd-hâne’de olan temâşânuñ

51. Bu nazm-ı dil-güşâda pey-rev-i yârân-ı pîşînem
Degül makbûl eger dahli olursa nükte-gîrânuñ

Tarîk-i zemme gerçi sâlik olmak yâvedür ammâ
Kuranlar böyle kurmışlardur âyînin bu erkânuñ

53. SÜHEYLÎyem tulû‘um Şâm burcındandur ammâ kim
Zuhûrı topragındandur Sitanbûl u Galata’nuñ

Menem ol şâ[‘ir]-i pür-zûr kim tîg-ı zebânumdan
Sanavber gibi pâre pâre kıldum kalbin a‘dânuñ

55. Yed-i beyzâ-yı himmetle sühende ol Kelîm’em kim
Dilin kat‘ itdüm agzın bagladum sihr-âferînânuñ

Kelâm-ı dil-güşâ itmâma irdi var ümîdüm kim
Ola makbûli tab‘ı Hak-şinâs olan ahibbânuñ

16.

Târîh-i velâdet-i ferzend-i Hükmî Efendi Et-tevkî'î

Müfte'ilün fâ'ilün müfte'ilün fâ'ilün
– + + – / – + – / – + + – / – + –

1. Hükmî Efendi kim ol server-i erbâb-ı dil
Mazher-i lütf eyledi anı Hudâ-yı celîl

Mâye-i cân-ı peder virdi Hudâ bir puser
Budur ümîdüm vire Hak aña 'ömr-i tavîl

3. Kıldı beşâret seher hâtif-i gaybî-hıtâb
Didi SÜHEYLÎ o dem feyz-i Hudâ-yı cemîl

Sene 1009 [M. 1600/01]

17.

Sa'âdetlü pâdişâhumuzuñ şeh-zâde-i hümâyûnı makdemine târîhdür

Müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün
– – + – / – – + – / – – + – / – – + –

1. İy âsaf-ı 'âlî-himem ser-hayl-i erbâb-ı kerem
Düstûr-ı Keyhusrev-'alem hâkân-ı zî-şâne vekîl

Zât-ı şerîfüñ bî-bedel vasfuñ kamu dilde mesel
Şân-ı kerîmüñ mâ-hasal 'âlemde bî-misl ü 'adîl

3. Sultân-ı 'âlî-himmetüñ şâh-ı serîr-i devletüñ
Mehdî-i sâhib-şevketüñ kılsun Hudâ 'ömrin tavîl

Ol taht u tâcuñ zîveri tebşîr ide sen serveri
Bir mihr-i hûrşîd-ahteri saldı diyü zıll-ı zalîl

5. Mihr-i felek almış seher destine üsturlâb-ı zer
Şeh-zâdeye tâli' tutar ikbâline kevkeb delîl

Tâc-ı sa'âdet efseri 'izz ü şeref hâk-i deri
Nusret hidâyet rehberi her cânibe açuk sebîl

7. Tevfîk-ı Hak yârı ola feth ü zafer kârı ola
Feyz u 'atâ cârî ola her cânibe manend-i Nîl

Gülsün yine devr-i kühen şâd olsun erbâb-ı sühen
'Arz eylesün her biri fen budur zemân-ı kâl ü kîl

9. Pâyende ol ikbâl ile baht-ı hümâyûn-fâl ile
Kâruñ ola her hâl ile dünyâya ihsân-ı cemîl

Didi SÜHEYLÎ hamd idüp bu devletüñ târîhini
Şeh-zâde-i Sultân Murâd'ı var ide Hâdî Celîl

Sene 1037 [1627/28]

18.

Mefharu'l-kuzât 'Abdu'r-rahmân Şâm-ı Şerîf'de termîm ve tecdîd eyledügi câmi'e târîhdür

Fe'ûlün fe'ûlün fe'ûlün fe'ûl
+ – – / + – – / + – – / + –

1. Nigehbân-ı şer'-i rasûl-i güzîn
Güzîn-i güzînân-ı 'âlî-makâm

Binâsına bu ravzanuñ cehd idüp
Temâmına kıldı 'aceb ihtimâm

3. Zihî ravza-i bî-misâl ü şerîf
Müşerrefdür anuñla iklîm-i Şâm

Sabâh u mesâ okınur Fâtiha
Bi-hamdi'llâh oldı müyesser merâm

5. SÜHEYLÎ binâsına hâtif didi
Zihî hayr-ı makbûl târîh-i tâm

Sene 1010 [M. 1601/02]

19.

Nûr-ı dîdem cigerüm pâresi duhter-i pâkîze-ahter ma'sûmecige dinmişdür

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün
+ + – – / + + – – / + + – – / + + –

1. Hicretüñ sâl-i biñ on dördi idi şehr-i resîm
Gitdi ma'sûmecigüm ol şeref-i bâg-ı na'îm

Gerçi ol 'âlem-i 'ukbâda safâ sürmekde
Bunda yakmakda beni hasret ile cevr-i elîm

3. Umarın Fâtıma'yı 'Âyişe saffında koyup
Vâlideynine şefî' eyleye Mevlâ-yı Rahîm

Gitdi bir dânecigüm düşdi SÜHEYLÎ târîh
Rûhını Fâtıma'nuñ şâd ide ol Hayy-ı kadîm

Sene 1014 [M. 1605/06]

20.

Merhûm u magfûr Sultâñ Murâd Hazretlerinüñ halef-i emcedi Sultân Mehemmed Hân cülûsına târîhdür

Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün
+ – – – / + – – – / + – –

1. Şeh-i sâhib-kırân sultân-ı 'âlem
Murâd ibni Selîm ibni Süleymân

Götürdi ayagı bezm-i fenâdan
Ola rûhına me'vâ bâg-ı rıdvân

3. Yigirmi server oglı kaldı anuñ
Kimi encüm kimi mihr-i dırahşân

Kim olur didüm âyâ mâlik-i taht
Kime olur müyesser tâc-ı şâhân

5. İşâret eyleyüp mîm-i Murâd'a
Didi bir 'ârif-i esrâr-ı Yezdân

Çerâgı nûr-ı Ahmed'den yakar ol
Muhammed-haslet ü Mahmûd-'ünvân

7. SÜHEYLÎ didi târîh-i cülûsın
Mehemmed âb-rûy-ı Âl-i 'Osmân

Sene 1003 [1594/95]

21.

Kâtib-zade Zeynî Efendinüñ mahdûmına dinmişdür

Mef'ûlü mefâ'ilün fe'ûlün
– – + / + – + – / + – –

1. Beyne'l-fuzalâ cenâb-ı Zeynî
Ol 'âlim-i 'âmil ehl-i 'irfân

Bir oglı gelüp be-emr-i Bârî
Cennet tarafına itdi cevlân

3. Ta'zîmi içün o nev-civânuñ
Karşusına çıkdı hûr u gılmân

Ma'sûm-ıdı gerçi kim o tıflı
Cûş itdi görünce bahr-i gufrân

5. Hayf ol beden-i latîf ü pâke
Kim ola bu gamla hâke yeksân

Fevtine SÜHEYLÎ didi târîh
Pîr Ahmed'e rahmet ide Deyyân

Sene 1008 [M. 1599/1600]

22.

Yemişçi Hasan Paşa kâ'im-makâmlıkdan 'azline târîhdür

Mef'ûlü fâ'ilâtün mef'ûlü fâ'ilâtün
– – + / – + – – / – – + / – + – –

1. İy dil cenâb-ı Hakk'a olsun hezâr minnet
Gitdi keder cihândan kurtuldı halk gamdan

Dünyâya 'îd-i ekber bu 'azlüñ oldı târîh
Egri yuvan olduñ mahrûm bu sadırdan

Sene 1009 [M. 1600/01]

23.

Şâm-ı cennet-meşâmda Süleymân Çelebi binâ eyledügi bâguñ kasrına didügümüz târîhdür

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

+ – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Te'âla'llâh zihî kasr-ı letâfet-bahş u bî-hem-tâ
Meger ol sâhib-i tab'-ı selîmüñ bezmgâhısın

Binâ-yı behcet-âbâduñ ser-â-ser gark-ı nûr olmış
Ne cây-ı pâksin kim mazher-i nûr-ı İlâhîsın

3. Revâk-ı tâkuñ olsa tañ mıdur âfâka ger hem-ser
Ma'ârif menba'ı erbâb-ı 'irfânuñ penâhısın

Fezâ-yı sahn-ı pâküñ reşk-i firdevs-i berîn olmış
Muhassal gayret-i 'işret-serâ-yı pâdişâhîsin

5. Safâlar kesb idüp didi SÜHEYLÎ şevk ile târih
Ne vâlâ kasrsın gûyâ Süleymân cilvegâhısın

Sene 1011 [M. 1602/03]

24.

Berâ-yı hayme-i pâdişâh-ı cihân

Fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

+ + – – / + – + – / + + –

1. Habbezâ iy nişîmen-i Cemşîd
Gayret-i bârgâh-ı huld-i berîn

Sen ne zü'l-kadrsin ki olmışdur
Resenüñ kâ'inâta habl-i metîn

3. Dâmenüñ sîm ü zerle mâl-â-mâl
Geydügüñ cümle hil'at-i zerrîn

Tarh-ı zîbâsına nazîr olmaz
Ferah-efzâ vü dil-güşâ vü metîn

5. Şeh-perin sâyebân iderdi aña
Görse bu çetr-i pâki rûhü'l-emîn

Ta'n ider gökde mihr ile mâha
Kûşe kûşe o şemse-i zerrîn

7. Seyr ideydi o nakş-ı gurâbı
Rûh-ı Hayyâm okurdı sad tahsîn

Cân virürdi göreydi timsâlin
Nakş-bend-i nigâr-hâne-i Çîn

9. Gül gibi hâtırı küşâde olur
Olsa seyr eyleyen ne deñlü gamîn

Hoş geçerler hemîşe sâyeñde
Ser-firâzân-ı milk-i 'Irâkeyn

11. Eksük olma diyü sarâyından
Virdi bâd-ı sabâ şimâle yemîn

Saña kimse bu zîneti virmez
Meger ol ser-firâz-ı milk-i yakîn

13. Zıll-ı Yezdân ü husrev-i hâkân
Dâver-i dâverân-ı sadr-ı güzîn

Vâris-i saltanat eban ‘an-ced
Şem‘-i cem‘-i şehân-ı bâ-temkîn

15. Erdeşîr-i zemâne Hân Ahmed
Hazret-i pâdişâh-ı mesned-i dîn

Ol Süleymân-mekân ki olmışdur
Hâtem-i devletinde ‘adl nigîn

17. Hazret-i Hızr olup nigehbânı
Ola hem-râhı evliyâ-yı güzîn

Kanda ‘azm eylese muzaffer olup
Ola Hak dâ’imâ zahîr ü mu‘în

19. Feth ü nusretle ser-firâz olsun
Turdugınca bu ‘âlem-i tekvîn

Vasf-ı zâtına çünki kudret yok
Gel du‘âya şürû‘ eyle hemîn

21. Nite kim var ola mekân ü zemân
Ola ‘izzet serîr üzre mekîn

Hayme-i devleti ola dâ’im
İnkırâz-ı zemâne dek âmîn

23. Didi hâtif SÜHEYLÎ târîhin
Di zihî hayme-i sipihr-âyîn

Sene 1016 [M. 1607/08]

25.

Hazret-i pâdişâh-ı hûrşîd-penâh içün Mehemmed Paşa-yı sâbık dikdürdügi haymeye târihdür

Mefâ‘îlün mefâ‘îlün fe‘ûlün
+ – – – / + – – – / + – –

1. Şeh-i sâhib-kırân-ı rub‘-ı meskûn
Güzîn-i husrevân-ı Âl-i ‘Osmân

Cihân-dâr-ı muzaffer Hân Ahmed
Hümâ-yı saltanat şâh-ı cihân-dân

3. Dikildi devlet-i ‘adlinde anuñ
Bu hargâh-ı mu‘allâ-yı felek-sân

Te‘âla’llâh zihî çetr-i hümâyûn
Nazîrin görmemişdür çeşm-i devrân

5. ‘İmâd-ı kasr-ı nusretdür sütûnı
Otâg-ı çarha virdi zînet ü şân

Ne hayme kûh-ı kâfuñ ‘aynıdur kim
Anuñ ‘ankâsıdur sultân-ı zî-şân

7. Ya ‘ankâ-yı hümâyûn-bâldür kim
Sütûnı kulle-i kâfa nigehbân

Ya bir tâvûs-ı zerrîn-perdür eyler
Harîm-i cennet-i a‘lâda cevlân

Yahûd taht-ı Süleymân-ı nebîdür
Ya kasr-ı cilve-i Belkîs-i devrân

9. Habâb-ı bahr-i ahdardur velîkin
Derûnında yatur deryâ-yı ‘ummân

Kerâmet menba‘ı sultâna beñzer
Sürer yüz dâmenine şeyh ü şübbân

11. Eger dâmânı elde olmasaydı
Sürûrından iderdi ‘arşa perrân

Nice mesrûr ü dil-şâd olmasun kim
Ola menzilgeh-i şâh-ı sühen-dân

13. Elâ iy pâdişâh-ı taht-ı ‘izzet
Mu‘înüñ ola dâ’im ‘avn-i Yezdân

Sa‘âdetlerle iy şâh-ı cüvân-baht
Otâg-ı şevketüñ olsun nümâyân

15. Kurulsun taht-ı ‘adlüñ kûşe kûşe
Dizilsün hıdmete saf saf gulâmân

Sabâh ahşâm çalınsun kûs-ı ‘adlüñ
Der-i ‘adle gelüp erkân-ı a‘yâñ

17. Serîr-i ‘izzet üzre kâm-rân ol
İdüp kullaruña in‘âm ü ihsân

‘Adû milkine devletle sefer kıl
Nice feth ü fütûh olsun nümâyân

19. Kurulsun hayme-i ‘adlüñ hemîşe
Tınâb-ı emrüñe ser-beste şâhân

Ne yaña ‘azm iderseñ ‘izzet ile
Ricâlü’llâh ola dâ’im nigeh-bân

21. Sa‘âdet menzili cây-ı karâruñ
Hidâyet menzili bezmüñde sûzân

Mu‘înüñ ola dâ’im Hak Te‘âlâ
Ola düşmenlerüñ hâk ile yeksân

23. Didi bu hayme-i vâlâya târîh
Dem-i kudsî mübârek çetr-i sultân

Sene [H. 1016 M. 1607/08/]

26.

Vezîr-i mu'azzam Bayram Paşa hazretlerinüñ kasr-ı 'âlîlerine dinmişdür
Fî sene 1037 [M. 1627/28]

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
– + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Devlet-i 'adlinde hâkân-ı hümâyûn-tal'atuñ
Hazret-i Sultân Murâd ol fahr-ı şâhân-ı güzîn

Ol şehen-şâh-ı 'adâletmend-i zıllü'llâh kim
Kıldı bang-i şevketi gûş-ı cihânı pür-tanîn

3. Ol Süleymân-menzilet şâh-ı selîmü'l-bâl kim
Tal'at-ı pâkinde âsâr-ı hidâyet müstebîn

Sâye-i devlet-şi'ârında o şâh-ı kâmilüñ
Re'y-i pâk ü fikr-i çâlâk ile düstûr-ı güzîn

5. Biñ otuz yidisine irmişdi ta'dâd-ı sene
Kıldı bu cây-ı ferah-bahşâyı ma'mûr u metîn

Ol vezîr-i şîr-dil Bayram Paşa-nâm kim
Hâfız-ı fermân-revâ-yı Mısr-ı sadr-ı pâk-dîn

7. Yapdı bu kasr-ı felek-fersâyı ta'mîr eyledi
Reşk ider tâk-ı bülendine revâk-ı çârümîn

Habbezâ kasr-ı felek-fersâ vü kâh-ı dil-güşâ
Gayret-i çarh-ı berîn reşk-i nigâristân-ı Çîn

9. Matla'-ı ikbâl-i devlet dinse lâyıkdur aña
Her seher tâli' olur andan o zât-ı bî-karîn

Çâr dîvârı kitâb ile müzeyyen gûyiyâ
Şeş cihâtına yazılmış kıt'a-i İbn-i Yemîn

11. Turresi zînetger-i rûy-ı 'arûs-ı 'adl ü dâd
Şemse-i zerrînidür revnak-dih-i eyvân-ı dîn

Südde-i bâbıyla fahr eyler esâs-ı kâ'inât
Tarh-ı mergûbi-y-ile nâzendedür rûy-ı zemîn

13. Nükhet-i cân gibi rûhıyla havâsı mümtezic
Halvet-i dil gibi feyz ile fezâsı hem-nişîn

Ol harîmüñ hâk-ı pâkin ger irişdürse sabâ
Misk-i ezfer ile degşürdi anı hûbân-ı Çîn

15. Görmemişdür gülsitân-ı 'âlemi seyr eyleyen
Böyle bir 'âlî mekân ü böyle bir vâlâ mekîn

Hak bu lâyık cilvekâr itse o kasr-ı rif'ati
Böyle düstûr-ı şerefmend ü vezîr-i kâm-bîn

17. Haşre dek fahr itsün ol erkân-ı dîvân-ı zemân
Kim aña revnak vire ol âsaf-ı sâhib-nigîn

Böyle olsa olıcak 'âlemde tavr-ı serverî
Reşk iderdi görse tarzın feylesofân-ı güzîn

19. Bahsüm oldur görmeye kürsî-i milk-i saltanat
Böyle sadr-ı memleket-ârâ müşîr-i hurde-bîn

Merhabâ iy mesned-ârâ-yı serîr-i ‘adl ü dâd
Âferîn iy âsaf-ı dânişver-i sâhib-yakîn

21. Ma‘delet şevket tarîkın senden ögrensün gelüp
Şehr-yârân-ı memalik kâmkârân-ı zemîn

Nice ta‘rîf eylesün şân-ı mu‘allâ-kadrüñi
Bu SÜHEYLÎ gibi bir hâtır-perîşân ü hazîn

23. ‘Ukde-i âmâlinüñ hallini ol bî-çârenüñ
Dest-i ‘adlüñden mukadder ide Rabbü’l-‘âlemîn

Nüsha-i eş‘ârumuñ noksânını ma‘zûr tut
Tuhfesi pây-ı melah mûruñ Süleymân’a hemîn

25. Hak tarab-sâz eylesün tab‘-ı kerem-mu‘tâduñı
‘Avn-i Hak her yirde zât-ı pâküñe olsun mihîn

Pâdişâh-ı ‘âlemüñ manzûr u müstesnâsı ol
Emrüñe ‘âlem müsahhar lütfuña dünyâ rehîn

27. Lütf-ı Hak kılsun müyesser cümleten maksûduñı
Sıdk ile âmîn diyen olsun mekârihden emîn

27.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün
– + – – / – + – – / – + –

1. Ol selîmü’t-tab‘ Yûsuf-nâm kim
Zîver-i ahlâk ile bî-‘ayb ü şeyn

Yapdı bu kasr-ı Havernak-revnakı
Görmedi mislin sevâd-ı mukleteyn

3. Behcet-efzâ oldı bu cây-ı latîf
Kasr-ı bü’l-‘aynih misâl-i nûr-ı ‘ayn

Didi târîhin SÜHEYLÎ seyr idüp
Mısr kasr-ı Yûsuf ile buldı zeyn

Sene 1041 [M. 1631/32]

28.

Sa‘âdetlü pâdişâh Üsküdâr’da Kandîlli Bâgçe’de on kalkanı bir darb ile delüp ve ol kalkanı Mısr’a irsâl idüp hâfız-ı Mısr Ahmed Paşa hazretlerinüñ teklîfi ile didügümüz kıt‘adur ki sa‘âdetlü pâdişâh-ı ‘âlem-penâha yazup irsâl eylediler
fî sene 1043 [M. 1633/34]

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün
– + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Hazret-i hâkân-ı a‘zam pâdişâh-ı muhteşem
Dâver-i fermân-revâ-yı şehr-yârân-ı güzîn

Ol hudâvend-i celîlü'l-kadr-i 'âlî-kevkebe
Zübde-i 'Osmâniyân Sultân Murâd-ı pâk-dîn

3. Şöhreti Kandîlli Bâg olan hümâyûn-'arsada
Darb-ı dest ü zûr-ı bâzû ile ol nusret-rehîn

Deldi on kat Rûmili kalkanını bir darb ile
Bir cirîd idi degül peykânı anuñ âhenîn

5. Var kıyâs it âhen olsaydı cirîdüñ demreni
Hâyil olmazdı tokuz kat çarh tâ zîr-i zemîn

Heybet-i darbından ol şâhuñ melekler ditredi
Güm güm ötdi bu tokuz tâsı sipihr-i heftümîn

7. Gulgule düşdi feleklerde melek tahsîn idüp
Zelzele saldı zemâna ditredi sevr-i zemîn

Koluña kuvvet eyâ hâkân-ı 'âlî-menkabet
Kudret-i bâzû-yı 'âlem-gîrüñe sad-âferîn

9. Sâl-i târîhin sü'âl itdüm bir ehl-i hâlden
Didi iy şâh-ı cihân koluña kuvvetdür hemîn

Darb-ı mâ târîhdür didi bir ehl-i ma'rifet
Didüm el darbı dahı târîh olur iy kâm-bîn

11. Hak hatâlardan emîn itsün vücûd-ı pâküñi
Pây-mâl-i sadme-i kahruñ ola a'dâ-yı dîn

Bu SÜHEYLÎ bendeñüñ budur du'âsı dâ'imâ
Şevket ü iclâlüñ efzûn ide Rabbü'l-'âlemîn

29.

Bir duhter-i pâk-ahter hakkında dinmişdür

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün
+ + – – / + + – – / + + – – / + + –

1. Nedür iy çarh-ı sitemkâr ü sipihr-i gaddâr
Sitemüñden kime feryâd ideyin bilmezem âh

Yine bir duhter-i pâkîze hümâ-yı kudsüñ
Eyledüñ 'âkıbetü'l-emr yirin hâk-i siyâh

3. Kurretü'l-'ayn idi cân-ı peder ü mâder idi
Mîve-i bâg-ı hayât idi dirîgâ eyvâh

Yirde yatdukca anuñ bâkîleri sag olsun
Saklasun körpe budaklarını her dem Allâh

5. Rıhletin işidicek didi SÜHEYLÎ târîh
Rûhını Fâtıma'nuñ şâd ide Kayyûm ü İlâh

Sene 1007 [M. 1598/99]

30.

Veliyy-i ni‘am mevlâ-yı muhteşem sâhib-i tab‘-ı lütf u cûd-şiyem Paşa-zâde Hasîbî Efendi Hazretlerinüñ mahdûm-ı mükerremleri Fazlu’llâh Çelebi velâdetine târîhdür

Fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün
+ + – – / + + – – / + + –

1. Minnet Allâh’a ki Paşa-zâde
Oldılar mazher-i eltâf-ı İlâh

Tâze ferzend ile mesrûr oldı
Dâ’imâ hâfızı olsun Allâh

3. Gûş idüp didi SÜHEYLÎ târîh
Hayr-ı evlâd ide anı Mevlâ

Sene 1015 [M. 1606/07]

31.

Merhûm Velî Efendinüñ kızcagızı ‘Â’işecige dinmişdür

Müfte‘ilün müfte‘ilün fâ‘ilün
– + + – / – + + – / – + –

1. İy şeref-i zümre-i erbâb-ı dil
Hak ola yardımcı saña her işe

Gam yime fevt oldugına duhterüñ
Çünki yazılan gelür âhir başa

3. Rûz-ı cezâ her biri ma‘sûmuñuñ
Karşu gelüp dâmenüñe sarmaşa

Yüzleri suyına Hudâ rahm idüp
Cürmüñi bagışlaya başdan başa

5. Saklasun Allâh hatâdan seni
Körpe budaklaruñ ile çok yaşa

Vird-i zebân eyle bu târîhümi
Âh ciger-kûşecigüm ‘Â’işe

Sene 1016 [M. 1607/08]

32.

[Berâ-yı hayme-i pâdişâh-ı cihân]

Fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün
+ + – – / + – + – / + + –

1. Minnet Allâh’a kim müyesser olup
İrdi itmâma geldi bu hargeh

Dilerüm Hazret-i Hudâ’dan kim
Ola şâh-ı cihâna menzilgeh

3. Dâ’imâ hayyiz-i kabûle irüp
Nazar-ı ‘âtıfetle ide nigeh

Didi tahsîn idüp SÜHEYLÎ görüp
Aña târîh hayme-i nev-şeh

Sene 1016 [M. 1607/08]

33.

Bu târîh-i latîf merhûm Hüseyn Paşa Haleb'de Nasûh Paşa ile ceng idüp Nasûh Paşa kal'aya muhâsara olup darben kal'adan ihrâc idüp eyâlet Hüseyn Paşa'ya virildükde târîhdür

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün
+ – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Bi-hamdi'llâh şeref virdi kudûmı şehre Paşanuñ
Fenâ bulmışdı 'âlem yine bir ihsân-ı Rabb oldı

Fenâ bulsun İlâhî 'âlemi ifnâ idi kasdı
Yıkılup gitmesi bir bâ'is-i 'ayş u tarab oldı

3. Nasûh'ı darb ile tarh eyleyenler buldı târîhin
Hüseyn Paşa-yı kâmil vâlî-i şehr-i Haleb oldı

Sene 1014 [M. 1605]

34.

Merhûm Mollâ Vechî fevtine didügümüz târîhdür

Müfte'ilün müfte'ilün fâ'ilün
– + + – / – + + – – / – + –

1. 'Ârif-i Hak Vechî-i sâhib-sühen
Vâkıf-ı esrâr-ı hafiyy ü celî

Ehl-i derûn 'ârif-i âgâh-idi
Pîr-i cihân-geşt idi merd-i velî

3. Zîver-i nazm ile bulup imtiyâz
Olmış-idi ehl-i dilüñ ekmeli

Gördi ki yok kâh-ı fenâda bekâ
Dîde-i hak-bîn olup müncelî

5. Şehd-i şehâdetden olup bâ-nasîb
Çekdi ayak câm-ı fenâdan eli

Rahmet-i Hak rûhını şâd eyleye
Dehre gelen çünki olur gitmeli

7. Didi SÜHEYLÎ aña târîh içün
Rahmet ide Vechî'ye Rabb-ı 'alî

Sene 1018 [M. 1609/10]

[**TAHMÎSLER**]

1.

Gazel-i Makâlî'den tahmîs-i SÜHEYLÎ

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
– + – – / – + – – / – + – – / – + –
1
Olma iy dil ta'ne-i seng-i 'adûdan dil-şikest
Câh içün her bir hasîse hâtemâsâ zîr-dest
Gam yime maksûm olan yine gelür rûz-ı elest
Dâmen-i himmet dirâz ammâ taleb kûtâh-dest
Rütbe-i idbâr 'âlî pâye-i ikbâl pest
2
Eyleme 'ârif bu fânî câha hergiz i'tibâr
'Ârdur merd olana zenveş libâs-ı müste'âr
Ger bürehne ger fakîr ol ger emîn-i nâmdâr
Rûzgâr el virmedi kaldum ayakda cür'avâr
Geh gubâr-ı gamla hayrân geh mey-i hayretle mest
3
Tâ gelelden kâ'inâta 'âşık-ı dil-dâdeyem
Gün gibi her meh-likâya sâyeveş üftâdeyem
Olmazam dünyâ-y-ile âlûde sâf u sâdeyem
'Âlem-i 'ıtlâka düşdüm fârig u âzâdeyem
Nice bir ser-rişte-i ümmîde olam pây-best
4
Kâni' oldum şâhlar hâkâñ-ı zî-iz'ân idi
İşiginde ehl-i diller bende-i fermân idi
Mîr-i mîrân-ı zemân hep ma'den-i ihsân idi
Gitdi anlar kim celîlü'l-kadr-i 'âlî-şân idi
Kaldı bî-ikbâl birkaç müdbir-i dünyâ-perest
5
Bu SÜHEYLÎ nice bir 'ışk ile şeydâ ola kim
Jeng-i gamdan kalb-i meyyâli musaffâ ola kim
Gülşenüñde ol nice murg-ı hoş-âvâ ola kim
Tûtî-i tab'-ı MAKÂLî nice gûyâ ola kim
Seng-i mihnetle dürüst âyîne-i hâtır şikest

2.

Bu tahmîs-i dil-pezîr hakîrüñdür gazel Vahyî-zâde Hilmî Efendinüñdür
Medîne-i Münevvere'de fevt olmışdur

Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün
– – + / + – – + / + – – + / + – –

1
Nâ-dân ile mestâne düşüp bir yire kalma
'Arzuñ bıragup ka'rını zillete talma
Gûş eyle benüm pendümi tut başuñı salma
Agyârı kerem eyle şehâ yanuña alma
Sâyeñ gibi nâmûsuñı gel yirlere çalma

2
Cân mısrınuñ verd-i teri gonce-dehânı
İhvân-ı safânuñ güzeli tâze cüvânı
Lütfuñla ‘azîz eyleyüp itdürme figânı
‘Arz eyle zenahdânuñı iy Yûsuf-ı sânî
Ya‘kûb-ı dili çâh-ı gam ü mihnete salma
3
Olmaz o sanem ne kadar aglar iseñ bil
Şîrîn deheninden haberin almaga kâyil
Maksûd idinüp sanma ümîdüñ ola hâsıl
Girmez elüñe dürr-i murâduñ sakın iy dil
Deryâ-yı gam ü vuslat-ı cânâneye talma
4
Za‘fum görüp öldürmege kasd eyleme her bâr
Sabr eyle elem virme bize olmayalum zâr
Her yanumuzı görme misiñ aldı gam-ı hâr
Cânânemüzi almaga geldi yine agyâr
Sen dahı ecel bir yañadan cânumuz alma
5
Dirlerse şehâ saña SÜHEYLÎ gibi meşreb
Gam-hâneye gel nûş idelüm câm-ı leb-â-leb
İncinme ki teklîfi de yâbâna degül hep
Kal dirse eger HİLMî sevdâ-zededür hep
Dîvânedür ol pâdişehüm sen aña kalma

[MÜSEDDESLER]

1.

Li-müsevvidihi'l-fakîr Mahrûse-i Konya'da âstân-ı Hazret-i Mevlânâ'da dinmişdür.

Fî sene 1011 [M. 1602/03]

Mef'ûlü mefâ'îlün mef'ûlü mefâ'îlün

– – + / + – – – / – – + / + – – –

1

İy mihr-i cebînüñden envâr-ı Hüdâ peydâ
Âyîne-i ruhsâruñ 'âlemlere nûr-efzâ
Kıl saykal-ı mihrüñle mir'ât-ı dili iclâ
Ol şâhid-i ma'nâyı tâ ola gözüm bînâ
Maksûdumı kılmaga hâsıl benüm ol Mevlâ
Bir himmete kalmışdur yâ Hazret-i Mevlânâ

2

Bilmem nice olur yâ Rab ahvâl-i perîşânum
Gitdükçe füzûn oldı derd-i dil-i nâlânum
Bir bende-i nâçîzem geldüm kapuña hânum
İy lütf u kerem kânı ve'y hazret-i sultânum
Maksûdumı kılmaga hâsıl benüm ol Mevlâ
Bir himmete kalmışdur yâ Hazret-i Mevlânâ

3

Halkuñ kimi tâ'ate 'isyâna kimi mu'tâd
Takdîr kimin kılmış dil-şâd ü kimin şeyyâd
Fakr ile gedâ şâkir câh ile ganî dil-şâd
Bu matla'-ı garrâyı kılsam n'ola ger evrâd
Maksûdumı kılmaga hâsıl benüm ol Mevlâ
Bir himmete kalmışdur yâ Hazret-i Mevlânâ

4

Başlarsa 'aceb mi dil feryâda göñül âha
İ'lâm ider ahvâlin dergâh-ı şehen-şâha
El kalduruban dâ'im biz ol yüce dergâha
Biñ nâle vü zâr ile yalvaruram Allâh'a
Maksûdumı kılmaga hâsıl benüm ol Mevlâ
Bir himmete kalmışdur yâ Hazret-i Mevlânâ

5

Tâb u teb-i mihnetden olmadı göñül rahte
Bî-çâre SÜHEYLÎveş ten-haste vü dil-beste
Pâ-bend-i mahabbetden olmadı göñül reste
Sun câm-ı safâ-bahşı ben 'âşık-ı ser-meste
Maksûdumı kılmaga hâsıl benüm ol Mevlâ
Bir himmete kalmışdur yâ Hazret-i Mevlânâ

2.

Bu müseddes Cerrâh Paşa-zâde İbrâhîm Begüñ teklîfi ile dinmişdür

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

– + – – / – + – – / – + – – / – + –

1

Âh kim yâr olmadı bu baht-ı dûn bir dem baña
Gün-be-gün kılmada efzûn oldı endûh ü 'anâ
Hâtırum mahzûn u bagrum hûn [ü] hecre mübtelâ
Rûz u şeb feryâd idersem n'ola her subh ü mesâ
Aglayup âh itdügüm 'ayb itmeñ iy ehl-i safâ
Nev-cüvânumdan beni dûr itdi çarh-ı bî-vefâ

2

Kanı ol demler ki vasl-ı yâr ile hoş-hâl idüm
Râh-ı 'ışkında o mihrüñ sâyeveş pâ-mâl idüm
Serv-i kaddine akardum cû gibi meyyâl idüm
Künc-i istignâda bî-pervâ vü fârig-bâl idüm
Aglayup âh itdügüm 'ayb itmeñ iy ehl-i safâ
Nev-cüvânumdan beni dûr itdi çarh-ı bî-vefâ

3

Kanı ol demler ki ol meh şöhre-i âfâk iken
Halk-ı 'âlem mihr-i hüsnin görmege müştâk iken
Hüsn ile hûbân içinde sâhib-istihkâk iken
Hıdmetinde ben gedâ ser-halka-i 'uşşâk iken
Aglayup âh itdügüm 'ayb itmeñ iy ehl-i safâ
Nev-cüvânumdan beni dûr itdi çarh-ı bî-vefâ

4

Kime feryâd eyleyem bu çarh-ı nâ-hemvârdan
Devr idüp ben hastesin ayırdı vasl-ı yârdan
Zerreveş düşdüm cüdâ hurşîd-i pür-envârdan
Bir nefes hâlî degülsem n'ola âh ü zârdan
Aglayup âh itdügüm 'ayb itmeñ iy ehl-i safâ
Nev-cüvânumdan beni dûr itdi çarh-ı bî-vefâ

5

Hak hatâdan saklasun ol husrev-i hûbânumı
Gözlerüm nûrı habîbüm ol Süleymân Hânumı
Dest-i lütfıyla silerken dîde-i giryânumı
Âh kim aldurdum elden ol gözi mestânumı
Aglayup âh itdügüm 'ayb itmeñ iy ehl-i safâ
Nev-cüvânumdan beni dûr itdi çarh-ı bî-vefâ

6

Olmasun 'âlemde kimse derd-i hecre mübtelâ
Yanar oda düşmeden artukdur el-hak bu belâ
Ta'n-ı nâ-dân bir yaña cevr-i rakîbân bir yaña
İy SÜHEYLÎ derdümüñ kankı birin diyem saña
Aglayup âh itdügüm 'ayb itmeñ iy ehl-i safâ
Nev-cüvânumdan beni dûr itdi çarh-ı bî-vefâ

3.

Vezîr Mehemmed Paşa âsitâne-i devlete gitdükde didügümüz müseddesdür

Der sene 1027 [M. 1617/18]

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

– + – – / – + – – / – + – – / – + –

1

Ugruñ açık devletüñ günden güne olsun mezîd
Cümle maksûduñ müyesser eyleye Rabb-ı Mecîd
Ber-murâd olsun kapuñda cümle erbâb-ı ümîd
Olmasun tâ haşre dek devlet işigüñden ba'îd
Her giceñ kadr ü berât olsun günüñ 'îd-i sa'îd
Müstedâm-ı 'ömr ü devlet ol ilâ yevmi'l-va'îd

2

Her ne yaña 'azm iderseñ yarıcuñ Allâh ola
Himmet-i merdân-ı kudsî hâfız u hem-râh ola
Mehçe-i râyât-ı kadrüñ evc-i rezme mâh ola
Hayme-i iclâlüñe ikbâl menzilgâh ola
Feth u nusret yâver olsun kanda kim bassañ kadem
Hem-'inânuñ ola tevfîk-ı Hudâ-yı zü'l-kerem

3

İy şecâ'at milkinüñ sadr-ı hümâyûn-ahteri
Milk[et]-i Mısr'uñ hudâvend-i 'adâlet-güsteri
Lâyık-ı sadr-ı vezâret gördiler sen serveri
Pây-ı taht-ı şâha cezb itdi seni Rûm erleri
Şevket ü iclâlüñ efzûn ide Hayy-ı lâ-yenâm
Devlet ü kadrüñ ziyâd'olsun ilâ yevmi'l-kıyâm

4

İy sipihr-i 'izzetüñ bedr-i hümâyûn-makdemi
Pâdişâh-ı 'âlemüñ sıdk ile hâlis mahremi
Müjde olsun âsafâ saña vezâret hâtemi
Yümn ü ikbâl ile teşrîf eyle sadr-ı a'zamı
Pâdişâhuñ gayretin çekmiş şecâ'at kânısın
Âl-i 'Osmân'uñ müdebbir âsaf-ı zî-şânısın

5

Hak te'âlâ şem'-i cem'-i devletüñ pür-nûr ide
Cümle maksûduñ müyesser eyleyüp mesrûr ide
Zahm-ı çeşm-i rûzgârı hazretüñden dûr ide
Tâ kıyâmet menzil-i ikbâlüñi ma'mûr ide
Bu SÜHEYLÎ bendeñüñ budur du'âsı haşre dek
Cümle etbâ'uñla mesrûr ol zemân-ı neşre dek

4.
Müseddes

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün
+ – – – /+ – – – / + – – – / + – – –

1
Cihân-ı bî-vefâ bâkî degüldür kimseye iy yâr
Degüldür ber-karâre çün bilürsin çarh-ı nâ-hemvâr
Dilerseñ olasın bâg-ı cihân içinde ber-hurdâr
Bu kavli cân ile gûş it saña pendüm budur her bâr
Eli altında olma kimsenüñ hâtem gibi zinhâr
Kimesne dimeye tâ kim gözüñ üstinde kaşuñ var

2
Bu dâr-ı gamda vîrân olmayup âbâd olam dirseñ
Yanında hâs u 'âmuñ eylük eyle yâd olam dirseñ
Belâ vü derd ü hecr ü gussadan âzâd olam dirseñ
Bu mihnet-hâne içre bir iki gün şâd olam dirseñ
Eli altında olma kimsenüñ hâtem gibi zinhâr
Kimesne dimeye tâ kim gözüñ üstinde kaşuñ var

3
Belâ vü derd-i hecri sen çekersin ol safâ eyler
Bir ednâ cürm sâdır olsa saña biñ cefâ eyler
Ne deñlü cân ü dilden hıdmet itseñ hep hebâ eyler
Vücûd-ı nâzenînüñ bâr-ı mihnetle dü-tâ eyler
Eli altında olma kimsenüñ hâtem gibi zinhâr
Kimesne dimeye tâ kim gözüñ üstinde kaşuñ var

4
Bu deştüñ bir seher geşt eyler iken lâlezârında
Göründi çeşmüme bir kasr-ı 'âlî kûhsârında
O kasruñ yok kusûrı zînet-i nakş u nigârında
Yazılmış âb-ı zerle gördüm ol kasruñ kenârında
Eli altında olma kimsenüñ hâtem gibi zinhâr
Kimesne dimeye tâ kim gözüñ üstinde kaşuñ var

5
Dilâ bezm-i belâda ney gibi nâlân olursañ da
Beyâbâna düşüp Mecnûn-sıfat 'üryân olursañ da
Elüñ genc-i murâda irmeyüp vîrân olursañ da
SÜHEYLÎ gibi dâ'im bî-ser ü sâmân olursañ da
Eli altında olma kimsenüñ hâtem gibi zinhâr
Kimesne dimeye tâ kim gözüñ üstinde kaşuñ var

5.
Müseddes
Mehemmed Paşanuñ hastalıgına dinmişdür

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün
+ – – – /+ – – – / + – – – / + – – –
1
Hudâdan zât-ı pâküñ 'âleme âsâr-ı rahmetdür
Nihâl-i devletüñ ser-mâye-i feyz ü sa'âdetdür
Cihâna pertev-i sun'-ı cemîlüñ mihr-i 'izzetdür
Vücûd-ı pâküñe lâyık olan sadr-ı selâmetdür
Tabîb-i cân u dilsin haste olmak sen ne zahmetdür
Hudâ derdüñ dil-i bîmâre virsün câna minnetdür
2
Cihân turdukca tur sadr-ı sa'âdetde ser-efrâz ol
Hudâ eksikligüñ göstermesün 'izzetle mümtâz ol
Cenâb-ı pâdişâh-ı 'âleme sıdk ile hem-râz ol
Sa'âdet yâruñ olsun devlet-i sıhhatle dem-sâz ol
Tabîb-i cân u dilsün haste olmak sen ne zahmetdür
Hudâ derdüñ dil-i bîmâre virsün câna minnetdür
3
Ser-efrâz eylesün nahl-i vücûduñ Hazret-i Bârî
Zamîr-i bî-nazîre olmasun gerd-i keder târı
Rasûli çâr-yârı hurmetine eylesün yarı
Şifâ-yı lütf-ı Hak âsân ide her kâr-ı düşvârı
Tabîb-i cân u dilsin haste olmak sen ne zahmetdür
Hudâ derdüñ dil-i bîmâre virsün câna minnetdür
4
Hemîşe sadr-ı 'izzetde cihâna 'adl ü dâd eyle
Şikeste-dilleri lütfuñla ma'mûr eyle şâd eyle
Rızâ-yı hazret-i perverdigâra ictihâd eyle
Benüm gibi nice biñ nâ-murâdı ber-murâd eyle
Tabîb-i cân u dilsin haste olmak sen ne zahmetdür
Hudâ derdüñ dil-i bîmâre virsün câna minnetdür
5
Sa'âdet gülşeninüñ servidür nahl-i hırâmânuñ
Hudâvend-i zemîn ü âsmân olsun nigehbânuñ
Başuñdan eksik olmasun hemîşe zıllı Yezdân'uñ
Budur dâ'im du'âsı bu SÜHEYLÎ-i senâ-h^{v}ânuñ
Tabîb-i cân u dilsin haste olmak sen ne zahmetdür
Hudâ derdüñ dil-i bîmâre virsün câna minnetdür

6.
Bir zemân-ı hasretde dinmişdür

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün
+ + – – / + + – – / + + – – / + + –

1
Nice bir tîg-ı firâkuñla derûn ola figâr
Nice bir hecr-i gamuñla ola dil zâr ü nizâr

Nice bir cânuma bu çarh-ı cefâkâr ide kâr
Nice bir gadr ide ben zâra sipihr-i gaddâr
Kalmadı zerre kadar fürkate sabr ile karâr
Şuña kaldı ki idem başum alup terk-i diyâr
2
Nâr-ı hasretle derûnum yiter itdüñ sûzân
Vâdî-i fürkate salup beni kılma giryân
Reh-i mihnetde görünmez gözüme cân ü cihân
Ne belâdur ya benüm başuma ta'n-ı ihvân
Kalmadı zerre kadar fürkate sabr ile karâr
Şuña kaldı ki idem başum alup terk-i diyâr
3
Seg-i kûyuñla olan kimseler iy gül hemdem
Yâdına gelmez ise n'ola eger bâg-ı İrem
Beni gel gör ki esîr-i gam-ı hecr ü mâtem
Kaldum âvâre vü dil-dâde vü bilmem nic'idem
Kalmadı zerre kadar fürkate sabr ile karâr
Şuña kaldı ki idem başum alup terk-i diyâr
4
Nice gark eylemesün 'âlemi çeşm-i hûn-bâr
Zerrevâr eyledi hecr ile vücûdum dildâr
Dîde hûn-âb ile pür dilde gam-ı fürkat-i yâr
Yakdı yandurdı beni âteş-i kahr-i agyâr
Kalmadı zerre kadar fürkate sabr ile karâr
Şuña kaldı ki idem başum alup terk-i diyâr
5
Âh kim olmadı bir dem o dil-ârâm baña râm
Çarh-ı bî-mihr ü bed-âyîn baña virmedi kâm
Kıssa-i gussamı biñ yıl disem olmaya tamâm
İy SÜHEYLÎ bu durur derd-i derûn-ı nâ-kâm
Kalmadı zerre kadar fürkate sabr ile karâr
Şuña kaldı ki idem başum alup terk-i diyâr

7.

Müseddes

Fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün
+ + – – / + – + – / + + –
1
Olsa âhen binâ-yı bünyâduñ
Yine vîrân olur ol âbâduñ
Meyli yok kimseye bu cellâduñ
Cân-ı Şîrîn'in aldı Ferhâd'uñ
Âh elinden bu çarh-ı bî-dâduñ
Biñ gamı var yanında her şâduñ
2
Gerçi evvel saña vefâ eyler
Döner ardınca biñ cefâ eyler
Kâmetüñ yâ gibi dü-tâ eyler
Seni sultân iken gedâ eyler

Âh elinden bu çarh-ı bî-dâduñ
Biñ gamı var yanında her şâduñ
3
Gelür âhir bu kasr-ı cisme kusûr
Sanma anı ki kala ol ma‘mûr
Kimseler bundan olmadı mesrûr
Bunda ne Cem kalur yahûd fagfûr
Âh elinden bu çarh-ı bî-dâduñ
Biñ gamı var yanında her şâduñ
4
Hulefâ bundan olmadı Me’mûn
Kays’ı derd ile eyledi Mecnûn
Bagrın Efrâsyâb’uñ eyledi hûn
Kahramânlar elinden oldı zebûn
Âh elinden bu çarh-ı bî-dâduñ
Biñ gamı var yanında her şâduñ
5
Sunsa câm-ı sürûr niteki Cem
Sunar ardınca kâse-i pür-semm
Sûrı mâtem neşâtı gussa vü gam
Nice sabr eylesin buña âdem
Âh elinden bu çarh-ı bî-dâduñ
Biñ gamı var yanında her şâduñ

8.

Mahrûse-i Haleb’de Mîr Vücûdî nâm şahs hakkında dinmişdür Bayrâmîler tekyesinüñ şeyhi nâmına idi Cânpûlâd-zâde mahallesinde ba‘zı münâfakası sudûr eyledügi içün dinmişdür

Mef‘ûlü fâ‘ilâtü mefâ‘îlü fâ‘ilün
– – + / – + – + / + – – + / – + –
1
İy şeyyi‘-i şenî‘a vü cingân-ı şehr-i Zûl
Ser-halka-i melâhide-i devr-i nâ-üsûl
Bû Cehl-i bed-kıyâfe vü Mervân-ı nâ-kabûl
Zındîk-ı kec-selîka sen iy echel-i cehûl
Ehl-i dalâle şeyh yiterdüñ sen iy fudûl
Gökden zemîne kılmasa iblîs eger nüzûl
2
İy çâr-yâr düşmeni zındîk-ı kec-nazar
Hakk’uñ melekleri de saña sebb ü la‘n ider
Rûz-ı kıyâmda göresin kim Yahûdlar
Olup süvâr arkaña tâ ki misâl-i har
Kuyrugunı alup depe mahşerde nâ-be-kâr
Budur cezâ-yı düşmen-i ashâb u çâr-yâr
3
İy sûret ugrısı har-ı deccâl-nekbetî
Âl-i rasûlden geçinen şûm-la‘netî
Hâşâ ki ehl-i beyt olan iy dîni yok iti
Sebb eyleye o server-i pâkân hicreti

Şol kim tarîk-ı Hak'da sa'âdet-şi'âr olur
Biñ cân ü dille hâk-i reh-i çâr-yâr olur
4
İy Hak rasûlinüñ hulefâsını sevmiyen
Sıddîk-ı hakk u duhter-i pâkine ta'n iden
Dergâh-ı Hak'da Râfizî'den bel Yezîd'den
Yigdür cehûd ü kâfir eşeddür o cümleden
Izlâl iden Nusayrî'yi kankı Yahûdî'dür
Didi bu yolda râh-nümâmuz Vücûdî'dür

9.

Müseddes-i SÜHEYLÎ-i hakîr

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün
+ – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1
Hevâ yolında yâd it itdügüñ ney gibi nâlân ol
Döküp seyl-i sirişküñ gice gündüz turma giryân ol
Belâ vâdîlerin geşt eyle Mecnûn gibi 'üryân ol
Yuyup ten câmesinden çirk-i cürmi pâk-dâmân ol
Eger insân iseñ sen de günâhuñla peşîmân ol
Yapış hablü'l-metîne sıdk ile var ehl-i îmân ol
2
Bilür ma'lûmıdur bu kıssa-i pür-gussa-i 'âlem
Figân ü nâle vü zâr eyler idi olmayup hurrem
Gözinden yaş yirine kan akıtdı nice yıl Âdem
Günâhın añdı üç yüz yıl pey-â-pey agladı Âdem
Eger insân iseñ sen de günâhuñla peşîmân ol
Yapış hablü'l-metîne sıdk ile var ehl-i îmân ol
3
Bu dünyâ heft-ser bir ejdehâdur çünki ma'lûmuñ
Dögüp nâ-hak yire kanını dökdi nice mazlûmuñ
İşitdüñ hod bu yolda n'oldugın Muhyî-i ma'sûmuñ
Murâdınca nice bir olasın bu nefs-i pür-şûmuñ
Eger insân iseñ sen de günâhuñla peşîmân ol
Yapış hablü'l-metîne sıdk ile var ehl-i îmân ol
4
Ne deñlü yüksek uçsañ 'ucb ile eflâke iy gâfil
İdersin 'âkıbet seng-i mezârı tîrveş menzil
Yalan dünyâda girçekler olup bu kavl ile 'âmil
Bu mihnet-hâne içre nâm-ı nîkû itdiler hâsıl
Eger insân iseñ sen de günâhuñla peşîmân ol
Yapış hablü'l-metîne sıdk ile var ehl-i îmân ol
5
Geçürdüñ gice gündüz gaflet ile mâh ü sâlüñ gör
Dem-â-dem mâzî vü müstakbel eylerken makâlüñ gör
Bu fi'l ü kavl ile âhir neye varur menâlüñ gör
Ko gayrı iy SÜHEYLÎ var yüri sen girü hâlüñ gör
Eger insân iseñ sen de günâhuñla peşîmân ol
Yapış hablü'l-metîne sıdk ile var ehl-i îmân ol

10.

Bu müseddes dinmesine bâ‘is Şâmî Leng ‘Alî Şâh olmışdur
Fî sene 999 [M. 1590/91]

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün
– + – – / – + – – / – + – – / – + –

1
Gülşenüñde fânî ol gül gibi handân oldugum
Gonçeâsâ şevk ile çâk-i girîbân oldugum
Nice yıllar derd ile kapuñda giryân oldugum
İstemezsin gerçi şimdi saña nâlân oldugum
İşidürsin bir zamân hâk ile yek-sân oldugum
İşte gitdüm sag esen kal imdi kurbân oldugum
2
Baña çok zulm eyledüñ a‘dâ söziyle serverâ
Bendeñi kılduñ der-i devlet-me’âbuñdan cüdâ
Hak te‘âlâ ‘ömrüñi kılsun ziyâde dâ’imâ
İrişüp ol günlere sen sag olursañ iy hümâ
İşidürsin bir zamân hâk ile yek-sân oldugum
İşte gitdüm sag esen kal imdi kurbân oldugum
3
Derd ile ben bî-ser ü pâ aglayu girsem yola
Âh-ı serdümden ‘izâruñ gülleri bir bir sola
Ben garîbi arayup bulmayasın bir gün ola
İy gül-i bâg-ı vefâ şimdi işitmezseñ n’ola
İşidürsin bir zamân hâk ile yek-sân oldugum
İşte gitdüm sag esen kal imdi kurbân oldugum
4
‘Âşıgam diyen senüñ yanuñda hep ‘âşık degül
Cân ü dilden mihrüñ ile subh gibi sâdık degül
Kulluguñda ben kuluñdan hiç biri sâbık degül
Gerçi salduñ gurbete ammâ beni lâyık degül
İşidürsin bir zamân hâk ile yek-sân oldugum
İşte gitdüm sag esen kal imdi kurbân oldugum
5
Reh-güzâruñda SÜHEYLÎ hâk idüp cân ü teni
Bî-kes ü tenhâ diyâr-ı gurbete salduñ anı
Merhamet idüp aña bir gün eger dirseñ kanı
Duya mevtüm şâd olup ol demde a‘dâ-yı denî
İşidürsin bir zamân hâk ile yek-sân oldugum
İşte gitdüm sag esen kal imdi kurbân oldugum

11.

Li-müsevvidihî el-fakîr SÜHEYLÎ-i hakîr

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün
– + – – / – + – – / – + – – / – + –
1
‘Ayn-ı ‘âlemde eser kalmasa hergiz h^{v}âbdan
Gitse nâ-bûd olsa keyfiyyet şerâb-ı nâbdan

Nâ-be-dîd olsa tarâvet sünbül-i sîr-âbdan
Kalmaya zâyil olup kalka bürûdet âbdan
Mahv olup gitse harâret mihr-i ‘âlem-tâbdan
Tâb-ı ‘ışkuñ gitmeye bu sîne-i pür-tâbdan
2
Cümle enhâruñ gidüp âb-ı zülâli kalmaya
Kalb-i hâsid gibi deryânuñ le’âli kalmaya
Tîre-dil olup gide çarhuñ hilâli kalmaya
Ref‘ olup gözlerden eşyânuñ hayâli kalmaya
Mahv olup gitse harâret mihr-i ‘âlem-tâbdan
Tâb-ı ‘ışkuñ gitmeye bu sîne-i pür-tâbdan
3
Gülşeni terk eyleyüp bülbüller itmekden makarr
Güllerüñ kalmasa hergiz reng ü bûyından eser
Kat‘ olup cümle me‘âdinden vücûd-ı sîm ü zer
Ber-taraf olsa ser-â-ser hâkden gerd-i keder
Mahv olup gitse harâret mihr-i ‘âlem-tâbdan
Tâb-ı ‘ışkuñ gitmeye bu sîne-i pür-tâbdan
4
Gerden-i kumrîdeki tavk u kılâde dûr ola
Hüdhüdüñ tâc-ı zer-endûdı gidüp mehcûr ola
Âbdan ta‘m u halâvet bozılup pür-şûr ola
Tagılup ‘ıkd-ı süreyyâ çarhdan mensûr ola
Mahv olup gitse harâret mihr-i ‘âlem-tâbdan
Tâb-ı ‘ışkuñ gitmeye bu sîne-i pür-tâbdan
5
Zerd-rûlık olsa rûy-ı za‘ferândan münfasıl
Humret ü ruhsâre-i gül olsa cümle müzmahil
Nârdan hurkat bürûdet mâdan olsa müntekıl
Hâsılı ‘akd-ı ‘anâsır olsa yir yir münfasıl
Mahv olup gitse harâret mihr-i ‘âlem-tâbdan
Tâb-ı ‘ışkuñ gitmeye bu sîne-i pür-tâbdan
6
Nûr-ı rûşen kalmaya hergiz sevâd-ı dîdeden
Hod-nümâlık gitse mir’ât-ı safâ-sencîdeden
İstikâmet kat‘ ola her serv-i dâmen-çîdeden
Zâyil ola istidâret çarh-ı pür-gerdîdeden
Mahv olup gitse harâret mihr-i ‘âlem-tâbdan
Tâb-ı ‘ışkuñ gitmeye bu sîne-i pür-tâbdan
7
İy SÜHEYLÎ bir gice aldı gözüm h^{v}âb-ı hayâl
Eyledi biz ‘âşık-ı şûrideye ‘arz-ı cemâl
Didi yok mı âfitâb-ı ‘ışkuña dahı zevâl
Aglayup düşdüm ayagına didüm ben haste-hâl
Mahv olup gitse harâret mihr-i ‘âlem-tâbdan
Tâb-ı ‘ışkuñ gitmeye bu sîne-i pür-tâbdan

12.

[Vezîr Mehemmed Paşa âsitâne-i devlete gitdükde didügümüz müseddesdür

Der sene 1027 [M. 1617/18]]

Mefâʻîlün mefâʻîlün mefâʻîlün mefâʻîlün
+ – – – /+ – – – / + – – – / + – – –

1
Elâ iy âsaf-ı ʻâdil mukîm ol sadr-ı devletde
Zıyâ-bahş-ı cihân ol gün gibi evc-i saʻâdetde
Kemâl-i lütfuña mazher olan ʻızzetde rifʻatde
Safâ-yı vakte mâlik her biri me'vâ-yı râhatda
Revâ mıdur kalam ben derd ile künc-i felâketde
Veliyy-i niʻmetüm makbûl iken sadr-ı hılâfetde

2
Saʻâdet matlaʻında gün gibi ʻizzetle tâbânsın
Cihânı nûr-ı ʻadlüñ kapladı hurşîd-i rahşânsın
ʻAdâletde nazîrüñ yok keremde fahr-ı akrânsın
Vezîr-i bî-nazîr-i pâdişâh-ı Âl-i ʻOsmân'sın
Revâ mıdur kalam ben derd ile künc-i felâketde
Veliyy-i niʻmetüm mevcûd iken devr-i hılâfetde

3
Eyâ kân-ı kerem bahr-ı ʻinâyet maʻden-i himmet
Kapuñdur melce'-i üftâdegân-ı vâdî-i hayret
Senüñ şânuñda hatm oldı mürüvvet merhamet şefkat
Murâda vâsıl oldı yüz sürenler pâyuña kat kat
Revâ mıdur kalam ben derd ile künc-i felâketde
Veliyy-i niʻmetüm mergûb iken sadr-ı saʻâdetde

4
İrişdi mehçe-i râyât-ı kadrüñ evc-i aʻlâya
Vücûd-ı ʻizzetüñ virdi serîr-i ʻadle pîrâye
ʻAtâ vü şefkat ü inʻâmuñ irdi cümle dünyâya
Nevâl-i lütfuñı bezl eyledüñ aʻlâya ednâya
Revâ mıdur kalam ben derd ile künc-i mezelletde
Veliyy-i niʻmetüm mergûb iken sadr-ı saʻâdetde

5
Zimâm-ı hall u ʻakd-i ʻâlemi şâh-ı bülend-ahter
Müfevvız eyledi rây-ı cihân-ârâña iy server
Kitâbet hıdmetine ben kuluñı eyledüñ çâker
Elümde hâme vü defter velî hâric-i ez-defter
Revâ mıdur kalam ben derd ile künc-i hirâsetde
Veliyy-i niʻmetüm mergûb iken künc-i saʻâdetde

6
Senüñ gibi efendüm var iken iy merhamet kânı
Kime takrîr ü iʻlâm eyleyem hâl-i perîşânı
Elin al düşmişüñdür bu SÜHEYLÎ-i senâ-h^{v}ânı
Kuluñdur behremend it gayra muhtâc eyleme anı
Revâ mıdur kalam ben derd ile künc-i mezelletde
Veliyy-i niʻmetüm mevcûd iken sadr-ı saʻâdetde

13.

Celâlî Hasan üzerine serdâr olan Hadım Husrev Paşa hakkında ‘adâletlü pâdişâh hazretlerine sunulmışdur

Mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün
+ – – – /+ – – – / + – – – / + – – –

1
Göreydi gözlerüm bir kerrecik şâh-ı cihân-dârı
Yakam çâk eyleyüp feryâda gelsem eylesem zârî
Disem iy âsmân-ı devletüñ hurşîd-i envârı
Mu‘în olsun saña her yirde ‘avn-i Hazret-i Bârî
Der-i devlet-me’âbuñ var iken bu deñlü kulları
Revâ mı cünd-i İslâm’uñ ola bir karı serdârı

2
Serîr-i devletüñde kullaruñ cümle dil-âverdür
Vegâda her biri bir Kahramân-ı kahre hem-serdür
Bu cem‘iyyetle çok feth ü fütûh olmak müyesserdür
Velî serdâr olan nâ-merd ‘avratdan da bedterdür
Der-i devlet-me’âbuñ var iken bu deñlü kulları
Revâ mı cünd-i İslâm’uñ ola bir karı serdârı

3
Alup birkaç yük akçe rüşvetin bir Türk-i bed-nâmuñ
Keten bazârınuñ dellâli oldı hâkimi Şâm’uñ
Hayıfl ar ‘arz-ı pâ-mâl ola sultân-ı zü’l-ikrâmuñ
Bu beyt-i dil-pezîr evrâdı oldı hâs ile ‘âmuñ
Der-i devlet-me’âbuñ var iken bu deñlü kulları
Revâ mı cünd-i İslâm’uñ ola bir karı serdârı

4
Otuz biñden ziyâde cem‘ olup her yañadan ‘asker
Gelüp her birisi hıdmetde olmışlardı fermânber
Bu fursat bir dahı düşmez diyü serdâr-ı bed-ahter
Menâsıb satmaga çıkdı hemân iy şâh-ı bahr ü ber
Der-i devlet-me’âbuñ var iken bu deñlü kulları
Revâ mı cünd-i İslâm’uñ ola bir karı serdârı

5
Şehâ güftârumı tasdîk ile gûş eyle kim hakdur
Sözümde togruyam ma‘lûm-ı ‘ilm-i zât-ı mutlakdur
Vezâret sadrına lâyık degül Hüsrev bir ahmakdur
Zevâl-i ni‘mete bâdî olur âhir muhakkakdur
Der-i devlet-me’âbuñ var iken bu deñlü kulları
Revâ mı cünd-i İslâm’uñ ola bir karı serdârı

6
Celâlî def‘ine serdâr olan zâlim ne âl itdi
‘Adûya rahmet okutdı cihânı pây-mâl itdi
Şeh-i dehre vebâli kaldı kendü cem‘-i mâl itdi
Bu beyt-i dil-pezîri halk-ı ‘âlem hasb-i hâl itdi
Der-i devlet-me’âbuñ var iken bu deñlü kulları
Revâ mı cünd-i İslâm’uñ ola bir karı serdârı

7

Mükemmel ‘askere mâlik olan her merd-i zî-şânuñ
Husûsâ iy SÜHEYLÎ ol dilîri bezm-i heycânuñ
Mezâda virdi satdı mansıbın ‘Osmân Paşanuñ
Fenâya virdi zâlim devletini âl-i Osmân’uñ
Der-i devlet-me’âbuñ var iken bu deñlü kulları
Revâ mı cünd-i İslâm’uñ ola bir karı serdârı

[TESDÎSLER]

1.

Matla‘ Yahyâ Efendinüñ tesdîs hakîrüñdür kibârdan birinüñ teklîfi ile dinildi

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün
– + – – / – + – – / – + – – / – + –

1
Zümre-i erbâb-ı ‘işretde gezek eksük degül
Birbirin şehâ ziyâfet eylemek eksük degül
Revnak-ı bezm-i letâfet bir melek eksük degül
Ol melek yanınca biryân-ı kûrek eksük degül
Hâsılı ehl-i dile cevr-i felek eksük degül
Kanda baksañ bir dede bir dünbelek eksük degül

2
Dutdı dünyâyı ser-â-ser bir bölük şeyyâd-ı şûm
Hırka vü tâc ile sûret ugrısı kıldı hücûm
Celb ü cerrâr oldı mahsal şimdi âyîn ü rüsûm
Bu mıdur andan tarîk-ı Hazret-i Mollâ-yı Rûm
Hâsılı ehl-i dile cevr-i felek eksük degül
Kanda baksañ bir dede bir dünbelek eksük degül

3
Şâhbâz-ı evc-i istignâ olur dervîş olan
Târik-i dünyâ vü mâ-fîhâ olur dervîş olan
Sâlik-i âyîn-i Mevlânâ olur dervîş olan
Her cihetden el çeküp yek-tâ olur dervîş olan
Hâsılı ehl-i dile cevr-i felek eksük degül
Kanda baksañ bir dede bir dünbelek eksük degül

4
Tekye-i ‘âlemde birkaç ehl-i dünyâ nekbeti
Pây-mâl itdi muhassal ‘arz-ı tâc ü kisveti
Sıklet ile cû-be-cû bezdürdi ehl-i devleti
Dimiş anlar hakkına bu beyti mollâ hazreti
Hâsılı ehl-i dile cevr-i felek eksük degül
Kanda baksañ bir dede bir dünbelek eksük degül

5
Gitdi ol pîr-i tarîkat râhınuñ serverleri
Fakr ile fahr eyleyen sâhib-kerâmet erleri
Hırka vü tâc altına girdi ‘avâmuñ ekseri
Halkı sıkdı iy SÜHEYLÎ bunlaruñ sıkletleri
Hâsılı ehl-i dile cevr-i felek eksük degül
Kanda baksañ bir dede bir dünbelek eksük degül

2.

Bu tesdîs-i bî-nazîr hakîrüñdür matla‘ Cenâbî’nüñdür

Mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün
+ – – – /+ – – – / + – – – / + – – –

1
Bu bezmüñ fârig oldum ‘ayş ü nûş-ı gulgulından hem
Nevâ-yı berbat u sît u sadâ-yı kulkulından hem
Safâsından ferâgat eyledüm geçdüm mülinden hem
Nesîmâsâ çekildüm ‘âlemüñ cüzz ü külinden hem
Elüm çekdüm bu deştüñ lâlesinden sünbülinden hem
Ferâgum var bu gülzâruñ gülinden bülbülinden hem
2
Bu bâzâr-ı fenâ bir sûdı yok sevdâ imiş bildüm
İçinde halk-ı ‘âlem vâlih ü şeydâ imiş bildüm
Revâk-ı tumturâkın bir kurı gavgâ imiş bildüm
Sürûr ü şâdinüñ çün âhiri gavgâ imiş bildüm
Elüm çekdüm bu deştüñ lâlesinden sünbülinden hem
Ferâgum var bu gülzâruñ gülinden bülbülinden hem
3
Ayak basdum belâ vâdîlerin geşt ü güzâr itdüm
Melâmet yollarında cism-i ‘üryânum gubâr itdüm
Çevirdüm yüz çekildüm ehl-i dünyâdan firâr itdüm
Çeküp dâmânı pâye künc-i ‘uzlet ihtiyâr itdüm
Elüm çekdüm bu deştüñ lâlesinden sünbülinden hem
Ferâgum var bu gülzâruñ gülinden bülbülinden hem
4
Benüm şimdengirü yanumda iy hemdem karâr itme
Çeküp sabrum yakasın dâg-ı derdüm âşikâr itme
Benümle yok yire ceng ü cidâli ihtiyâr itme
Baña ibrâm idüp teklîf-i geşt-i lâlezâr itme
Elüm çekdüm bu deştüñ lâlesinden sünbülinden hem
Ferâgum var bu gülzâruñ gülinden bülbülinden hem
5
Gelüp dünyâya çekdüm rûzgâruñ mihnetin kat kat
Gidüp sabr u karârum cânuma kâr eyledi mihnet
‘Aceb mi halk-ı ‘âlemden çekilsem eylesem ülfet
Berî oldum cihândan iy SÜHEYLÎ eyledüm nefret
Elüm çekdüm bu deştüñ lâlesinden sünbülinden hem
Ferâgum var bu gülzâruñ gülinden bülbülinden hem

3.

Bu tesdîsüñ matla‘-ı garrâsı Veysî Çelebinüñdür iş‘âr olınup âsaf-ı Cem-himem merhûm şehîd sa‘îd ‘Alî Efendi hısmı ‘Osmân Paşa-yı Gâzî hazretine dinmişdür

Fî sene 1014 [M. 1605/06]

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

– + – – / – + – – / – + – – / – + –

1

Serverâ dehrüñ bugün sen server-i merdânısın
Âsitân-ı devletüñ sadr-ı bülend-erkânısın
‘Arsa-i rezmüñ ser-âmed Rüstem-i destânısın
Bezm-i ‘irfânuñ muhakkak Câmî-i devrânısın
Pâdişâhuñ gayretin çekmiş şecâ‘at kânısın
Sen de ‘Osmânoglı’nuñ nâmıyla bir ‘Osmân’ısın

2

Serserî geşt eyledüñ Şirvân u Gürcistân’ı hem
Heybetüñden kan kaşandı cümle şîrân-ı ‘Acem
Feth ü nusret yâver oldı kanda kim basduñ kadem
Halk tekrâr eyleyüp okur bu nazmı dem-be-dem
Pâdişâhuñ gayretin çekmiş şecâ‘at kânısın
Sen de ‘Osmânoglı’nuñ nâmıyla bir ‘Osmân’ısın

3

İy serîr-i devletüñ sadr-ı hümâyûn-ahteri
Milket-i Şâm’uñ hudâvend-i ‘âdâlet-perveri
Çek livâ-yı müntehâ-yı sancak-ı peygamberi
Hamle-i şîrânuña döymez ‘adûnuñ leşkeri
Pâdişâhuñ gayretin çekmiş şecâ‘at kânısın
Sen de ‘Osmânoglı’nuñ nâmıyla bir ‘Osmân’ısın

4

Gün gibi dünyâyı rûşen kıldı mihr-i devletüñ
Söylenür dillerde nâmuñla ‘ulüvvi- himmetüñ
Ma‘rifet mâhiyyet-i zâtuñ şecâ‘at san‘atuñ
Herkese lütf u kerem mihr ü mürüvvet ‘âdetüñ
Pâdişâhuñ gayretin çekmiş şecâ‘at kânısın
Sen de ‘Osmânoglı’nuñ nâmıyla bir ‘Osmân’ısın

5

Sıdk ile meşgûl olup dâ’im du‘â-yı devlete
Yüz dönüp cân ile dilden bârgâh-ı ‘izzete
Hâlini ‘arz itmege geldi SÜHEYLÎ hazrete
Pây-mâl itme anı irgür makâm-ı rif‘ate
Pâdişâhuñ gayretin çekmiş şecâ‘at kânısın
Sen de ‘Osmânoglı’nuñ nâmıyla bir ‘Osmân’ısın

4.

Defterdâr-ı Mısr olan sâhib-kerem Mahmûd Efendiye dinmişdür, matla‘ Makâlî’nüñdür tesdîs bizüm

Fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün
+ + – – / + + – – / + + – – / + + –

1
İy sa‘âdet güneşi mihr-i ‘atâ envârı
Kişver-i ma‘rifetüñ mîr-i sadâkatkârı
Vasf-ı pâküñ dükeli halkuñ olup ezkârı
Şükr idüp Hakk’a budur cümlesinüñ güftârı
Minnet Allâh’a kılup baht u sa‘âdet yarı
Buldı zâtuñla şeref mansıb-ı defterdârî

2
Kimse hem-tâ olımaz fenn-i ma‘ârifde saña
Kulluguñda nite kim sıdk ile mânend baña
Haşre dek dönse eger kubbe-i çarh-ı mînâ
Görmeye zât-ı şerîfüñ gibi bir kân-ı ‘atâ
Minnet Allâh’a kılup baht u sa‘âdet yarı
Buldı zâtuñla şeref mansıb-ı defterdârî

3
Kalb-i pâküñde kemâlât-ı ledünnî mahzûn
Şânuña lâzım olan ‘izz ü sa‘âdet makrûn
Kulluguñ mûcib-i rif‘at bilür erbâb-ı fünûn
Südde-i ‘adlüñe yüz sürmege dünyâ meftûn
Minnet Allâh’a kılup baht u sa‘âdet yarı
Buldı zâtuñla şeref mansıb-ı defterdârî

4
Li’llâhi’l-hamd ki yümn-i kadem-i muhteremüñ
Milket-i Mısr’a safâ virdi mübârek kademüñ
İrişüp herkese in‘âm ü ‘atâ vü keremüñ
Kıldı ihyâ nice dil-mürdeyi ferhunde demüñ
Minnet Allâh’a kılup baht u sa‘âdet yarı
Buldı zâtuñla şeref mansıb-ı defterdârî

5
Bâreka’llâh eyâ server-i ‘âlî-temhîd
‘Ömrüñi devletüñi eyleye Allâh mezîd
Her giceñ kadr ola her rûzuñ ola ‘îd-i sa‘îd
El açup vasf-ı cemîlüñde okur cümle ‘abîd
Minnet Allâh’a kılup baht u sa‘âdet yarı
Buldı zâtuñla şeref mansıb-ı defterdârî

6
Şeref-i zâtuñı bî-çâre SÜHEYLÎ-i fakîr
Nice kılsun ki degül kâbil-i vasf u tahrîr
El açup bârgeh-i Hâlık’a idüp tekbîr
Eylemez devletüñe bâb-ı du‘âda taksîr
Minnet Allâh’a kılup baht u sa‘âdet yarı
Buldı zâtuñla şeref mansıb-ı defterdârî

[**MÜSEMMEN**]

1.

Âsaf-ı sütûde-râ vezîr Mehemmed Paşa hazretlerine eyâlet-i Mısr ‘inâyet olunup geldügi gün Mısr ile müstakırr olmalarını ve ref‘ ü def‘-i eşkıyânuñ tebşîrini mütezammındur

Mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün
+ – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1
Elâ iy server-i ‘âdil safâ geldüñ sa‘âdetle
Şeref virdi kudûmüñ milk-i Mısr’a yümn-i devletle
Zalâm-ı bid‘ati ref‘ eyledüñ tîg-ı mehâbetle
Yine gün togdı halkuñ başına nûr-ı hidâyetle
Vücûd-ı eşkıyâyı ref‘ kıl tîg-ı siyâsetle
Müyesserdür saña her yirde fursat feth ü nusretle
Zahîrüñdür Hudâ her kârda ‘avn-i ‘inâyetle
Mu‘înüñdür şehen-şâh-ı cihân ikbâl-i himmetle
2
Safâ-yı tal‘atüñden halk-ı ‘âlem şâd-kâm oldı
Du‘â-yı devletüñ dillerde evrâd-ı müdâm oldı
Büti sındı hıyânet ehlinüñ bed-nâm-ı ‘âm oldı
Binâ-yı hâne-i rüşvet yıkıldı ol tamâm oldı
Bu âyîn-i ‘adâlet haşre dek dillerde nâm oldı
Muhassal Mısr şimdi gayret-i dârü’s-selâm oldı
Binâ-yı zulmi ber-bâd eyleyüp cümle hebâ kılduñ
‘Adâlet şem‘ini yakduñ cihânı rûşenâ kılduñ
3
Kime kim eyleye ‘ayn-ı ‘inâyetle nazar Bârî
Olur zât-ı güzînüñ gibi tâhir ‘aybdan ‘ârî
Saña lütf u ‘atâ kılmış Hudâ bu hüsn-i etvârı
Yanuñda genc-i Kârûnî degüldür zerre mikdârı
Kapandı devr-i ‘adlüñde alınma satma bâzârı
Muhassal olmaduñ kâlâ-yı dünyânuñ giriftârı
‘Ayâr-ı tab‘-ı pâküñ oldugı-çün hâlis ü kâmil
Terâzû gibi olmaduñ hevâ-yı dirheme mâyil
4
‘Adâlet Mısr’ına ‘izzetle sensin Yûsuf-ı sânî
Müsellemdür saña icrâ-yı tarz-ı Âl-i ‘Osmânî
Kemâl-i hıdmetüñle şâkir itdüñ zıll-ı Yezdân’ı
Du‘â-yı hayrına mazher olup bulduñ bu ‘ünvânı
Riyâz-ı vasfuñuñ cândan olup murg-i hoş-elhânı
Dimiş bu matla‘ı ol hâfız-ı âyât-ı Kur’ânî
Hudâ cümle ümûruñda seni rûşen-zamîr itsün
Hükûmet itmede ahvâl-i ‘âlemden habîr itsün
5
Şecâ‘at gülşeninüñ servidür nahl-i hırâmânuñ
Hudâ-yı zü’l-celâli ve’l-cemâl olsun nigeh-bânuñ
Devâm-ı devletinde pâdişâh-ı Âl-i ‘Osmân’uñ
Cemî‘-i ‘âleme mebzûl olupdur h^vân-ı ihsânuñ

Sehâ vü şefkat ü cûd ü hayâda yokdur akrânuñ
Bu feyz-i lütfıdur mahsûs saña Hak te‘âlânuñ
Ne yaña ‘azm iderseñ feth u nusret saña yâr olsun
Refîkuñ himmet-i merdân şefî‘uñ çâr-yâr olsun
6
‘Azîz-i mısr-ı ‘izzet kisrî-i taht-ı ‘adâletsin
Senüñdür nusret ü şevket güzîn-i ehl-i ‘izzetsin
Emîn-i milk ü milletsin bihîn-i ehl-i şevketsin
Hudâ’nuñ lütfıdur halka vücûduñ bir ganîmetsin
Mürüvvet menba‘ı lütf issi bir sâhib-sa‘âdetsin
Nazar kıl çeşm-i lütfuñla baña ‘ayn-ı ‘inâyetsin
Müfîz-ı cümle-i eşyâ olan zât-ı Hudâ hakkı
Elin al ben za‘îfüñ nûr-ı pâk-i Mustafâ hakkı
7
Rikâb-ı ‘adlüñe bir bir deyin devletlü sultânum
Olursa lütf-ı ruhsat ‘arza ahvâl-ı perîşânum
Otuz yıldur ki seyyâh-ı kemâl-i fazl u ‘irfânem
Devâm-ı devlet-i hâkâna bir kemter senâ-h^{v}ânem
Nizâm-ı hâlüme reşk eyler idi cümle akrânum
Muhassal şimdi ben ol derd ile nâlân ü giryânem
Elin al koma ayakda SÜHEYLÎ bendeñi gamgîn
Yüzine bir gele bak eyle gamdan hâtırın teskîn

[TESMÎN]

1.

Tesmîn-i SÜHEYLÎ matla‘ sadr-ı a‘zam Hâfız Ahmed Paşanuñdur

Mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün
+ – – – / + – – – / + – – – / + – – –
1
Vücûd-ı kâ’inâtı var iden sun‘-ı Hudâ hakkı
Sipehsâlâr-ı ümmet pîşvâ-yı enbiyâ hakkı
Rasûlüñ çâr-yârı ol gürûh-ı bâ-safâ hakkı
‘Alîm-i ‘alleme’l-esmâ Aliyyü’l-Murtezâ hakkı
‘Umûm-ı âl ü ashâb-ı rasûl-i müctebâ hakkı
Güzîn-i hânedân ü zümre-i âl-i ‘abâ hakkı
Müfîz-ı cümle-i eşyâ kemâl-i kibriyâ hakkı
Elin al ben za‘îfüñ nûr-ı pâk-i Mustafâ hakkı
2
Cihânı yog-iken var eyleyen Mevlâ içün olsun
Vücûd-ı kevne bâ‘is Âdem ü Havvâ içün olsun
Ziyâ-yı çarh-ı çârüm Hazret-i ‘Îsâ içün olsun
‘Asâsın ejder iden kudret-i Mûsâ içün olsun
Güzîn-i enbiyâ sultân-ı ev-ednâ içün olsun
Emîn-i sırr-ı *sübhâne’llezî esrâ* içün olsun
Müfîz-ı cümle-i eşyâ kemâl-i kibriyâ hakkı
Elin al ben za‘îfüñ nûr-ı pâk-i Mustafâ hakkı
3
Cihân turdukça tur ikbâl ü devlet saña yâr olsun
Hilâl-ı şevketüñ evc-i felekde tâbdâr olsun
Yaraşsun mehçe-i râyât-ı kadrüñ evc-i a‘lâya
Vücûd-ı pâküñe hıfz-ı Hudâ kat kat hısâr olsun
Hemîşe dest-i in‘âmuñla halkı ber-murâd eyle
Kapuñda zümre-i erbâb-ı hâcet behredâr olsun
Müfîz-ı cümle-i eşyâ kemâl-i kibriyâ hakkı
Elin al ben za‘îfüñ nûr-ı pâk-i Mustafâ hakkı
4
Sa‘âdet gülşeninüñ servidür nahl-ı hırâmânuñ
Hudâvend-i zemîn ü âsmân olsun nigehbânuñ
Başuñdan eksük olmasun hemîşe zıllı Yezdânuñ
Budur Hak’dan temennâsı fakîr-i bî-ser ü pânuñ
Şikeste-dilleri habr itdi in‘âm-ı firâvânuñ
Dem-i ‘adlüñde nevmîd eyleme ‘abd-i senâ-h^{v}ânuñ
Müfîz-ı cümle-i eşyâ kemâl-i kibriyâ hakkı
Elin al ben za‘îfüñ nûr-ı pâk-i Mustafâ hakkı
5
Salaldan pertev-i ‘adlüñ diyâr-ı Mısr’a pîrâye
İrişdi lütf u ihsânuñ kamu ednâya a‘lâya
Terakkî buldı herkes devletüñde kat‘ idüp pâye
Zemân-ı devletüñde kalmadı bir kimse bî-vâye
Rikâb-ı ‘adlüñe geldi SÜHEYLÎ hâlin inhâya
Anı bir dirlicekle lütf iderseñ n’ola ihyâya

Müfîz-ı cümle-i eşyâ kemâl-i kibriyâ hakkı
Elin al ben za'îfüñ nûr-ı pâk-i Mustafâ hakkı

[TERCÎ‘-BENDLER]

1.

Mef‘ûlü fâ‘ilâtü mefâ‘îlü fâ‘ilün
– – + / – + – + / + – – + / – + –

II

1. Tâc-ı sürûrı tâlib-i dîdâr olan giyer
Havf ü recâyı ‘âkil olan per ü bâl ider

Bâg-ı bihişte uçmaga bu çâr dârden
Havf ü ver‘ ile kâmetini şol ki dâl ider

7. ....
Gördüm bu nazm şâm u seher hasb-i hâl ider

‘Aklında anlaruñ ki dilâ olmaya kusûr
Dir mi sarây-ı ‘âleme hiç hâne-i kusûr

III

1. Kalmaz SÜHEYLÎ kimseye bu ‘ömr-i bî-sebât
Bezm-i fenâda dönmededür kâse-i memât

Bu kâh-ı köhne nakşına agma ko ‘ayn idüp
‘Âkil odur ki açmasa hiç çeşm-i iltifât

3. Gark itmeyince göz yaşına ten sefînesin
Bu bahr-ı pür-hatarda kişi bulımaz necât

Dünyâ ribât-ı köhne durur iki kapılu
Her kim ki geçdi kâmetini itdi iki kat

5. Döşer ribât-ı gafleti tâ lü‘b ile bu çarh
Bir hîle ile dimeye tâ saña şâh mât

Bagdâd-ı ‘ömrüñ âhirini seyle virmege
Hâk-i fenâda gözleri yaşlu akar Furât

7. Gûyâ fenâ-yı ‘âlemi remz eyleyüp saña
Söyler zebân-ı hâl ile zerrât-ı kâ’inât

‘Aklında anlaruñ ki dilâ olmaya kusûr
Dir mi sarây-ı ‘âleme hiç hâne-i kusûr

2.

Düstûr-ı mükerrem vezîr Mehemmed Paşa huzûrına dinmişdür
Fî sene 1018 [M. 1609/10]

Fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün
+ + – – / + + – – / + + – – / + + –

I

1. İy ser-efrâz-ı cihân zîver-ı tâc ü târek
Reşk ider kevkebe-i şevketüñe ins ü melek

Rahş-ı ikbâle süvâr ol ‘alem-i nusreti çek
Leşker-i devletüñe râh-ı Hüdâdur meslek

3. Kanda ‘azm eyler iseñ ‘avn-i Hudâ rehber olup
Olmasun feth u zafer iki yanuñdan münfekk

Bendeñe nân u nemek hakkını vâcib kılmış
Saña in‘âm u ‘atâyı kılan Allâh direk

5. Pâye-i ma‘delete gerçi degüldür mestûr
Gör nedür nazm-ı latîfinde o kavl-i gerçek

Şem‘-i ikbâlini târ eylemesün dirse felek
Kişi yakdugı çerâg üstine pervâne gerek

II

1. Minnet Allâh’a senüñ gibi ‘azizü’l-himemüñ
Mihr-i gerdûn-ı ‘atâ Yûsuf-ı Mısr-ı keremüñ

Südde-i devletinüñ bende-i efgendesiyem
Baña yitmez mi bu lütfuñ bu kemâl-i ni‘amuñ

3. Rûşen olsun iki ‘âlemde çerâg-ı kadrüñ
Ber-murâd eyledi ben kemteri reşh-i kalemüñ

Bundan artuk baña ikbâl-i sa‘âdet mi olur
Kapusında kul olam sencileyin muhteremüñ

5. Dergeh-i devletüñe ‘arz ideyin sultânum
Diñle bu matla‘ını şâ‘ir-i rengîn-rakamuñ

Şem‘-i ikbâlini târ eylemesün dirse felek
Kişi yakdugı çerâg üstine pervâne gerek

III

1. Bâreka’llâh zihî sadr-ı hümâyûn-ı ecell
Kutb-ı sâbit-kadem-i dâ’ire-i dîn ü düvel

Sensin ol râbıta-i safha-i ‘irfân ü kemâl
Sensin ol vâsıta-i re’fet-i şâh-ı a‘del

3. Pây-mâl olmış idi Mısr’a mübârek kademüñ
Rahmet âyâtı gibi oldı semâdan münzel

Eksük itme nazaruñ ‘abd-i senâkâruñdan
Degmeye dîde-i bed-bîn-i sipihr-i ahvel

5. Hasb-i hâlüm n’ola bu nazm ile iş‘âr itse
H^{v}âce-i tab‘uña bu matla‘-ı bî-misl ü bedel

Şem‘-i ikbâlini târ eylemesün dirse felek
Kişi yakdugı çerâg üstine pervâne gerek

IV

1. İy Gazanfer-fer-i Ferruh-ruh-ı ferhunde-likâ
Saf-der-i ma‘delet-âyîn-i vezîr-i dânâ

Zât-ı pâküñ gibi bir gevher-i kân-ı ‘izzet
Yazmadı levh-i vücûda kalem-i ehl-i nühâ

3. Eylemezdi seni Hakk olmasa isti‘dâduñ
Devlet-i dâniş ile sadr-nişîn-i vüzerâ

Virdi zînet kad-i bâlâña mübârek olsun
Hil‘at-i fâhire-i pâdişeh-i milk-i ‘atâ

5. Çünki yâd itdi seni sen dahı añ bendeleri
Sünnet-i pâdişeh-i ‘âlemi eyle icrâ

Şem‘-i ikbâlini târ eylemesün dirse felek
Kişi yakdugı çerâg üstine pervâne gerek

V

1. İdelüm Hâlık’a yirden göge hamd ü minnet
Bize lütf itdi senüñ gibi veliyy-i ni‘met

Kimde var sende olan lütf u ‘atâ vü ihsân
Kimde var sende olan hilm ü hayâ vü şefkat

3. Başumuzdan dilerüz kılmaya Hak sâyeñi dûr
Devletüñde hüner erbâbına vardur ragbet

Güft ü gûdan bu SÜHEYLÎ kuluñuñ inhâdur
Hıdmet-i pâküñe bu nazmı bulursa ruhsat

5. Dest-i ‘adlüñle çerâg eyledügüñ bendeleri
Nazar-ı merhametüñ ile hamiyyet-re’fet

Şem‘-i ikbâlini târ eylemesün dirse felek
Kişi yakdugı çerâg üstine pervâne gerek

[**TERKÎB-BENDLER**]

1.

Menba‘-ı ma‘ârif-i ilâhî ve mecma‘-ı letâyif-i nâ-mütenâhî ‘ilm ü fazl ile ser-efrâz-ı ‘âlem ve kerem ü ahlâk ile mümtâz-ı benî Âdem merhûm Güzelce Rüstem Paşa-zâde Hasîbî Hüseyn Efendi içün didügümüz mersiyyedür
Fî sene 1023 [M. 1614/15]

Mef‘ûlü fâ‘ilâtü mefâ‘îlü fâ‘ilün
– – + / – + – + / + – – + / – + –

I

1. Şerm itmedüñ bu kârdan iy çarh-ı bî-vefâ
Kılduñ cihânı mihnet-i hicrâna mübtelâ

Bir vaz‘-ı nâ-sezâya şürû‘ eyledüñ felek
Kim ta‘n ider kıyâmete dek işiden saña

3. Hoş mecma‘-ı safâya keder virdüñ iy dirîg
Ol cem‘-ı bâ-vefâyı ‘aceb eyledüñ hebâ

Bir dâg yakduñ ehl-i mahabbet derûnına
Tâ haşre dek söyünmeye ol dâg-ı nâ-revâ

5. Bî-pâ vü ser koduñ nice erbâb-ı efseri
Mecrûhdur elüñden eger şâh eger gedâ

İy pîre-zâl-i zişt-likâ bildügüm bu kim
Alur göz ile ‘ârif odur bakmaya saña

7. Hurşîd gibi gördüñ ider da‘vî-i kemâl
Reşk eyleyüp yetürdüñ aña ‘âkıbet zevâl

II

1. İy çarh n’itdüñ ol şeh-i evc-i letâfeti
Mihr-i huceste-manzar olan sadr-ı ‘izzeti

Kanı Hüseyn Efendi o pîr-i ‘azîz-i Mısr
Ol fâzıl-ı yegâne o sâhib-sa‘âdeti

3. Niçün görinmez oldı Hasîbî Efendimüz
Niçün hırâma gelmeye o nahl-ı fazîleti

Mihr-i cemâli subh u mesâ nûr-bahş iken
Gözden tolındı görmezüz ol nûr-ı behceti

5. Bir dergeh-i celîle fenâ virdüñ iy felek
Bây ü gedâya mecma‘ u âmâde ni‘meti

Ol hüsn ü hulk sâhibi kân-ı mürüvvetüñ
Tutmışdı kâ’inâtı sadâ-yı kerâmeti

7. Kan aglasak bu hasret ile rûz u şeb mahall
Gitdi Hüseyn Efendi gibi zât-ı bî-bedel

III

1. Hakkâ ki taht-ı fazla şeh-i tâcdâr idi
‘İlm ü ‘amelde fahr-i ülü’l-i‘tibâr idi

Dervîş-i şâh-tab‘ idi sâhib-vakâr idi
Zühd ü salâh aña şi‘âr ü disâr idi

3. Bir tekye idi ni‘meti mebzûl ‘âleme
İşigi cilvegâh-ı sıgâr ü kibâr idi

Her nâ-murâd kim düşe dergâh-ı lütfına
Elbetde ol kapuya varan behredâr idi

5. İklîm-i Mısr’a sâye-i nahl-i sa‘âdeti
Va’llâhi mahz-ı rahmet-i perverdgâr idi

Ervâh-ı kuds dâ’im aña yâr-ı gâr idi
Bî-şübhe anda kuvvet-i kudsiyye var idi

7. Biñ yıl dönerse gerdiş-i gerdûn lâ-nazîr
Olmaz o zât-ı bî-bedele kimse cây-gîr

IV

1. Kan aglasun bu hasret ile haşre dek zemân
Feryâd ü âh ü nâle ile tolsun âsmân

Geysün libâs-ı mâtemi şâm-ı siyeh-likâ
Çâk eylesün yakasını subh-ı şerer-feşân

3. Yakdı derûn-ı ehl-i safâyı kül eyledi
Yansun gamâm-ı gamla kararsın kamu cihân

Hayfâ dirîg o genc-i nihânı sipihr-i dûn
Hâk içre kıldı nakd-i hasîsân gibi nihân

5. Zîr-i zemîn idüp o hümâ-yı fazîleti
Her bûm-ı şûma bâm-ı sipihr ola âşiyân

Gitdi görinmez oldı o cân-ı ‘azîzümüz
Kaldı derûnda dâg-ı gamı haşre dek ‘iyân

7. Bu derd-i bî-devâya budur çâre kim aña
Evkât-ı hamsede kılavuz rahmet ü senâ

V

1. Yâ Rab makâm-ı pâkini firdevs-i a‘zam it
Hem-sâye-i cenâb-ı rasûl-i mu‘azzam it

Dârü’n-na‘îm-i rahmetüñi cilvegâh idüp
Ervâh-ı kuds içinde mu‘azzez mükerrem it

3. Dâr-ı fenâda ni‘meti mebzûl idi anuñ
Milk-i bekâda zâd-ı keremle müna‘‘am it

Fazluñdan eyle fazlını teng ‘ömrini tavîl
Ol yirde yatdugınca mu‘azzez mükerrem it

5. Sen rahmet eyle cümlesine âl-i beyt içün
Ol hâne ehlini yed-i lütfuñla hurrem it

Rahmet-serây-ı cennet-i fazluñda cem‘ idüp
Ahbâb zümresinde SÜHEYLÎyi hemdem it

7. Ervâh-ı kudsiyyân ile rûhı refîk ola
Mahşer deminde fahr-ı rusül hem-tarîk ola

2.

Mersiyye-i Dîger

Merhûm Paşa-zâde Hasîbî Hüseyn Efendinüñ mahdûm-ı kerîmü’ş-şânı ‘Abdu’r-rahmân Çelebi hacc-ı şerîfe ‘azîmet idüp fevti haberi geldükde dinmişdür

Fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün
+ + – – / + + – – / + + – – / + + –

I

1. N’itdüñ iy çarh-ı cefâ-pîşe yine kan itdüñ
Ol meh-i sîm-beri hâk ile yeksân itdüñ

Düşmen-i devlet-i ili ne ‘aceb güldürdüñ
Gam ü endûh ile ashâbını giryân itdüñ

3. Bizi eglerdi o gül yüzlü hele dünyâda
Alup elden işümüz nâle vü efgân itdüñ

Dahı min-ba‘d yaraşmaz bize mesrûr olmak
Dil-i âşüftemüzi zâr ü perîşân itdüñ

5. Zîr-i hâk eyleyüp ol nev-resi rahm eylemedüñ
Yirümüz fürkat ile kûşe-i zindân itdüñ

Hîç rahm eylemeyüp iy felek-i bî-bünyâd
Tograduñ lâle-sıfat bagrumuzı kan itdüñ

7. Defn idüp genc-i vücûdın yire ol mahdûmuñ
Hâtır-ı ehl-i dili hüzn ile vîrân itdüñ

Ne ‘aceb cevr ü sitemkârlıga mâyilsin
Rahmı yok kimseye bir merdüm-i âhen-dilsin

II

1. Yâd idüp kâmet-i dil-cûsını feryâd idelüm
Serv-i ra‘nâyı görüp kâmetini yâd idelüm

Rûz-ı mahşerde tutup dâmenini gerdûnuñ
Dest-i cevrinden anuñ cem‘ olalum dâd idelüm

3. Komayup safha-i dilde eser-i zevk ü sürûr
Derd ü gam çekmege hâtırları mu‘tâd idelüm

Gitdi ol mûnis-i dil hasret ile kodı bizi
Taşlar ile dögünüp nâle vü feryâd idelüm

5. Gelüñ iy ehl-i vefâ bir ulu mâtem tutalum
Yakalar çâk idelüm derd ile bir ad idelüm

Gül ruhı hasretine aglayalum iñleyelüm
Mürg-i rûhı kafes-i sîneden âzâd idelüm

7. Gitdi ol lâzım olan hayr du‘â kılmakdur
Bu du‘âyı gelüñüz cümlemüz evrâd idelüm

Yirde yatdukça Hudâ bâkîlerin sag itsün
Merkad ü menzilini nûr ile uçmag itsün

III

1. Bu gam ü derd ile ahbâbı ciger-hûn olsun
Çıkarup cübbe vü destârını mecnûn olsun

İñlesün çarh-ı felek bu elem-i fürkatden
Eşk-i çeşmin akıdup ebr ile mahzûn olsun

3. Gussadan kâmet-i eflâk ham olsun yâ Rab
Dâ'imâ buña göre işleri vârûn olsun

Dicleveş cûş u hurûş eyleyelüm hecrinde
Fürkat ile gözümüñ katresi Ceyhûn olsun

5. Kim ki ol Yûsuf-ı sânîyi añup aglamaya
Mihnet ü hüzn ü gamı cümleden efzûn olsun

Bu musîbetle perîşân-dil olan mahzûnı
Şâdmân eyleyici Hazret-i Bî-çûn olsun

7. Eşk-i hûnîn ile tahrîr ideyin mersiyesin
Sözümüñ her birisi bir dür-i meknûn olsun

Okuyup derd ile ahbâbı anı yâd itsün
Def gibi sîne dögüp nâle vü feryâd itsün

IV

1. Hûy olupdur saña bu iy felek-i kec-reftâr
Kimseye cevr ü sitem kılmadan itmezsin 'âr

Kimsenüñ hâl-i dil-i zârına rahm itmezsin
Anuñ-içün saña iy çarh didiler gaddâr

3. Kanda bir kâbil ola irür aña bîdâduñ
Bu didügümi saña kılmamadan hîç karâr

Hîç bir kimse tokunmamak olımaz senden
Felek incinme saña dirsem eger nâ-hemvâr

5. Var mı bir kimse bu 'âlemde senüñ cevrüñden
'Acebâ olmaya mir'ât-ı zamîrinde gubâr

Her ne kim sâdır olur Hazret-i Bârî'dendür
Bu arada felegüñ iy dil-i şeydâ nesi var

7. O gidüp 'âlem-i ervâha safâ sürmekde
Bizüz ancak bu firâk ile kılan nâle vü zâr

Görmedüm bir nice demdür o meh-i fîrûzı
Gün ruhı hasretine bendeye sabr it rûzî

V

1. 'Acebâ geldügi sâ'atde vefâtı haberi
Nice oldı o musîbet-zede hâl-i pederi

Kıldılar mı felegi nâle vü âh ile siyâh
Aglayup kana mı gark eylediler yoksa yeri

3. Mâderi bâgrına basdukca ciger kûşesini
Gözlerinden dökülüp akdı mı hûn-ı cigeri

Yoksa biri birinüñ virmege kalbine sükûn
Didiler mi bu durur cümlemüzüñ reh-güzeri

5. Nice düş gördiler idi gicesi âyâ kim
İrdi bu kara haber sem‘lerine seherî

Beñzemez gayra bu ferzend acısı müşkildür
Mübtelâ itmesün ol derde Hudâ kimseleri

7. Yog-idi ‘ilm ü ma‘ârifde nazîri hergiz
Lütf u ahlâk ile ‘âlemde kemâl-i hüneri

Dimiş ol zevk-i selîm issi o kâmil-‘irfân
Gitdi ol cân ü ciger pâresi ‘Abdu’r-rahmân

VI

1. Kanı ol mûnis-i kalbüm benüm ol sîm-berüm
‘Ömrümüñ hâsılı ol pâre-i cân ü cigerüm

Kanı ol hulkı gibi cümle-i ef‘âli hasen
Tâlib-i râh-ı Hudâ olan o nûr-ı basarum

3. Kanı ol sînede cânum gibi mergûbum olan
Nicedür n’eylediler zerrece yokdur haberüm

Dôstlar müşkil imiş hâsılı ferzend acısı
Kimseye virmesün Allâh benüm derd-i serüm

5. Nice sabr eyleyem Allâh ne çâre kılayın
Kime şerh eyleyeyin dilde olan yârelerüm

Gerçi ol cennet-i a‘lâya ‘azîmet kıldı
Gitdi ammâ ki benüm âteş-i kahr oldı yerüm

7. Buldı ol beyt-i mutahharda murâdına vüsûl
Bunda ben mihnet ü derd-i gam-i hicret çekerüm

Bi’llâh iy ehl-i vefâ siz de görüñ devr-i denî
Ne ciger kûşeden ayırdı cüdâ kıldı beni

VII

1. Milk-i ervâhda ol server-i pâkîze-neseb
Şimdi kimlerle hırâm itmede ola yâ Rab

Nice dürlü gam ü endûh-ı firâkumla diyü
Peder ü mâderinüñ hâlin añar m’ola ‘aceb

3. Künc-i kabr içre ‘aceb neyle geçer evkâtı
Kimdür eglencesi kimlerle ider ‘ayş ü tarab

Göre mi bir dahı ol gül-ruhı çeşm-i ahbâb
Tâ kıyâmet kala mı yoksa bu hasret yâ Rab

5. Acıyup aglasun ol cân-ı cihâna dünyâ
Mâtem itsün dögünüp taşlar ile Rûm u ‘Arab

Kime feryâd ideyin iy felek-i bî-şefkat
Bu cefâ vü bu elemler baña sendendür hep

7. Kanı ol server-i efrâz-ı gülistân-ı hayâ
Seyyid-i pâk-neseb server-i sâfî-meşreb

Yazuk ol cism-i latîfe ki ola hûriş-i mâr
Hayf ol gevhere hâk içre yata leyl ü nehâr

VIII

1. Çünki gözden tolınup gitdi o nûr-ı rahşân
Bir dahı gelmege yokdur bilürüz hod imkân

Gitdi ol lâzım olan hayr du‘â’letmekdür
Dâ’imâ rûh-ı şerîfine olup fâtiha-h^{v}ân

3. Hak birâdercigine vire anuñ ‘ömr-i tavîl
Hıfz ide anı hatâdan o Cemîlü’l-ihsân

Yâ İlâhî o habîbüñ şerefi hakkı-y-içün
Ki anuñ hurmetine geldi kamu kevn ü mekân

5. Yirde yatdukça o mahdûm-ı celîlü’n-nesebüñ
Evc-i rif‘atde birâdercigin eyle handân

Peder ü mâderine sabr u sebât eyle ‘atâ
Olalar hükmüñe sıdk ile mutî‘-i fermân

7. Eyleyüp hacc-ı şerîfini kabûl ü mebrûr
Rûhını rahmet ile sâkin-i beytü’l-ma‘mûr

[**GAZELLER**]

[HARFÜ’L-ELİF]

1.

Mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Karârum yok hevâ-yı zülf-i yâr ile sehâbâsâ
Akar bârân-ı eşküm çeşme-i çeşmümden âbâsâ

2. Gamuñla kâmetüm çeng oldı bilmez neydügüm kimse
‘Aceb mi nâle kılsam bezm-i ‘ışkuñda rebâbâsâ

3. Ruhı bir şem‘-i nûrânîdür ol mâh-ı şeb-ârânuñ
Bakılmaz rûyına gözler kamaşur âftâbâsâ

4. Zer ü sîm ile magrûr olma iy h^{v}âce bu dünyâdur
Tolar hâk ile çeşmüñ ‘âkıbet Efrâsyâbâsâ

5. Yitürsem kiştzâr-ı ‘ışk içinde gendümi tañ mı
Akar yaşum döner başum SÜHEYLÎ âsiyâbâsâ

2.

Mef‘ûlü mefâ‘îlü mefâ‘îlü fe‘ûlün
Hezec – – + / + – – + / + – – + / + – –

1. Gelseydi zemânumda benüm iy saçı leylâ
Gam deştine Mecnûn olımazdı baña hem-pâ

2. Men‘ eyleme vardukça ser-i kûyuña ‘uşşâk
Âdemle bulur zîneti çün cennet-i hûrâ

3. Âzâd ider anı göresiz kâmet-i dildâr
Yirini eger bekler ise serv-i dil-ârâ

4. Dil mûy-ı miyânuñda iken zülfüñe düşdi
Bir inceden ince yola saldı anı sevdâ

5. Yarın ne zuhûr eyler ise görevüz anı
Sun sâkî bugün sen bize câm-ı ferah-efzâ

6. Mestâne SÜHEYLÎ ruhı cânânuñ ilendi
Bûs itdi diyü la‘lini câm-ı mey-i hamrâ

3.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün
Remel – + – – /– + – – /– + – – /– + –

1. Her gül-i hamrâ ruhuñsuz dâg-ı hırmândur baña
Kâmetüñsüz şâh-ı gül iy serv sûhândur baña

2. Gülşenüñ her sebz ferşi ‘arş-ı işret-bahş iken
Sensüz iy ârâm-ı cânum beytü’l-ahzândur baña

3. Fikr-i zülf ü ‘ârız u haddüñ gamıyla âh kim
Ebr giryân berk sûzân ra‘d nâlândur baña

4. Künc-i gamda iy ecel bi’llâh al gel cânumı
Sag olmak böyle düşvâr ölmek âsândur baña

5. Fikr-i esrâr-ı hatuñla ahter-i eşküm görüp
Agzın açmış taña kalmış mâh hayrândur baña

6. Kaşlaruñ tugrâsına gırralanursam vechi var
Defter-i ‘uşşâkda ol hayli ‘unvândur baña

7. Hâne-i dilde beni tenhâ komazlar bir nefes
İy SÜHEYLÎ derd ü gam her gice mihmândur baña

4.

Mefâ‘ilün fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün
Müctess + – + – / + + – – / + – + – / + + –

1. Olurdı fikr-i miyân ü kadinde hâme baña
Nigârdan getüreydi hamâme nâme baña

2. Gamuñla rûyumı döndürdi reng-i leymûne
Ne reng ider görüñ ol gabgabı şemâme baña

3. Şikâyet ahter-i bahtumdan âh kim bir gün
Delîl olmadı bir kez reh-i merâme baña

4. Metâ‘-ı vuslata cân ile müşterîyem lîk
Ne sûd virmez o rûh-ı revân vâme baña

5. Riyâsı yok sözümüñ bûriyâ-yı fakr ü fenâ
Yiter SÜHEYLÎ bu cism-i nizâre câme baña

5.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün
Remel – + – – / – + – – / – + –

1. N’ola dirlerse melâ’ik meh saña
Nüzzile’l-esmâ’ü min savbi’s-semâ

2. Yâr ile meclis-i müheyyâdur hemîn
Eyyühe’s-sâkî edir ke’sen sâlimâ

3. Sa‘y kıl insân-ı kâmil olmaga
Leyse li’l-insâni illâ mâ se‘â

4. ‘Ârız u vechüñ görelden fârigem
‘An zıyâ eş-şemsi ve’n-nûri’d-duhâ

5. Yoldan azduk iy SÜHEYLÎ diyelüm
Yâ gıyâse’l-müstegîsîn ihdinâ

6.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Meclis-i meyde beni bir câm ile cânân aña
Şevkden ol demde teslîm eyleyem bir cân aña

2. Mürg-i hicrânuñ ki tutmış köhne cismümde vatan
Gûyiyâ bir bûmdur mesken durur vîrân aña

3. Sürh nokta sanma yazarken gamuñ eczâsını
Dîde-i hûn-bârdan yir yir saçılmış kan aña

4. Kurs-ı mâhuñ kalmasa nısfı ‘aceb mi dün gice
Cem‘ olup etfâl-i encüm urdılar dendân aña

5. Husrev-i milk-i kemâl olur SÜHEYLÎ husrevâ
Dest-gîr olursa lütf-ı himmet-i merdân aña

7.

Mef‘ûlü mefâ‘îlü mefâ‘îlü fe‘ûlün
Hezec – – + / + – – + / + – – + / + – –

1. Ruhsâruña dirsem n’ola mir’ât-ı mücellâ
Kim anda görür ehl-i safâ şâhid-i ma‘nâ

2. Gülşende uyup hâr ile tahrîk-i sabâya
Zâr eyleme bülbüllerüñ iy gonçe-i ra‘nâ

3. Reftâre gelüp kâmet-i mevzûnuñı göster
İy hûr-likâ tâ ki görenler diye Tûbâ

4. Ta‘n oklarına hayli nişân itdi ezel lîk
Öykünmeden ebrûña çekildi hele tugrâ

5. Çâk olsa sadef gibi n’ola cism-i nizârum
Ol dürr-i dil-efrûzı kenâr eyledi deryâ

6. Baş egmedi kaddüñe gelüp sıdk ile iy serv
Dikilmeyicek tâ depesi üstine Tûbâ

7. Cismüm meh-i nev gibi dü-tâ oldı SÜHEYLÎ
Görünmeyeli çeşmüme ol gurre-i garrâ

8.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Girye kıl hâlüm görüp iy şem‘-i nûr-efşân baña
Şâm-ı gamda kat‘ idüp zülf-i siyâhuñ yan baña

2. Kûşe-i mihnetde kaldum âh kim göstermedi
Çihre-i maksûdumı âyîne-i devrân baña

3. Yaşı çog olsun belâ küncinde ahvâlüm görüp
Girye eyler dem-be-dem bu dîde-i giryân baña

4. H^{v}âce-i hicrâna satduñ bende-i efgendeñi
İy efendüm n’eyledi gör ‘âkıbet hicrân baña

5. Gördiler la‘l-i leb-i dildârı ta‘rîf itdügüm
İy SÜHEYLÎ ‘ârif-i cân didiler ‘irfân baña

9.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Gam degül dildâr gitse gelmese benden yaña
Resmdür cân gitse gelmez bir dahı tenden yaña

2. Turmış ayag üstine el baglamış serv [ü] çenâr
Seyre çıkmış gûyiyâ ol gonçe gülşenden yaña

3. Sîne-i sûzânumı dil mesken eylerse n'ola
Meyl ider dîvâneler elbetde külhenden yaña

4. Fitnede hâlüñ ferîd ü iki çeşm-i sâhirüñ
Biri birinden dahı âfetdür ol fenden yaña

5. Fikr-i zülfüñle SÜHEYLÎ tutsa gam küncin n'ola
Meyl ider şâm olıcak her kişi meskenden yaña

10.

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün
Remel + + – – / + + – – / + + – – / + + –

1. Gülşen-i kûyuña ben nice varayın cânâ
Yapışur her yañadan dâmenüme hâr-ı belâ

2. Âh kim ol gül-i nâzük-bedenüñ hâr-sıfat
Takılur yanına agyâr kesilmez kat'â

3. Zahm-ı sînemden okuñ ilmeyüben geçdügine
Yâreler agız açup söylemek ister yârâ

4. Ezelî başumuza yazu-y-ımış iki gözüm
Kâkülüñ fikriyle bu uzun uzak sevdâ

5. İy SÜHEYLÎ vireli yâr dehânına göñül
Gözüme dâne-i hardalca görinmez dünyâ

11.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Gördiler kat kat cefâ vü cevr ider gerdûn baña
Anuñ-içün başladı alçaklıga her dûn baña

2. Mihnetüñden sanma rû-gerdân olam iy müdde'î
Mihnete râhat ecirdür bu yiter mazmûn baña

3. Rûy-ı zerdüm göricek cânâ bozılsa gam degül
Sûreti yokdur mukâbil olmaga altun baña

4. Hecr-i la'lüñle belâ küncinde ahvâlüm görüp
Kanlar aglar gam şebinde dîde-i pür-hûn baña

5. İy SÜHEYLÎ herkese zevk ü safâ bahş eyleyen
Eylemiş derd ü belâ vü mihneti makrûn baña

12.

Fâʻilâtün fâʻilâtün fâʻilâtün fâʻilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Ol perî-peyker ki hayrân olmış ins ü cân aña
Kim ki insân dir aña ben dimezem insân aña

2. Kûyuña varsam rakîbüñ giceler âgâh olur
Gûyiyâ şeytânîdür ta'lîm ider şeytân aña

3. Yanına kalmaz 'adû-yı bed-likânuñ dôstum
İtdügin hep gösterür âyîne-i devrân aña

4. Ol gubâr-ı hatt u ol gonçe dehânı seyr idüp
Kaldı hâtem agzına barmak sokup hayrân aña

5. 'Âlem-i dilde temevvüc eyledi deryâ-yı 'ışk
İy SÜHEYLÎ yiridür Nûh olsa keştîbân aña

13.

Feʻilâtün feʻilâtün feʻilâtün feʻilün
Remel + + – – / + + – – / + + – – / + + –

1. İtdügi cevr ü cefâyı o sitemkâr baña
Dôstlar öyle bilüñ eylemez agyâr baña

2. Künc-i mihnetde benüm çekdügüm endûh ü gamı
Görüp aglar acıyup dîde-i hûn-bâr baña

3. Her zemân bir kaşı yânuñ gam-ı derd-i hecrin
Çekdürür döne döne çarh-ı sitemkâr baña

4. Alur agyâr-ı harı arkasına yâr velî
Yükledür bâr-ı gam-ı mihneti her bâr baña

5. Gûyiyâ bir suyı serd dilber-i hûn-rîz durur
Tokınur ikide bir hancer-i dildâr baña

6. Virmezem nakd-i dili almazam endûh ü gamı
Yok yire şîve satar şâhid-i bâzâr baña

7. Rûy-ı yâri göreli akdı SÜHEYLÎ göñlüm
Yiridür dirler ise 'âşık-ı dîdâr baña

14.

Fâʻilâtün fâʻilâtün fâʻilâtün fâʻilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. 'Âşıkuñ bagrın tolu kan itmedür 'âdet saña
Günde biñ kan itdürür iy hûnî bu san'at saña

2. Haste-i derd-i gam-ı 'ışkuñ olaldan âh kim
Derdümi şerh itmege cismümde yok tâkat saña

3. Çok tolaşduñ halka-i bezm-i şarâba el-hazer
Yüri iy sûfî hele bu kerre de hurmet saña

4. Bir ayag ile elüm alduñ benüm iy pîr-i deyr
Pârsâlıkdan beni kılduñ rehâ rahmet saña

5. Lütf ile itdükde ol Kahhâr-ı mutlak hilkatüñ
Virmemişdür var ise bir zerrece şefkat saña

6. Tîgüñı ‘üryân idüp sad çâk kıl sînem benüm
Nâle vü âh ü enînüm virmeye zahmet saña

7. Âsaf u hâkân SÜHEYLÎ urdı kûs-ı rıhleti
Degdi şimdi çal belâgat tablını nevbet saña

15.

Mef‘ûlü mefâ‘îlü mefâ‘îlü fe‘ûlün
Hezec – – + / + – – + / + – – + / + – –

1. Sahrâları seyr eyleyüp agyâr ile tenhâ
Mecnûn mı idersin beni iy saçları leylâ

2. Nâdân oturur şâm ü seher kasr-ı safâda
Künc-i gam ü mihnetde yatur merdüm-i dânâ

3. Âlâyişi bu gülşenüñ ârâyiş-i gamdür
Meyl itmez aña kılsa nazar merdüm-i bînâ

4. Envâr-ı ruhuñ hecri ile çekdügi derdi
Meclisde gice yandı baña şem‘-i şeb-ârâ

5. Ruhsârına öykünmesün ol lâle-‘izâruñ
Sovuk geçer açılmasun iy dil gül-i hamrâ

6. Sultân-ı serîr-i sühenem şimdi SÜHEYLÎ
‘Âlem götüri çekse n’ola hükmüme tugrâ

16.

Mef‘ûlü mefâ‘îlü mefâ‘îlü fe‘ûlün
Hezec – – + / + – – + / + – – + / + – –

1. Çekmem dir idüñ zülfi gamın dilberüñ aslâ
İy h^{v}âce nedür söyle bu başuñdaki sevdâ

2. Dârâyî libâsuñ giyüben gözleme dârât
İy h^{v}âce nazar kıl kanı Dârâb ile Dârâ

3. Çok söyleme mir’ât-ı ruh-ı dilbere karşu
Kendüñi saña gösterür iy tûtî-i gûyâ

4. Dün geldi dahı şehr-i ‘ademden gözi baglu
Öykünse n’ola gözlerüñe nergis-i şehlâ

5. Bir zerre durur nûr-ı ruhuñdan şeh-i hâver
Bir katre durur eşküme nisbet yedi deryâ

6. Gül gibi SÜHEYLÎ gülidür gülşen-i nazmuñ
Hâşâk ile hâr-ı siyehidür anuñ a‘dâ

17.

Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün
Muzâri' – – + / – + – + / + – – + / – + –

1. İy nûr-bahş-ı dîde-i 'uşşâk-ı bî-nevâ
Rûhî li-hüsni vechike yâ seyyidî fedâ

2. Sultân-ı bî-nazîr-i serîr-i kemâlsin
Küllü'l-cemâli ente ve-mâ gayrühû südâ

3. İrmek müyesser ola mı bezm-i visâlüñe
Em min sabâhi vechike tahtârü mev'idâ

4. Ser-defter eyleseñ n'ola 'uşşâka bendeñi
Kad sırtü fî garâmike yâ rûhî seyyidâ

5. Hâşâ ki zâyil ola göñülden mahabbetüñ
Mâ-dâmeti's-semâ'ü ve mâ-dâmeti's-serâ

İy pâdişâh-ı hüsn SÜHEYLÎye kıl nazar
Min kabli en terâhü 'alâ müntehe'r-redâ

18.

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Leb-i la'l-i revân-bahşuñdur iden mürdeyi ihyâ
Kelâm-ı cân-fezâñuñ dirisidür hazret-i 'Îsâ

2. Yoluñda ok gibi togru olam ben iy kemân-ebrû
Neden lâzım gele ben bendeñe bu nâz ü istignâ

3. Gehî fikr-i miyân ü gâh bûs-ı la'l-i cânâne
Dirîgâ yok yire çarh itdi varın 'âşık-ı şeydâ

4. Çeküp câm-ı fenâyı rıhlet itdi mest ü lâ-ya'kil
Eger Fagfûr eger Cem'dür eger İskender ü Dârâ

5. Gam-ı hattıyla hâk olsam SÜHEYLÎ ol gül-endâmuñ
Vasiyyet eyleyem örtsün mezâruma yaşıl hârâ

HARFÜ'L-BÂ

19.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Yirde tugyân-ı sirişkümden halâyık muztarib
Gökde âh-ı âteşînümden melâyik münkalib

2. Gün gibi olmaz sipihr üzre hilâl-i kadr bedr
Olmayan bir südde-i devlet-me'âba müntesib

3. Kîni kibri kendüñe kâr eyleme iy şeyh-i şehr
Kibriyâdan havf iden olmaz kebîre mürtekib

4. Eşk-i çeşmüm 'âlemi gark-âb iderse vechi var
Oldı benden ol şeh-i 'âlî-cenâbum müctenib

5. İy SÜHEYLÎ kılmaga rûşen bu zulmet hânesin
Oldı her gice şerâr-ı nâr-ı âhum mültehib

20.

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Safâ bezminde câm-ı mey gibi olmaga leb-ber-leb
Piyâle gibi iy sâkî bulınmaz bir güzel-meşreb

2. Çıkardı göklere feryâd ü zâr ü âh ü efgânum
Belâ-yı 'ışk bilmezdüm ne müşkil derd imiş yâ Rab

3. Yiridür âsitânuñ âsümâna nisbet itdürsem
Kim anda na'lçeñ resmi meh-i nev kebkebüñ kevkeb

4. Baña biñ kerre şîrînter gelür şehd ile şekkerden
Senüñ ol acı acı sögdügüñ iy yâr-ı şekker-leb

5. Bu fânî hânede yokdur SÜHEYLÎ mü'mine râhat
Bekâ milkine 'azm eyle hemân şimden girü yap yap

21.

Mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ûlün
Hezec + – – – / + – – – / + – –

1. Seni sevdüklerümi cürme sayıp
Getürdüñ başuma bunca mesâyib

2. Ezel mi'mârı bünyâd eyledükde
Kaşuñ kılmış serây-ı hüsne hâcib

3. Rakîbüñ ugrulıkdan tevbe kılmaz
Bogazına takılmayınca tâ ip

4. Salındur târ-ı zülfüñde dili sen
Günâhını benüm boynuma salıp

5. Çıkarur nice biñ dürr-i ma'ânî
Kaçan kim bahr-i 'ilme girse tâlib

6. Yakîn olma hısımdur diyü hasma
Ekâribdür saña şimdi 'akârib

7. Zeheb oldı SÜHEYLÎ şimdi mezheb
Olur halk ekseriyyâ aña zâhib

22.

Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün
Muzâri' – – + / – + – + / + – – + / – + –

1. Kûyuñ yolında gâfilüz iy nûr-ı âftâb
Şeb-revlik ile dün gice tutıldı mâh-tâb

2. Eller el üzre tutar iken düşdi ayaga
Rengîn lebüñe beñzedeli kendüzin şarâb

3. Sen ‘ayş ü ‘işret eylemede gayr ile benüm
Nâr-ı firâk-ı hecrüñ ider bagrumı kebâb

4. ‘Ömrüm gibi iñende eyâ serv-i hoş-hırâm
Yollarda gördügüñce beni eyleme şitâb

5. Çıkmaz kimesne başa bugün rûzgâr ile
Öñince var SÜHEYLÎ hemân nite kim sehâb

23.

Mefâ‘ilün fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün
Müctess + – + – – / + + – – / + – + – / + + –

1. İder meşâm-ı dili gerçi telh bûy-ı şarâb
Virür safâyı velî câna reng ü bûy-ı şarâb

2. Dimâg-ı cânda olup iştiyâk-ı lezzet-i câm
Göñülde hasret-i la‘lüñle ârzû-yı şarâb

3. Sun itme ellerüm iy pîr-i mey-fürûş tehî
Birine ayag ü bir destüme sebû-yı şarâb

4. Nedür bu na‘ra-i mestâne çarha çıkdı diyü
Dükenmedi ser-i kûyuñda güft ü gûy-ı şarâb

5. Safâ o bezm iledür bir yanuñ surâhî ola
Vü bir yanuñda SÜHEYLÎ ola kedû-yı şarâb

24.

Mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Olup pür nev-resîde dil-rübâlarla şehâ mekteb
Mahall olsa sebak-h^{v}ân-ı gam-ı ‘ışka revâ mekteb

2. Bi-hamdi’llâh yine erbâb-ı tab‘a feth-i bâb oldı
Açıldı zümre-i ‘irfânı kıldı pür-safâ mekteb

3. Okurdı tıfl-ı dil kevser lebüñ âyâtını ezber
Dahı feth olmadın etfâl-i dehre dilberâ mekteb

4. Diñ ol meh-rûya gelsün mekteb-i ‘irfâna yüz sürsün
Cemâli pertevinden dâ’im olsun pür-ziyâ mekteb

5. Yine tıfl-i dili bir h^{v}âce-i hüsne düşürmiş kim
Sezâ olsa SÜHEYLÎ hâne-i kalbüm aña mekteb

25.

Mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Kudûmüñden şeref buldı yine iy dil-rübâ mekteb
Fürûg-ı mihr-i ruhsâruñdan oldı pür-ziyâ mekteb

2. Gam-ı hicrân ile dil-tengüñ açar gül gibi göñlin
Olaldan mesken-i hem-meşreb-i ehl-i safâ mekteb

3. Tılısm-ı bâb-ı genc-i vasl-ı yâri feth ider dâ'im
Kilîd-i cidd ü cehd ile olur müşkil-küşâ mekteb

4. Varan 'âşıklara cânlar bagışlar ol Mesîhâ-dem
O mihr-i 'âlem-ârâ-y-ile oldı cân-fezâ mekteb

5. Şu deñlü bekledüm ol servüm âzâd olmadı kaldı
SÜHEYLÎveş dirîgâ oldı dâmen-gîr aña mekteb

26.

Müfte'ilün fâ'ilün müfte'ilün fâ'ilün
Münserih – + + – / – + – / – + + – / – + –

1. Aldı dil-i zârumı bir yüzi gül gonçe-leb
Tal'atı mâh-ı münîr nâm-ı şerîfi Receb

2. Kûşe-i ebrûları râların itdüm sü'âl
Geldi o meh nâz ile didi buralar 'aceb

3. Vuslatuña irmedin sen şehe lâyık mıdur
Öldüre hûnî gözüñ bendeleri bî-sebeb

4. Tâb-ı ruhuñ seyr idüp zülfüñe bend olmadur
Geldügi dergâhuña âyıla gün rûz ü şeb

5. Zâhir olan her gice sanma SÜHEYLÎ nücûm
Oldı nisâr o şehüñ pâyına bî-had zeheb

HARFÜ'T-TÂ

27.

Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün
Müctess + – + – / + + – – / + – + – / + + –

1. Mekânuñ iy dil-i âşüfte kûy-ı cânân it
Yirüñ bihişt-i berîn eyle sözüm iz'ân it

2. Bahârdan haber it bâga iy nesîm-i sabâ
Açılsun ol gül-i gülzâr-ı cân handân it

3. Saña o dürr-i girân-mâye der-kenâr olmaz
Gerekse eşk-i terüñle cihânı 'ummân it

4. Eyâ serîr-i serây-ı mürüvvetüñ şâhı
Cefâ vü cevrüñi ben zâre kılma ihsân it

5. Dür-i ma'ârife sarrâf sırf olam dir iseñ
Cevâhir-i sühene kalb-i pâküñi kân it

6. Zahîrüñ olmayıcak kimse diñlemez sözüñi
Gerekse kendüñi nazm-ı sühende Selmân it

7. SÜHEYLÎ husrev-i milk-i kemâl olam dir iseñ
Yazup gazellerüñi sen de cem' ü dîvân it

28.

Fâʻilâtün fâʻilâtün fâʻilâtün fâʻilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Zülf-i ham-ber-ham ki kılmış rûy-ı cânânı dürüst
   Ebrdür kim kaplamış hûrşîd-i rahşânı dürüst

2. Münkesir seng-i havâdisden dil-i dânâ müdâm
   Kanda kim baksañ görürsin kalb-i nâdânı dürüst

3. Dişlemiş laʻl-i lebin yâruñ rakîb-i bed-likâ
   Göreyüm kim kalmasun agzında dendânı dürüst

4. Cürʻa-i câm-ı lebüñ şevki-y-ile gülzârda
   Bulmadum bir gonçe kim ola girîbânı dürüst

5. Muztarib olma SÜHEYLÎ inkılâb-ı dehrden
   Çün bilürsin kim degüldür hâl-i devrânı dürüst

29.

Mefʻûlü mefâʻîlü mefâʻîlü feʻûlün
Hezec – – + / + – – + / + – – + / + – –

1. Te'sîr ideli kalbüme âsâr-ı mahabbet
   Sînemde ʻiyân oldı o dem nâr-ı mahabbet

2. Nakd-i dil ü cân ile harîdâr aña ʻuşşâk
   Germ olsa kaçan gün gibi bâzâr-ı mahabbet

3. Sînemde ʻiyân olsa n'ola dâg-ı nihânum
   Çâk itdi tenüm hancer-i âzâr-ı mahabbet

4. Mazher düşeli nâr-ı tecellî-i cemâle
   Gark itdi beni pertev-i envâr-ı mahabbet

5. Efkâr-ı gubâr-ı hat-ı yâr ile SÜHEYLÎ
   Hayrân ider âhir beni esrâr-ı mahabbet

30.

Mefâʻilün feʻilâtün mefâʻilün feʻilün
Müctess + – + – / + + – – / + – + – / + + –

1. Harâbelerde yatan mürde dilleri şâd it
   Yıkuk göñülleri yap sen de Kaʻbe bünyâd it

2. Gam-ı zemâne füzûn itdi mihnetüm sâkî
   Bir iki câm ile kalb-i hazînümi şâd it

3. Bihişt-i kûyuña uçmak hevâsıdur hevesi
   Efendi mürg-i dili dâm-ı gamdan âzâd it

4. Fedâ ider yoluña turma cân-i şîrîni
   Esirge ʻâşık-ı miskîne husrevâ dâd it

5. Çalındı beñzi tarab-sâz-ı gamda ʻuşşâkuñ
   SÜHEYLÎ sen dahı ney gibi turma feryâd it

31.

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün
Remel + + – – / + + – – / + + – – / + + –

1. 'Işk yolında hayâl-i ruh-ı cânân ile git
   İy göñül çünki gidersin hele îmân ile git

2. İki yanuñdan ayırma gam ü derd-i yâri
   Garazuñ seyr ü temâşâ-y-ısa yârân ile git

3. Hem-sifâl ol seg-i cânân ile yârâna karış
   Olma her dûn ü denî hemdemi akrân ile git

4. Hem-reh ol kullarına ol şeh-i 'âlî-şânuñ
   Mûr iseñ n'ola göñül hayl-i Süleymân ile git

5. İy SÜHEYLÎ gam-i vehmden olayın dirseñ emîn
   Kanda 'azm eyler iseñ âyet-i Kur'ân ile git

32.

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün
Remel + + – – / + + – – / + + – – / + + –

1. Gam-i hecrüñ çekemez yokladı gördi bir kat
   Rişte-i cismümi hayyât-ı gam itdi iki kat

2. Men' idüp şehd-i lebinden acı sözlerle beni
   Tatlu cânumdan usandurdı o şîrîn harekât

3. Mâyil-i la'l-i leb-i rûh-fezâñ olmışdur
   Bu kadar Hızr'a irişdüm dir iken âb-ı hayât

4. Şiddet-i hecr ile tugyân-ı sirişküm göricek
   Yirlere geçdi hayâdan utanup nehr-i Furât

5. İy SÜHEYLÎ taleb-i rütbe-i 'irfân eyle
   Hazer it gaflet ile kılma tezayyu' evkât

33.

Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün
Hezec – – + / + – – + / + – – + / + – –

1. Her kim ki kıla 'ışk ile da'vâ-yı mahabbet
   Olmak gerek ol 'âleme rüsvâ-yı mahabbet

2. 'Aklum tagılur leylî-i zülfin göricek âh
   Mecnûn ider âhir beni sevdâ-yı mahabbet

3. Cûş eylese eczâsı zemînüñ ola pertâb
   Saçılsa yire cür'a-i sahbâ-yı mahabbet

4. Âfâka çıkar velvele-i na'ra-i 'uşşâk
   Budur ezelî ma'reke-ârâ-yı mahabbet

5. Emvâc-i belâ başdan aşup 'âlemi tutdı
   Gark itdi SÜHEYLÎ beni deryâ-yı mahabbet

34.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Tâ ki sundı sâkî-i vahdet baña câm-ı elest
Nûş idüp ol dem bu demdür olmışam medhûş ü mest

2. Mest olup tutsam n'ola pîr-i mugânuñ dâmenin
Bâde-i la'l-i lebüñ şevkiyle oldum mey-perest

3. Bende endûh ü gamuñ a'dâda zevk-i vuslatuñ
Şîşe-i hâtır zi-cevr-i seng-i în-gamhâ şikest

4. Bâd-ı âhumdan felek seyl-i sirişkümden zemîn
Mahv olursa yiridür döymez baña bâlâ vü pest

5. Pençesin burdı SÜHEYLÎ hüsn ile mihrüñ o mâh
Eyledi icrâ-yı hükm *dest ber-bâlâ-yı dest*

35.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Şu'le-i hecrân bülend ü ten za'îf ahvâl pest
Vuslat-ı cânân ba'îd irmez anuñ zeyline dest

2. Câm-ı gamdan baht h^{v}âb-âlûd tâli' bâzgûn
Dil bu derdüñ dürdi-y-ile dâ'imâ medhûş ü mest

3. Bâr-ı hasret kâmetüm dâl eyledi iy serv-kad
Kalmadı hergiz tenümde tâkat-i hîz ü nişest

4. Gâh nâlân gâh giryân gâh sûz ü gâh derd
Mî-nümâyem bâ-tü-hâl-i h^{v}îşten herçi ki hest

5. Dest-gîr oldı SÜHEYLÎ bir kadeh meyle beni
Gördi düşmiş ayaga rahm itdi pîr-i mey-perest

36.

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün
Remel + + – – / + + – – / + + – – / + + –

1. Kâmetin dâl ider anuñ ki 'ibâdet kat kat
Açılur aña serâ-perde-i hikmet kat kat

2. Baña çekdürmek içün bâr-ı gam-ı hicrânı
Rişte-i kâmetüm itdi o kıyâmet kat kat

3. Ne bilür baña firâş oldugını hâk-i siyâh
'Âleminde döşenen pister-i râhat kat kat

4. Beni yalıñ göricek 'ışk ile tutuşmak içün
Biçdi ol yâr-ı sitemger baña hil'at kat kat

5. Bir ayak üstine ol gün ki gele biñ bir ayak
Umaram ide o sultân şefâ'at kat kat

6. İy SÜHEYLÎ baña bir dahı cefâ kılmamaga
Mushaf-ı hüsnine and içdi ol âfet kat kat

HARFÜ'S-SÂ

37.

Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün
Hezec + – – – / + – – – / + – –

1. Budur mir'ât-ı dil sınmaga bâ'is
Atar çarh üstüme seng-i havâdis

2. Ne fitne kim togar meyden togar hep
Anuñçün oldı mey ümmü'l-habâ'is

3. Cihânda bezm-i mey bir yâr ü bir ben
Meger sâkî ola olursa sâlis

4. Benüm yok derd ü gamdan ayru nesnem
Ölürsem derd ile gam yiye vâris

5. SÜHEYLÎ her sözinde kıl yararken
Miyânından haber virmez muhaddis

38.

Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün
Muzâri' – – + / – + – + / + – – + / – + –

1. Gül gülşen içre gerçi ider bî-şümâr bahs
Gül ruhlaruñla kılmadı lîk ihtiyâr bahs

2. Hôy-ı hacâlet anı basar pây-mâl ider
Eylerse eşk-i çeşmüm ile cûybâr bahs

3. Nev'i içinde 'âlî iken kadri pest olur
Kaddüñle varup eylemesün hîç çenâr bahs

4. Hûbân-ı şehri cümleten ilzâm ider eger
Bâb-ı hüsünde eylese ol şîvekâr bahs

5. Kılmazsa yâr n'ola benümle mükâleme
Eyler mi bir gedâ ile hîç şehr-yâr bahs

6. Gül meclisinde zerrece koymaz kulagına
Nâlemle bülbül eylese ger sad-hezâr bahs

7. Akrân içinde n'eyler iseñ eyle fâ'ik ol
Olmaz SÜHEYLÎ meclis-i 'ilm içre 'âr bahs

39.

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Hevâ-yı zülfüñ oldı dîde-giryân olmaga bâ'is
Felekde ebr olur elbetde bârân olmaga bâ'is

2. Çeküp kurtarmak ister dâmenin kayd-ı ta'allukdan
Budur mecnûn-ı dil 'ışkuñda pûyân olmaga bâ'is

3. Çeker gülşende pehlûya ‘arûs-ı gonçeyi her hâr
Odur hep bülbül-i âşüfte nâlân olmaga bâ‘is

4. Seni ister gibi arayışından iy gül-i ra‘nâ
Nesîm-i dil ser-i kûyuñda pûyân olmaga bâ‘is

5. SÜHEYLÎ gülşen-i ‘âlemde bir servüñ hevâsıdur
Nice demler durur göz yaşı cûyân olmaga bâ‘is

40.

Fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün
Remel + + – – / + + – – / + + – – / + + –

1. Dili lâl itmege ol gonçe-dehendür bâ‘is
Gül-i al olmaga ol vech-i hasendür bâ‘is

2. Âh kim kaldum ayaklarda bu ben üftâde
Böyle düşkünlügüme çâh-ı zekandür bâ‘is

3. Söyle iy tûtî-i şîrîn-kelimâtum söyle
Bu kadar zecr ü ‘anâ baña nedendür bâ‘is

4. Kîl ü kâli ko her-âyîne sakın iy dil-i zâr
Tûtî habs-i kafes olmaga sühendür bâ‘is

5. Gam yime mihnet-i eyyâme SÜHEYLÎ sabr it
Kişinüñ devletine derd ü mihendür bâ‘is

41.

Fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün
Remel + + – – / + + – – / + + – – / + + –

1. Milk-i ‘ışkuñda yemîn eylesem olmam hânis
Kays ile Vâmık u Ferhâd’a ben oldum sâlis

2. Dâne-i hâli gam-ı ‘ışkuña sarf itmiş idüm
Olmadın mezra‘a-i mihnete Âdem hâris

3. ‘Âlemüñ soñı elem devletinüñ âhiri lett
Taleb-i milk-i kadîm eyle ki ‘âlem hâdis

4. Dâne-i hâlüñ ile zülf-i siyâhuñdur hep
Bu kadar fitne ve âşûb-ı cihâna bâ‘is

5. İy SÜHEYLÎ bir iki câm ile olmaz kâni‘
‘Ârife olmayıcak câm-ı müselles sâlis

42.

Fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün
Remel + + – – / + + – – / + + – – / + + –

1. Gülşenüñ yâdına ol vech-i hasendür bâ‘is
Gonçe zikr olmasına teng-i dehendür bâ‘is

2. Dil görince hatuñı gerçi ki gamnâk oldı
Dil güşâd olmasına seyr-i çemendür bâ‘is

3. Kîl ü kâl eyleme vasfında miyân-ı yâruñ
Dâme râm olmaga tûtîye sühendür bâ‘is

4. Agladan tıfl-ı dili reşk-i leb-i la‘lüñdür
Lîk ben düşküne ol çâh-ı zekandür bâ‘is

5. Ehl-i nazm içre SÜHEYLÎ saña Husrev didüren
Nazm-ı mevzûnuñ ile tarz-ı hasendür bâ‘is

HARFÜ’L-CÎM

43.

Mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Götür ayagı el çek iy göñül câm-ı safâdan geç
Yiter şimden girü uslan nesîmâsâ hevâdan geç

2. Bekâsı yok bilürsin çün bu dâr-ı mihnet-âbâduñ
Bekâ gülzârına ‘azm it bu derbend-i fenâdan geç

3. Tarîk-ı ‘ışkda sûfî sebük-bâr olmak isterseñ
Soyın abdâl-ı ‘ışk ol sıklet-i tâc ü kabâdan geç

4. Belâ deryâsı mihnet hânesi gam küncidür dünyâ
Vücûduñ zevrakın sındurmadın bahr-i belâdan geç

5. Vücûd-ı ‘âlemi ketm-i ‘adem idrâk idüp bi’z-zât
SÜHEYLÎ ‘âlem-i ıtlâka düş bu mâ-sivâdan geç

44.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Gülşen-i kûyından ol servüñ ırag olmak ne güç
Bülbüle gülzârdan ayru turag olmak ne güç

2. Şem‘ gibi ‘âşık-ı dil-hasteler giryân iken
Bezm-i agyâre o meh her şeb çerâg olmak ne güç

3. Künc-i gamda iy ecel bi’llâhi al gel cânumı
Yârdan ayru baña ‘âlemde sag olmak ne güç

4. Hârhâr-ı hecr ile sînem olupdur hâr hâr
Hâl-i ruhsârı gamından dilde dâg olmak ne güç

5. İy SÜHEYLÎ ol hümânuñ ‘ışkı sahrâsında âh
Mürg-i dil saydına kare zülfi ag olmak ne güç

HARFÜ’L-HÂ

45.

Mef‘ûlü fâ‘ilâtün mef‘ûlü fâ‘ilâtün
Muzâri‘ – – + / – + – – / – – + / – + – –

1. Esrâr-ı ‘ışkı göñlüm kılmazdı yâre vâzıh
Kad azharat dümû‘î mâ-ahfete’l-cevânih

2. ‘Uşşâk-ı zâra zâhid pend ü nasîhat itme
Fe hel ra’eyte sabben yesgâ ile’n-nesâyih

3. Biñ cevr iderseñ iy cân senden geçer mi ‘âşık
Lâ-‘âşe müstehâmen ile’s-sülüvvi cânih

4. Ol serv-i bâg-ı hüsni vasf idemezsin iy dil
Zâtü’l-habîbi zâtün celet ‘ani’l-medâyih

5. Yâ Rab SÜHEYLÎ zâra tevfîkuñı refîk it
Yâ mâniha’l-atâyâ ve-mu’tı‘ı’l-menâyih

46.

Mef‘ûlü fâ‘ilâtü mefâ‘îlü fâ‘ilün
Muzâri‘ – – + / – + – + / + – – + / – + –

1. Câna safâ degül mi neşât-ı mey-i sabûh
Sâkî getür o câmı ki oldur gıdâ-yı rûh

2. İrdi meşâma bûy-ı mey-i humm-ı meygede
Ol hışt-ı hamla sındı ser-i tevbe-i nasûh

3. Hattıyla tutdı ‘âlemi ‘ışkum gibi o mâh
Li’l-bedri en yelûha ve li’l-miski en yefûh

4. Geldükçe ‘aks-i ‘ârız-ı cânâne çeşmüme
Ke’n-nâri fi’z-zücâceti ‘aynî bihî telûh

5. Ten şerha şerha olsa vü her şerha biñ zebân
Tibyânü lev‘atî le-ganiyyün ‘ani’ş-şürûh

6. Gûş it SÜHEYLÎ bülbül-i bâguñ terânesin
Lâha’s-sabâhu fa’gtenimû ‘işrete’s-sabûh

47.

Fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün
Remel + + – – / + + – – / + + – – / + + –

1. Mey-i nâb ile geçüp meclis-i rindâna kadeh
Göz ider çeşm-i habâb ile zarîfâna kadeh

2. Bezm-i ‘irfânda çeküp kendüyi hayli çevirüp
Gösterür şîve-i rindânı levendâna kadeh

3. Şeh-levendâne geçüp bezm-i mey-âşâma yine
Öpdürür leblerini her yaña yârâna kadeh

4. Katı çok virme götürmez o sanem anı farur
Kerem it sâkî yiter ol gözi mestâna kadeh

5. İy SÜHEYLÎ meded it virmiş elem aña humâr
Yiridür turma yitişdür yüri cânâna kadeh

48.

Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün
Müctess + – + – / + + – – / + – + – / + + –

1. Olursa nâm-ı Hudâ kufl-ı müşkile miftâh
Sühûlet ile o dem anı feth ider Fettâh

2. Lebüñle dil zekanuñ ârzû iderse n'ola
Virür neşât u safâ rûha râh ile tüffâh

3. Kabûl idüp dimiş idüm *belâ* belâña belî
Dem-i elest kaçan geldi bir yire ervâh

4. Senüñle kıssa-i mâ-beynümüz gelür âhir
Risâle-i hatuñ îzâh idüp ider ıslâh

5. Ola ki zevrak-ı dil bahr-i gamdan ola halâs
SÜHEYLÎ gözleyelüm rûzgârı çün mellâh

49.

Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün
Müctess + – + – / + + – – / + – + – / + + –

1. Özini sarf ide maksûda kim okıya mirâh
Sahîh ü sâlim uyulmak gerek cihânda felâh

2. Bu hârzârdan uçmaga eyleyen âheng
Gerekdür eyleye havf ü recâdan iki cenâh

3. Vuzû idin ki olasın emîn şeytândan
Dimişler oldı vuzû hayl-i mü'minîn silâh

4. Bilinmedi ne zebândur zebân-ı 'uşşâkı
Görildi gerçi nice Cevherî nice Sahhâh

5. 'Uyûb-ı sâtiresin kılma kimsenüñ ifşâ
Budur tarîk-ı Hudâ'da SÜHEYLÎ râh-ı salâh

50.

Fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün
Hafîf + + – – / + – + – / + + –

1. Yâ habîbî fedetke minni'r-rûh
Ente rûhî fe-eyne 'anke erûh

2. İki 'âlemde maksadum sensin
Leyse lî 'anke seyyidî memdûh

3. Tâkatem tâk şüd zi-bâr-i gamet
Fe-e'asnî bi-fazlike'l-memnûh

4. Der-i firkat ne-mî şeved beste
Kem erâ bâb-ı hecr kem meftûh

5. Cânın eyler SÜHEYLÎ saña fedâ
Ve-leke'l-fazlü in-ehazte'r-rûh

HARFÜ'D-DÂL

51.

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün
Remel + + – – / + + – – / + + – – / + + –

1. Minnet Allâh'a yine gurre-i mâh oldı bedîd
'Âlemi eyledi mesrûr nevîd-i şeh-i 'îd

2. Böyle bir 'îd-i şerîf olmadı dünyâ turalı
Böyle hengâm-ı safâ görmedi erbâb-ı ümîd

3. 'Îd ola fasl-ı bahâr ola cihân hurrem ola
Böyle bir şâh-ı cihân-baht ola 'adl ile ferîd

4. Şâh ammâ nice şeh hıdmetine halka-be-gûş
Hâmî-i dîn-i Hudâ sâye-i eltâf-ı Mecîd

5. Dâver-i devr-i zemân hazret-i Sultân Ahmed
Zînet-ârâ-yı zemîn vâhib-i âmâl-i 'abîd

6. Şeref-i 'îd şehâ devr-i hümâyûnuñdur
Bâreka'llâhü te'âlâ bi-kemâli't-te'yîd

7. Hıdmetüñ aña ki yüz tuta zihî 'izz ü şeref
Kulluguñ aña ki el vire zihî baht-ı sa'îd

8. Bu SÜHEYLÎ kuluñuñ kârı du'âdur dâ'im
Hak kabûl eylesin iy dâver-i 'âlî-temhîd

52.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Nûrdan bir şem'dür gûyâ hilâl-i şâm-ı 'îd
Kim harâbât ehline yol gösterür hengâm-ı 'îd

2. Nice gündür bâdemüz gamnâk idi erbâb-ı şevk
Zevk-bahş oldı yine câm-ı sürûr-encâm-ı 'îd

3. Fasl-ı gülde geldi 'îd ehlen ve sehlen merhabâ
Sâkiyâ mey sun ki vâcibdür bize ikrâm-ı 'îd

4. Kaşlaruñ gibi hilâl-i 'îd olup medd-i nazar
Zülf-i müşgînüñ gibi bend itdi halkı şâm-ı 'îd

5. Fasl-ı gülde bâdesüz olmak revâ mı zâhidâ
Gel sen insâf it husûsâ kim ola eyyâm-ı 'îd

6. Bir gözüm evc-i felekde bir gözüm sâkîdedür
İy SÜHEYLÎ hadden aşdı intizâr-ı câm-ı 'îd

53.

Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün
Muzâri' – – + / – + – + / + – – + / – + –

1. Açılsa n'ola lâle-sıfat gonçe-i ümîd
Bâg-ı safâda kopdı bugün bir gül-i sefîd

2. Vechinde nûr-ı Mûsî-i ‘İmrân âşikâr
Alnında nûr-ı Musta[fa]vî gün gibi be-dîd

3. Gamzeñ egerçi fitnede mâhir geçer velî
Fenn-i cefâda olmaya hâlüñ gibi ferîd

4. Her gence mâr ü her güle hâr olur karîn
Yâre rakîb olursa karîb olmaya ba‘îd

5. Ref‘ eyledüñ SÜHEYLÎyi lütfuñla hâkden
‘Ömrüñ ziyâde eyleye fa‘‘âl-i mâ-yürîd

54.

Mef‘ûlü fâ‘ilâtü mefâ‘îlü fâ‘ilün
Muzâri‘ – – + / – + – + / + – – + / – + –

1. Gülzâr-ı hüsn içinde bugün iy gül-i sefîd
Bir verd-i ter bulınmadı rûyuñ [gibi] be-dîd

2. Derd-i derûnum olsa n’ola halka âşikâr
Dest-i firâkuñ eyledi ten cübbesin derîd

3. Tayandı kaldı sûret-i dîvâra beñzedi
Oldı görince ol büti agyâr-ı har kadîd

4. Râh-ı safâda tasfiyye-i bâtın eylesün
Her kim ki pîr-i ‘ışka diler olmaga mürîd

5. Budur SÜHEYLÎ bendeñüñ evrâdı rûz ü şeb
Bahtuñ güşâde eyleye Hak tâli‘üñ sa‘îd

HARFÜ’Z-ZÂL

55.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. ‘Âşıka la‘lüñ safâsı âb-ı kevserden lezîz
Söyledükçe her sözüñ kand-ı mükerrerden lezîz

2. La‘l-i nâbuñ oldı gül-berg-i letâfetden latîf
Cism-i pâküñ hüsn ile pâlûde-i terden lezîz

3. ‘Âlemüñ ‘arz itseler ser-cümle hulviyyâtını
Gelmeye ma‘sûma hergiz şîr-i mâderden lezîz

4. Acı acı sögdügi tatlu gelür ben ‘âşıka
Yok durur dirler egerçi nesne şekkerden lezîz

5. Câna virmekde safâ rûha gıdâ-bahş olmada
Bulmadum ben iy SÜHEYLÎ zikr-i dilberden lezîz

HARFÜ’R-RÂ

56.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Sen meh-i nâ-mihribâna olalı agyâr yâr
Oldı ‘âlem çeşmüme iy serv-i hoş-reftâr tar

2. Her kaçan seyr-i gülistân eylesem sensüz baña
Gonçeler peykân olur iy gül-beden gülnâr nâr

3. Yaşuñı bir serv-i dil-cûya revân itdüñ diyü
Âh kim zulm ile yıkdı üstüme ol yâr yar

4. Vâdî-i mihnetde ol Mecnûn-ı nâ-şâdem ki ben
Âşiyân-ı mihnet oldı başuma her-bâr bâr

5. Yok mecâlüm âh kim bilmem ne tedbîr eyleyem
Tîr-i cevrüñ câna kıldı iy gözi mekkâr kâr

6. Nâfeveş hûn oldı bagrum senden iy vahşî gazâl
Bir yaña cevr itme sen de çarh-ı nâ-hemvâr var

7. Vâsıl-ı bezm-i visâl-i yâr olam dirseñ eger
İy SÜHEYLÎ düş ayagına yüri yalvar var

57.

Müfte‘ilün mefâ‘ilün müfte‘ilün mefâ‘ilün
Recez – + + – / + – + – / – + + – / + – + –

1. Öldüreyin dimiş beni bir gün o sîm-ten gelür
Ölmişem intizâr ile bilmem o gün kaçan gelür

2. Hâne-i gayra ol perî şâm ü seher varur gelür
Bizüm odaya yıl geçer gelmemesi neden gelür

3. Hanceri zahmı ol şehüñ kırmızı gül gelür baña
Lîk rakîb-i kec-nazar gözlerine diken gelür

4. ‘Âşık-ı sâdık olana meyl ü mahabbet eylemez
Hâsılı bunlaruñ hakından iy göñül siken gelür

5. Bâde-i nâba tevbe it dir ise şeyh-i şehr eger
Tutma kulak SÜHEYLÎyâ vakt-i gül ü çemen gelür

58.

Fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün
Remel + + – – / + + – – / + + – – / + + –

1. Dili sevdâya salan zülf-i siyehkâruñdur
Sabrumı gâret iden gamze-i Tâtâruñdur

2. Âl ile ‘aklum alan nergis-i fettânuñdur
Beni pâ-mâlüñ iden şîve-i reftâruñdur

3. Tûtî-i tab‘umı bülbül gibi gûyende kılan
Dehen-i gonçe-i sîr-âb-ı şeker-bâruñdur

4. Egleyen cân ü dili bâg-ı ser-i kûyuñdur
   Gonçeveş göñlüm açan zînet-i ruhsâruñdur

5. ‘Arz-ı hâl eylemege geldi SÜHEYLÎ kapuña
   N’ola rahm eyler iseñ ‘âşık-ı gam-h^{v}âruñdur

59.

Mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Nazar kıldukça gül ruhsâruña ‘aynumda mâ artar
   Belî evvel-bahâr irişse cûlar dâ’imâ artar

2. Tagılsa kâkülüñ ruhsâruña efzûn olur hüsnüñ
   Perîşân eyledükçe nite kim şem‘i ziyâ artar

3. Ne hikmetdür gider gerd-i küdûret mahv olur kalmaz
   Ruhuñ mir’âtına bakdukça kalbümde safâ artar

4. N’ola günden güne efzûn olursa dâver-i hüsnüñ
   ‘Urûc itdükçe dirler sâye-i perr-i hümâ artar

5. SÜHEYLÎ dil virelden zülfüñe gâyet zebûn oldı
   Şeb-i deycûr irişse hasteye renc ü ‘anâ artar

60.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Hatt u hâlüñ haddüñ üzre sünbül-i hoş-bû mıdur
   Rûm’a ‘asker saldı yahûd kâfir-i Hindû mıdur

2. Kıl kalemle müşk-i terden kâtib-i kudret şehâ
   Cebhe-i mâhuñda bir med çekmiş ol ebrû mıdur

3. Göñlümi çâh-ı zenahdânında yârüñ bend iden
   Çâh-ı Bâbil içre efsûn okıyan câzû mıdur

4. Gerçi adı var miyânuñ ortada iy dil-rübâ
   Görmedüm aslâ hayâl olmış hayâlin mû mıdur

5. Eşk-i çeşmüm kadd-i yâri görse ârâm eylemez
   Pây-i serve iy SÜHEYLÎ yüz süren bir su mıdur

61.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Yazmada evsâf-ı engüştüñ kalemler münkesir
   Sûret-i nakşın görüp oldı sanemler münkesir

2. Reng-i rûyuñdan gül ü lâle çemende münfa‘il
   Kâmetüñden serv [ü] şimşâd ü sanavber münkesir

3. Gâfil olma oldı tîr-endâz âhumdan benüm
   İy kaşı yâ şîşe-i mâh-ı münevver münkesir

4. Toldurup âb-ı tarabnâk ile câmı Cem-misâl
Sâkiyâ sun olmadın bu kâse-i ser münkesir

5. Gösterürdüm şâhid-i ma‘nâ velî mir’ât-ı dil
Olmasa gerd-i küdûretden mükedder münkesir

6. Bî-hüner her kûşede mesrûr ü şâdân muttasıl
Kanda baksañ hâtır-ı merd-i hünerver münkesir

7. Vasf-ı dendânında gördi nazm-ı gevher-bârumı
Oldı reşkinden SÜHEYLÎ dürr ü gevher münkesir

62.

Mef‘ûlü fâ‘ilâtü mefâ‘îlü fâ‘ilün
Muzâri‘ – – + / – + – + / + – – + / – + –

1. Bülbül figâna geldi didi gül zemânıdur
Zerrîn-kadehle nûş idelüm mül zemânıdur

2. Zülfin tagıtdı ruhları üzre o gonçe-fem
Güldi açıldı didi ki sünbül zemânıdur

3. Bozıldı döndi çarhı riyâ âsümânınuñ
Zencîr-i ‘ışk döndi teselsül zemânıdur

4. Mûyî miyân ü zerre dehânına dikkat it
İy serv-sâye çünki tahayyül zemânıdur

5. ‘Allâme-i zemâne de olsañ SÜHEYLÎyâ
Ta‘rîf-i zât kılma tecâhül zemânıdur

63.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. ‘İzzet eyler ellere mihr ü mahabbet gösterür
Yanına almış ‘adûyı baña mihnet gösterür

2. Nakş-ı hüsnüñ pâydâr olmadugın bilmez meger
Ol büt-i sengîn-dili gör baña sûret gösterür

3. Bakdugumca rûzgâruñ âh kim mir’âtına
Gâh mihnet gâh hasret gâh fürkat gösterür

4. Sâkî-i gül-çihre devr itdürmek ister câmını
Görelüm âyîne-i devrân ne sûret gösterür

5. İy SÜHEYLÎ hecre sabr it kim selâmet göresin
Bu meseldür söylenür sabrı selâmet gösterür

64.

Mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Yoluñda cân ü başı n’ola eylersem fedâ bir bir
Efendi borcumuzdur eylerüz anı edâ bir bir

2. Güzergâhuñ düşerse iy sabâ bi’llâhi ol yâre
Benüm ahvâlümi tafsîl ile bildür aña bir bir

3. Fürûzân olsa meclis başına gün togsa ‘uşşâkuñ
Çözilse sîne-i bî-kîneden bend-i kabâ bir bir

4. Bu âteşdân-ı mihnetden halâsa çâre olsaydı
Yanardum hecr odında çekdügüm derdi aña bir bir

5. Benümle yek-dil olursa SÜHEYLÎ himmet-i merdân
Felekde ‘aynuma gelmez olursa cümle câ bir bir

65.

Mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Mürüvvet âdemîlük merdlik dildâra gelmişdür
Muhanneslik denîlik kahpelik agyâra gelmişdür

2. Didiler gonçeler dem-beste olmış serv pâ-beste
Meger ol serv-kâmet gül-beden gülzâra gelmişdür

3. Koyup bir lü‘b ile ‘uşşâkını zâr eyleyüp gitmek
Hemân bu şehr içinde ol kamer-ruhsâra gelmişdür

4. Helâke kasd idüp ‘uşşâkını tîg-ı sitem çekmek
Senüñ gamzeñ dinen ol âfet-i gaddâra gelmişdür

5. İlâhî lütf-ı cûduñdan anı mahrûm gönderme
SÜHEYLÎ yüz sürüp dergâhuña yalvara gelmişdür

66.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Bezm-i vahdetde şu diller kim kadeh-nûş oldılar
Mest-i lâ-ya‘kil kalup hayrân ü medhûş oldılar

2. Sahn-ı gülzâra gelürmiş ol semen-sîmâ diyü
Servler saf baglayup güller kamu gûş oldılar

3. Gördiler yokdur bekâsı bu fenâ gülzârınuñ
Tekye-i gülşende bülbüller nemed-pûş oldılar

4. Vâmık u Ferhâd ü Mecnûn mürdelerdür sanmañuz
Mest olup câm-ı gam-ı ‘ışk ile ser-hôş oldılar

5. Nükte-i *men lem yüzak lem ya‘rif* oldı âşikâr
Girdiler ırmaglar deryâya hâmûş oldılar

6. Sıklet-i tâc ü ‘abâ-y-ile yine uçmak diler
Zümre-i sûfîyi gel gör kim ‘aceb kuş oldılar

7. Kulaguma toldıdı sögdükleri ol leblerüñ
İy SÜHEYLÎ her biri gûşumda mengûş oldılar

67.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Bâg-ı 'âlemde kimüñ ki bir gül-i handânı var
Râhatı yok bülbülâsâ derd-i bî-pâyânı var

2. İy gül-i gülzâr-ı cennet beñzemez feryâduma
Gülşenüñ gerçi hezârân bülbül-i nâlânı var

3. Yandı âteşdân-ı 'ışkuñda temâm oldı işi
Mâh-ı bedrüm dime kim eksükleye noksânı var

4. Sen baña 'arz itme iy h^{v}âce metâ'-ı vuslatı
Tâlib olmam bilürem ben 'âkıbet hicrânı var

5. Pâdişâh-ı milk-i nazm olmış SÜHEYLÎ Husrevâ
Dün temâşâ eyledüm gördüm 'aceb dîvânı var

68.

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Leb-â-leb remz ile dünyâyı bir peymânedür dirler
Çeküp bir demde anı nûş iden merdânedür dirler

2. Şeb-i gamda dil-i sûzânumı agyâr-ı bed-güftâr
Ruhuñ şevkına pervâne degüldür ya nedür dirler

3. Gam-ı Leylâ-y-ile tekmîl-i fenn-i 'ışk kılmışken
Añılsa yine Mecnûn'ı o bir dîvânedür dirler

4. Ten-i zâr ü nizârumda görenler çeşm-i pür-hûnı
Hayâlüñ şâhına konmag içün kâşânedür dirler

5. Yiridür iy SÜHEYLÎ delse hakkâk-i hased bagrum
Ki olmaz kimseler ol cevher-i dendânedür dirler

69.

Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün
Muzâri' – – + / – + – + / + – – + / – + –

1. Şol 'âşık-ı za'îfe ki kûyuñ makâm olur
Ol hâcîdür ki meskeni dârü's-selâm olur

2. Kûyuñdan it rakîb cüdâñ olmadı didüm
Nâz ile geldi didi ki bir gün cüdâm olur

3. Al câm-ı gam-fezâyı ele bülbül-i dile
Gülzâr bezm-i bâde gib'eglence câm olur

4. Sûfî bucakda derd ile başın salar yürür
'Âşık safâ vü zevk ile mest-i müdâm olur

5. Didüm SÜHEYLÎ saña hele eksigüñ degül
Her kim göñül virürse aña ol temâm olur

70.

Mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Nihâl-i kâmet-i dildâra herkes gerçi mâyildür
Güzeller içre ammâ tûtî-i dil saña kâyildür

2. Gedâ-yı bî-nevâdan h^{v}ân-ı ihsânuñ dirîg itme
Kapuñda eşk-i çeşmüm nice yıllardur ki sâyildür

3. İñen magrûr olup germ olma iy meh âftâbâsâ
Güzellik kimseye bâkî degüldür zıll-i zâyildür

4. Du‘â yirine yir yir cem‘ idüp düşnâmuñı şâhum
N’ola yazup götürsem hırz-ı cân-içün hamâyildür

5. Hidâyet ideli âlât-ı nazmı sâni‘-i mutlak
SÜHEYLÎ san‘at-ı eş‘ârda üstâd-ı kâmildür

71.

Mefâ‘ilün fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün
Müctess + – + – / + + – – / + – + – / + + –

1. Yazınca nakşuñı levh-i vücûda kilk-i debîr
Didiler anı görenler o demde mâh-ı münîr

2. Cerîde-i dile ki ol nüvişt ola bir harf
Gelür mi hâme-i tedbîr ile aña tagyîr

3. Düşürdi ayaga toluyı ser-nigûn itdi
Çenâr eyledi çün kâmetüñ ile el bir

4. Tereddüd eyleme öldür rakîb-i bed-kârı
Efendi eyleme hayr işde zerrece te’hîr

5. Cefâya sabr idelüm rûzgârı gözleyelüm
SÜHEYLÎ görelüm âhir ne gösterür takdîr

72.

Müstef‘ilün müstef‘ilün müstef‘ilün müstef‘ilün
Recez – – + – / – – + – / – – + – / – – + –

1. İy hemdem-i rûhâniyân sorma baña ‘ukbâ nedür
Eyle te’emmül bir zemân bil ûlâ ne dünyâ nedür

2. İy çeşm-i câna merdümek her lahza mânend-i melek
Olur mesîrüñ nüh felek bildüñse ger dünyâ nedür

3. Halvetde zâhid her seher eyler temennâ-yı diger
Fehm eylemez aslâ meger sırr-ı *velev şi’nâ* nedür

4. Dehr-i denîdür bî-vefâ ‘ayş idelüm subh ü mesâ
Biz ibn-i vaktüz zâhidâ imrûz ile ferdâ nedür

5. Var ise âlî himmetüñ tûbâsın añma cennetüñ
Kaddini ol meh-tal‘atuñ seyr eyle gör a‘lâ nedür

6. Her serv-kad ü sîm-ten rûh-ı revândur cümleten
Cânâ temâşâ eyle sen ol şâhid-i ra‘nâ nedür

7. Mâhiyyet añlarsañ eger eyle beyân iy pür-hüner
Dilde SÜHEYLÎ şûr ü şer dilberde istignâ nedür

73.

Mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Döker kanum benüm birgün diyü ol bî-emân gözler
Añup ol günleri aglar ider yaşın revân gözler

2. Habâbâsâ yumup göz bülbül-i dil bâg-ı ‘âlemden
Ne seyr-i bâga meyl eyler ne sahn-ı gülsitân gözler

3. Fenâ ser-menzilinden kılmaga milk-i bekâ ‘azmin
Göñül şehr-i mahabbetde oturmış kârbân gözler

4. Seher bâd-ı sabâdan gözlerine kühl içün her bâr
Göz açmış hâk-i pây-i yâri ehl-i Isfehân gözler

5. Kime kim kurs-ı dâgum ‘arz idem i‘râz ider benden
Dirîgâ dehr-i dûnda görmedüm bir hakk-ı nân gözler

6. Olup magrûr hüsne göz yumup ‘uşşâka cevr itme
Tolu toprag ile bir gün olur iy bî-emân gözler

7. Koyup kûyını yârüñ mürg-i dil uçmak diler turmaz
Sanasın mürg-i vahşîdür SÜHEYLÎ ol yâbân gözler

74.

Mef‘ûlü fâ‘ilâtü mefâ‘îlü fâ‘ilün
Muzâri‘ – – + / – + – + / + – – + / – + –

1. Şol dil ki meyli sen kad-i nâzük-nihâledür
Dâg-ı gamuñla bagrı yanık sanki lâledür

2. Gül ruhlaruñı sünbül-i ter kaplamış temâm
Şol mâh-tâbı devr kılan tut ki hâledür

3. Zülf-i mutavvelüñle hikâyât-ı ‘ışkumı
Metn-i ruhuñda yazdı hatuñ bir risâledür

4. Zülf ü ruhuñdan ayru göñül gör neler çeker
Şâm ü seherde kârı hemân âh ü nâledür

5. Sandûk-ı tenden almaga cânın SÜHEYLÎnüñ
Gönder efendi nîze-i gamzeñ havâledür

75.

Mef‘ûlü mefâ‘îlü mefâ‘îlü fe‘ûlün
Hezec – – + / + – – + / + – – + / + – –

1. İy şem‘ saña bâd-ı belâdan ne zarar var
Pervâne gibi üstüñe her gice döner var

2.	Âsân degül iy sûfî güzergâh-ı mahabbet
Biñ baş sakın bir puladur anda hatar var

3.	Ne âteşümi kimsecigüm var ide teskîn
Ne dîdelerüm yaşını rahm ile siler var

4.	Gam çekme göñül hâke salarsa seni devrân
Bu hâk-i mezelletde yatar nice güher var

5.	Elbetde bilürler hüner ehlin hünerinden
Zinhâr SÜHEYLÎ dime sen bende hüner var

76.

Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün
Muzâri' – – + / – + – + / + – – + / – + –

1.	Halkuñ gıdâsı gerçi ki çarhuñ birincidür
Dil virmem aña olsa anuñ her birinci dürr

2.	Tîgüñe cânı virmedügüm bu ki oklaruñ
Soñra gelür efendi beni her bir'incidür

3.	Dür dişlerüñe halk-ı cihân müşterî velî
Kimse bahâ yitürmez aña ol bir incidür

4.	Yazıldı dil kapuñda şehâ vir ülûfesin
Yokla efendi defterüñi ol birincidür

5.	Aldanma iy SÜHEYLÎ bu tâk-ı müzahrefe
Sûretde zer düzer görinen hep birincidür

77.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1.	'Âşık-ı dîvâneyem tutmaz beni zencîrler
Baglasañ bir mûy ile zabt olınur mı şîrler

2.	Zahm-ı peykânı dil-i mecrûhda bir gonçedür
Dikmesidür dilde ol serv-i revânuñ tîrler

3.	Hancer-i gamzeñ yiter biz nâ-tüvânuñ kasdına
Çekmesünler ol kemân ebrûlaruñ şemşîrler

4.	Cevr-i yâr ü ta'n-ı agyâr ü cefâ-yı rûzgâr
Hîç bilmem n'eyleyem yâ Rab nedür tedbîrler

5.	İntizâr eyle SÜHEYLÎ derdmendüñ cân vire
İy efendüm saña hîç lâyık mıdur te'hîrler

78.

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün
Remel + + – – / + + – – / + + – – / + + –

1.	Merd odur kim zen-i dünyâya kuşagı pekdür
Kılmaz ârâyişine meyl şu kim erkekdür

2. Nermdür mûm gibi meclisine agyâruñ
‘Âşık-ı sâdıkına gelmede taşdan pekdür

3. Seg gibi segseg uyar yâr ile ‘işretde rakîb
‘Âşık-ı bî-kes olan künc-i ‘anâda tekdür

4. Yok degüldür nazarı bendesine var olsun
Lîk ifsâd ider agyâr arada bahtekdür

5. Yapışur kand-i lebi birbirine lezzetden
Bilmeyen yâri tekellümde sanur peltekdür

6. İy SÜHEYLÎ görinen hâlleri dildâruñ
Gâlibâ safha-i hüsninde nukât-ı şekkdür

79.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Ol boyı serve beni bây ü gedâ şeydâ bilür
Şöyle pâ-mâl olmışam a‘lâ bilür ednâ bilür

2. Yok baña inkârdan la‘li şarâbın fâyide
Mest-i ‘ışkı oldugum dünyâ ve-mâ fîhâ bilür

3. Gerçi bilmez añlamaz Mihr ü Vefâ’yı ol sanem
Şîve bâbın cümleden illâ ki müstesnâ bilür

4. Her perî ismin bilür nâmıyla eyler da‘veti
Ol mehe olmış müsahhar gûyiyâ esmâ bilür

5. Bu SÜHEYLÎ sanma bilmez pây-bûsuñ kadrini
Dôstum a‘lâ bilür zîbâ bilür ra‘nâ bilür

80.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Eşk-i hûn-âlûduma çeşmüm ‘iyân aglar acur
Dîde-i giryânuma eşküm revân aglar acur

2. Sîneden alduñ hadengüñ kılmaduñ bir lahza yâd
Hasret-i tîrüñle zahm-ı hûn-feşân aglar acur

3. Cür‘aveş hâk oldugın seyr eyledükçe eşküme
Rahm idüp enhâr ü bahr-i bîkerân aglar acur

4. Dâg-ı pür-sûzum görüp her şerha bagrın hûn ider
Şerha şerha sîneme dâg-ı nihân aglar acur

5. İy SÜHEYLÎ hasret-i la‘li gamıyla dem-be-dem
Sâkî-i gül-ruh şarâb-ı ergavân aglar acur

81.

Mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Dimeñ câm-ı Cem’üñ keyfiyyetin her bâde-nûş añlar
Dimiş abdâl olan esrâr zevkin ehl-i hûş añlar

2. Rümûz-i ‘ışkı bilmez her har-ı fâhir-libâs iy dil
Defîne kadrini ancak fakîr-i jende-pûş añlar

3. Musavver safha-i idrâke çekmez sûretüñ nakşın
Yazar zâhirde bir bî-hâl ü hat sûret-nükûş añlar

4. Seni mâlik olup iy Yûsufum bey‘ eyleyen nâ-dân
Ne bilsün zevk-i hüsnüñ kendüyi ‘İbrî-fürûş añlar

5. Lisân-ı gayb olur cümle SÜHEYLÎ sırr-ı eş‘âruñ
Ki her bir nükte-i ebyâtuñı ancak sürûş añlar

82.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Bezm-i meyde her kaçan bûs-ı leb-i meygûn olur
Şekker ü esrâr ile dilber lebi ma‘cûn olur

2. Hatt-ı şeb-dîzüñle zülfüñ baş koşarsa husrevâ
Eşk-i çeşmi ‘âşık-ı dil-dâdenüñ gülgûn olur

3. Yüz çevürmezler cefâ vü cevrden üftâdeler
Kahruña mazher düşenler lütfuña meftûn olur

4. Kîmyâ-yı hâk-pây-i yâre rûmâl ideli
Âftâb-ı ‘âlem-ârânuñ işi altun olur

5. Agzın açup iy SÜHEYLÎ nice söz söyler ‘aceb
Şol ki bîm-i derd-i hecr-i yâr ile mahzûn olur

83.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Bâde virgil sâkiyâ nûş idelüm bayramdur
Bu ser-encâmuñ hod encâmı bilürsin câmdur

2. Nefha-i bâd ile şimdi bahr-i ahdardur çemen
Zevrak-ı sahbâyı sun sâkî güzel eyyâmıdur

3. Levh-i dilde kâdir olursañ vefâ levhini kaz
Âdemüñ soñında ancak kalacak bir nâmdur

4. Görinen sanmañ sipihr üzre nücûm ile hilâl
Mürg-ı ‘akluñ saydına ol dâne ile dâmdur

5. Sâ‘id-i sîmînüñe teşbîh idermiş kendüsin
Zerger-i üstâd dökse n’ola sîmi hâmdur

Lâle-ruhlarla çemende idelüm gül sohbetin
İy SÜHEYLÎ vakt-i gül devr-i mey-i gülfâmdur

84.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Câme-h^{v}âbında kaçan kim ol Mesîhâ-dem yatar
Sanuram 'Îsâyı basmış bagrına Meryem yatar

2. Sâkiyâ devrân elinden toldurup peymânesin
Bu fenâ bezminde mest olmış nice biñ Cem yatar

3. Bu cihân gülzârınuñ bilmiş fenâsın gâlibâ
Nergis-i bâga nazar kıl gözleri pür-nem yatar

4. Derd-i 'ışkuñdan ayag üzre bir âdem kalmadı
Pister-i hicrâna düşmişler bütün 'âlem yatar

5. Hîç sormazsın SÜHEYLÎ hastenüñ ahvâlini
Künc-i mihnetde dil agız virmeyüp ebkem yatar

85.

Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün
Muzâri' – – + / – + – + / + – – + / – + –

1. Hâlüñ ruhuñda fitne-i devrân degül midür
Devr-i kamerde iy meh-i tâbân degül midür

2. Bâg-ı bihişt zikrin ider kûy-ı yâri kor
Gör vâ'izi ki ebleh ü nâdân degül midür

3. Şol yana yana nâr-ı cehennem didükleri
Bi'llâhi sûfî âteş-i hicrân degül midür

4. Hüssâd-ı bed-nihâd 'adû-y-ile ittihâd
İy nûr-ı dîde 'ırzuña noksân degül midür

5. Kul oldı geldi südde-i devlet-me'âbuña
Cânâ SÜHEYLÎ 'âleme sultân degül midür

86.

Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün
Hezec – – + / + – – + / + – – + / + – –

1. Esrâr-ı gam-ı 'ışk dime sûfî nihândur
Mihrüñ eseri gün gibi elbetde 'iyândur

2. Yummaz gözini subha degin nergisi bâguñ
Sen serv-i hevâ-bahşa nigârâ nigerândur

3. Sûz ile semâvâta çıkan âteş-i âhum
Hâlât-ı gam-ı 'ışkumı takrîre zebândur

4. Hâlüñ gamı ol deñlü za'îf itdi vücûdum
Egnümde baña perr-i meges bâr-ı girândur

5. Bülbül gibi her bâr SÜHEYLÎyi iden zâr
Bir ‘ârızı gül lebleri mül gonçe-dehândur

87.

Mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün
Hezec + – – – /+ – – – / + – – – / + – – –

1. Kaçan benden kaçup ol serv-kad turmaz şitâb eyler
Binâsın seyl-i eşküm çarh-ı nüh tâkuñ harâb eyler

2. Kebâb olup ciger dil yanar âteşdân-ı ‘ışkuñda
Ne dem ol lebleri mül gayr ile bezm-i şarâb eyler

3. Tarılma baña açılmaz diyü ol gonçe-fem iy dil
Gül-i nev-restedür açılmaduk dahı hicâb eyler

4. Konışsa zâg ile bülbül çemende eylemez şekvâ
Garâbet bundadur kim yine şekvâyı gurâb eyler

5. O şâhuñ iy SÜHEYLÎ ârzû-yı pây-bûsıyla
Seni bu rûzgâr-ı zûr-kâr âhir türâb eyler

88.

Mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün
Hezec + – – – /+ – – – / + – – – / + – – –

1. Gelen şol tîg-i hûn-âlûd ile cânâne olmak var
Katı hûnî gelişdür ol geliş mestâne olmak var

2. Şehâ devr-i lebüñde ‘ahdine peymânına turmaz
Döner kim var dirlerse yine peymâne olmak var

3. Yanup şevk-i ruhuñla şem‘veş mahv olmadan gayrı
Yanan pervâneveş bî-bâl ü bî-pervâne olmak var

4. Hakîkat yok dimişler ehl-i diller bî-vefâlarda
Dilâ bu nükteler ol şâh-ı ‘âlî-şâne olmak var

5. Dimiş fenn-i sühende bir fesâhat kânına irdüm
SÜHEYLÎ sözlerinden gâlibâ Hassâne olmak var

89.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Şol perî kim mazher-i nûr-ı cemâlü’llâhdur
Mısr-ı hüsnüñ mâliki hüsn ile Yûsuf şâhdur

2. Mahv olur encüm gibi togdukça mihr-i tal‘atı
Gayrı meh-rûlar yanında ol misâl-i mâhdur

3. Levha-i ser-safha-i hüsninde gûyâ kaşları
Dest-i sun‘ ile çekilmiş iki bi’smi’llâhdur

4. Dâne-i hâlüñle nahl-i kâmetüñ yâd eylerem
Levh-i dilde nakş olan mihrüñle şekl-i âhdur

5. Pâdişâh-ı milk-i ‘ışk oldum SÜHEYLÎ hâliyâ
Dûd-ı âhum başum üzre ‘anberîn hargâhdur

90.

Mef‘ûlü fâ‘ilâtü mefâ‘îlü fâ‘ilün
Muzâri‘ – – + / – + – + / + – – + / – + –

1. Gâhî hadeng-i gamzeñe sînem nişân [olur]
Geh tîr-i çeşm-i mestüñe kaddüm kemân olur

2. Bezmüñde gayrılarla şehâ tolular içüp
Öpdürme la‘lüñ ellere va’llâhi kan olur

3. Destüñde tâze dâgı görince didi hezâr
Yâ Rab bu şâh-ı gülde ne hûb âşiyân olur

4. Akdukça nakd-i eşk çogaldukça akçası
Artar safâsı ehl-i dilüñ kâm-rân olur

5. Gam çekme şimdi añmasa magrûr-ı hüsn olup
Añar bu derdmendini birgün zemân olur

6. Kûyında behremend olup âhir mekîn olan
Gûyâ felekde bir şeh-i sâhib-mekân olur

7. Her beyt-i dil-pezîr bu nazmuñ SÜHEYLÎyâ
Kasr-ı visâl-i dilbere bir nerdübân olur

91.

Fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün
Remel + + – – / + + – – / + + – – / + + –

1. Kıldı pür-berg şükûfeyle yine câmı bahâr
‘Ayş ü nûş ile geçerse n’ola eyyâmı bahâr

2. İtdi gülşende nihâli yine tahrîk sabâ
Eyledi sîm ile pür sâgar-ı gülfâmı bahâr

3. Berg-i ezhârı perîşân idicek bâd-ı nesîm
‘Âkıbet n’olsa gerek bildi ser-encâmı bahâr

4. Akçalar kılsa nisâr üstüme bezmüñde n’ola
Görmedi bencileyin rind-i mey-âşâmı bahar

5. Hamdü li’llâh gam-ı yâr ile hoş oldı hâtır
Kâme irgürdi yine bu dil-i nâ-kâmı bahâr

6. İy SÜHEYLÎ gözümüñ kanlu yaşın gördi meger
‘Arz ider şimdi baña ol gözi bâdâmı bahâr

92.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. ‘Âşıkın ol pîr olası nev-cüvân bilmezlenür
Resmdür bu kulların şâh-ı cihân bilmezlenür

2. Pâre pâre oldugın ol hancer-i hicrân ile
Hep bütün dünyâ bilür ol yâr-ı cân bilmezlenür

3. Âh-ı âteş-bâr ile yollarda gördükçe beni
Rûy-gerdân ‘abdiyin ol şûh hemân bilmezlenür

4. Tîr-i cevri cânuma kâr itdügin bilmez dime
Bilür ammâ yine ol kaşı kemân bilmezlenür

5. İy SÜHEYLÎ kûyına varmak olurdı rûz ü şeb
N’eyleyem ol âfet-i devr ü zemân bilmezlenür

93.

Mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün
Hezec + – – – /+ – – – / + – – – / + – – –

1. Nigârâ la‘l-i şîrînüñ derûn-ı dilde cânumdur
Nihâl-ı hoş-hırâmuñ sînede rûh-ı revânumdur

2. O hışm ile nigehler sanma kim dilden çıkar bir dem
Hadeng-i gamze-i merdüm-küşüñ hâtır-nişânumdur

3. Dil ü dîdemde saklarsam ‘aceb mi tîr ü peykânın
Birisi nûr-ı çeşmümdür birisi yâr-ı cânumdur

4. Ben ol ‘ankâ-yı sahrâ-yı kemâl-i fazl u ‘irfânem
Firâz-ı kulle-i kâf-ı kanâ‘at âşiyânumdur

5. N’ola meyl itmesem tâk-ı zümürrüdfâmına çarhuñ
Benüm kim kûy-ı dilber gün gibi ‘âlî mekânumdur

6. Nice dil-beste olmayam ol iki zülf-i müşgîne
Bekâ-yı sermed-i ‘ömrüm hayât-ı câvidânumdur

7. Bu âh-ı pür-duhân içinde cism-i zerd-i pür-derdüm
Görüp didi o şâh-ı hüsn emîr-i ‘âşıkânumdur

8. O nûr-ı dîde kim gözler cemâlin ‘ayn-ı a‘yândan
Bi-hamdi’llâh benüm manzûr-ı çeşm-i hûn-feşânumdur

9. Ben ol sayyâd-ı sahn-ı mergzâr-ı kişver-i nazmem
Yanumda tabl-ı ‘irfânî devât-ı zer-nişânumdur

10. SÜHEYLÎ cân-ı hussâdı yakan âteş gibi her dem
Benüm bu sûznâk eş‘âr-ı hûb-ı dil-sitânumdur

94.

Fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün
Remel + + – – / + + – – / + + – – / + + –

1. Her kaçan kavs-i kazâdan atıla tîr-i kader
Aña ‘uşşâk-ı belâ-keşdür iden sîne siper

2. Ten-i fersûdemi itdüm ser-i kûyuñda gubâr
Bir kadem bas gözüme lütf ile iy nûr-ı basar

3. Korkaram avlar anı gûl-ı beyâbânîler
Benüm ol kebg-i hırâmum katı yâbânda gezer

4. Hâtır-ı ‘âşık-ı miskînüñe kondurma gubâr
Virmesün dirseñ eger âyîne-i hüsne keder

5. Tatlu datlu ezilürmiş leb-i dildâra şeker
Bu SÜHEYLÎ göresiz bir gün anuñ başın ezer

95.

Mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün
Hezec + – – – /+ – – – / + – – – / + – – –

1. Şu ‘âşık kim işigüñ yasdanur kûyuñ mekân eyler
Hümâdur gûyiyâ evc-i felekde âşiyân eyler

2. Nihâl-i kâmet [ü] verd-i ruhuñdan zevk alan bî-dil
Ne serv-i bâga meyl eyler ne seyr-i gülsitân eyler

3. Sakınur cânı gibi yad ayakdan bezm-i gülzârı
Çemende nergis-i şehlâyı güller dîdebân eyler

4. Gel iy keyf-i şarâb-ı ‘ışkı inkâr eyleyen gör kim
Gedâ-yı bî-nevâyı katresi şâh-ı cihân eyler

5. Vefâsı yok diyü yârüñ SÜHEYLÎ nâ-murâd olma
Elem çekme seni vasl ile bir gün şâd-mân eyler

96.

Mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün
Hezec + – – – /+ – – – / + – – – / + – – –

1. Tekellüm eyleseñ nâz ile güftâruñda ‘âlem var
Salın serv-i revân ol seyr-i reftâruñda ‘âlem var

2. Güler yüzlü güzel çok gülşen-i ‘âlemde ammâ kim
Senüñ ol gonçe-i gûyâ-yı ruhsâruñda ‘âlem var

3. Ne haz alsın tabî‘at gonçe-i dem-beste seyrinden
Kemâl-i şîve-i la‘l-i şeker-bâruñda ‘âlem var

4. Göñüller saydını ikrâr iderken çeşm-i sehhâruñ
Sorılsa leblerüñden ketm ü inkâruñda ‘âlem var

5. Alur erbâb-ı şevküñ göñlini la‘l-i pür-efsûnuñ
Nigâh-ı fitne-bâr-ı çeşm-i ‘ayyâruñda ‘âlem var

6. O mihr-i ‘âlem-ârânuñ kemâl-i vasf-ı hüsnidür
Anuñçün iy SÜHEYLÎ tarz-ı eş‘âruñda ‘âlem var

97.

Mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün
Hezec + – – – /+ – – – / + – – – / + – – –

1. Kemend-i âh-ı dil-sûzum tokuz çarhı tolaşmışdur
Yidi deryâyı geçdi eşk-i çeşmüm hadden aşmışdur

2. N’ola gün rûyına meh-pâre[ler] göz yumsa reşkinden
Bakılmaz pertev-i ruhsârına gözler kamaşmışdur

3. Uyuzlanup der-i dildârda dâ’im hırıldıda
Seg-i cânâna hayfâ it rakîb uymış ulaşmışdur

4. Libâs-ı sürh giymek gerçi cânâ hûb düşmişdür
Nihâl-i kaddüñe dîbâ velî zîbâ yaraşmışdur

5. Birâderler gibi bir yirde yaslansa n’ola her dem
Cigerde tîr-i dil-dûzuñla tîgüñ kan yalaşmışdur

6. Kapusından geçerken râst gelmiş ‘aklın aldurmış
Yine dil iy SÜHEYLÎ bir ulu derde sataşmışdur

98.

Mef‘ûlü fâ‘ilâtü mefâ‘îlü fâ‘ilün
Muzâri‘ – – + / – + – + / + – – + / – + –

1. Çeşmüñ egerçi merdüm-i sâhib-nazar geçer
Görmezlenür fütâdesin ammâ basar geçer

2. Bu nüh kıbâb bâde-i eşküm habâbıdur
Bezm-i fenâda herkes o meyden içer geçer

3. Bakmazsa ‘ayn-ı rahm ile çeşmüñ ‘aceb degül
Gamzeñ hemîşe aña beni gamz ider geçer

4. Bir ben miyüm ölümlüsi yârüñ helâki çok
Bu ‘âlem ehli ser-be-ser anı sever geçer

5. Âhum şihâb-ı sâkıb olupdur SÜHEYLÎyâ
Nâvek-misâl cevşen-i çarhı deler geçer

99.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Kimseden pervâ yimez ‘ışkuñla dil âvâredür
Taşa çalmış şîşe-i nâmûs sıdar bî-çâredür

2. Zâhidüñ cennetdedür fikri temâşâ bundadur
‘Âşık-ı dîvânenüñ meyli hemân dîdâredür

3. Zahm-ı ‘ışka iy göñül derd ehli olmaz çâre-cû
Çâresi çekmekdür anuñ bir oñılmaz yaredür

4. Leblerüñ cânlar bagışlar mürdeler ihyâ ider
Bî-terahhum ‘âşıka gamzeñ ‘aceb gaddâredür

5. Sad hezârân âferîn ol sâni‘uñ îcâdına
Kim dehânuñ gibi rûh-efzâyı yokdan yaradur

6. Bir nazar kılmaz SÜHEYLÎ bendesine yıl geçer
Lütf u in‘âm ü ‘atâsı dâ’imâ agyâredür

100.

Mef‘ûlü mefâ‘îlü mefâ‘îlü fe‘ûlün
Hezec – – + / + – – + / + – – + / + – –

1. Zülfüñ hamınuñ bâd-ı sabâ hem-nefesidür
Hâl-i lebüñüñ müşg-i Huten bir megesidür

2. Ber-bâd kılan var[ısa] ol serv-i revânuñ
Bâlâ-yı ser-efrâz-ı hevâ vü hevesidür

3. Etrâf-ı mey-i la‘l-i lebüñde hat-ı nev-hîz
Mestânelerüñ kasdın ider bir ‘asesidür

4. Oldukça revân kâfile-i ‘ışk u mahabbet
Üftâdelerüñ nâlesi bang-i ceresidür

5. Çün menba‘ imiş ‘ayn-ı hayâta leb-i dildâr
Leb-teşne vü dil-mürdelerüñ Hızr nesidür

6. Söz gülşeninüñ ter gülidür nazm-ı SÜHEYLÎ
A‘dâ-yı hased-pîşe anuñ hâr u hasıdur

101.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Söylemiş ‘Âlî yine bir nazm-ı garrâ biñde bir
Böyle düşmez degmede hakkâ ki cânâ biñde bir

2. Gerçi kim çok başludur zülfüñ sitemkâr olmada
Lîkin olmaz fitnede ol hâl-i yek-tâ biñde bir

3. Nâlesin bülbül çemen sahnında eylerse hezâr
Gûş tutmaz yine aña verd-i ra‘nâ biñde bir

4. Bir başı var biñ dili agyâr-ı bed-gûyuñ şehâ
Söylemez bir togru söz öldürseñ aslâ biñde bir

5. Vâkıf-ı esrâr olup âhir çıkarur yahşı ad
Feth iden esmâ-i hüsnâdan mu‘ammâ biñde bir

6. Âh kim nefs-i semendûn-ı hezâr yek-dest ile
Kahramânlar başa çıkmadılar illâ biñde bir

7. İy SÜHEYLÎ günde biñ bir ‘aybumuz görür Hudâ
Yine bakmaz ‘aybumuza Hak te‘âlâ biñde bir

102.

Mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün
Hezec + – – – /+ – – – / + – – – / + – – –

1. Cemâlüñ seyrine lâyık dili sad-çâk ‘âşıkdur
Mahabbet gencine ma‘den derûnı pâk ‘âşıkdur

2. Mahabbet lâfın urur ‘âşık-ı nâ-puhteler çokdur
Habîbüm sanma her bî-‘akl ü bî-idrâk ‘âşıkdur

3. Geçinür bir dilim nân ile bir şâle bürür cismin
Libâs-ı fakr ile fahr eyleyen bî-bâk ‘âşıkdur

4. Yoluñda cân u başa kalmayanlar merd-i ‘ârifdür
Vücûdın reh-güzâruñda kılanlar hâk ‘âşıkdur

5. SÜHEYLÎnüñ tokınmañ kalb-i âteşnâkine zîrâ
Derûnı derdnâk ü dîdesi nemnâk ‘âşıkdur

103.

Fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün
Remel + + – – / + + – – / + + – – / + + –

1. Hîç bir keyf mi var bâde-i hamrâya irer
Ya müferrih mi olur câm-ı musaffâya irer

2. Ceyş-i gam dört yanum aldı iriş iy sâkî
Gama karşu turışur kim ola sahbâya irer

3. Bir yalıñ yüzlü ışık köçegidür şem‘ k’anuñ
Her gice meygedede şevki süreyyâya irer

4. Râst kaddüm yine çeng eyledi üstâd-ı felek
Nagmesi her kılınuñ zühre-i zehrâya irer

5. Tut SÜHEYLÎ etegin pîr-i mugânuñ ki kişi
Lâ-cerem mesned ile devlet-i ‘ülyâya irer

104.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Bâg-ı hüsnüñ tâze şimdi bir gül-i ra‘nâsı var
‘Andelîbâsâ hezârân bülbül-i şeydâsı var

2. Sûziş-i tâb ü teb-i ‘ışk ile âhir kül olur
Her kimüñ pervâneveş bir şem‘-i bezm-ârâsı var

3. İy ecel ihsân idüp gel hokka-i çeşmüm kapa
Tâ ki zâyi‘ olmaya içinde hâk-i pâsı var

4. Yılda bir kez câ-be-câ Ferhâduñ eyler kanı cûş
Bî-sütûnuñ sanmañuz kim lâle-i hamrâsı var

5. Hâsıl-ı ‘ömrini halkuñ biçmege iş‘ârdur
Elde dihkân-ı sipihrüñ mâh-ı nevden dâsı var

6. Zâhidüñ başında tâc ü ‘âşıkuñ dûd-ı siyâh
Nâzır olsañ herkesüñ başında bir sevdâsı var

7. İy SÜHEYLÎ sunma el sîb-i zenahdânın görüp
Sakın ol mirrîh-çeşmüñ hancer-i elmâsı var

105.

Müfte'ilün müfte'ilün fâ'ilün
Serî' – + + – / – + + – / – + –

1. Bakma güle 'ârız-ı cânânı gör
Ol kad-i mevzûn ü hırâmânı gör

2. Başuma sevdâ-yı cihânı dirür
Ham-be-ham ol zülf-i perîşânı gör

3. Rûh bagışlar beden-i mürdeye
İy dil-i şeydâ dem-i cân[ân]ı gör

4. Dâhil olup meclis-i 'irfâna gel
Nice-y-imiş meşreb-i rindânı gör

5. Ân viren ol hüsn-i hata kim durur
'Âşık-ı sâdıksañ eger anı gör

6. Ahsen-i takvîme SÜHEYLÎ sücûd
Eyleyen ol 'ârif-i Yezdânı gör

106.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Dîdeme didüm niçün hicrândan itmezsin hazer
Didi iy merdüm *izâ câ'e'l-kazâ 'umye'l-basar*

2. Zülfüñüñ cânâ sırâtü'l-müstakîminden bugün
Ehl-i dîn oldı geçenler geçmiyen ehl-i sakar

3. Ahsen-i takvîm remzi mihr-i ruhsâruñdadur
Ol siyeh çeşmüñde zâhir sırr-ı *mâ-zâga'l-basar*

4. Hurrem olduk *eynemâ* remziyle vechü'llâhdan
'Ârif-i bi'llâh olanda bugzdan olmaz eser

5. Hattuñ irdi *f'ertekıb* esrârını kıldı 'ıyân
Kâmetüñ 'âşıklara virdi kıyâmetden haber

6. Lâyık olur mazher-i nûr-ı tecellî olmaga
Yanmaga 'ışk âteşine olsa 'âşık mûm eger

7. *Men 'aref*den iy SÜHEYLÎ dem vurur zâhid velî
Zerrece bilmez hakîkat neydügin ammâ o har

[HARFÜ'Z-ZÂ]

107.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Rûyuña hûrşîd-i 'âlem-tâb beñzer beñzemez
Ebrüvânuñ tâkına mihrâb beñzer beñzemez

2. Döne döne iñleyüp zâr ile yaşlar dökmede
Seyl-i eşk-i çeşmüme tôlâb beñzer beñzemez

3. Ben yine teşbîh idem ol la‘l-i gevher-bârı kim
Çün aña berg-i gül-i sîrâb beñzer beñzemez

4. Bir musavvir hey’et-i mecnûn tasvîr eylemiş
Zâr cismüm didiler ahbâb beñzer beñzemez

5. Bahr-i tab‘uñdan çıkan ol gevher-i elfâzuña
İy SÜHEYLÎ gevher-i nâ-yâb beñzer beñzemez

108.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Sâkin olduk tekye-i kûyuñda mihmânlar bizüz
Cân u başı terk iden yoluñda kurbânlar bizüz

2. Bülbülâsâ gülşen-i kûyında yâruñ her seher
Nagme-sâz ü hoş-nevâ mürg-i hoş-elhânlar bizüz

3. Yiyüp esrâr-ı gamı kendümizi güm kılmışuz
Hânkâh-ı ‘âlem-i hayretde mihmânlar bizüz

4. Vâdi-i ‘ışka düşüp Leylâ-yı maksûd isterüz
Pâ-bürehne baş açuk Mecnûn-ı ‘üryânlar bizüz

5. Sûretâ gerçi gedâ-yı bî-ser ü sâmânlaruz
İy SÜHEYLÎ ‘âlem-i mâ‘nâda sultânlar bizüz

109.

Mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün
Hezec + – – – /+ – – – / + – – – / + – – –

1. Dile her ne cefâ itse leb-i cânâne incinmez
Ne deñlü çekse renc ü mihnetin bir câne incinmez

2. Dür-i dendânına tek nisbet itsünler o meh-rûnuñ
Delerse bagrını hakkâkler dür-dâne incinmez

3. Bezimde merhabâya el uzatsam baña hışm eyler
Öper karşumda ammâ leblerin peymâne incinmez

4. Gidersin gayr ile yâbâna ammâ bunda gelmezsin
Efendüm ‘âşık-ı bî-çâre de yâbâne incinmez

5. SÜHEYLÎ kimseye kılmaz şikâyet cevr-i dilberden
Geçinür her ne deñlü olsa dervîşâne incinmez

110.

Fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün
Remel + + – – / + + – – / + + – – / + + –

1. Zahm-ı hicrân ile gün yok ki ciger baş olmaz
Dem mi var dîde-i gam-dîdeñe hûn-pâş olmaz

2. Ne kadar bâd-ı saba çâbük ü çâlâk ise de
Râh-ı gamda dil-i dîvâneye pâ-dâş olmaz

3. N’ola yüz sürsem ayagı tozına cânânuñ
Kîmyâya yitişen müflis ü kallâş olmaz

4. Nev-‘arûs-ı felekûñ mekrine aldanma sakın
Bî-vefâdur iki gün kimseye oynaş olmaz

5. Hokka-i la‘l-i revân-bahşınuñ evsâfında
Dikkat itdüm şu kadar dâne-i haşhâş olmaz

6. İşigi taşını var bagruña bas şâm ü seher
İy SÜHEYLÎ saña bir böyle karındaş olmaz

111.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. ‘Âşık-ı rindem diyen ma‘şûk-ı nâdân istemez
Hemdem-i erbâb-ı dil zîrâ ki hayvân istemez

2. Mâyil-i dûn ü denî olsa o şeh ‘ayb eylemem
Muktezâ-yı zâtdur kim ehl-i ‘irfân istemez

3. Bir nihâl-i tâze şûrâb ile bulsa perveriş
Lâ-cerem tab‘ı anuñ bârân-ı nîsân istemez

4. Gülşen-i kûyında ‘uşşâkuñ nevâsın diñlemez
Rûstâyîdür ki ol mürg-i hoş-elhân istemez

5. Başka bir zevk u safâdur yâr derdi ‘âşıka
‘Âkil olan derd-i ‘ışk-ı yâre dermân istemez

6. Sebzesi sâfî nebât olsa suyı âb-ı hayât
Bülbül-i dil zâg ile seyr-i gülistân istemez

7. İy SÜHEYLÎ râgıb olma her denî-tab‘a meded
Şâhid-i kec-tab‘ı yârân-ı sühen-dân istemez

112.

Fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün
Remel + + – – / + + – – / + + – – / + + –

1. Nâz ile dügmelerin çözse o sîmînberümüz
Görinür anda nücûm ile meh-i enverümüz

2. Her seher üstümüze lem‘a salar mihr-i ruhuñ
Yiridür göklere irse sanemâ efserümüz

3. Mey-i şevk ile nice mest-i müdâm olmayalum
Toludur bâde-i ‘ışkuñla şehâ sâgerümüz

4. Bilmezüz n’eyleyelüm hayli yukardanlıgı var
İrmez ol serv-kadüñ gûşına eyvâlerümüz

5. Reh-i ‘ışkuñda SÜHEYLÎ gibi mümtâz oluruz
Eger olursa bizüm ‘avn-i Hudâ rehberümüz

113.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Üstine cellâd-ı gamzeñ n'ola çekse tîg-i tîz
Yoluña cân virmede kâfir rakîb eyler sitîz

2. Rûzgâruñ sillesinden olmasun gâfil iñen
Kendüyi olmaz hevâya yiller imiş bâd-bîz

3. Fürkat-i la'lüñle cânâ yutdugum hûn-ı dili
Dökdi âhir şimdi bir bir anı çeşm-i sürh-rîz

4. Vâkıf olmaduñ dehânı sırrına esmâ-y-ile
Ol perînüñ yok yire adın çekersin iy 'azîz

5. İy SÜHEYLÎ âdeme meyl eylemez vahşî gibi
Her ne deñlü da'vet itsem ol perî eyler gürîz

114.

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün
Hezec + – – – /+ – – – / + – – – / + – – –

1. Dime haşr olmayup iy dil baña cânâne katlanmaz
Gider cân çıksa elbetde ten-i 'üryâne katlanmaz

2. Te'âla'llâh ne nâzük nûrdur şem'-i cemâlüñ kim
O şem'e per yakar pervâ yimez pervâne katlanmaz

3. Koyup ortaya 'âşık cân u başı 'azm-i yâr eyler
Belî 'âşık odur bu yolda baş u câne katlanmaz

4. Cefâ vü cevrüñe ben katlanurdum iy melek-sîmâ
Ne çâre n'eyleyem ammâ dil-i dîvâne katlanmaz

5. Kül olsa âteş-i sûzâna yansa katlanur 'âşık
Velî tâkat getürmez âteş-i hicrâne katlanmaz

6. Visâlüm isteyen hicrânuma sabr eylesün dirmiş
SÜHEYLÎ sabr iderdüm lîk 'ömr ol âne katlanmaz

115.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Dergehinde bir şehüñ bâb-ı sa'âdet beklerüz
Milk-i 'ışk içre livâ-yı istikâmet beklerüz

2. El çeküp kaldurdılar ayagı Ferhâd ile Kays
Geçdi anlar cümleten biz dahı nevbet beklerüz

3. Bâde-i 'ışk ile kanzil mest-i lâ-ya'kıllerüz
Sanma zâhid sen bizi ikbâl-i devlet beklerüz

4. Her gelen dünyâya ber-bâd itdi 'ömri hâsılın
Âsiyâb-ı dehr içinde biz de nevbet beklerüz

5. Çâremüz yok Ka‘be-i kûy-ı nigâra varmaga
İy SÜHEYLÎ nice yıllardur ki gurbet beklerüz

116.

Mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün
Hezec + – – – /+ – – – / + – – – / + – – –

1. Eger hâk olsam ol bî-rahm yanumdan güzer kılmaz
Ayagı altına yıllar geçer bir kez nazer kılmaz

2. Utansun girmesün meydân-ı ‘ışka germesün gögsin
Hadeng-i cevr-i yâre sînesin ol kim siper kılmaz

3. Harâm olsun mahabbet ol giriftâr-ı gam-ı ‘ışka
Ki tîg-i gamze-i mestüñ yolında terk-i ser kılmaz

4. Degül agyâre maglûb oldugum naks-ı mahabbetden
Baña mihr ü mahabbet n’eyleyem ol sîm-ber kılmaz

5. Bu nazm-ı dil-güşâdan kasdı iş‘âr-ı mahabbetdür
SÜHEYLÎ yoksa sultânum saña ‘arz-ı hüner kılmaz

117.

Mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün
Hezec + – – – /+ – – – / + – – – / + – – –

1. İşigüñden cüdâ dilden şehâ âh ü figân gitmez
Vatandan gurbete giden kimesne şâdmân gitmez

2. Görinen cism-i zârumda ser-â-ser dâglar sanmañ
Mahabbet âteşi yakdı karası bir zemân gitmez

3. Kaşuñla kirpigüñ kılmaz terahhum hâl-i ‘uşşâka
Elinden çeşmüñüñ bir dem hele tîr ü sinân gitmez

4. Eli degmez başın kaşımaga Mecnûn-ı nâ-şâduñ
Gam-ı Leylâ gibi başından anuñ âşiyân gitmez

5. Tolaşsa kûy-ı cânânı SÜHEYLÎ eyler efgânı
Tarîk-i pür-mehâlikde ceressüz kârbân gitmez

118.

Mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün
Hezec + – – – /+ – – – / + – – – / + – – –

1. ‘Adû-yı har dehânından bu cism-i nâ-tüvân gitmez
Gürisne seg durur agzından anuñ üstüh^{v}ân gitmez

2. Göñül gamgîn gider çâh-ı zenahdânına cânânuñ
Kişi zindâna gitse çün bilürsin şâdmân gitmez

3. Ecel derbendine tenhâ gidersin yalıñuz bir gün
Ne râh-ı bü’l-‘acebdür kim kuş uçmaz kârbân gitmez

4. Didi nâsıh gider bu sıklet-i târı yiter başdan
Didi Mecnûn gider başum benüm bu âşiyân gitmez

5. SÜHEYLÎ gitmedi kaldı ruhında hâl-i ‘anber-bû
Kamer devrinde zâhir fitne-i âhir zemân gitmez

119.

Müfte‘ilün mefâ‘ilün müfte‘ilün mefâ‘ilün
Recez – + + – / + – + – /– + + – / + – + –

1. Eşk-i dü-dîde bâdemüz kâse-i ser piyâlemüz
Bezm-i gamuñda çalınur nây ü figân ü nâlemüz

2. Fikr-i femüñle eyledük ‘azm ‘adem diyârına
Nâle-i dil derâyumuz derd ü belâ nevâlemüz

3. Katre-i jâle sanmañuz âteş-i sûz-ı sîneden
Avuç avuç ‘arak döker merkadümüzde lâlemüz

4. Hâne-i dilden almaga nakd-i dili o serv-kad
Nâzırı çeşm-i mestidür gamzesidür havâlemüz

5. Bâde-i la‘l-i dilberi vasf ideli SÜHEYLÎyâ
Gulgule saldı ‘âleme tantana-i makâlemüz

120.

Mef‘ûlü mefâ‘îlü mefâ‘îlü fe‘ûlün
Hezec – – + / + – – + / + – – + / + – –

1. Pendüñ saña iy zâhid-i sâlûs gerekmez
Biz rind-i cihânuz bize nâmûs gerekmez

2. Baş agrısıdur her birisi anlaruñ iy şâh
‘Işk ehline tabl ü ‘alem ü kûs gerekmez

3. Fehm eylemişüz cümle lugâtını ‘ulûmuñ
Biz gayb-lisânuz bize kâmûs gerekmez

4. Bîm-i gam-ı hicrân ile me’mûn da degülse
‘Uşşâk-ı belâ-keş hele me’yûs gerekmez

5. Âvâze-i dünyâyı koma dilde SÜHEYLÎ
Dil Ka‘be durur Ka‘be’de nâkûs gerekmez

121.

Mefâ‘ilün fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün
Müctess + – + – / + + – – / + – + – / + + –

1. Düşüp hayâlüñe geh hat u geh ‘izârdayuz
Sabâh sebzede şeb tarf-ı lâlezârdayuz

2. Bihişte döndi cihân vakt-i ‘ayşdür sâkî
Şarâb-ı nâb getür kim ‘aceb bahârdayuz

3. Bahâr-ı ‘âlemi şâd itmeden ne sûd ki biz
Hemîşe derd-i firâkuñla âh ü zârdayuz

4. Görüp mu‘âmelesin gayrılarla dildâruñ
Figân ider gezerüz bilmezüz ne kârdayuz

5. SÜHEYLÎ çekme gam iñletse rûzgâr seni
Ne gam giderse cihân seyle biz kenârdayuz

122.

Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün
Hezec – – + / + – – + / + – – + / + – –

1. Biz mu'tekif-i zâviye-i milk-i cihânuz
Biz dimezüz anı ki fülân ibni fülânuz

2. Gûş itmezüz âvâze-i şeş nakşı vü tenhâ
Biz bülbül-i hoş-gûy-ı gülistân-ı cinânuz

3. Geh savma'ada şeyh ile seccâde-nişînüz
Geh kûşe-güzînân-ı harâbât-ı mugânuz

4. Gûş eylemezüz zâhid-i nâ-puhte kelâmın
Aldanmazuz efsâneye biz rind-i cihânuz

5. Halvet çekerüz sûfî ile zikr iderüz gâh
Geh suffe-i mey-hânede peymâne-keşânuz

6. Bir çâh-ı sükûn içre ki ol Yûsuf-ı vaktüz
A'dâ-yı denî çeşmine biz kâh-ı sinânuz

7. Râh-ı ser-i kûyuñda götürmez bizi iy şâh
Agyâr-ı hara var ise biz bâr-ı girânuz

8. Ârâyiş-i dünyâya göñül virme SÜHEYLÎ
Eñ soñ göçerüz n'eyleyelüm râh-revânuz

123.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Bülbül-i dil kûyuñ ister bâg-ı gülzâr istemez
Var mıdur bir gonçe kim bülbüllerin zâr istemez

2. Kirm-i mihnet eylese terkîb-i a'zâmı tebâh
Sabr ider Eyyûb-ı dil a'vân ü ensâr istemez

3. İttihâduñ tuyalı agyâr-ı bed-h^{v}âh ile dil
Senden iy yâr-ı cefâkâr oldı bîzâr istemez

4. Meclisinde nâmum añıldukça döndürmiş yüzin
Bendesin var ise ol şâh-ı sitemkâr istemez

5. Cân u dilden 'âşık u âlüftesidür cümle halk
İy SÜHEYLÎ ol gül-i handânı kim var istemez

124.

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün
Hezec + – – – /+ – – – / + – – – / + – – –

1. Gelelden bu cihâna 'âşık-ı mest ü harâbüz biz
Harâbât erlerinüñ zîr-i pâyında türâbüz biz

2. Bi-hamdi’llâh ki ol gonçe-dehân ile bir iki gün
Olup hem-sohbet-i gül hemdem-i câm-ı şarâbüz biz

3. Şerâr-ı âh ile sürdük rakîbi âsitânından
Şeyâtîni felekde recm iden gûyâ şihâbüz biz

4. Koyup nâmûs u ‘ârı vâdi-i ‘ışka kadem basduk
Bugün ‘âlemde hakkâ sâlik-i râh-ı savâbüz biz

5. SÜHEYLÎ kudret-i Hakk ile ser-gerdân olup dâ’im
Ne âb ile döner ne bâd ile bir âsiyâbüz biz

125.

Mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün
Hezec + – – – /+ – – – / + – – – / + – – –

1. Gubâr-âlûde-i râh-ı Rasûl-i müctebâyüz biz
Gulâm-ı Hayder-i saf-der şeh-i Âsaf-safâyüz biz

2. Tecerrüd ‘âleminde kayd-ı gîtîden müberrâyuz
Vücûdı bî-kabâ ser pâ bürehne bir fenâyüz biz

3. Geh abdâl-ı nemed-pûş ü gehî rind-i teber-ber-dûş
Eser yiller gibi vâdî-neverd-i Kerbelâyüz biz

4. Mahabbet hânkâhında bir abdâl-ı gedâ-hâlüz
Esîrüñ olalı silk-i safâda pâdişâyüz biz

5. Figân ü nâlemüz tabl ü ‘alemdür çalınur dâ’im
Fenâ ser-haddine serdâr-ı mansûrü’l-livâyüz biz

6. Anuñçün kılmışuz dünyâya istignâ SÜHEYLÎ biz
Gulâm-ı dergeh-i hâcet-revâ-yı Mürtezâyüz biz

126.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün
Remel – + – – /– + – – /– + – – /– + –

1. Bir ser-âmed dil-rübânuñ ‘âşık-ı dîdârıyuz
Cân ü serden geçmişüz ‘ışk ehlinüñ serdârıyuz

2. Mîr-i mîrân-ı gamuz tûg u ‘alemdür âhumuz
Leşker-i milk-i gamuñ gûyâ sipeh-sâlârıyuz

3. Hamdü li’llâh cübbe vü destâruña yok reşkümüz
Zâhidâ biz hırka-i zühd ü riyâdan ‘âriyüz

4. Mihr-i rûyından münevverdür göñüller hânesi
Şimdi bir mâh-ı münîrüñ mazher-i envârıyuz

5. İy SÜHEYLÎ bâg-ı kûyında n’ola çog olsa zâr
Birdür ol gonçe velîkin ‘andelîb-i zârıyuz

HARFÜ’S-SÎN

127.

Mef‘ûlü fâ‘ilâtü mefâ‘îlü fâ‘ilün
Muzâri‘ – – + / – + – + / + – – + / – + –

1. Devr eyledükçe meclis-i cânâneyi Kâvus
Diller o demde nerm oluban germ olur rü’ûs

2. Devlet tutardı yüz baña biñ vech ile şehâ
Sundukça sâkî ayagı el virse pây-bûs

3. Her biri kendü başına bir tâcdârdür
Baş agrısıdur ehl-i dile bâng-i tabl ü kûs

4. Görsün hemîşe su koyıcı sûfiyâ yüzüñ
‘Arz itme baña ikide bir çihre-i ‘abûs

5. Kılma ‘avâm-ı nâss ile cehd ile ihtilât
Zâyi‘ olur SÜHEYLÎ hemân yok yire nüfûs

128.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Hancer-i sabr ile iy dil âh-ı âteş-bârı kes
Yoksa ‘âlem tutuşup yanar misâl-ı hâr ü has

2. Kârbân-ı ‘âfiyet geçdi fenâ derbendini
Kaldı dil feryâd idüp hasretle mânend-i ceres

3. ‘İzzet eylerler seg-i kûyuñ yapışmazlar baña
Bu mukarrerdür ki yârân olsa dahl itmez ‘ases

4. Bir nefes kaldı bedenden çıkmaga cânum yitiş
Çok dolaşmasun gözüm yaşına Ceyhûn u Aras

5. İy SÜHEYLÎ olmaga ârâmgâh-ı mürg-i cân
Kılmış üstâd-ı ezel cism-i nahîfüm bir kafes

129.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Câme-i zer-beft olursa ‘ârdur itmez libâs
Ehl-i ‘ışka yig gelür egninde bir köhne libâs

2. Tîşe salsa nice biñ Ferhâd olmaz kârger
Ol ki tarh itmiş vücûd-ı âdemîde bir esâs

3. Kesret-i agyârdan havf eylemez kûyuñda dil
Gürk-i derende ider mi mîş-i mîşîden hirâs

4. Gerçi her bir nesnenüñ mikyâsı vardur lâ-cerem
Nîl-i eşk-i çeşmüme olmaz benüm hergiz kıyâs

5. İy SÜHEYLÎ efser-i devlet konardı başuma
Şâh Mahmûd’uñ yanında olabilsem hâs Ayâs

130.

Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün
Hezec – – + / + – – + / + – – + / + – –

1. A'lâ olur ol serv-i hırâmân ile meclis
   Zîbâ olur ol âfet-i devrân ile meclis

2. Germ eyledi rindân-ı mey-âşâmı bezimde
   Şevke getürüp na're-i mestân ile meclis

3. Her sînede bir dâg-ı firâkın kodı gitdi
   Yanup yakılur âteş-i sûzân ile meclis

4. Nukreyse bulınmaz mey-i eşk ise dükendi
   Olsun mı kurı dîde-i giryân ile meclis

5. Rindâne gelüp mekteb-i 'irfâna SÜHEYLÎ
   Kesb eyle safâlar olup ihvân ile meclis

131.

Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün
Hezec – – + / + – – + / + – – + / + – –

1. Her kim ki ola ol şeh-i hûbân ile meclis
   Gûyâ ki olur husrev ü hâkân ile meclis

2. Sâkî bir avuç berg-i güli bezme tagıtdı
   Geldi yine şevke o perîşân ile meclis

3. Şâhâne döner bezm-i safâlarla tolular
   Bir yirde ki rindân ola cânân ile meclis

4. Hem-sohbet olup kılma edânî-y-ile 'işret
   Mestâne düşüp eyleme nâdân ile meclis

5. Meyl itme SÜHEYLÎ aña 'irfâne yakışmaz
   Alçak düşer [ol] vâ'iz-i şeytân ile meclis

HARFÜ'Ş-ŞÎN

132.

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün
Remel + + – – / + + – – / + + – – / + + –

1. Zülf ü hâlin o perî dâne ile dâm itmiş
   Nice ser-geştelerüñ mürg-i dilin râm itmiş

2. Bâg-ı kûyına varup zâhid-i nâ-puhteyi gör
   Mîve-i vaslına yâruñ tama'-ı hâm itmiş

3. Hasret-i fikr-i kad ü zülf ü dehân-ı dildâr
   'Âşık-ı haste-dilüñ kâmetini lâm itmiş

4. Yâr örtmiş yüzini zülf ile 'uşşâkı görüp
   Yazuk ol hastelerüñ gündüzin ahşâm itmiş

5. Bâdeden geçmiş idi gerçi SÜHEYLÎ ammâ
   N'eylesün sâki-i gül-ruh aña ibrâm itmiş

133.

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Gözüm yaşı akup ol serv ayagına revân olmış
Tuyulmış kıssa-i 'ışkum cihâna dâstân olmış

2. Sakınur cânı gibi yad ayakdan bezm-i gülzârı
Çemende nergis-i şehlâyı güller dîdebân olmış

3. Melâhat bahsin itmiş dürr-i dendânuñ ile lûlû
Hicâbından inüp ol ka'r-ı deryâda nihân olmış

4. Felekde kaplıyan rûy-ı cihânı ebrdür sanmañ
Duhân-ı nâr-ı âhumdur ki farkumda 'iyân olmış

5. SÜHEYLÎ dürr-i dendânuñ şu deñlü eylemiş tavsîf
İşidenler didi hakkâ 'acâyib hurdedân olmış

134.

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Felek bir hâne-i vîrânedür Şeddâd'dan kalmış
İçinde suffeler yir yir Semûd ü 'Âd'dan kalmış

2. Degül taglarda yir yir vahş ü tayruñ itdügi efgân
Sadâsı kûhsâruñ nâle-i Ferhâd'dan kalmış

3. Yimişdür rûzgâruñ serv bir muhkem tapancasın
Salar başın o demden bir eserdür bâddan kalmış

4. Bakup bu çarh-ı gaddâre zemîn ü âsümân sanma
İki köhne binâdur bir harab-âbâddan kalmış

5. Yüri gülzâr-ı cennet diyü vâ'iz söyleyüp turma
Bize gülzâr-ı cennet irs ile ecdâddan kalmış

6. Sanemler nakşını seyrân iderken dâr-ı dünyâda
Göñül levhinde ol bir mîm ü nûn ü sâddan kalmış

7. Bugün meydân-ı nazmuñ iy SÜHEYLÎ pehlüvânısın
Saña iş'âr-ı eş'âr eylemek üstâddan kalmış

135.

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Meşâm-ı câne bu kim zülf-i 'anberfâmdan gelmiş
Pür olmış nâfedür iy h^{v}âce gûyâ Şâm'dan gelmiş

2. Gül-âb-âmîz ü çîn-pür-çîn ü ham-pür-ham o gîsûlar
Meger ol serv-kâmet gül-beden hammâmdan gelmiş

3. Görüp kâşânesinde şu'le-i şemsi didüm yâre
Seyâhat kasdın itmiş bir ışıkdur Câm'dan gelmiş

4. Pür itmiş yarelerle yâr cismüm yareler işler
Bu işler gelmeye dirdüm o sîm-endâmdan gelmiş

5. Ma‘ânî dürlerin düz iy SÜHEYLÎ rişte-i nazma
Saña bir bir bu gevherler zevi’l-efhâmdan gelmiş

136.

Mefâ‘ilün fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün
Müctess + – + – / + + – – / + – + – / + + –

1. Bezimde câm-ı musaffâ kaçan kim itse dırahş
Olur o demde nice mürde dillere cân bahş

2. ‘Adû-yı müdde‘î-i bed-sühen olur pâ-mâl
Bu tab‘-ı tîh-neverdüm kaçan ki deprede rahş

3. Benem bu kişver-i nazm içre şimdi mîr-i kelâm
Ki oldı nutk-ı Mesîhâ gibi sözüm cân-bahş

4. Safâ-yı safvet-i yâkût u la‘l-i rummânî
Görünce çıkdı gözümden o demde la‘l-i Bedahş

5. SÜHEYLÎ nâvek-i maksûdum almadı menzil
Hemîşe tîr-i murâdum varur nişânuma tahş

137.

Mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Kuşatmış rûy-ı yâri hatt-ı ‘anber-bâr baglanmış
Girilmez bâg-ı ruhsâra der ü dîvâr baglanmış

2. Terahhum kılmayup bel baglamışdur katl-i ‘uşşâka
Miyânında o hûnî sanmañuz zünnâr baglanmış

3. Kalursın bir kefenle ‘âkıbet hayrân ü ser-gerdân
Kapuñda tutalum iy h^{v}âce yüz biñ bâr baglanmış

4. Şafak sanma ‘arûs-ı dehr tezyîn eyleyüp kendin
Çeküp başına ol gülgûnî bir destâr baglanmış

5. Ferâgat kıl SÜHEYLÎ yok yire dellâl olup gezme
Alur yok dürr-i nazmı ser-be-ser bâzâr baglanmış

138.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Zümre-i ‘uşşâka olduñ iy dil-i ser-geşte baş
Oynadursın kelleyi bir gün sakın gâfil me-bâş

2. Çıkdı göñlümden gözümden nâle vü eşküm benüm
Râz-ı ‘ışkı serverâ itdükleri çün halka fâş

3. Birbirine başların niçün çatarlar yâ gibi
Çünki ok gibi yoluñda togrudur ol iki kaş

4. Kimseye başını egmez geçinürdi kelle ser
Darbı baş egdürdi kul itdi anı bir ser-tırâş

5. Şenligi yok bir harâb-âbâd imiş dünyâ-yı dûn
İy SÜHEYLÎ gelmeyeydüm bu harâb-âbâda kâş

139.

Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün
Muzâri' – – + / – + – + / + – – + / – + –

1. Cism-i za'îfüm oldı rehüñde türâbveş
Tâb-ı ruhuñ tokınmak içün âftâbveş

2. 'Ârif odur ki dehr-i denîden elin çeke
Dünyâ-yı dûna olmaya râgıb kilâbveş

3. Ol bahr gibi hâtım-i her pâk ü her pelîd
Göz dikme hîç 'uyûbına halkuñ habâbveş

4. Kılmak dilerseñ ehl-i safâ bezmine dühûl
Ol sâde-dil tarîk-ı fenâda rebâbveş

5. 'Ankâ-misâl kâf-ı kanâ'atde mesken it
Her lâş-ı dehre meyl ider olma gurâbveş

6. İy mürg-i dil hammâme gibi ol selîm-bâl
Derendelikle nâm çıkarma 'ukâbveş

7. Ta'n-ı 'avâma mültefit olma SÜHEYLÎ sen
Mâh-ı münîre 'av'av iderler kilâbveş

140.

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Hatuñ devrinde dil künc-i gam-ı hicrândan çıkmış
Nice şâd olmasun bî-çâre kim zindândan çıkmış

2. 'Anâsırdan çıkup cân işigüñe varsa redd itme
Bilür âyîn-i ehl-i devleti erkândan çıkmış

3. Göñül Ya'kûbveş künc-i 'anâda Yûsufem sensüz
Şu deñlü aglamış kim dîde-i giryândan çıkmış

4. Ruhuñdan dil girüp çıkdı hatuñdan döndi ol şahsa
Ki girmiş Rûm ilinden seyre Hindistândan çıkmış

5. SÜHEYLÎ hânkâh-ı 'ışkuñ olmış Şeyh San'ân'ı
Virüp dil zülfüñüñ zünnârına îmândan çıkmış

141.

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Açılmış tal'at-ı rengînüñ iy gül nesterenlenmiş
Bülend olmış nihâl-i pür-hırâmuñ nârvenlenmiş

2. Bahâr-ı hüsni virmiş gülşen-i ruhsârına revnak
Yaşıllar giymiş ol serv-i semen-sîmâ çemenlenmiş

3. Vücûdın kaplamış başdan ayaga penbe-i dâga
Dil-i şûrîde gûyâ ölmesin bilmiş kefenlenmiş

4. ‘Aceb mi kılmasa şimden girü hâl ehline ragbet
Erâzil kısmına olmış mukârin Ehremenlenmiş

5. Kızarmış tâb-ı mülden çihre-i ali ‘akîk olmış
Bugün içmiş SÜHEYLÎ ol dür-i yek-tâ Yemenlenmiş

142.

Mefâ‘ilün fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilâtün
Müctess + – + – / + + – – / + – + – / + + – –

1. Bugün o şâh-ı kerem cânib-i Vefâya çıkarmış
Gedâlarına sehâ ‘arz idüp ‘atâya çıkarmış

2. Süm-i semendini öpdüm yüzüm rikâbına sürdüm
Kişi merâtib-i ‘ulyâya pâye pâye çıkarmış

3. Olur zemânda zâyi‘ bulur cefâ-y-ile şöhret
O pür-cefâ ki adın hayf bî-vefâya çıkarmış

4. Ne deñlü ‘ayş ü safâsı olursa dehr-i denînüñ
Öñi rezâlet ü zillet soñı hebâya çıkarmış

5. SÜHEYLÎ râ dimiş ebrûña gayrı yâ dimiş âhir
Sözüñ netîcesini ‘âkıbet o râya çıkarmış

FÎ HARFİ’S-SÂD

143.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Cismümi yoluñda hâk itdüm ten-i ‘üryâne bas
Ten nedür iy gözlerüm nûrı buyur gel câne bas

2. Ol perî-zâduñ göñül kühl-i cilâ-yı makdemin
Tûtiyâ olsun dir iseñ çeşm-i hûn-efşâne bas

3. Sûfi-i sâlûs bu bezme gelürse sâkiyâ
Agzına nâzüklük ile bir iki peymâne bas

4. Hâk-i Cemşîd ü Ferîdûn ü ser-i fagfûrdur
Pâ-nihâde olduguñ yirlerde dervîşâne bas

5. Rütbe-i nazmuñ Kemâl’e irdi var şimden girü
İy SÜHEYLÎ nerdübân-ı pâye-i Selmân’e bas

144.

Mefâ‘ilün fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün
Müctess + – + – / + + – – / + – + – / + + –

1. Aña ki vird-i zebân ola sûre-i İhlâs
Sühûlet ile o şast-ı kazâdan ola halâs

2. Göñül ezelde ki bir bezme hemdem olmış-idi
O bezme mutrib idi zühre çarh idi rakkâs

3. Müsahhar oldı baña fenn-i nazm ü nâr-ı necât
Beni okurlar ise bezm-i hâsa n'ola havâs

4. Nevâ-yı derd-i gam-ı ‘ışk kayd olup tîmâr
Mahabbet illeri yazıldı ehl-i mihnete hâs

5. SÜHEYLÎ dürr içün itmezdi ser-fürû bahre
Le'âlî-i sühenüm görse bir nefes gavvâs

145.

Fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün
Remel + + – – / + + – – / + + – – / + + –

1. Yiter iy pîr-i mugân ‘izzet-i meyde bu husûs
Sûfi inkâr idemez hürmeti oldı menkûs

2. Urmasun sûfi-i har ‘ilm-i hakîkatden dem
Sırr-ı te'vîl ile pûşîdedür esrâr-ı füsûs

3. Vakt olur ‘izzete erbâb-ı sekâmet irişür
Zulmet-i şebde murâdına irer gâh lüsûs

4. Dürer-i nazm ile vasf eylemege dendânuñ
Gurer-i la‘lüñe erbâb-ı garaz itdi hulûs

5. Gam-ı cânânı SÜHEYLÎ yalıñuz ben mi yirüm
Kâşki olsa baña gussa-i cânân mahsûs

HARFÜ'D-DÂD

146.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Mâ-cerâmı her kaçan kılmak dilersem yâre ‘arz
Tutar ol demde gözüm yaşı zemîni tûl ü arz

2. Dôstluk kat‘ olmasun dirseñ eger ahbâbdan
Karz kılma ‘arz-ı mikrâz-ı mahabbet oldı karz

3. Dâg-ı hûnînüm kızıl dînâr ü eşküm akçedür
Baña yüz sürmek cemâlüñ Ka‘besine oldı farz

4. Zevk-ı sahbâ-y-ile ger seyr-i kenâr itsem n'ola
Bahr-ı ahdardan virür şimdi nişâne rûy-ı arz

5. İy SÜHEYLÎ girye-i bî-ihtiyârum men‘ ider
Mâ-cerâmı her kaçan kılmak dilersem yâre ‘arz

147.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. 'Âşıka kûyuñ durur bâg-ı letâfetden garaz
Ruhlaruñdur anda gül-berg-i tarâvetden garaz

2. Mü'minüñ kalbin yaparsañ yap ki beytu'llâhdur
Bir göñül yapmakdur ancak bu 'imâretden garaz

3. Rahm ile bir düşmişüñ destini al yarılık it
Bes nedür iy bü'l-heves sâhib-sa'âdetden garaz

4. Arayup bir kâmili kesb-i ma'ânî kılmadur
'Âlemi geşt ü güzâr idüp seyâhetden garaz

5. İy SÜHEYLÎ ol şeh[e] i'lâm-ı hâlümdür benüm
Kıssa-i Leylî vü Mecnûn'ı hikâyetden garaz

HARFÜ'T-TÂ

148.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Levh-i rûyuñdan kazınsa vechi var iy yâr hat
Resmdür kim kazılur yazıldugınca hat galat

2. Mushaf-ı rûyuñda oldı hattuñ âyet-ber-kenâr
Anda râdur iki kaşuñ beñlerüñ yir yir nukat

3. Hâk-i Bagdâd oldı gûyâ cism-i bî-tâbum benüm
Biri oldı çeşmümüñ anda Fırât u biri Şat

4. Ehl-i dikkat mû-miyânuñ vasfın eylerse n'ola
Çün dimişler dôstum *lâ-hayra illâ fi'l-vasat*

5. Ger sü'âl itseñ nedür bu fânî dünyâdan murâd
İy SÜHEYLÎ eglenüp bir gün geçürmekdür fakat

149.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. İdeli agyâr-ı bed-h^{v}âh ile cânân ihtilât
Eylemez oldı ten-i bî-tâb ile cân ihtilât

2. İltifât itmezse baña tañ mı ol 'âlî-cenâb
Eylemez dervîş-i dil-rîş ile sultân ihtilât

3. Hem-sifâl oldı seg-i kûyuñla 'uşşâkuñ bugün
Birbiriyle kıldılar gûyâ ki akrân ihtilât

4. Yiridür sırma girîbânın çeküp çâk eylesem
Eyler agyâr ile ol âlûde-dâmân ihtilât

5. İy SÜHEYLÎ nice yıllar zâr ü ser-gerdân olur
Her kimüñle eylese bir kerre hûbân ihtilât

150.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Gussa vü gamla şu deñlü eyledi cân ihtilât
Kıldılar gûyâ hakîkat üzre yârân ihtilât

2. 'Âşık-ı bî-dilleri cem' itdi ol bedr-i münîr
Eyledi zerrât ile hurşîd-i rahşân ihtilât

3. Devlet-i dünyâ içün iy 'âşık-ı şûrîde-dil
Eylemez câhil ile hîç ehl-i 'irfân ihtilât

4. Yâ İlâhî nice ülfet eyledi hat ile had
Bu 'acebdür kim ide Ervâm'e Sûdân ihtilât

5. İy SÜHEYLÎ bir gün ola kim vücûduñ hâk ola
Eyleye a'zâ-yı terkîbüñle devrân ihtilât

HARFÜ'Z-ZÂ

151.

Mef'ûlü mefâ'îlün mef'ûlü mefâ'îlün
Hezec – – + / + – – – / – – + / + – – –

1. Didüm 'acebâ göñlüñ cânâ neden eyler haz
Didi o lebi gonçe cânâneden eyler haz

2. İy sâkî-i gül-çihre sun câm-ı safâ-bahşı
Dil mest-i müdâm oldı peymâneden eyler haz

3. Oldukça ten efsürde dil sâkin-i genc oldı
Sermâda kişi lâ-büd kâşâneden eyler haz

4. Bu köhne serâya halk meyl itse 'aceb olmaz
Dîvâneler elbetde vîrâneden eyler haz

5. Kûyuñda SÜHEYLÎveş küp düşse n'ola 'uşşâk
Mest-i mey-i 'ışk olan hum-hâneden eyler haz

HARFÜ'L-'AYN

152.

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Sehâb-i hüsnüñ oldı âftâb-ı hüsnüñe mâni'
Murâdum mihri gün göstermedi yâr olmadı tâli'

2. Dönüp cismi hilâle kurs-ı hûrşîd olsa baş egmez
Felekde bir dilim nân ile anlar kim olur kâni'

3. Reh-i 'irfâna sâlik ol meded kesb-i kemâl eyle
Varup yok yirlere 'ömr-i 'azîzi eyleme zâyi'

4. Nice demler femüñ fikriyle pinhân itdügüm sırrı
Sirişk-i çeşm ile ruhsâr-ı zerdüm kıldılar şâyi'

5. SÜHEYLÎ göñlüñi bir şem‘-i nûr-efşâna yandur kim
Ola nûr-ı siyâdet çihresinde gün gibi lâmi‘

153.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Cism-i zârumdan n’ola rûhum olursa münkatı‘
Gerdenümden tîg-i gam eksik degül lâ-yünkatı‘

2. Ahter-i eşküm nisâr itdüm egerçi pâyına
Olmadı hâlümden ol hûrşîd-tal‘at muttali‘

3. Tûti-i tab‘um safâsından terennümler kılur
Olalı mir’ât-ı hüsnüñ ‘aksi dilde müntabi‘

4. Tarf-ı ruhsâruñda yir yir beñlerüñ iy gonçe-fem
Dir görenler mâh ile pervîn olmış müctemi‘

5. İy SÜHEYLÎ dürr-i deryâ-yı melâhatdür sözüñ
Yaraşur gûş-ı sadefle olsa deryâ müstemi‘

154.

Mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Nuhûset üzredür dâ’im felekde iy kamer tâli‘
Murâdum âftâbınuñ tulû‘ın men‘ ider tâli‘

2. Sitârem ser-nigûn ol mâh ser-keş yıldızum düşkün
Baña bu çarh-ı fânîde neler itdi neler tâli‘

3. Rakîb-i dûn-ı bed-bahtuñ ne muhkem tâli‘i vardur
Kazâ bir ferde takdîr itmemişdür bu kadar tâli‘

4. Müneccimler vukûfından bu necmüñ kaldılar ‘âciz
Nazar olınsa usturlâbe virmez bir haber tâli‘

5. SÜHEYLÎ tâli‘üm burc-ı şerefde togmak itdükçe
Başına nâr-ı âhumdan anuñ odlar yakar tâli‘

HARFÜ’L-GAYN

155.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Sûziş-i ‘ışkuñla yakdum sîneme bir nice dâg
Tekye-i âbâda döndi kim yanar yir yir çerâg

2. Reh-i kûy-ı yârda iy dil baña her rûz ü şeb
Şu‘le-i âhum gibi olmaz yalın yüzlü yarag

3. Gamze-i hûn-rîzüñ ile dilberâ müjgân-ı tîz
Çeşm-i mestüñ ‘arz ider her dem baña kılıc bıçag

4. Mürg-i dil sayd itmek içün şâh-bâz-ı çeşm-i yâr
Dâne kılmış beñlerini zülf-i pür-târını ag

5. Şöyle mecnûnam SÜHEYLÎ ol saçı leylâya kim
Çeşmüme dünyâ görinmez kanda kaldı bâg u râg

156.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. N'ola yaksam pâdişâhum dâg ber-bâlâ-yı dâg
Er ocagıdur tenüm anda gerek nice çerâg

2. Servler her şerha keyler lâleler güller durur
Zahm-ı dil bagladı başlar 'âşıka tag üsti bâg

3. Seyr-i gülzâr-ı cemâlüñden beni men' eyleme
İller içre bu meseldür kim göze olmaz yasag

4. Sanki Ceyhûn u Arasdur Nîli almaz 'aynına
Yüz sürüp kûy-ı habîbe akdı yaşum çag çag

5. Umaram dilber rakîbi-i zâgı kendinden kese
Resmdür virür dil-âverler SÜHEYLÎ tîga zâg

HARFÜ'L-FÂ

157.

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün
Remel + + – – / + + – – / + + – – / + + –

1. Tâb-ı mülden kızarup oldı ruh-ı yâr latîf
Nite kim mihr-i cihân-tâb ile gülnâr latîf

2. Sâkiyâ sun ayagı def'-i melâl eyleyelüm
Nev-bahâr oldı açıldı gül-i gülzâr latîf

3. İltifât-ı nazar itdi aña bir şâh-ı cihân
Hûblar hayline olsa n'ola serdâr latîf

4. Varayın devr ideyin kûyını pergâr-sıfat
Ola kim manzaradan göstere dîdâr latîf

5. Leb-i cân-bahşuñı sun agzuma meclisde benüm
Mey-i nâb ile olur meclis-i dildâr latîf

6. İy SÜHEYLÎ yüri var himmetüñ a'lâ eyle
Olsun ol serv-i safâ-bahşa hevâdâr latîf

158.

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün
Remel + + – – / + + – – / + + – – / + + –

1. Dil yanup nâr-ı firâkuñla kebâb olmada hayf
Kanlu yaşın akıdup dîde şarâb olmada hayf

2. Sarsar-ı bâd-ı fenâ egdi vücûdum şecerin
Mîve-i nakd-i hayât ise harâb olmada hayf

3. Yakdı eczâmı füzûn olmada nâr-ı hasret
Sîne tennûre gibi pür-tef ü tâb olmada hayf

4. Esb-i maksûda süvâr olmadı kaldı dil-i zâr
Za‘f ile kâmet-i ham-geşte rikâb olmada hayf

HARFÜ’L-KÂF

159.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Tâ ezel bezminde yayıldı kaçan kim h^{v}ûn-ı ‘ışk
Baña ol demde nasîb oldı nevâle hûn-ı ‘ışk

2. Yûsufumdan rûzgâr ayırdı ben dil-hasteyi
Hazret-i Ya‘kûbvâr olsam n’ola mahzûn-ı ‘ışk

3. Zâhidâ bezm-i ezelde ‘âşık-ı hûnîn dilüñ
Nâlesin ney kâmetin çeng itmedür kânûn-ı ‘ışk

4. Vâdi-i mihnetde ol dem ‘âşık-ı ser-geşte-hâl
Bir saçı leylî firâkından olup mecnûn-ı ‘ışk

5. ‘Âlem-i hayretde istigrâka düşdi cân ü dil
İy SÜHEYLÎ aşdı başumdan yine Ceyhûn-ı ‘ışk

160.

Mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Akıtsa seyl-i eşkin çarh bünyâdın yıkar ‘âşık
Derûn-ı dilden âh eylerse âfâkı yakar ‘âşık

2. Saña bilsem nedendür çak bu deñlü nâz ü istignâ
Vücûdı yok yanuñda yoksa yirden mi çıkar ‘âşık

3. Musaffâ eyle dil levhin kemâl-i lütf-ı cûduñla
Ruhuñ âyînesine virmesün dirseñ keder ‘âşık

4. Güneş kızmış meger ahşâma dek gitmez kapuñ bekler
Zavâllu ol dahı olmış saña benden beter ‘âşık

5. Hemîşe tolanup dört yañadan ol serv-i bâlânuñ
Gelüp ayagına âb-ı revânasâ akar ‘âşık

6. Yoluñda cân u baş oynar muhibb-i bî-riyâyem ben
Bulınmaz şeh-süvârem degmede serden geçer ‘âşık

7. Ne sırdur iy SÜHEYLÎ kimse bilmez bu ne hikmetdür
Ölür ma‘şûkı görse kendüsinden bî-haber ‘âşık

161.

Mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. ‘Alâyıkdan çekildük sâlik-i râh-ı Hudâ olduk
Cihânuñ kâr ü bârından geçüp ehl-i fenâ olduk

2. Dü-tâ kılduk tecerrüd yâyını dest-i riyâzetle
Bi-hamdi’llâh ki tîr-endâz-ı kavs-i müntehâ olduk

3. Derûnı pâk idüp gerd-i kederden tûr-ı Mûsâveş
Tecellîgâh-ı nûr-ı zât-ı pâk-i kibriyâ olduk

4. Gazâya ‘azm idüp kılduk tevekkül fazl-ı Yezdâne
Guzât-ı dîn-i hakla ‘âzim-i râh-ı Hüdâ olduk

5. Giderse başumuz döndürmezüz yüz tîg-i düşmenden
Belâ didük belâya tâbi‘-i hükm-i kazâ olduk

6. Yüz urduk âsitân-ı pâk-i Mevlânâ’ya teslîmüz
O dergâh-ı sa‘âdet-bahşa bir kemter gedâ olduk

7. Halâs olduk bi-hamdi’llâh SÜHEYLÎ mihnet ü gamdan
Gulâm-ı dergeh-i hâcet-revâ-yı Murtezâ olduk

162.

Fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün
Remel + + – – / + + – – / + + – – / + + –

1. Dil-i sevdâ-zedemüz zülfüñe meftûn ancak
Rahm kıl başuñ içün hâl digergûn ancak

2. Kâbiliyyet ezelî konmış idi Leylâ’da
Çihre-i Kays’a bakınca didi mecnûn ancak

3. Nazm-ı sencîdemi keffinde görince didi yâr
Kâmetüm gibi bunuñ her sözi mevzûn ancak

4. Kimine kayd-ı libâs ü kimine gayret-i nâss
Her kişi derd ile bir mihnete makrûn ancak

5. Fürkat-i la‘l-i lebüñle dil-i bî-çârelerüñ
Pâre pâre yüregi dîdesi pür-hûn ancak

6. Dür-i nazmum göricek dişleri vasfında nigâr
Gelüp ol gonçe dimiş bu dür-i meknûn ancak

7. Gerçi çekdüñ nice kahrını SÜHEYLÎ dehrüñ
Şiddet-i kahr-ı felek cümleden efzûn ancak

163.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Serv-kad dildâr çok illâ ki hoş-reftâr yok
Hak budur kim saña beñzer bî-bedel dildâr yok

2. Zerreveş raks eyleyüp ‘uşşâk pâ-mâl itmede
Milk-i hüsn içre nazîrüñ iy perî-ruhsâr yok

3. Cennetâsâ nev-bahâr ile bezendi bezm-i bâg
‘İşret-esbâb-ı müheyyâ bir münâsib yâr yok

4. Cümle hep bî-gâne resmin tutmış ihvân-ı safâ
Hâl-i dilden bâ-haber bir hemdem-i gam-h^{v}âr yok

5. Kime şerh itsün SÜHEYLÎ derd-i mâ-fî’l-bâlini
Yâr çok hâle muvâfık hâfız-ı esrâr yok

164.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Mâh-ı nev görmek dilerseñ ol hilâl-ebrûya bak
   'Îd-i ferruh-fâle irmek isteseñ ol rûya bak
2. 'Âşıkuñ sabr u karârın târ-mâr itsün diyü
   Zülfinüñ her târını mâr itmiş ol câdûya bak
3. Kandadur ol mâh-ı burc-ı evc-i hüsnüñ menzili
   Bir haber vir iy müneccim baña lütf it suya bak
4. Her biri saña virür gûyâ ki mevtüñden nişân
   Ser-be-ser başuñda iy gâfil agarmış mûya bak
5. Âdeme gam gâlib olsa def' ider seyr-i çemen
   İy SÜHEYLÎ gamzede var ol hat-ı dil-cûya bak

165.

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Tekellüm lütf idersiñ gayrıya baña kelâmuñ yok
   Kelâmuñdan da geçdük iy efendi bir selâmuñ yok
2. Güzergâhuñ durur heşt-i bihişt-i kûy-ı dilberden
   Dil-i miskîne iy bâd-ı sabâ niçün peyâmuñ yok
3. Hümâveş evc-i rif'atde iñende eyleme pervâz
   Senüñ iy tîr-i dilber dilden a'lâ bir makâmuñ yok
4. Benüm bir âftâbum var diyü germ olma iy gerdûn
   'Alî şâhum gibi bir serv-i bâlâ hoş-hırâmuñ yok
5. Egerçi kullaruñ çokdur der-i devlet-me'âbuñda
   SÜHEYLÎ gibi ammâ hâlis ü muhlis gulâmuñ yok

166.

Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün
Hezec – – + / + – – + / + – – + / + – –

1. İy bülbül-i dil gülşen-i 'âlemde vefâ yok
   Pejmürde gül ü lâleleri bûy-ı safâ yok
2. Dünyâda bulınmaz eser-i bûy-ı mahabbet
   'Âşıklara mihr idici bir mâh-likâ yok
3. Reng-i ruhı meyden durur erbâb-ı safânuñ
   Zâhid gibi ol tâyifede rûy-i riyâ yok
4. Sevdâ-yı ser-i zülf ü ruhuñ 'aklumı aldı
   'Işkuñda senüñ çekmedügüm derd ü belâ yok
5. Bir sîne siper eyleyici tîr-i cefâña
   Bî-çâre SÜHEYLÎ gibi iy kaşları yâ yok

HARFÜ’L-KÂF

167.

Mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Firâk-ı yâr ile iñler dem-â-dem nâyı söyletseñ
Neler söyler velî bilseñ dil-i şeydâyı söyletseñ

2. Tabîbüm haste ‘âşıklar visâlüñ ârzû eyler
Kapuñ dârü’ş-şifâ dirler fakîr ü bâyı söyletseñ

3. Ruhuñ mir’âtını ‘arz it mükerrer söylesün vasfuñ
Ne söyler iy şeker-leb tûti-i gûyâyı söyletseñ

4. Kelâm-ı mu‘ciz-âyînüñ dirisidür benüm şâhum
Firâkuñla şehîd-i ‘ışk olan mevtâyı söyletseñ

5. Cihân içre hemân sanma SÜHEYLÎ saña ‘âşıkdur
Saña bende geçer şâhum bütün dünyâyı söyletseñ

168.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün
Remel – + – – /– + – – /– + – – /– + –

1. Âyet-i *innâ fetahnâ* şems-i ruhsâruñ senüñ
Nüsha-i *ve’l-leyl*dür zülf-i siyehkâruñ senüñ

2. Sun‘-ı Hakk’ı bildi zülfüñ *leyletü’l-isrâ*-y-imiş
Sırr-ı *sübhâne’llezî* bildürdi esrâruñ senüñ

3. Her sözüñ dürr-i bekâ-yı lüccetü’l-ebrârdur
Tuhfetü’l-ahrârdur her nutk-ı güftâruñ senüñ

4. Bârgâh-ı *lî-me‘a’llâh*ı idüp ârâmgâh
Kasr-ı *mâ-evhâ*yı pür-nûr itdi envâruñ senüñ

5. Tûbi-i gülzâr-ı bâg-ı *f’estakim*dür kâmetüñ
Sırr-ı *mâ-zâga’l-basar*dur çeşm-i sehhâruñ senüñ

6. Şerbet-i şehd-i lebüñdür sırr-ı âyât-ı şifâ
Bu SÜHEYLÎ cândan olmışdur harîdâruñ senüñ

169.

Mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Duhûl-ı meclis-i hâsını isterseñ ‘Alî Şâhuñ
Yüri cânı göñülden iste iy dil virmek Allâh’uñ

2. Fürûzân eyleyen dehri o mihr-i evc-i behcetdür
Yanupdur yılduzı göklerde şimdi mihr ile mâhuñ

3. Tegâfül eylemezdüñ iy tabîb-i cân ü dil hergiz
Marîz-ı derd-i ‘ışkuñ oldugumdan olsa âgâhuñ

4. ‘Adû-yı seg yilermiş it gibi her subh-dem kûyuñ
Sakınsun bir gün ugrar okına âh-ı sehergâhuñ

5. Du‘â eyler emîn ol sen diyü şerrinden a‘dânuñ
Kuluñdur hâlis u muhlis SÜHEYLÎ-i hayır-h^{v}âhuñ

170.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. İy şeh-i ‘âlî-cenâbum baña ihsân eyleseñ
Yoluña bu gûsfend-i cânı kurbân eyleseñ

2. Fülk-i dil deryâ-yı ‘ışkuñdan senüñ çıkmak muhâl
Yirlere sürseñ yüzin yaşını ‘ummân eyleseñ

3. Rahm iderdüñ dôstum hâl-i dil-i nâ-şâduma
Çekdügüm derdi eger bir zerre iz‘ân eyleseñ

4. ‘İzzet ü devlet yiterdi baña kûyuñda şehâ
İtlerüñle lütf idüp ol cem‘a yârân eyleseñ

5. İy SÜHEYLÎ bilmezem ol yâr-ı sengîn-dil neden
Rahm kılmaz her ne deñlü âh ü efgân eyleseñ

171.

Fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün
Remel + + – – / + + – – / + + – – / + + –

1. Virme dil zülfine ol gamze-i hûn-âşâmuñ
Hazer it kesgin olur tîgi diyâr-ı Şâm’uñ

2. Tâzelendürdi yine derd-i dil-i nâ-kâmı
Şemme-i râyiha-i zülf-i ‘abîr-âşâmuñ

3. ‘İşret eyyâmı safâ demleri geldi sâkî
Nev-bahâr oldı safâsın sürelüm eyyâmuñ

4. Dil-i pejmürdemi bir câm ile ihyâ kılduñ
Artsun eksilmesün iy sâkî hemîşe câmuñ

5. Gül gibi göñlin açar katresini nûş idenüñ
Ne safâ meşrebi var câm-ı sürûr-encâmuñ

6. ‘Îdgehde o mehüñ mihr-i ruhın görsünler
İtmeyen seyrini bir günde iki bayramuñ

7. Hüsn-i hat yâre safâ virse SÜHEYLÎ tâñ mı
Kılur efzûn zıyâ-yı mehi târı şâmuñ

172.

Mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Göñül sevdâ-yı ‘ışkına esîr oldı ‘Alî Şâhuñ
Ne çâre bir kazâdur şöyle düşdi hikmet Allâh’uñ

2. Karârum kalmadı Yûsuf gibi yüzi koyı düşdüm
Görince iy ‘azîzüm ol zenahdânuñdaki çâhuñ

3. Varup gülzâr-ı kûyında iñen âh eyleme iy dil
‘İzârı güllerin soldurmasun âh-ı sehergâhuñ

4. Kuluñ çün her ne kim söylerler ise lütf kıl şâhum
Kelâmın istimâ‘ itme meded agyâr-ı bed-h^{v}âhuñ

5. İşigüñden eger yüz biñ cefâ görse koyup gitmez
SÜHEYLÎ cân ü dilden bendesi oldı o dergâhuñ

173.

Müstef‘ilün müstef‘ilün müstef‘ilün müstef‘ilün
Recez – – + – / – – + – / – – + – / – – + –

1. Tasvîr-i hüsnüñ iy sanem deyr-i cihânda görmedük
La‘lüñ gibi bir câm-ı Cem devr-i zemânda görmedük

2. Ol kâkül-i reyhânuñı bu zülf-i müşg-efşânuñı
Hatt-ı leb-i handânuñı rûhâniyânda görmedük

3. Kaddüñ senüñ iy dil-sitân seyr eylese hûrâ hemân
Dir böyle bir serv-i revân bâg-ı cinânda görmedük

4. Cân ile olduk mübtelâ çekdük nice derd ü belâ
Hakkâ ki kıl deñlü vefâ ol mû-miyânda görmedük

5. Yolında hâk idüp teni dime helâk itdüñ beni
Zîrâ SÜHEYLÎ biz seni kûy-ı fülânda görmedük

174.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Hâne-i dil tîşe-i cevr ile vîrân olsa yig
‘Işkuñ olmayan göñül hâk ile yeksân olsa yig

2. Dâmen-i dil olmaga hâr-ı ta‘allukdan halâs
Gam beyâbânında Mecnûn gibi ‘üryân olsa yig

3. Künc-i gamda ‘âşık-ı nâ-şâd yârinden cüdâ
Kan akıtsa dîdeden hasretle giryân olsa yig

4. İy göñül cem‘iyyet-i hâtır perîşânlıkdadur
Zülfine dil baglayan hâtır-perişân olsa yig

5. Mihnet-i eyyâmı çekmekden SÜHEYLÎ husrevâ
Sâki-i devrân elinden mest ü hayrân olsa yig

175.

Fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün
Remel + + – – / + + – – / + + – – / + + –

1. Şu‘arâ beñzedeli kâmetine cânânuñ
Ferahından ayagı yir mi basar tûbânuñ

2. Fursat el virmiş iken sür ayagı elde müdâm
Sâkiyâ gussasını çekmeyelüm ferdânuñ

3. Sakın iy serv-i revânum yoluñ alur bir gün
Alma gözi yaşını dîde-i hûn-efşânuñ

4. Râhat olmam yüregüm yirine gelmez aslâ
Sîneme gelmeyicek iy kaşı yâ peykânuñ

5. İy SÜHEYLÎ o şehüñ sîb-i zenahdânından
Ne safâdur göre şeftâlusını elmanuñ

176.

Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Bahâr olsa yine ʿâlem gülistân oldugın görsek
Açılsa gülşenüñ ezhârı handân oldugın görsek

2. Kurılsa bezm-i ʿişret câ-be-câ peymâneler dönse
Yine câm-ı sürûr-encâm gerdân oldugın görsek

3. Ayak toluların içsek kadeh-peymâ güzellerle
Deve tabanı sâgar elde tâbân oldugın görsek

4. Salınsa serv-kadler lâle-hadler der-kenâr olsa
Cüvânân ile ʿuşşâkuñ hırâmân oldugın görsek

5. Açılsa gül gibi mir'ât-ı hâtır pür-safâ olsa
Cemâl-i şâhid-i maʿnâ nümâyân oldugın görsek

6. Perîşân hâtırı erbâb-ı ʿışkuñ bulsa cemʿiyyet
Tagılsa cemʿi aʿdânuñ perîşân oldugın görsek

7. Segân-ı kûyuñ ile hem-sifâl olmak nasîb olsa
SÜHEYLÎ bendeñüñ mümtâz-ı akrân oldugın görsek

177.

Mefʿûlü fâʿilâtü mefâʿîlü fâʿilün
Muzâriʿ – – + / – + – + / + – – + / – + –

1. Yazdum safâ-yı kalb ile sen dil-sitâne cönk
Lâzımdur elde iki gözüm her cüvâne cönk

2. Göz karasını hall idüben yazayın temâm
ʿArz ide tâ ki hâlümi ol mû-miyâne cönk

3. Yaz lütfuñ ile göñlini şerh eylesün saña
Bezm-i belâda neydügümi yane yane cönk

4. Ol zû-fünûn durur ki bilür-imiş iki dil
Sen şâh-ı hüsn öñinde döner tercemâne cönk

5. İy serv-i hoş-hırâm seni ister üñlerin
Bir yirde yok karârı gezer hâne hâne cönk

6. Mutrıb götür kopuzı yüri çeng ü nâyı ko
Besdür cihânda ʿârife çeng ü çegâne cönk

7. Derd-i derûnı yâre garaz ʿarz-ı hâldür
Ortada iy SÜHEYLÎ hemân bir bahâne cönk

178.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Bedr olur günden güne mâh-ı cemâli Ahmed’üñ
Şu‘le saldı ‘âleme ruhsâr-ı ali Ahmed’üñ

2. Gerçi gördük bu gülistânuñ hezârân gonçesin
Lîk yok bir gonçede gunc u delâli Ahmed’üñ

3. Gün gibi başum göge irmek olurdı kadr ile
Ben fakîr üftâde olsam pây-mâli Ahmed’üñ

4. Zerreveş hâk-i hakîri hâkden kaldurmasa
Gün gibi olmazdı böyle kadri ‘âlî Ahmed’üñ

5. Gün gibi çarha çıkarmazdı SÜHEYLÎ medh ile
Görse meh-rûlarda ger mislin misâli Ahmed’üñ

179.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Fer virür mâha togunca şems-i rûyı Ahmed’üñ
Terledükçe ter düşer her verde hôyı Ahmed’üñ

2. Dîdeden bârânı ebr-âsâ dökersem yiridür
Raht-ı sabrum seyle virdi cüst ü cûyı Ahmed’üñ

3. Mürg-ı dil pervâz idüp vardukça bâg-ı kûyına
Âdeme unutdurur uçmagı kûyı Ahmed’üñ

4. Divşürüp gülzâr-ı kûyından letâfet güllerin
Beste kıldı deste deste târ-ı mûyı Ahmed’üñ

5. İy SÜHEYLÎ cilve kılsa nâz ile tâvusvâr
Tutar afâkı sâdâ-yı hây ü hûyı Ahmed’üñ

180.

Fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün
Remel + + – – / + + – – / + + – – / + + –

1. Bilmezem hîç ne dirsün nedür âyâ didügüñ
Katredür yaşuma nisbet yidi deryâ didügüñ

2. Gül gibi çünki kulakdan bizi meftûn itdüñ
Görelüm sâkî nedür bâde-i hamrâ didügüñ

3. Bülbülâ nice senüñ gibi kuş uçurmışdur
Bî-vefâdur hazer eyle gül-i ra‘nâ didügüñ

4. Âdemüñ başına biñ dürlü kıyâmet koparur
Pür-belâdur senüñ ol kâmet-i bâlâ didügüñ

5. Neye magrûr olur âdem aña bilsem ‘acebâ
Zıll-i zâyil mi degül devlet-i dünyâ didügüñ

6. Şevk-i rûyuñla SÜHEYLÎ çün ola nagme-serâ
Lâl ü dem-beste olur tûti-i gûyâ didügüñ

181.

Fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün
Hafîf + + – – / + – + – / + + –

1. Ene 'abdün vekaftü fî-bâbik
Şerefî hıdmetî lâ-'ıtâbik

2. Ger kabûlem künî ve ger reddem
Ene 'abdün ve ente lî-mâlik

3. Zâde-ke'llâhü küllemâ tercû
Kad temenna'l-livâ safâ hâlik

4. Seni gam-hânem içre didi gören
Ente bedrün bedâ ledey hâlik

5. Ente rûhu'l-vücûdi ve'l- 'âlem
Ve ene şâhidün 'alâ zâlik

6. Nice kul olmasun SÜHEYLÎ saña
Ente gaysüñ hatalte min mâlik

182.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. İrtifâ'-ı hüsn ile günden 'iyân olsañ gerek
Şehr-i hüsn içre müşârün bi'l-benân olsañ gerek

2. Ol kad-i mevzûn ile ol 'ârız-ı gülgûn ile
Gülşen-i 'âlemde bir serv-i revân olsañ gerek

3. Ben gubâr-ı pâyüñe düşdükçe iy nahl-i sehî
Serv-i ser-keş gibisin dâmen-keşân olsañ gerek

4. Kâmetüñden ne kıyâmetler kopa 'âlemlere
Hâsılı bir fitne-i âhir zemân olsañ gerek

5. Sa'y kıl 'âşıkları ihsâna mazher kılmaga
Milk-i hüsne pâdişâh-ı hükm-rân olsañ gerek

6. Kendü nev'üñden teneffür gösterüp 'ankâ misâl
İy SÜHEYLÎ dîdeden bir gün nihân olsañ gerek

183.

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün
Remel + + – – / + + – – / + + – – / + + –

1. Çekmesem tañ mıdur endûh ü gamın dünyânuñ
Bende-i kemteriyin hazret-i Mevlânâ'nuñ

2. Şevk-i 'îd ile yine toldı vefâ meydânı
Biñini gör birin al eyle nazar hûbânuñ

3. Hâk-i râhum olana rahm iderem dirmiş o yâr
Hâk-pây olmagadur kasdı ten-i ‘üryânuñ

4. Dîde yaşında ciger kanı-y-ile beslenmiş
Gül nihâlidür okuñ gonçesidür peykânuñ

5. Bir içim suya şehâ cân virici teşne dilem
N’ola kandursa beni hancer-i hûn-[efşânuñ]

6. İy SÜHEYLÎ n’ola baş egmez isem agyâre
Çâker-i muhlisiyem hazret-i Mevlânâ’nuñ

184.

Fe‘ûlün fe‘ûlün fe‘ûlün fe‘ûlün
Mütekârib + – – / + – – / + – – / + – –

1. Kemâlin bu dehrüñ me’âle degişdük
Koyup kîl ü kâlini hâle degişdük

2. Sunup bir piyâleyle öpdük ruhını
Biz ol lâleyi verd-i ale degişdük

3. İçüp âb-ı engûrı geçdük meyinden
Harâmın sipihrüñ helâle degişdük

4. Kumaşın koyup atlas-ı çarhuñ âhir
Ser-â-ser libâsını şâle degişdük

5. Metâ‘-ı sürûrın bu bâzâr-ı dehrüñ
Satup iy SÜHEYLÎ melâle degişdük

185.

Mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Der-i dildâra iy dil ‘azm idüp ‘arz itmedin derdüñ
Görüp derde giriftâr olduguñ rahm ide mi derdüñ

2. Yolında gözlerüñ yaşın döküp bildürme ahvâlüñ
Sakın ter düşmesün ol nev-cüvân-ı nâz-perverdüñ

3. ‘Aceb nâzükdür ol gül incinür âh ü figânuñdan
Dilâ âheste kıl lütf eyle âh ü nâle-i serdüñ

4. Eger na‘l-i semendinden kopan hâk-ise maksûduñ
Gubâr-ı reh-güzâr-ı yâre sür iy dil ruh-ı zerdüñ

5. Ölürsem derd ile dirdüñ SÜHEYLÎ dimeyem derdüm
Açıldukça açılduñ bilmem iy şeydâ nedür derdüñ

186.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. ‘Ahde kılmaduñ vefâ dün gice iy cân gelmedüñ
İtdügüñ ‘ahde meger olduñ peşîmân gelmedüñ

2. Dün bizümle gelmege kavl ü karâr itdüñ bugün
Togru söyle niçün iy serv-i hırâmân gelmedüñ

3. Şevke geldük dün gice pervâne gönderdük saña
Hâlümüz yanmaga iy şem‘-i şebistân gelmedüñ

4. İntizâr-ı makdemüñle yolda kaldı gözlerüm
Kanda gitdüñ bilmem iy sultân-ı hûbân gelmedüñ

5. Öldi gitdi hecr ile âhir SÜHEYLÎ haste-hâl
Görmege ol hasteñi bir kerre iy cân gelmedüñ

187.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Cismümi hâk itdi cânâ tîg-i hûn-h^{v}âruñ senüñ
Bagrumı hûn eyledi la‘l-i şeker-bâruñ senüñ

2. Gördügüñ servüñ akarsın pâyına yaşum gibi
Her zemânda iy gül-i bî-hûde derkâruñ senüñ

3. Mübtelâ-yı ‘ışk idüp kimdür seni pâ-mâl iden
Kankı mihrüñ mâhı oldı bâ‘is-i zâruñ senüñ

4. Leblerüñ cânlar bagışlar mürdeye güftârda
Öldürür ‘âşıkları nâz ile güftâruñ senüñ

5. Hîç sormazsın SÜHEYLÎ hasteñüñ ahvâlini
Bunca yıldur künc-i gamda ola bîmâruñ senüñ

188.

Mef‘ûlü fâ‘ilâtü mefâ‘îlü fâ‘ilün
Muzâri‘ – – + / – + – + / + – – + / – + –

1. Fasl-ı bahâr irişdi zemân lâle vü gülüñ
Hengâm-ı tevbe gitdi gelüp mevsimi mülüñ

2. Paylaşdılar memâlik-i bâgı şeh-i bahâr
Dikdi fezâ-yı gülşene tûgın şeh-i gülüñ

3. Şâm’a benefşe lâle-i la‘lîne sebzvâr
Sünbül Hıtâ’ya Hind diyârı karanfülüñ

4. Virse ‘aceb mi milk-i Sıfâhân nergise
Meftûnıdur o gözleri şehlâ vü şen-gülüñ

5. Sâkî getür şarâbı ki fasl-ı rebî‘de
Derde devâ durur mey-i hoş-bûyı sünbülüñ

6. Nev-rûz ü nev-bahâr dem-i ‘ayş ü nûş olur
Sâkî meded zemânı degüldür te‘allülüñ

7. Magrûr olursa zühdine sûfî SÜHEYLÎyâ
Olsun senüñ hemîşe Hudâ’ya tevekkülüñ

189.

Mefâ‘ilün fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün
Müctess + – + – / + + – – / + – + – / + + –

1. Serây-ı dehrden el çek sürûr idem dir iseñ
Hevâ-yı mansıbı terk it huzûr idem dir iseñ

2. Kelîmvâr meger tâlib-i likâ olasın
Tecelliyât-ı Hak'a cismi Tûr idem dir iseñ

3. Çekilmez o kaşı yânuñ firâkı müşkildür
Ne deñlü bâzû-yı sabr ile zûr idem dir iseñ

4. Bırakmış oda seni havf-i dûzah iy zâhid
Cemâl-i dilbere bak nârı nûr idem dir iseñ

5. Hevâ-yı nefs ile olma SÜHEYLÎ âlûde
Ümîd-i lütf-ı rasûl-i tahûr idem dir iseñ

[HARFÜ'L-LÂM]

190.

Mefâ‘ilün fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün
Müctess + – + – / + + – – / + – + – / + + –

1. Dimeñ ki hüsnine o kaşı gurre gırra degül
Yanında mihr-i cihân-tâb añılsa zerre degül

2. Rakîb-i kefte-horuñ boynuzın keser kesmez
Keserse balta keser anı yoksa erre degül

3. Açılmasun gül-i hod-rû çok iy hat-ı sebzüm
Gül-i ‘izâruña nisbetle berg-i terre degül

4. Benümle tutuşa mı küşt-gîr-i nâr-ı firâk
Hezâr kerre tutuşdum bir iki kerre degül

5. Murâdumuz o perî-zâdı da‘vet itmekdür
SÜHEYLÎ niyyetümüz hayr olursa şerre degül

191.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Fenn-i ‘ışkı kûhken bilmez dil-i nâ-şâda gel
Zâhidâ tahsîl-i san‘atsa garaz üstâda gel

2. Sâkin-i ma‘mûre-i milk-i bekâ idüm ezel
Bilmezem kim didi baña bu harâb-âbâda gel

3. Nâle-i ‘uşşâka âheng eyle nây-ı nâleñi
Dâhil-i bezm-i safâ ol sûfiyâ feryâda gel

4. Egnüme biçdi melâmet cübbesin hayyât-ı ‘ışk
Hâkden kaldur beni iy gam mübârek-bâda gel

5. Bâde-nûş it iy göñül bir yâr-ı gendümgûn ile
Virmedin ‘ömr-i ‘azîzüñ hırmenini bâda gel

6. Âsitân-ı südde-i devlet-me‘âba hâlüñi
İy SÜHEYLÎ agla ol şîrîn-dehenden dâda gel

192.

Mef‘ûlü fâ‘ilâtü mefâ‘îlü fâ‘ilün
Muzâri‘ – – + / – + – + / + – – + / – + –

1. Tâli‘ zebûn derd füzûn dilde infi‘âl
Cismü’z-za‘îfi sâra mine’l-gammi ke’l-hilâl

2. ‘Ömrüm cihânda geçmedi hergiz sürûr ile
Fâte’l-fü’âdü fî elemi’l-gammi bi’l-melâl

3. Tut dâmenini sıdk ile bir merd-i kâmilüñ
Men kâne lâ yühimmü bi-şeyhin fe-fi’d-dalâl

4. Geç sâkiyâ devâ-yı tabîb-i kezûbden
Ke’sü’l-habîbi enfa‘ü maşrabi ez-zülâl

5. Geçdüm SÜHEYLÎ cümle mürâdât-ı dehrden
El-kalbü lâ-yürîdü sivâ ni‘meti’l-visâl

193.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Devr-i güldür iy sabâ handân ü şâd ü hurrem ol
Sâki-i gül-çihre destinden çeküp câmı Cem ol

2. Niçe bir her gün rakîb-i dîv ile seyr-i kenâr
İy perî-peyker yiter şimden girü gel âdem ol

3. Yaresin derd-i derûnum şerh iderken sûfiyâ
Saña söz düşmez hemân otur yirüñde epsem ol

4. Bozmak isterseñ tılısmâtını çarh-ı güm-rehüñ
Al elinden sâkiyâ kaldur ayagı Rüstem ol

5. İy SÜHEYLÎ hâs u ‘âmüñ güft ü gûsından geçüp
Tekye-i vahdetde ‘uzlet ihtiyâr it ebkem ol

194.

Mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Yine irdi bahâr iy ‘andelîb-i dil terennüm kıl
Yiter hâmûşlık iy tûti-i tab‘um tekellüm kıl

2. Ne zulm itdiyse ol hûnî gözinden eyleyüp şekvâ
Der-i devlet-medâr-ı şâha izhâr-ı tezallüm kıl

3. Nice bir agladursın fürkatüñle yok mı insâfuñ
Yiter cevr itdüñ iy bî-rahm ü bî-şefkat terahhüm kıl

4. Lebüñ cânlar bagışlar gözlerüñ âdem helâk eyler
Gerek ihyâ-yı mevtâ kıl gerekse katl-i merdüm kıl

5. Eger tahsîl-i kurb ise SÜHEYLÎ Hakk’a maksûduñ
Gider gerd-i riyâyı cân ü dilden nâmuñı güm kıl

195.

Mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Gel iy dil ‘âlem-i vuslatdan el çek hecre mu‘tâd ol
Safâ sürmek dilerseñ bî-vefâ dünyâda nâ-şâd ol

2. Tenüñ sûrâh sûrâh eyleyüp beñzüñ dönüp sâza
Yüri ney gibi var sen de hevâ yolında ber-bâd ol

3. Külüng-i mihneti Zâl-i zemâne irgürür başa
Bu dehr-i bî-sebât içre gerek ‘ışk ile Ferhâd ol

4. Düşüp bir serv-kaddüñ ayagına su gibi dâ’im
Kul ol sultân-ı ‘ışka sen dahı başuña âzâd ol

5. Götür şenlik bisâtın iy SÜHEYLÎ hâne-i dilden
Vücûduñ şehrini vîrân idüp şehr-i Cem-âbâd ol

196.

Fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün
Remel + + – – / + + – – / + + – – / + + –

1. Konmasun dirseñ eger hâtıruña gerd-i melâl
Sûfiyâ sâf-dil ol sen dahı âyîne misâl

2. Başdan gitmedi sevdâ-yı ser-i zülfüñ âh
Bilmezem niceye dek ola bu tûl-ı âmâl

3. Deştde nâka-i Leylâ’ya nazar kıldukça
Dil-i Mecnûn’da füzûn olur idi şevk-i cemâl

4. Yok degül zâhid-i nâ-puhtede bir hâlet var
Su dökülse yüreginde bilinür mâ-fi’l-bâl

5. Serv gibi ne kadar ser-keş olursañ da eger
Bâd-ı âhum seni bir gün eğer iy tâze nihâl

6. Dimek olurdı ben ol çeşm-i gazâlâna gazel
Beni gördükçe kaçar n’eyleyüm ol vahşî gazâl

7. Mihnet-i mâzî vü havf-i elem-i müstakbel
İy SÜHEYLÎ bilemem nice olur âhir-i hâl

197.

Fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün
Remel + + – – / + + – – / + + – – / + + –

1. Hâl-i haddüñ kadüñ üstinde gören iy gül-i al
Çın seher Ka‘be menârına sanur çıkdı Bilâl

2. Elif-i kâmet ü mîm-i fem ü lâm-ı turrâ
Nokta hâl-i siyehüñ zülfüñ aña cîm-i cemâl

3. Râ-yı ruhsâre mi rûyuñdaki ya yare midür
Ya gümiş âyinedür düşmiş aña ‘aks-i hilâl

4. Görmeyen cenneti dünyâda ruhuñ seyr itsün
Gül-i bî-hâr femüñdür sühenüñ âb-ı zülâl

5. Saña bu vech ile kim ola mukâbil güzelüm
Bâreka’llâh zihî sun‘-ı Hudâ-yı müte‘âl

6. Hurrem eyler beni ebrûsı SÜHEYLÎ yâruñ
Nite kim sâ’im olanları hilâl-i şevvâl

198.

Mef‘ûlü mefâ‘îlü mefâ‘îlü fe‘ûlün
Hezec – – + / + – – + / + – – + / + – –

1. ‘Îd oldı yine hemdem-i ‘uşşâk-ı hazîn ol
Bî-çâreleri hecr ile dûr itme yakîn ol

2. Cânum yirine gelsün eyâ rûh-ı revânum
Ben mürde-dile lütf ile bir pâre karîn ol

3. Üftâdelerüñ eyle nazar hâline rahm it
Bî-çârelere ‘ayn-ı ‘inâyetle mu‘în ol

4. Bend eyleme kâküllerine rişte-i cânı
İy ‘âşık-ı bî-çâre belâlardan emîn ol

5. Lâyık mı SÜHEYLÎ ki kapuñdan idesin redd
Kûyuñda senüñ her şeb ide âh ü enîn ol

199.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Bülbülüñ gûş eyleyüp gülşende ahvâlini gül
Tagıdup ‘aklın perîşân eyledi bâlini gül

2. Jâle nakdini ‘arûs-ı lâleye sarf eyledi
Gonçenüñ dâmâdına bezl eyledi mâlini gül

3. Fasl-ı gülden bahs idüp gül gonçesinden söz açar
‘Andelîbüñ seyr idüp bî-ma‘nî akvâlini gül

4. Bezm-i gülşende oturmış ‘ayş ider dervîşvâr
Altına almış dürüp bükmiş yaşıl şâlini gül

5. Her seher şebnem degül rahm eyleyüp giryân olur
İy SÜHEYLÎ bülbül-i zâruñ görüp hâlini gül

200.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Giryeden hengâm-ı mâtem çünki çeşmüm nem degül
Çıksun iki gözümüñ bir-ise çeşmüm ne’m degül

2. Pâre pâre eyledi şemşîr-i gayret bagrumı
Gözlerümden dökilen pergâlelerdür dem degül

3. Geldügince yâduma mazlûm-ı deşt-i Kerbelâ
Gussadan kendüm helâke kasd idersem gam degül

4. Kanlu yaşlar dökdi evlâd-ı rasûlü'llâh içün
Cennet içre hûr u gılmân agladı âdem degül

5. Dest-mâl-i ebr tutmış yüzine aglar felek
Görinen gülzârda her subh-dem şebnem degül

6. Urmasun lâf-ı mahabbet âl ü evlâdum diyü
Hâtırında kankı nâdânuñ ki gam müdgam degül

7. Râstı bilmez nedür evlâd-ı peygamber gamın
İy SÜHEYLÎ kaddi anuñ kim bu gamdan ham degül

201.

Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün
Muzâri' – – + / – + – + / + – – + / – + –

1. Virdüm o tîg-ı gamzeye hûn ben füdâde dil
Dil sen de göñlüñ istedüginden ziyâde dil

2. Kûyuñ gubârı olmak içün ârzûda ten
Pâ-mâl-i râhuñ olmaga dâ'im recâda dil

3. Zikr-i lebüñle nice zemân itmişüz safâ
Fikr-i femüñle olmaduk ammâ güşâde-dil

4. Dil zülf-i yâre bend ise sen muztarib neden
İy cân saña ne çünki makâm-ı rızâda dil

5. Ümmîdüm olsa ye'se mübeddel 'aceb degül
Yok 'arz-ı hâcet eylemege ben gedâda dil

6. Göñlüm alur sipâh-ı belâda hemîşe gam
Zîrâ SÜHEYLÎ alınur ekser gazâda dil

202.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. 'Aks-i ruhsâruñ düşüpdür câme reng-i mül degül
La'l-i nâbuñdur görinen meyde berg-i gül degül

2. Zahm-ı hâr ile düşüp gülşende hûn-âlûd olan
Gonçe-i bâg-ı mahabbetdür ser-i bülbül degül

3. Başdan zülfin çözüp serdâr-ı hüsn olmış gelür
Çekmiş ol meh-pâre 'Abbâsî 'alem kâkül degül

4. Od salup gülzâre yir yir nâr-ı âhından hezâr
Câ-be-câ dûd-ı kebûdıdur çıkan sünbül degül

5. İy SÜHEYLÎ pûteveş yir yir dikilmiş bâgda
Tîr-i âhı bülbüle yir yir nişândur gül degül

203.

Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün
Müctess + – + – / + + – – / + – + – / + + –

1. Safâ-yı kalb ile yazdum o nev-cüvâne gazel
Derûnum âteşin 'arz itdi yane yane gazel

2. Uçursam anı çıkarsam 'aceb mi efl âke
Ki kıldı hâlümi i'lâm o dil-sitâne gazel

3. Ne hoş sühenver olur kim fasîh dille döner
O şâh-ı hüsn huzûrında tercemâne gazel

4. Karârı nakdini aldurdı bî-karâr oldı
Arar o serv-i hırâmânı hâne hâne gazel

5. Derûnı nâr-ı mahabbet SÜHEYLÎ yakdukça
Akar su gibi göñülden revân zebâne gazel

204.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Beñzeyüp dil almada ol dilber-i tannâze gül
Zevk-bahş oldı yine rindân-ı şâhid-bâze gül

2. Bir zümürrüd-bâl tû[tî]dür çemende gûyiyâ
Şâh-ı gülden bâl açup kasd eylemiş pervâze gül

3. Bâgda irşâd içün gûyâ kelîm-i bülbüli
Hızr'dur san çıkdı yaşıl perdeden her tâze gül

4. Câmesin çâk eyleyüp her gonçe çözdi dügmesin
Kurtılup serd-i şitâdan çıkdı gûyâ yaze gül

5. Eyledi ol gonçe ile dil SÜHEYLÎ 'akd-i nev
Bagladı dîvân-ı 'ışka bir yiñi şîrâze gül

205.

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün
Remel + + – – / + + – – / + + – – / + + –

1. İ'tidâl üzre olup âb ü havâ mevsim-i gül
Oldı pür lâle ile rûy-ı fezâ mevsim-i gül

2. Demidür handenüñ iy gonçe-i kalbüm gül açıl
Rûz ü şeb aglamagı görme revâ mevsim-i gül

3. Vâli-i milk-i himem hazret-i aga-yı harem
Yaraşur olsa aña medh ü senâ mevsim-i gül

4. İtdi taksîmde kassâm-ı ezel nâle bâna
'Andelîb-i çemene sît u sadâ mevsim-i gül

5. Yime gam iy dil-i mihnet-zede devrinde anuñ
Dine kim ola SÜHEYLÎye cefâ mevsim-i gül

206.

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün
Remel + + – – / + + – – / + + – – / + + –

1. Eylemezdi çemen emvâtını ihyâ bülbül
Olmasa mazher-i enfâs-ı Mesîhâ bülbül

2. Sulayup gülşeni sakkâ gibi göz yaşı-y-ile
Eyledi şeh-i gülüñ hükmini icrâ bülbül

3. Var iken gülşen-i hüsnüñ güle meyl itmez idi
Nûr-ı rûyuñ hakı olmasa ger a'mâ bülbül

4. Dili turmaz leb-i cân-bahşuña taklîd eyler
Görmemiş gibi gül-i rûyuñı cânâ bülbül

5. Gül-i terden geçüp olurdı senüñ pervâneñ
Görse şem'-i ruhuñı iy gül-i ra'nâ bülbül

6. Ne senüñ gibi şehâ bir gül-i ra'nâ bulınur
Ne SÜHEYLÎ gibi bir 'âşık-ı şeydâ bülbül

[HARFÜ'L-MÎM]

207.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Tab'-i insâna dahı Hak itmedin ilkâ fehim
*Mâ-'arafnâk*üñ iderdüm nüktesin zîbâ fehim

2. *Küntü kenz*üñ añlamak mefhûmını âsân mıdur
Hayli dâniş ister olmak sırr-ı *mâ-evhâ* fehim

3. Leyle-i mi'râca zülfüñ dâl olurdı olmasa
Mâ'ni-i mazmûn-ı *sübhâne'llezî esrâ* fehim

4. Âdeme ta'lîm idüp esmâyı tefhîm eyleyen
Bir müsemmâ fehm olınur kim ola esmâ fehim

5. Turmayup sûfî döner bilmez hakîkat neydügin
Neyle itdi eylemez bu hâleti Mollâ fehim

6. İy SÜHEYLÎ kendüden zâhid ider fikr-i visâl
Eylemez aslâ meger sırr-ı *velev şi'nâ* fehim

208.

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Benüm giryem görüp hecrüñde dökdi çeşm-i şeb nem nem
Firâkuñda baña kan aglamazsa çeşm-i pür-nem nem

2. Dil-i nâdân ola kasr-ı safâda hurrem ü handân
Ne hikmetdür ola dâ'im dil-i dânâda müdgam gam

3. Elinden rûzgâruñ çekdügüm mihnetleri bilmez
İder ol kaşları yâ bir yañadan baña verhem hem

4. Lebüñ vasf eyler iken pend-i nâsıh cây-gîr olmaz
Baña kâr itmez iy meh-rû ne deñlü nûş idersem semm

5. Akar turmaz dem-â-dem sû-be-sû çaglar gözüm yaşı
İder bir gün SÜHEYLÎ ‘âkıbet âfâkı giryem yemm

209.

Mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Ser-i kûyın o hûruñ cennet-i a‘lâya beñzetdüm
Nihâl-i kâmetini sidre vü tûbâya beñzetdüm

2. Hatın Hızr’a lebin âb-ı hayâta eyledüm teşbîh
‘İzârın ol mehüñ mihr-i cihân-ârâya beñzetdüm

3. Kızarmış tâze dâgı sâ‘idinde gördüm ol mâhuñ
Nihâlinde açılmış bir gül-i hamrâya beñzetdüm

4. Çıkarmış hâkden başını yir yir lâleler gördüm
Fenâ deştinde kalmış efser-i dârâya beñzetdüm

5. Nişân olmış berât-ı hüsne tâvusî mürekkeble
Bakup ol âftâbuñ kaşların tugrâya beñzetdüm

6. Ruhı mir’âtına karşu idersin dem-be-dem güftâr
Seni ben iy SÜHEYLÎ tûti-i gûyâya beñzetdüm

210.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün
Remel – + – – /– + – – /– + – – /– + –

1. Geldügi demde ‘ademden bu harâb-âbâde gam
Hânesin hâlî bulup kondı dil-i nâ-şâde gam

2. La‘l-i meygûnın görüp iy husrev-i şîrîn-dehen
Meyl idersem n’ola def‘ eyler göñülden bâde gam

3. Ben nice feryâd ü efgân itmeyin iy dôstlar
Baña itdügin kime itdi meger dünyâde gam

4. Nice demlerdür dil-i güm-geşte oldı nâ-bedîd
Hey meded bu fülk-i cismi yutmasun tenhâde gam

5. Rûzgâruñ hâsılı çö[p]ce gelmez gendüme
Hırmen-i sabr u karârumı virelden bâde gam

6. Cân-ı Şîrîni gibi komazdı anı Husrev ile
Bî-sütûn’da yâr-ı gâr idi meger Ferhâde gam

7. İy SÜHEYLÎ saña mahsûs olmadı ancak hemân
Olıgelmişdür ezelden bende vü âzâde gam

211.

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün
Remel + + – – / + + – – / + + – – / + + –

1. N'ola dehr içre disem gün gibi rûşen-râyem
Bende-i hâk-i der-i hazret-i Mevlânâyem

2. Benem ol meş'ale-efrûzı revâk-ı ma'nâ
Gün gibi gurre-i garrâ-yı cihân-ârâyem

3. Mazher-i şeş cihet ü si vü dü harfem ezelî
'Ârif-i *men 'aref*em sanma beni hod-râyem

4. Çeşm-i 'irfân ile bak kevkebe-i rif'atüme
Gör ki bu 'âlem-i hâkîde nice a'lâyem

5. Def gibi sîne dögüp raks iderem şevkümden
Hıdmet-i pîr-i kemer-besteye gûyâ nâyem

6. Bu sa'âdet baña yitmez mi SÜHEYLÎ cândan
Bende-i hâk-i der-i hazret-i Mevlânâyem

212.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
Remel – + – – /– + – – /– + – – /– + –

1. Sundugında baña cânâ sâki-i kassâm sem
Almamışdı destine bezm-i safâda câm Cem

2. Gonçe-lebler dem-be-dem dem-beste vü mebhût olur
Nâz ile açsa kaçan ol ruhları gülfâm fem

3. Pây-bend olur baña her-bâr râh-ı yârda
İy göñül bilsem benüm nâmûs ü 'âr ü nâm nem

4. Menzil-i maksûda vâsıl olmasam olmaz 'aceb
Baht nâ-hemvâr ü tâli' dûn ü âsîb kâm kem

5. Ol mehüñ sırr-ı lebin fehm eylemekde sen degül
İy SÜHEYLÎ oldılar 'âciz zevi'l-efhâm hem

213.

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Yaturken 'âlem-i gafletde bir gün çeşm-i hᵛâb açdum
Götürdüm perde-i pindârı çeşmümden hicâb açdum

2. Su'ûbetsüz güzer kılsun diyü ehl-i harâbâta
Melâmet illerine bir tarîk-i müstetâb açdum

3. Letâ'if söyleyüp mahzûn iken güldürdüm ol şûhı
Nezâketle yine bir hokka-i dürr-i hoş-âb açdum

4. Tılısm-ı genc-i 'ışkuñ gibi müşkil görmedüm iy şâh
Tılısmâtın bozup gerçi nice genc-i harâb açdum

5. Aristo nutka kâdir olmayup mebhût olup kaldı
Lebüñ bahsinde Kânûn u Şifâ'dan bir cevâb açdum

6. Umaram feth ola bâb-ı murâdum gice seyrümde
Der-i devlet-serâ-yı pâdişâh-ı kâm-yâb açdum

7. SÜHEYLÎ ol perînüñ kâmetin yâd eyleyüp dilde
Elif geldi tefe''ül niyyetin itdüm kitâb açdum

214.

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Bu kasr-ı dil-güşânuñ soñı bî-bünyâd imiş bildüm
Anuñ her tâk-ı zer-kârı harâb-âbâd imiş bildüm

2. Delinmiş câ-be-câ bagrı neyüñ bir dem karârı yok
Bu 'âlem bezmgâhında işi feryâd imiş bildüm

3. Fenâ fi'llâh olup dehrüñ fenâsın añlamış bilmiş
Dil-i âvâre iy h^vâce 'aceb üstâd imiş bildüm

4. Fünûn-ı dâstân-ı 'ışk ile lâl idi her dânâ
Bu sırruñ nüktesin şâyi' kılan Ferhâd imiş bildüm

5. Kul olmış ol kadi bâlâya dâmen-der-miyân olmış
Dilâ serv-i revânı başına âzâd imiş bildüm

6. Sehâ mührin urup bir sikke komış 'âleme Hâtem
Soñında herkesüñ bâkî kalan bir ad imiş bildüm

7. Virür bu rûzgâr âhir Süleymân tahtını bâda
SÜHEYLÎ kâ'inâtuñ varlıgın ber-bâd imiş bildüm

215.

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Vefâ umdukça ol yâr-ı güzînümden cefâ gördüm
Kime 'arz-ı mahabbet itdüm andan biñ belâ gördüm

2. Cihân-ı bî-vefânuñ varlıgın cümle hebâ buldum
Felek âyînesinde nesne bâkî yok baka gördüm

3. Baña gösterdi bir bir cümle mevcûdâtını kevnüñ
Ruhuñ âyînesin âyîne-i 'âlem-nümâ gördüm

4. Nükûş-ı deyr-i dünyâya anuñçün olmadum mâ'il
Senüñ mir'ât-ı ruhsâruñda cânâ bir safâ gördüm

5. Serîr-i milk-i istignâyı kılmış kendüye mesken
SÜHEYLÎ dirler imiş nâmına ben bir gedâ gördüm

216.

Mef‘ûlü mefâ‘îlü mefâ‘îlü fe‘ûlün
Hezec – – + / + – – + / + – – + / + – –

1. İy sâki-i gül-ruh baña sun tolıyı dâ’im
Tâ h^{v}âb-ı girândan açıla dîde-i nâyim

2. Ser-keşligi terk eyleyüben olmaz idi saht
Ol şem‘i kosam koynuma olurdı mülâyim

3. Îsâr ider ayagına dil nakd-i revânı
Ol serv eger râh-ı vefâda ola kâyim

4. Sâkî mey-i gülfâma ne lâzım saña minnet
Kassâm-ı ezel gönderür ayaguma pâyım

5. Nâz ile kıyâm eylese ol kaddi kıyâmet
Eşrât-ı kıyâmetden olur nice ‘alâyim

6. Harvâr ile sîm ü zere mâlik nice harlar
Sûretde benî âdem ü sîretde behâyim

7. ‘Itr ile SÜHEYLÎ pür olur cân meşâmı
Ger gülşen-i kûyından anuñ esse nesâyim

217.

Mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Safâdur Ka‘be-i kûyuñ benüm sultânum İbrâhîm
Tavâf itsem n’ola sa‘y ile anı cânum İbrâhîm

2. Olurdum ni‘met-i h^{v}ân-ı Halîlü’llâh’a müstagrak
Olaydı bir gice gam-hâneme mihmânum İbrâhîm

3. Hayâl-i la‘l-i nâbuñ hasretiyle iy ruhı alüm
Ölürsem boynuña olur muhassal kanum İbrâhîm

4. Seni baş üzre tutsunlar dir iseñ gül gibi dâ’im
Açılma herkese iy gonçe-i handânum İbrâhîm

5. Saña hâlât-ı derd-i ‘ışkumı i‘lâm iderdüm lîk
SÜHEYLÎ gibi yokdur dimege dermânum İbrâhîm

218.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Merhabâ iy âb-rûy-ı ravza-i dârü’s-selâm
Habbezâ vechün cemîlün kad kesâhü’l-ihtişâm

2. Hamdü li’llâh kim müşerref eyledüñ Rûm’ı gelüp
Asbahat cennâtü ‘adnin kad havet fîhe’l-kirâm

3. İştiyâkuñ âteşi kâr eylemişdi cânuma
En‘aşet ervâhunâ min rûhiküm zi’l-makâm

4. Hayr-makdem âb-şîr-i hoş-dem-i ‘Îsî-şiyem
Zübtü min harri’n-tecâfî müttü min nâri’l-‘izâm

5. Gûş idüp bâd-ı sabâdan bu SÜHEYLÎ makdemüñ
Târe min şevkın ileyküm fî-sürûrin ve’s-selâm

219.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Mâ-sivâdan geçmedi hergiz dilâ nefs-i zalûm
Olmayınca mazher-i hâk-i der-i Mollâ-yı Rûm

2. Nâm-ı pâki zikrdür şeydâlara feryâd-res
Her kaçan kim ejder-i nefs üstüme eyler hücûm

3. Mazher-i nûr-ı tecellî olmaga lâyık olur
Yanmaga ‘ışk âteşine kankı ‘âşık olsa mûm

4. Ka‘be dergâhından olmazdum cüdâ bir dem eger
Tâli‘-i nâ-şâd yâr olsa müsâ‘id baht-ı şûm

5. Levh-i dilden zâyil olmayınca nakş-ı mâ-sivâ
Olmaz iy tâlib mukarrer bil saña keşf-i ‘ulûm

6. İy SÜHEYLÎ cân ile cezb itdi kul idüp beni
Hâk-i dergâh-ı cenâb-ı hazret-i Mollâ-yı Rûm

220.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Geçdi ‘ömrüm derd ile bir yâr-ı hemdem bulmadum
Açmaga râz-ı derûn-ı zârı mahrem bulmadum

2. Hâr-ı mihnet cismümi sad-pâre kıldı dôstlar
Zahm-ı şemşîr-i gam-ı hicrâna merhem bulmadum

3. El safâ-yı vuslat-ı dildâr ile ‘işretde ben
Gussadan kurtılmaga ‘âlemde bir dem bulmadum

4. Cân virür eller safâ-yı mâ-sivâ-yı ‘âleme
Ben bu devr-i bî-vefâda zerre ‘âlem bulmadum

5. Bezm-i gam zevkini sürdüñ gerçi çok yârân ile
İy SÜHEYLÎ hakk-ı nân gözler bir âdem bulmadum

221.

Fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün
Remel + + – – / + + – – / + + – – / + + –

1. Seni gülzâra gelür diyü olurlar hurrem
Kulagından suvarur gülleri her dem şebnem

2. Dâmen-i ‘ismetüñi kimse elümden alımaz
Cem‘ olup gelse eger bir yire cümle ‘âlem

3. Olmasun dâne-i erzence saña gam târî
Cennet-i kûyuñı terk eyleye mi hîç âdem

4. Zâhidâ terbiye kıl ol şehe düşdükçe beni
Nefesüñ tutıla şâyed hele gelsün dem dem

5. İy SÜHEYLÎ ideli vasf benân-ı yâri
Ser-fürû kıldı gelüp bâg-ı tarâvetde kalem

222.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Ruhlaruñ gibi nigârâ verd-i handân görmedüm
Nahl-i kaddüñ gibi bir serv-i hırâmân görmedüm

2. İns ü cinni ser-te-ser teshîr kılmışdur femüñ
Hâtem-i la'lüñ gibi mühr-i Süleymân görmedüm

3. Bir bakımda bend idersüñ biñ dili bir mûy ile
Çeşm-i sehhâruñ gibi 'âlemde fettân görmedüm

4. Derdi çok hem-derdi yok ser-mest-i vâdî-i cünûn
Deşt-i gamda bî-nevâ benden perîşân görmedüm

5. Düşmene mihr ü mahabbet 'âşıka kahr itmede
İy SÜHEYLÎ böyle bir hercâyî cânân görmedüm

223.

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Habîbüm mihnet-i 'ışkuñ esîri bir dil-efgârem
Siyeh zülfüñ gibi âşüfte çeşmüñ gibi bîmârem

2. Derûn-ı çarhdan geçdi hadeng-i âh ü efgânum
Söyünmez âteşi bir bagrı yanuk 'âşık-ı zârem

3. Kapuñdan dûr olalı aglamakdan gayrı kârum yok
Gözüme uyhular girmez gice tâ-subh bîdârem

4. Dil-i bî-tâkatümde zerre deñlü yokdur ârâmum
Kemend-i kâkül-i müşgînüñe düşmiş giriftârem

5. Ten-i mecrûhı hâk itdüm SÜHEYLÎ râh-ı kûyında
Yine ol bî-vefânuñ işiginde zerreveş h^{v}ârem

224.

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Beni yad itdi ol âfet dirîgâ yârsuz kaldum
Bir añlar yok dil-i dîvânemi dildârsuz kaldum

2. Dilâ bir gözleri nergis gamından bâg-ı dehr içre
Dem-â-dem aglamakdan dîde-i hûn-bârsuz kaldum

3. Hazân itdi vücûdum nev-bahârın sarsar-ı fürkat
Yolındı şâh-ı ömrüm cümle berg ü bârsuz kaldum

4. Meded hey pâdişâhum gel yitiş kim ‘asker-i mihnet
Vücûdum milkini yagmaya virdi varsuz kaldum

5. Figânum gülşen-i dehri dutarsa n’ola bülbülveş
SÜHEYLÎ bir lebi gonçe yüzi gülzârsuz kaldum

225.

Mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Bi-hamdi’llâhi ve’l-minneh yine cânânumı gördüm
Beni mecnûn-ı ser-gerdân iden sultânumı gördüm

2. N’ola çâk-i girîbân eylesem gül gibi şevkümden
Gam-ı ‘ışkıyla nâlân oldugum ol hânumı gördüm

3. Yine dâg-ı derûnum tâzelendi sûz-ı ‘ışkıyla
Melâhat âsümânında meh-i tâbânumı gördüm

4. Göñül Ya‘kûb’ı künc-i gamda kalmışdı tek ü tenhâ
Bi-hamdi’llâh yine ol Yûsuf-ı Ken‘ân’umı gördüm

5. Hudâya şükr kim oldı yine maksûdumuz hâsıl
Ser-i kûyında sultân-ı ‘azîmü’ş-şânumı gördüm

6. Ten-i pejmürde cân buldı ‘Aliyyü’l-Murtazâ hakkı
SÜHEYLÎ ol lebi gonçe gül-i handânumı gördüm

226.

Mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Ser-i kûy-ı vefâda cism-i zârum hâksâr itdüm
Yüz urdum pây-ı yâre gevher-i eşküm nisâr itdüm

2. Çeküp çâk eyledüm cânâ ten-i zârı reh-i gamda
Ele râz-ı derûnum gonçe-mânend âşikâr itdüm

3. Düşerdüm dâm-ı müşgîn-i kemend-i zülfüñe cânâ
Hümâ-yı ‘ışka şeh-bâz-ı dili saldum şikâr itdüm

4. Rakîbüñ kör ide tahrîk-i bâd ile diyü hışmuñ
Reh-i ‘ışkuñda cism-i zârı sultânum gubâr itdüm

5. SÜHEYLÎ hayrına nûş eyledüm destâr-ı sûfîyi
Başından aluban rehn-i şarâb-ı hoş-güvâr itdüm

227.

Mef‘ûlü mefâ‘îlü mefâ‘îlü fe‘ûlün
Hezec – – + / + – – + / + – – + / + – –

1. Nâz ile eger kılmasa ol yâr tekellüm
Kılmazdı anuñ kimse dahânını tefehhüm

2. Gül gördi yüzin gülşen içinde güle düşdi
İtdi deheni şevki-y-ile gonçe tebessüm

3. Taht-ı dile geçdi o mehüñ şâh-ı hayâli
Milk-i dil ü câna n'ola eylerse tahakküm

4. Rengîn lebi yâdına gel iy sâki-i gül-ruh
Sun câmı pey-â-pey idelüm 'ayş u tene''üm

5. Ülfet kılalı seglerüñ ile bu SÜHEYLÎ
Ol 'izzet ile buldı cihân içre te'azzüm

228.

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün
Remel + + – – / + + – – / + + – – / + + –

1. Câna kâr itdi gamuñ âh benüm sultânum
İñlerem derd ile her gâh benüm sultânum

2. Küfr-i zülfüñde senüñ çekdügüm endûh [ü] gamı
Virmesün kâfire Allâh benüm sultânum

3. Eyledüñ kendüñi agyâr-ı bed-endîşe karîn
Bilmedüñ kadrüñi eyvâh benüm sultânum

4. Giceler subha degin eyledügüm feryâda
Âh kim olmaduñ âgâh benüm sultânum

5. Âsitânuñda şehâ oldı SÜHEYLÎ bendeñ
Dil ü cân ile senâ-h^{v}âh benüm sultânum

[HARFÜ'N-NÛN]

229.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. 'Âşıka cevr eyleme feryâd ü zâr eyler sakın
Tîr-i âhı cevşen-i çarha güzâr eyler sakın

2. Âh-ı 'âşıkdan hazer kıl iy nihâl-i bâg-ı cân
Nâgehân evrâk-ı hüsnüñ târümâr eyler sakın

3. Olmaduñ ol gamze-i ser-tîz mekrinden emîn
Cânuña bir gün senüñ ol gamze kâr eyler sakın

4. Ol mehüñ zülfi 'arak-rîz olsa câm-ı 'işrete
İçme anı kim içüñe zehr-i mâr eyler sakın

5. Cevrüñi hadden aşurma kim SÜHEYLÎ haste-hâl
Döymeyüp hicrânuña terk-i diyâr eyler sakın

230.

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün
Remel + + – – / + + – – / + + – – / + + –

1. Başumuñ zahmeti çokdur gözümüñ yaşından
Bu meseldür ki dinür su bulanur başından

2. Bes idi râh-ı mahabbetde nişân-ı devlet
Ger tokınsa başuma iç işigi taşından

3. Egilür çeşmüñe turmaz yine bir fitnesi var
Togrıluk añlamadum ben o şehüñ kaşından

4. İy birâder dime ihvân-ı zemâna râzuñ
Yûsuf'a olmadı illâ yine kardaşından

5. Şişlere sancdı kebâb itdi SÜHEYLÎyi felek
Kanlar aksa yiridür dîde-i hûn-pâşından

231.

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Halâs olmadı dil gitdi şehâ nâr-ı firâkuñdan
Kül oldı yandı cismüm ihtirâk-ı iftirâkuñdan

2. Gidersiñ ittifâkî gayrılarla seyr-i gülzâra
Beni öldürmedür kasduñ meger bu ittifâkuñdan

3. Gözüm yollarda kaldı çâr-sû-yı şeş-der-i gamda
Helâk oldum senüñ bu intizâr u iştiyâkuñdan

4. Ben ol rindem ki yigdür bûriyâ-yı beytü'l-ahzânum
Senüñ ol ferş-i zer-bâf-ı revâk-ı tumturâkuñdan

5. Sa'âdet sâ'idi olsa müsâ'id devlet el virse
SÜHEYLÎ bir ayak çekse bıñar-ı sîm-i sâkuñdan

232.

Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün
Muzâri' – – + / – + – + / + – – + / – + –

1. İy hâl-i la'l-i yâr nesin bir meges misin
Âteş-perest Hindî misin yâ meges misin

2. Cûyân olup o serv-kadi cüst ü cûdasın
İy eşk-i dîde yoksa ki cûy-ı Aras mısın

3. Kûy-ı visâl-i yâre dem-â-dem vüsûl içün
Şâm u seherde nâle idersin ceres misin

4. Dâ'im sebû-yı 'ayşumı sensin şikest iden
İy çarh-ı kînedâr sitemger 'ases misin

5. Aldanma reng-i rûyına dil virme nakşına
Şekl-i 'abûs-ı zâl-i sipihre heves misin

6. Kand-ı leb-i nigâr durur mültemis saña
Yoksa SÜHEYLÎ tûti-i şîrîn-nefes misin

233.

Mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Ten-i zâre haber vir iy sabâ cânânuñ agzından
Tesellî kıl sevinsün çıkmasun cân anuñ agzından

2. Dehânından rakîb-i ‘akrebüñ her bir kelâm-ı telh
Zehirdür saçılur gûyâ ki bir su‘bânuñ agzından

3. Açılmaz her ne deñlü agzın ararsañ sükût eyler
Alınmaz bir haber ol gonçe-i handânuñ agzından

4. Bugün bir sûfî ile mekteb-i ‘irfânda cem‘ olduk
Tekellüm gelmedi bir kerre ol hayvânuñ agzından

5. Marîz-ı derd-i ‘ışkuñ sor devâsın la‘l-i dilberden
Dimişler iy SÜHEYLÎ hikmeti Lokmân’uñ agzından

234.

Mef‘ûlü fâ‘ilâtün mef‘ûlü fâ‘ilâtün
Muzâri‘ – – + / – + – – / – – + / – + – –

1. Her kanda ‘azm iderseñ Allâh yâruñ olsun
Ser-menzil-i sa‘âdet cây-ı karâruñ olsun

2. Dergâhuña cünûd-ı idbâr bulmasun yol
İkbâl-i ‘izz ü devlet kat kat hisâruñ olsun

3. Tîr-i kazâ hadengüñ kavs-i kader kemânuñ
A‘dâ-yı kîne-perver hâtır-figâruñ olsun

4. Şeh-bâz-ı kadrüñ ursun evc-i şerefde pervâz
Mürg-ı hümâ-yı devlet ednâ şikâruñ olsun

5. Sadr-ı sa‘âdetde geç ümmîd-bahş-ı dehr ol
Erbâb-ı fazl dâ’im ümmîdvâruñ olsun

6. Olup süvâr-ı devlet her yaña cilve kıl sen
Yoluñda bu SÜHEYLÎ ko hâksâruñ olsun

235.

Mef‘ûlü fâ‘ilâtü mefâ‘îlü fâ‘ilün
Muzâri‘ – – + / – + – + / + – – + / – + –

1. Bir zevke vâsıl oldum o şîrîn-dehende ben
Kendümi bend idem gibi ol zülf-bende ben

2. Tıfl-ı dili düşürdüm o kaddüñ hevâsına
Döndüm sabâ gibi yiler oñmaz levende ben

3. Ol zülf-i ‘anberîni şebîh eyledüm görüp
Cezb-i kulûb-ı ‘âşık içün bir kemende ben

4. Seyr eyler iken ol güzelüñ mısr-ı hüsnini
Düşdüm esîr kaldum o çâh-ı zekande ben

5. Tevfîk-ı Bârî yarı kılursa SÜHEYLÎyâ
Husrevlik eyleyem yine milk-i sühende ben

236.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. 'Âşıkuñ olmayıcak bir yârı cânı n'eylesün
Aglamakdan kalmaz olur yarı cânı n'eylesün

2. Kâni' olmaz kûyuña dil görmese ruhsâruñı
'Âşık-ı dîdâr olan bâg-ı cinânı n'eylesün

3. Gâh cevr ü geh 'itâb ü geh 'azâbı 'âşıka
N'eylesün bî-çâre ol şûh-ı cihânı n'eylesün

4. Zahm-ı mecrûha tuz ekmek bilmez imiş çünki yâr
Yade gelmez yâd olınmaz hakk-ı nânı n'eylesün

5. Eyleme hengâm-ı mevtümde baña seng-i mezâr
Küşte-i 'ışkuñ olan nâm ü nişânı n'eylesün

6. Pîr-i çarhuñ gözi yaşıdur akan bârân degül
Uydı ulaşdı aña âhum duhânı n'eylesün

7. İy SÜHEYLÎye diyen feryâd u zâre sabr kıl
Tâkati yok yiñemez âh ü figânı n'eylesün

237.

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün
Remel + + – – / + + – – / + + – – / + + –

1. N'eyleyem gülşeni ol gonçe-dehânum var iken
Nahl-i kaddi gibi bir serv-i revânum var iken

2. Eylemem seyr-i gül ü bâde-i gülgûna heves
Lebi mül ruhları gül şûh-ı cihânum var iken

3. Çekerem bâde-fürûşuñ sitem-i minnetini
La'l-i cân-bahşı gibi kût-ı revânum var iken

4. Hıdmet-i hâk-i derüñ tâc-ı sa'âdet bilürem
İderem hidmetüñi tâb ü tüvânum var iken

5. Mansıb-ı 'ışkda mâ-dûn ile bir görme beni
Hidmetüñde bu kadar zât u zemânum var iken

6. Umaram bir gün ola kişt-i ümîdüm seri sebz
Maksada vâsıl olam nâm u nişânum var iken

7. İlticâ eylemezem gayra SÜHEYLÎ hergiz
İşigi hâki gibi kehf-i emânum var iken

238.

Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün
Muzâri' – – + / – + – + / + – – + / – + –

1. Semt-i vefâyı geşt ü güzâr eyledüm revân
Tâ ki tokandı çeşmüme bir şûh-ı dil-sitân

2. Hûbân-ı dehri bende-i fermân idüp o mâh
Olmış kemâl-i hüsn ile sultân-ı kâm-rân

3. Nâm-ı şerîfi Ahmed ü ahlâkı dil-pesend
Burc-ı şerefde mihr ile itmiş o meh kırân

4. Evc-i felekde sanki tulû' eyler âftâb
Sahn-ı vefâda cilveye çıksa o meh 'iyân

5. Bâg-ı cihânda gül gibi iy gonçe gül açıl
Kılsun SÜHEYLÎ karşuña bülbül gibi figân

239.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. İstemek nakd-i kerem her ebter ü Etrâkden
Sîm ü zer ummak gibidür kîse-i dellâkden

2. Aldurur 'aklın lebüñ zikr eylesem agyâr-ı dûn
Mâr-i kejdüm gibi kim bî-hûş olur tiryâkden

3. Bogazından göreyüm pek ipler ile asıla
Kim ki kurtılmak diler ol beste-i fitrâkden

4. Âsümândan her gice sanmañ düşen yir yir nücûm
Başuma seng-i melâmetdür yagar eflâkden

5. İy SÜHEYLÎ pây-bûs-ı yâr el virsün diyü
Yok yire yüz sürme hâke nesne bitmez hâkden

240.

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün
Remel + + – – / + + – – / + + – – / + + –

1. Mey-i gülfâm ile hengâm-ı bahârı severin
Ele ayag alıcak seyr-i kenârı severin

2. Leb-i rengînüñe fi'l-cümle şebîh olmak ile
Hoş gelür gâyet ile baña enârı severin

3. Levh-i dilde anı nakkâş-ı ezel nakş itmiş
İhtiyârum yok elümde o nigârı severin

4. Harem-i hürmet-i sultân ile kâ'imlerdür
Togrı oldugı-y-içün servi çenârı severin

5. İy SÜHEYLÎ severin dimek olurdı âsân
O da bir kerre dise âşık-ı zârı severin

241.

Mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. İşitdüm dün didi bu mısra‘ı bir şeyh-i şâkirden
Çerâgı ehl-i derd olan yakar Eyyûb-ı sâbirden

2. Seni cândan seven bî-dilleri ihsân u lütf ile
Benüm devletlü sultânum çıkarma gâhi hâtırdan

3. Nasîb oldı bi-hamdi’llâh kul olmak âsitânuñda
Murâdum bu-y-idi çokdan benüm ol Hayy-ı Kâdir’den

4. Rehâ kılduñ beni ol zâlim-i bî-dîn elinden sen
Çıkarduñ bir müselmânı sanasın dest-i kâfirden

5. Sözin diñle SÜHEYLÎnüñ ma‘ârif milkine şâh ol
Kulak tut iy gül-i ra‘nâ işit bu pendi şâ‘irden

242.

Fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün
Hafîf + + – – / + – + – / + + –

1. Atıcak cevr okın o kaşı kemân
Siper-i sînem itdüm aña nişân

2. Turmayup agların sevincümden
Togrılup gelse çün o kaşı kemân

3. Hey meded ‘âleme olup rüsvâ
Beni başdan çıkardı âh ü figân

4. Hele olsun senüñle söyleşelüm
Böyle kalmaz efendi bu devrân

5. Bir güzel sevdüm iy SÜHEYLÎ anuñ
Lakabıdur nihâl-i bâg-ı cinân

243.

Mefâ‘ilün fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün
Müctess + – + – / + + – – / + – + – / + + –

1. Bahâr irişdi cihân buldı zîb-i gûn-â-gûn
Zemîne virdi cilâ nakş-bend-i *kün fe-yekûn*

2. Müzeyyen oldı mülevven şükûfelerle zemîn
Nigâr-hâneye döndi bu çarh-ı bûkalemûn

3. Bahâr seyrine çıkdı hırâm idüp o perî
Nedür o kadd-i dil-ârâ o kâmet-i mevzûn

4. Bu zîb ü zînet ile seyr idenler ol şâhı
Ne deñlü ‘âkil-i dehr ise de olur mecnûn

5. Göñül bahârı görüp n’ola olsa dîvâne
SÜHEYLÎ sen aña kalma ki *el-cünûnü fünûn*

244.

Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün
Hezec – – + / + – – + / + – – + / + – –

1. Kurtılmak olurdı senüñ endûh ü gamüñden
Gûş eylesek iy sâki-i gül-ruh nagamüñden

2. Lütf u keremüñ gayra kılup iy kerem issi
Cevr eyleme gel bize de lütf it keremüñden

3. Şemşîr-i cefâ-y-ile dökerseñ yire kanum
Pîç eylemezem başumı bir dem kademüñden

4. Başında kavak yili eser serv ü çenâruñ
Ser-keşlik idüp taşra bakarlar haremüñden

5. Şîrîn lebinüñ vasfını kıldukça SÜHEYLÎ
Şekkerler akar çeşme-i nây-i kalemüñden

245.

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Nigârâ dest-i hecrüñden alınmazsa yakam bir gün
Çeküp çâk-i girîbân idüp âfâkı yakam bir gün

2. Mukîm-i kûşe-i gam oldum ammâ korkaram sensüz
Bogarlar gam bucagında beni derd ü elem bir gün

3. Müheyyâ olsa meclis dâ'imâ sen gül gibi gülseñ
Gözüm yaşın döküp yaşın yaşın ben aglasam bir gün

4. Cihânuñ kâr u bârından geçüp tut dâmen-i 'ışkı
Vücûd-ı nazenînüñ hod alur âhir 'adem bir gün

5. Yazılmışda bozılmış yok SÜHEYLÎ bu mukarrerdür
Gelür elbetde başa her ne yazdıysa kalem bir gün

246.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Olmak isterseñ eger a'lâ bu nüh ef1âkden
Mertebeñ 'âlîye çıkdukça görin sen hâkden

2. Zehr ider 'ayşuñ Ferîdûn olsañ âhir mâr-ı merg
'Akreb-i kejdüm gibi bi-hûş olan tiryâkden

3. Sûret-i Şîrîn'i nakş itmiş biri mir'âtde
Yüz çevürmiş Kûhken âyîne-i idrâkden

4. İsteyüp bûy-ı vefâ düşdüñ bu nahlistâne çün
'İsmetüñ dâmânını sakla has ü hâşâkden

5. Eşk-i çeşmüm rahm idüp su sepmeyeydi üstüme
İy SÜHEYLÎ kül olurdum âh-ı âteşnâkden

247.

Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün
Hezec – – + / + – – + / + – – + / + – –

1. Çek dâmenüñ âlâyiş-i dünyâ-yı denîden
Geç devlet-i pür-nekbet-i dehr-i fitenîden

2. Merd ol yüri vir pîrezen-i dehre talâkı
'Âlemde ne bulduñ heves-i mâ vü menîden

3. Ol mihnet-i fakr ile meded-kâni'-i hüşk ol
Ümmîd-i kerem eyleme her Ehrimenîden

4. Feryâd ki bu dehr-i denî-perver-i gaddâr
Dûr itdi beni ayırup ol nev-resenîden

5. Şükr eyle Hüdâvende SÜHEYLÎ yüri dâ'im
Dûr itme sakın kalbüñi Mevlâ-yı Ganî'den

248.

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Güzel çok hüsn ile 'âlemde şâhum bî-bedelsin sen
Cihâna velvele salmış ser-âmed bir güzelsin sen

2. Degülsin âb u gilden halk olınmış nûr-ı mutlaksın
Muhassal pertev-i nûr-ı cemâl-i *lem-yezel*sin sen

3. Ten-i âvârede iy 'ışk-ı dilber mâye-i cânsın
Konılmış tıynetümde neşve-i rûz-ı ezelsin sen

4. Binâ-yı 'ışkumuñ bünyâdına nisbetle iy gerdûn
Bugün yarın yıkılmag üzre bir köhne temelsin sen

5. Geyik Destânı oldı dâstânı Kays u Ferhâd'uñ
SÜHEYLÎ şimdi dildâr ile dillerde meselsin sen

249.

Mef'ûlü fâ'ilâtün mef'ûlü fâ'ilâtün
Muzâri' – – + /– + – – /– – + /– + – –

1. Eller safâda şâdân ben cevr-i gamla nâlân
A'dâ karîn-i cânân ben mübtelâ-yı hicrân

2. 'Îd oldı halk hurrem ben derd ü gamla mahrem
Zevk ü safâda 'âlem dil nâr-ı hecre sûzân

3. Dünyâ-yı dûna iy dil 'âkilseñ olma mâ'il
Zîrâ ki bu cihân bil dânâya mahz-ı zindân

4. Zılletdedür efâzıl 'izzetdedür erâzil
Resm-i zamân budur bil gam çekme olma giryân

5. Güzellerüñ tufeyli bir şâha kıldı meyli
Ya'nî kuluñ SÜHEYLÎ sultân-ı derdmendân

250.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Merhabâ iy râhat-efzâ-yı kulûb-ı 'âşıkân
Habbezâ vechün cemîlün kevvene'l-Bârî fe-kân

2. Mihr-i ruhsâruñ revâk-ı 'âleme virdi ziyâ
Nevvere'd-dünyâ cemâlen minke yâ hûra'l-cinân

3. Sensin ol sultân-ı hûbân-ı melâhat 'âleme
Leyse fi'l-imkâni ma'nen fevkahû fî ze'l-mekân

4. Merhabâ iy sun'-ı pâk-i sâni'-i sûret-nigâr
Celle men sevvâke nûren müstebînen fi'l-'iyân

5. Bu SÜHEYLÎ devlet-i didâruñ eyler ârzû
Leyse kasdî gayrühû va'llâhi ni'me'l-müste'ân

251.

Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün
Müctess + – + – / + + – – / + – + – / + + –

1. Eyâ zemâne ganî-destdür nisâruñdan
Karâr buldı cihân kilk-i bî-karâruñdan

2. 'Aceb mi virse fenâ ehline gınâ kalemüñ
Virilmiş aña yemîn-dest yem-i yesâruñdan

3. Ki hergiz itmeye me'yûs ehl-i hâcâtı
Hayât virmede elfâz-ı âbdâruñdan

4. Elüñde lûle-i ser-çeşme-i ma'ânîdür
Ki âb-ı Hızr ider îsâr cûybâruñdan

5. 'Alî-hısâl emîr-i kemâl Haydar Beg
Zebân-ı nâtıka 'âciz beyân-ı kâruñdan

6. Ata melikde kalem Zülfekâr'dur gûyâ
Ki düşmenüñ kesilür başı Zülfekâr'uñdan

7. O dem ki mevce gelür bahr-ı dest-i feyyâzuñ
Muhîte lerze düşer bezl-i bî-şümâruñdan

8. Kem eyleme nazar-ı şâh-bâz-ı himmetüñi
Şikeste-hâl SÜHEYLÎ ümîdvâruñdan

252.

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün
Remel + + – – / + + – – / + + – – / + + –

1. Kays kimdür ki anuñ eyleyesiz şâbâşın
Añma bir dahı yanumda o yâbân oynaşın

2. Ol zamânhane-i 'ışkı ki ben âbâd itdüm
Balçugın Vâmık'a Ferhâd'a taşıtdum taşın

3. Ger uyuzlanmaga ol mâha zerüñ yog-ısa da
Hele iy nâhun-ı dil bir yire kazın kaşın

4. Nûh tûfânını gözden geçirüp seyr itmiş
Ger sü’âl eyler iseñ merdüm-i çeşmüm yaşın

5. Puhtedür âteş-i mekr ile SÜHEYLÎ diye ki
Hazer it yime sakın bîve-i dehrüñ aşın

253.

Mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Güzellikde nazîrüñ yok bugün mümtâz-ı ‘âlemsin
Serîr-i hüsne hûbân içre sultân-ı mu’azzamsın

2. Meh-i burc-ı melâhatsin dür-i dürc-i letâfetsin
Ser-efrâz-ı cihân ser-hayl-i hûbân-ı müsellemsin

3. Ne gülzâruñ gülisin yâ ne bâguñ servisin âyâ
Felek mislüñ getürmez dehre bir rûh-ı mücessemsin

4. Meger âyîne-i nûr-ı cemâlü’llâhdur vechüñ
Güzelsin hûr u perrîden melâ’ikden mükerremsin

5. Temennâ-yı ‘ilâc itse SÜHEYLÎ n’ola la‘lüñden
Dil-i bîmâruma iy cân tabîbi çünki merhemsin

254.

Mef‘ûlü fâ‘ilâtü mefâ‘îlü fâ‘ilün
Muzâri‘ – – + / – + – + / + – – + / – + –

1. İy dil zülâl-i la‘line düş el yu âbdan
Hâlât-ı ‘ışk-ı yâr yiter geç şarâbdan

2. Şişme kabarma bâd-ı gurûr ile gey sakın
İy h^{v}âce resm-i ‘âlemi añla habâbdan

3. Çâk eyleyüp yakamı taralsam ‘aceb midür
Ol gonçe-fem açılmadı gitdi hicâbdan

4. Bilmek muhâl mes’ele-i ‘ilm-i ‘ışkı sen
İy şeyh-i şehr biñ yıl okursañ kitâbdan

5. Hâk-i mezellet içre yatur bî-mecâl olup
Cânâ yitiş SÜHEYLÎyi kaldur türâbdan

255.

Mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Murâduñ bu mıdur iy bî-mürüvvet rîş-handüñden
Dil-i dîvânemi âhir ayırduñ kendü kendüñden

2. Gözine tûtiyâ eyler anı ehl-i nazar bir bir
Ne tozlar kim çıkar şâhâ süm-i pây-ı semendüñden

3. Atup cevr ü cefâ taşını âhir iy şeh-i ‘âlem
Göñül mürgin uçurduñ ol nihâl-i ser-bülendüñden

4. Müjeñ tîrin atup kaşuñ çatup hışm itme ‘uşşâka
Halâs olduk senüñ biz iy kaşı yâyum kemendüñden

5. Budur kânûnı defterdâr-ı ‘ışkun eyleme şekvâ
Kabûl eyle SÜHEYLÎ her ne kim gelse efendüñden

256.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Ögrenür fenn-i cefâyı dehr-i bî-bünyâddan
Gerçi kim âyînedür kalbi velî fûlâddan

2. Nâle vü efgânumı gûş eylemez ol gül-‘izâr
Ney gibi bagrum delindi nâvek-i bî-dâddan

3. Olalı dil gonçe-i la‘l-i lebüñle âşinâ
Bir dem iy gül-ruh hayâlüñ çıkmaz oldı yâddan

4. Nâlesini kûhsâruñ sanma vahş ü tayrdan
Bir eserdür kim kalupdur nâle-i Ferhâddan

5. ‘Arsa-i nazmuñ SÜHEYLÎ pehlüvânısın saña
Şi‘r iş‘âr eylemek kalmış durur üstâddan

257.

Mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Elâ iy server-i ‘âlem ki taht-ı hüsne serversin
Hezârân mâh-peykerler senüñ yoluñda ser versin

2. Senüñle gayrı meh-rûlar meselde mâh u encümdür
Sen iy mihr-i cihân-ârâ zemîne nûr-güstersin

3. Hayât-ı la‘l-i nâbuñ zindesidir Hızr ile ‘Îsâ
Dem-i cân-bahş ile ‘ömrüm Mesîhi rûh-perversin

4. ‘Utârid-re’y ü zühre-rû perî-peyker dil-ârâsın
Meh-i hûrşîd-manzarsın şeh-i ferhunde-ahtersin

5. Egerçi şâh-ı encümsin felekde iy meh ammâ kim
Görüp vasf-ı ruh-ı yâri gedâveş derbeder dersin

6. SÜHEYLÎ kemteri gâhî çıkarma künc-i hâtırdan
Aña rahmüñ ‘inâyet eyle şâh-ı bende-perversin

258.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Ârzû eyler göñül genc-i ferâgat yolların
Nice bir gezsin bu ‘âlemde felâket yolların

2. Serserî gezdüm fenâ vâdîlerin Mecnûn misâl
Hey dirîgâ añmadum bir kez nedâmet yolların

3. Sedd-i ‘isyân bagladı etrâfumı yol virmedi
Seyl-i lütfuñla n’ola yıksañ şakâvet yolların

4. Kîne-i üştür yiter gel gir katâra zâhîdâ
Nice bir tutsañ gerek şehr-i hamâkat yolların

5. Derd-i mâ-fi’l-bâli kandan ‘arz idem ben bâbuña
Kanlu yaşum ser-be-ser tutdı şikâyet yolların

6. Her le’îme mâl içün ‘arz itme iy dil ihtiyâc
Yapdılar gitdi muhannesler sehâvet yolların

7. Menzil-i maksûda irmek ister iseñ rûz ü şeb
İy SÜHEYLÎ koma elden gel kanâ‘at yolların

259.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Bir kadi serv ü yüzi gülnâr dirseñ işte sen
Nerd-i gamda iy kamer-ruh zâr dirseñ işte ben

2. Hattı sünbül gözleri nergis ‘izârı lâlezâr
Gülşen-i ‘âlemde bir dildâr dirseñ işte sen

3. Eşk-i çeşmi ‘âlemi gark-âb idüp leyl ü nehâr
Bir garîb ü bî-kes ü nâ-çâr dirseñ işte ben

4. Çeşm-i câdû birle teshîr eylemiş dil milkini
Sâmirî sihrin bilür sehhâr dirseñ işte sen

5. Bu fenâ dârında bir Mansûrveş başın alup
Rîsmân-ı zülfüñe ber-dâr dirseñ işte ben

6. Bir cefâ-cû zâlim ü merdüm-küş ü kattâl-i dehr
Su gibi kan içmede hûn-h^{v}âr dirseñ işte sen

7. İy SÜHEYLÎ sânî-i Selmân ü mânend-i Zahîr
Şi‘r ü inşâda eger kim var dirseñ işte sen

260.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Rûz-ı vaslında öpersem yiridür ol mâh elin
‘Îd irişse nite kim kullar öperler şâh elin

2. Âhı elinden baña gün göstermez ol mihr-i cihân
Nâz ile ruhsârına turmaz tutar her gâh elin

3. Rahm idüp bir düşmişüñ her kim alursa destini
Dest-i kudretle tutar muhkem anuñ Allâh elin

4. Zülfüñ el uzunlugın eyler cemâlüñ bâgına
Ol kara yüzlüye seylüñ eylesün kûtâh elin

5. İy SÜHEYLÎ nice nev-rûz ü nice bayramdur
Ol meh-i nâ-mihrbân öpdürmedi eyvâh elin

261.

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün
Remel + + – – / + + – – / + + – – / + + –

1. Bâde nûş eyleyeyin gelse diyü ayakdan
Kara su indi habâbuñ gözine bakmakdan

2. Mâh-ı nev gibi terakkîde olam dirseñ eger
Mertebeñ yüksege çıkdukça görün alçakdan

3. Gerçi yollarda düşüp hâk-i reh oldum kaldum
Lîk bir kimse hicâb itmez imiş toprakdan

4. Der-i dilberde asılmış göricek agyârı
Didi bir rind anı bogmak yig idi asmakdan

5. Tôb olup üstine halkuñ n'ola atılsa tüfeng
Oñmadukdur bilürüz biz anı çak kundakdan

6. Âteş-i hecr ile hod külli kül oldum agyâr
Garazı ney ki bizi yâre yine çakmakdan

7. Kimseden olmadı hîç pîrezen-i dehre dilâ
İy SÜHEYLÎ meger ola aña erden hakdan

262.

Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün
Müctess + – + – / + + – – / + – + – / + + –

1. Cefâlar itmesün ol serv-i nâze yalvarayın
Vefâlar eylesün ol 'işve-bâze yalvarayın

2. Tavâf-ı Ka'be-i kûy-i nigâre sa'y ideler
Varup bükâ idüp ehl-i Hicâze yalvarayın

3. Ola ki çâre kılup derdüme devâ ideler
Yüzüm tutup göge ol çâre-sâze yalvarayın

4. Ayagı altına gâhîce eylesün nazarı
Düşüp ayagına ol ser-firâze yalvarayın

5. Figânlar eyleyüben hâk-i pâyine düşeyin
SÜHEYLÎ ol şeh-i 'âşık-nevâze yalvarayın

263.

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Yoluñda zâr olan üftâdeñi görmez geçersin sen
O hâk-âlûdeñi iy gözlerüm nûrı basarsın sen

2. Sakın bir gün seni âvâre diller iki yırtarlar
Rakîbâ sûzen-i müjgân-ı yâre göz dikersin sen

3. Dilâ gönderse tîrin ol kaşı yâ şimdi oh dirsin
Velî hep bir bir anuñ soñra hicrânın çekersin sen

4. Giyüp iy sûfi-i har hırka-i peşmîneñi her gâh
Varup erbâb-ı ‘irfânı çul altından depersin sen

5. Şikâr eyler seni yâbânda her gûl-ı beyâbânî
Niçün iy gözleri âhû SÜHEYLÎden kaçarsın sen

264.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. H^{v}âce nakş ile niçün eyler münakkaş hânesin
Anı yâd itmez mi bir gün olacagın hânesin

2. Gâfil olma gey sakın şâhum bu lü‘bet-bâz-ı çarh
At salup mât itdi dehrüñ nice biñ ferzânesin

3. Nice meyl itsün saña bi’llâhi ‘âkil iy felek
Arta kalmış nice biñ mîrâsdan vîrânesin

4. Mürg-i dil sayd itmede iy hâl-i gendümgûn bugün
Hırmen-i hüsninde yâruñ hâsılı bir dânesin

5. Yüz çevürme al elinden bâde-i gülgûne vir
Zâhid-i sad-sâlenüñ sat sübha-i sad-dânesin

6. Nergis açmazsa n’ola gülşende nergis h^{v}âbdan
Gûş ider gül gibi her şeb bülbülüñ efsânesin

7. İy SÜHEYLÎ tıfl-i dil uslanmadı kaldı dime
Sabr kıl bir gün zemâne usladur dîvânesin

265.

Mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Kayurmaz dil giderse cân ü baş ü sîm ü zer gitsün
Kapuñdan pâdişâhum tek rakîb-i der-be-der gitsün

2. Nazar kıl bir nefes iy sûfi rûy-ı sâf-ı cânâna
Silinsün jeng-i gam mir’ ât-ı hâtırdan keder gitsün

3. Görürsin ol perî-zâdı göñül eñ soñ gider ‘akluñ
Hele benden sorarsañ anı erkenden gider gitsün

4. Yürekden nâvek-i müjgân-ı yâr irdi cigergâha
Baña dirsin sen iy nâsıh derûnuñdan çıkar gitsün

5. Serîr-i milk-i ‘ışka server olmak isteyen ‘âşık
Geçüp serden SÜHEYLÎ efser-i ikbâlter gitsün

266.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Gün yüzüñ şavkı-y-ile tâ subha dek iy meh-cebîn
Âstânuñda gelüp yüz şevk ile kor meh cebîn

2. Ol şeker-leb agzuñuñ dadın vürür bir gün senüñ
La'line çok nisbet itme kendüñi iy engübîn

3. Bir Hıtâ-y-ile Hoten âhûsıdur çeşmüñ didüm
Ol hilâl-ebrû kaşın çîn itdi kıldı baña kîn

4. N'ola nâ-cins ile pervâz eylemezse mürg-i dil
Zâg olur mı tûti-i şîrîn-makâl ile karîn

5. İy SÜHEYLÎ gün gibi eflâk olurdı menzilüm
Bir gün anuñ şeh-nişîninde olaydum hem-nişîn

267.

Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün
Hezec – – + / + – – + / + – – + / + – –

1. Her kim ki gelüp tutdı bu erkânı yolından
Cânâna sebîl itdi hemân cânı yolından

2. Şeh-râh-ı mahabbetde olur muntazır ahbâb
Seyr itmege ol serv-i hırâmânı yolından

3. İy sâlik eger Ka'be-i maksûd ise kasduñ
Sa'y it gider ol hâr-ı mugaylânı yolından

4. Men' itse seni râh-ı vefâdan n'ola agyâr
Şeytân-ı la'în azdurur insânı yolından

5. Alınca turur göñlüñi eñ soñ gider ol yâr
Yok yire SÜHEYLÎ koma gel anı yolından

268.

Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün
Hezec – – + / + – – + / + – – + / + – –

1. Gamzeñ saf-ı agyâre şemşîr-zen olsun
Tîg-i müjeñüñ her biri bir saf-şiken olsun

2. Ol gamze-i ser-tîze kılan 'arz-ı mahabbet
Gelsün delü göñlüm gibi serden geçen olsun

3. Nûş eyleyelüm câm-ı safâ-bahşı yek-â-yek
Bir ben olayın bir dahı ol sîm-ten olsun

4. Şâyed ideler kat'-ı nazar ol gül-i terden
Gelsün hatı agyâr gözine diken olsun

5. Vasf eylesün ol la'l-i şeker-bârı SÜHEYLÎ
Cân u dil iki tûti-i şekker-şiken olsun

269.

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Kadem basdum diyâr-ı gurbete itdüm vatan terkin
Götürdüm ayagı bezmüñden itdüm encümen terkin

2. 'Anâ vâdîsine düşsem n'ola sahrâ-neverd olsam
Ben ol Mecnûn-ı nâ-şâdem ki kıldum pîrehen terkin

3. Bahârından cüdâ düşmiş hazân-ı gamla 'üryânem
Benüm serv-i revânum gam degül itsem çemen terkin

4. Binüp esb-i cefâya hem-'inânuñ yorga istersin
Yüri var saña uyanı bin iy sîmîn-beden terkin

5. SÜHEYLÎ tarz-ı eş'ârı iletdüñ semt-i Selmân'a
Nevâyî görse nazmuñ eyleye milk-i sühen terkin

270.

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Gedâ-yı kûy-i yâr ol dergeh-i sultânı n'eylersin
Güzergâh-ı fenâda gayret-i akrânı n'eylersin

2. Derûnuñda 'ukûbât-ı İlâhîden eser yokdur
Unutduñ Hakkı iy sûfî yüri îmânı n'eylersin

3. Dürer dest-i ecel 'ömr-i 'azîzüñ defterin bir gün
Riyâset 'add idüp bu şevket ü 'ünvânı n'eylersin

4. Te'ayyün 'âleminden geçmeyince 'ayn-ı zât olmaz
Tefâhur kesb idüp cem'iyet-i a'yânı n'eylersin

5. Cenâb-ı Kibriyâda rûy-ı kahra mazher oldukda
SÜHEYLÎ der-be-dersin bu kadar 'isyânı n'eylersin

271.

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Göñül virdüñ o meh-rûya egerçi iy şeh-i hûbân
O bir seyyâredür evc-i felekde sen meh-i tâbân

2. Serîr-i hüsne sen bir pâdişâh-ı 'âlem-ârâsın
Kapuñda olmaga lâyık degüldür ol senüñ derbân

3. Ruhuñ mir'âtına karşu ne mümkindür ziyâ virmek
Ber-â-ber ola mı hîç şem' ile hûrşîd-i nûr-efşân

4. Saña cevr ü cefâ kılsa benüm giryân olur çeşmüm
Ki zîrâ cânuma eyler cefâ ol âfet-i devrân

5. Sa'âdet gülşeninde sergilik güller gibi her dem
SÜHEYLÎ karşuñuzda aglasun iy gonçe-i handân

272.

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün
Remel + + – – / + + – – / + + – – / + + –

1. Kafes-i tende göñül mürgi ko nâlân olsun
Gülsün ol gonçe-dehen gül gibi handân olsun

2. Hayl-i 'uşşâk dizilsün ko kapuñda kat kat
Pâdişehsin güzelüm karşuña dîvân olsun

3. Kurtaram dirse kişi dest-i havâdisden etek
Soyınup 'ışk ile mecnûn gibi 'üryân olsun

4. Beng ü afyon ile hâlet bulımaz her torlak
Varsun esrâr-ı İlâhî ile hayrân olsun

5. Hatt-ı dilber var iken gülşene meyl itmez dil
Sahn-ı gülzâr gerek tobtolu reyhân olsun

6. Mahrem-i 'ışk-ı İlâhî ki degüldür şol dil
Tîşe-i gamla yıkılsun kamu vîrân olsun

7. Gülşen-i vasluña irgür bu SÜHEYLÎ kuluñı
Nice bir dîde-i gam-dîdesi giryân olsun

273.

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün
Remel + + – – / + + – – / + + – – / + + –

1. Hatt-ı sebzüñ göricek oldı benefşe mahzûn
Sanki dîvâne olup Leylîyi gördi Mecnûn

2. Hasret-i âb-ı zülâlüñle dem-â-dem çeşmüm
Biri birine katup 'âlemi kıldı Ceyhûn

3. İt rakîbüñ ne 'aceb şâdlık eylerse eger
Felek ol rû-siyehüñ tâli'in itmiş meymûn

4. 'Âkıbet zîr-i zemîn olsa gerek dünyâda
Cem'-i mâl eyleye şol kimse misâl-i Kârûn

5. İy SÜHEYLÎ ne murâd eylese 'aksin ider ol
Bilme misin anı bir yire bakandur gerdûn

274.

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün
Remel + + – – / + + – – / + + – – / + + –

1. Reşk-i firdevs-i berîn oldı safâda gülşen
Bâreka'llâh zihî sun'-ı Hüdâ-yı zü'l-minen

2. Güldi ruhsâre-i 'âlem çü gül-i Ferhârî
Geldi burc-ı hamele hüsrev-i rûz-ı rûşen

3. Dem-i nev-rûz ile cânlandılar emvât-ı çemen
Nefes-i bâd-ı sabâ geldi dem-i 'Îsîden

4. Zevk ü şevk ehline el virdi bahâr-ı behcet
Güldi açıldı gidüp mihnet ü endûh-ı kühen

5. Bir müzellef güzele beñzedürem ben çemeni
Gül beden gonçe dehen sîne semen sîm zekan

6. Keyf ü kemmin baña sor câm-ı şarâb-ı ʻışkuñ
Ekserin gördi kemînüñ geçüp ol vâdîden

7. Nahl-ı mevzûnuma hem-ser geçinürmiş tûbâ
Yonaram tîşe-i âhumla sakınsun benden

8. İy SÜHEYLÎ eser-i sunʻ-ı Hudâya nazar it
Gör ne hoş hilʻat-i nev-rûz ile zeyn oldı çemen

275.

Mefâʻîlün mefâʻîlün mefâʻîlün mefâʻîlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Sen iy bülbül nedür âh ü figân ü nâle bilmezsin
Ne gözler yaşını dökdi gül içün jâle bilmezsin

2. Yüzüñ def kâmetüñ çeng itmeyince bezm-i fürkatde
Sen iy mutrib yüri kanûn-ı ʻışkı çalabilmezsin

3. Yaşuñ deryâ vü göñlüñ telh-kâm itmezseñ iy tâlib
Dür-i maksûduñı bâzâr-ı gamda alabilmezsin

4. Hakîkat ʻilminüñ mâhiyyetin taʻrîf ider bir bir
Kitâb-ı ʻışkı sen iy zâhid-i sad-sâle bilmezsin

5. Anuñçün saña sayd olmaz SÜHEYLÎ ol gözi âhû
Murâduñ şâh-bâzını koluñdan salabilmezsin

276.

Fâʻilâtün fâʻilâtün fâʻilâtün fâʻilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Câm-ı ʻışkı sâkiyâ sun hâtıra Cem gelmesün
Meclis-i ʻayşı müdâm eyle dile gam gelmesün

2. Sîne-i sûzânuma gel sen yiter iy tîr-i yâr
Bilmesün râz-ı derûnum özge mahrem gelmesün

3. Künc-i ʻuzlet ihtiyâr itdi göñül dîvânevâr
Gamdan ayru bu dil-i vîrâna hemdem gelmesün

4. Kimisi tiryâkî bu halkuñ kimisi bengîdür
Baña laʻl-i dil-rübâdan ayru em-sem gelmesün

5. İy SÜHEYLÎye diyen feryâd ü zâre sabr kıl
Senden iy hûnî aña endûh ü verhem gelmesün

277.

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Boyandı bir kızıl vâlâya döndi eşk-i alümden
Beni aglatmaz idüñ örnek alsañ destmâlümden

2. Girîbân-ı şekîbin gonçe-âsâ çâk çâk eyler
Kime hecr-i dehânuñla okursam hasb-i hâlümden

3. Safâ bezminde câmı toldurup sundukda iy sâkî
Benüm eksikligümi dile ol kaşı hilâlümden

4. Beni iy müdde'î âzürde-dil zann eyleme andan
Gelür tatlu baña acı söz ol şîrîn-makâlümden

5. Beni dûr oldı sanma zâhidâ sahrâya düşdümse
Gelür bûy-ı mahabbet baña ol vahşî gazâlümden

6. Dehânıyla miyânın fikr ider subh ü mesâ göñlüm
Su'âl eylerse ol mâh-ı şeb-ârâ kîl ü kâlümden

7. Ne lâzım yâre eş'âr ile iş'âr eylemek hâlüm
Bilür derd-i derûnum iy SÜHEYLÎ infi'âlümden

278.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Geçdüm iy dil ârzû-yı vuslat-ı dildârdan
Geçmedüm ammâ ümîd-i la'l-i şekker-bârdan

2. Tâlib-i rûyuñ olan kûyuñ safâsından geçer
Ârzû gelmez bihişte 'âşık-ı dîdârdan

3. Tarf-ı ruhsâruñda cânâ zülf-i pür-çînüñ senüñ
Sünbül-i terdür görinür kûşe-i gülzârdan

4. Şimdi bir mâh-ı münîrüñ mihr-i rûyıdur murâd
'Âleme pertev salan hûrşîd-i pür-envârdan

5. Seyr-i bâg-ı cennet-i 'adne ne nisbet zâhidâ
Özge 'âlem seyr ider 'âşık cemâl-i yârdan

6. Şâ'ir oldur kim SÜHEYLÎ la'l-i yâri vasf ide
Söz odur olmaya hâlî nükte-i eş'ârdan

279.

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Yürüt sâkî ayagı ehl-i meclis dil-güşâ olsun
Gam-ı devrânı def' it teng-diller dil-güşâ olsun

2. Götür yüzden hicâb-ı zülfüñi lütf eyle sultânum
Fürûg-ı mihr-i ruhsâruñla 'âlem pür-ziyâ olsun

3. Bugün milk-i rızâda kim ki sultân olmak isterse
Gulâm-ı çâker-i dergâh-ı şâh-ı Mürtezâ olsun

4. Serîr-i saltanatda pâdişâh-ı kâm-rân ol sen
Nice şehler der-i devlet-me'âbuñda gedâ olsun

5. SÜHEYLÎyi eger kurbânum olsun dir iseñ şâhum
Müjeñ oklarını gönder aña iy kaşı yâ olsun

HARFÜ'L-VÂV

280.

Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün
Muzâri' – – + / – + – + / + – – + / – + –

1. Nev-rûz irişdi güldi açıldı bahâr-ı nev
Sen de gel irdi mevsim-i nev nev-bahâr-ı nev

2. Ma'mûre-i 'ademde bulup nâgehân vücûd
Rûy-ı zemîni tutdı yine sebzezâr-ı nev

3. Terk it cefâyı geldi vefâ demleri şehâ
Nev-rûz ü nev-bahâra gerek i'tibâr-ı nev

4. Bülbül açıl ki bu çemen-i köhne-sâlde
Güldi gül oldı yine saña gam-güsâr-ı nev

5. Yad itdi eski kulların ol şeh yiñiledi
Sen dahı var bul iy dil-i bî-çâre yâr-ı nev

6. Nakş itdi levh-i sînemüze tâze dâglar
Kühsâr-ı gamda oldı 'iyân lâlezâr-ı nev

7. Dil kişverini hüsrev-i 'ışkı alup revân
Geçdi SÜHEYLÎ tahtına bir şehryâr-ı nev

281.

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. El açup cân ü dilden rûz ü şeb dâ'im du'âmuz bu
Bize eksiklügüñ göstermesün Hakk iy Hilâl-ebrû

2. Gam-ı hecr-i miyânuñ kıl kadar şerh ü beyân olmaz
Dil olsa söylese cânâ tenümde cümleten her mû

3. Alınma öykinürse çeşm-i sayd-endâzuña şeh-bâz
Sen aña kalma kim zîrâ müsâfirdür gözi baglu

4. Yüzin gül rûyuña beñzetmiş iy lâle-ruhsârum
Sakınsun bâd-ı âhumdan açılmasun gül-i hod-rû

5. SÜHEYLÎ hasteye la'lüñ sunup cânlar bagışlarsın
Anuñçün bir nefes senden olan ayru olur sayru

282.

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. N'ola erbâb-ı dil vasfuñda dirlerse Hilâl-ebrû
Saña iy âftâbum gökden inmiş ol lakab hak bu

2. Görenler hâl-i 'anber-bâruñı ruhsâruñ üstinde
Didiler âftâba karşu varmış h^{v}âba bir Hindû

3. Temâşâ-yı ruh-ı gülgûnuñ ile 'aklum aldurdum
'Aceb bilsem ne sihr itdi baña ol gözleri câdû

4. Sakın âhû-yı çeşm-i yârdan iy şâh-bâz-ı dil
Şikâr eyler nice şîr-i şikâr-endâzı ol âhû

5. Dür-i dendân-ı yâre muttasıl teşbîh ider kendin
Hele bir gün göresin iy SÜHEYLÎ satılur lûlû

283.

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Visâlüñ 'îdine vâsıl olurdum cân ile hak bu
Kaşuñ yâyına kurbân olabilsem iy Hilâl-ebrû

2. Mücerreb nüshadur düşnâmuñı yazup götürsünler
Hamâyil gibi olmak isteyenler saña hem-pehlû

3. Seni agyâr ile bayrâm yirinde salınur görsem
Akar tôlâb-ı dîdemden yaşum sular gibi her sû

4. Dür-i dendânuña beñzetdügiçün kendini dâ'im
Hicâbından görinmez ka'r-ı deryâda gezer lûlû

5. Halâs itmek ne mümkin nâvek-i merdüm-şikârından
SÜHEYLÎ yok yire olma mukayyed ol kemân-ebrû

284.

Müfte'ilün fâ'ilün müfte'ilün fâ
Münserih – + + – / – + – / – + + – / –

1. Olalı dil iy perî mâyil-i gîsû
Görmez uzun giceler gözlerüm uyhu

2. Eyleme tîrüñ dirîg sîneme gelsün
Cân ile kurbânuñam iy büt-i dil-cû

3. Mesken idinsem n'ola gülşen-i kûyuñ
Bende-i fermânuñam iy gül-i hoş-bû

4. Gam yime gitdiyse ger nakd-i sirişküñ
Akagelen yirlere girü akar su

5. Sîneye çekse n'ola tîgüñi 'üryân
Tab'-ı SÜHEYLÎ yine istedi pehlû

HARFÜ’L-HÂ

285.

Mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Dilâ gelmek baña ol yâr-ı mey-âşâmdan şâmme
Gedâya gelmedür bir şâh-ı nîkû-nâmdan nâme

2. Görüp iy mürg-i dil hâlin o mâhuñ gözleyüp düşme
Düşer mürg-i harîs ikdâm ile akdâmdan dâme

3. Benânın zâhid-i nâ-puhte vasf eyler gehî agyâr
Yazuklar kim anuñ evsâfı düşmiş hâmdan hâme

4. Melûl olma bu dehrüñ behresinden nâ-murâd olsañ
Cihânda var mı irmiş kâmil-i nâ-kâmdan kâme

5. Göreydi bikr-i fikrüm iy SÜHEYLÎ hazret-i Câmî
Baña tahsîn idüp irsâl ideydi Câm’dan câme

286.

Mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Ruhı ol gül-‘izâruñ döndügince alden ale
Konar şevkinden ol dem bülbül-i dil dalden dale

2. N’ola âgâh olursa ol perî mâ-fi’z-zamîrümden
Bu söz meşhûrdur dirler ki yol var bâlden bâle

3. Beni ‘ayb eylemeñ gördükçe gâhî mest ü geh hayrân
Bu dünyâdur koyar insânı lâ-büdd hâlden hâle

4. Mecâlüm yok benânuñ fikri cismüm nâle döndürdi
‘Aceb mi nâle kılmazsam ki gelmez nâlden nâle

5. SÜHEYLÎ pertev-i mihr-i Hudâ saldukça envârın
Olur eşcâr-ı nazmuñ bârı hoşter sâlden sâle

287.

Mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Bahâr oldı çemen sahnında cûlar geldiler cûşa
Nümûne suffe-i bâg-ı cinândan şimdi her kûşe

2. Gülüñ mecmû‘asından tâze hüsniyyât okur bülbül
Dönüpdür tekye-i gülşende bir rind-i nemed-pûşe

3. Kenâr-ı sebzede seyr it çenârı gel diyü dâ’im
Ayag üstinde turmış el salar rindân-ı mey-nûşe

4. Beni iy bâgbân bu sırra âgâh it ne hikmetdür
Hezâr eylerse bülbül nâlesin koymaz o gül gûşe

5. Çemende yâsemenle serv-i âzâdı görüp sandum
İki hasret biri biriyle gelmişler der-âgûşe

6. Ser-i kûyında iy dil gamze-i mest ile ol hûnî
Gelürse üstüñe hancer çeküp sen uyma ser-hôşe

7. Gül-i beyzâya düşmiş gûyiyâ bir katre şebnemdür
Bakanlar iy SÜHEYLÎ dir o mengûş-ı bünâgûşe

288.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Nâzır olsañ hey'et ü endâm ü şekl ü tavrına
Katlanur mı haste-dil ol mâh-peyker cevrine

2. Gerçi Mecnûn iy göñül gavvâs-ı bahr-i 'ışk idi
Çok çalışdı irmedi deryâ-yı 'ışkuñ gavrına

3. Mâh-ı nev sanma felekde tîg-i âhum iy melek
Yâre açdı bir karış gerdûn-ı dûnuñ sevrine

4. İy diraht-i huşkda mürg âşiyânın görmeyen
Zâhid-i nâ-puhtenüñ destârınuñ bak kevrine

5. İy SÜHEYLÎ 'âkıbet nûş eyleyen bî-hûş olur
Kimseler tâkat getürmez câm-ı çarhuñ devrine

289.

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Beni gülzâr-ı vasluñdan düşürdüñ nâr-ı hicrâne
Ümîd-i şem'-i vasluñla yanarsam baña pervâ ne

2. Tolayup barmaga her gâh ilüp çekmek cefâ kılmak
Düşer mi şâne iy şâne o zülf-i 'anber-efşâne

3. Tolaşmaga rakîbe halka-i bezminde ol mâhuñ
Benümle va'deler kılmışdı soñra döndi peymâne

4. Haber göndermek ister yâre agyâr-ı perîşân-gû
Eger diñlerse soñra söz gelür o şâh-ı devrâne

5. Rakîb ile sakın yâbâne gitme didüm ol şâha
Ne deñlü söyledümse iy SÜHEYLÎ gitdi yâbâne

290.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Saldum âhum âteşi a'dâ-yı nâ-pâk üstine
Bir 'alevdür sanki düşdi hâr ü hâşâk üstine

2. Döne döne gird-bâdâsâ olurdum hâk-i râh
Konmasa gerdüm eger ol dâmeni pâk üstine

3. Mâh-ı nev sanmañ görinen ol meh-i burc-ı cemâl
Na'l-i pây-ı merkebin nakş itdi eflâk üstine

4. Yirden üstün ol müdâm iy ebr-i rahmet haşre dek
Sâye salduñ ol gül-i gülzâr-ı *levlâk* üstine

5. Bir garîbem kûşe-i vahdetde kaldum nâ-tüvân
Aglamaz bir kimse ölsem kalb-i gamnâk üstine

6. Yane yane kül olurdum âh-ı âteşnâkden
Gözlerüm su dökmese bu cism-i sad-çâk üstine

7. İy SÜHEYLÎ fâris-i meydân-ı nazm olduñ bugün
At salan kimdür kümeyt-i tab'-ı derrâk üstine

291.

Müfte'ilün mefâ'ilün müfte'ilün mefâ'ilün
Recez – + + – / + – + – /– + + – / + – + –

1. Dilber odur ki bûsesi 'âşıka râygân ola
'Âşık odur ki her nesi var ise der-miyân ola

2. İstemez oldugın o cân dilde olan gamum nihân
Derd-i derûnı cân-sitân niceye dek nihân ola

3. Bezm-i safâda ol sanem bâde yirine dem-be-dem
Sunsa hezâr kâse semm 'âşıka nûş-ı cân ola

4. Senden olan sitem şehâ mihr ü vefâ gelür baña
'Âşık odur ki dâ'imâ sûdı anuñ ziyân ola

5. Gayre vefâ baña cefâ deyme ider o bî-vefâ
Bir gün ola SÜHEYLÎyâ saña da mihr-bân ola

292.

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün
Remel + + – – / + + – – / + + – – / + + –

1. Hâller kim görinür ol leb-i rengîn üzre
Noktalardur ki konupdur şeker-i şîn üzre

2. Ruhuñ üstindeki ol çeşm-i firîbende-i dil
'Ayndur ki yazılur 'ârız-ı rengîn üzre

3. Ne bilür 'âşık-i dil-hastelerüñ hâlinden
H^{v}âb-ı gafletde yatan bister ü bâlîn üzre

4. Gül budagını tayanmış gül-i ra'nâ sandum
Yâr yasdansa kaçan sâ'id-i sîmîn üzre

5. Sözde Hassân-ı zamân olsa SÜHEYLÎ yiridür
Şimdi erbâb-ı hüner hep aña tahsîn üzre

293.

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün
Remel + + – – / + + – – / + + – – / + + –

1. Vâli-i memleket-i hüsn olalı Beg-zâde
Bendesi oldı gelüp cân ile her âzâde

2. Kâmeti gibi dirâz ola görem ‘ömri anuñ
Rahm idüp nâle vü zâre yirişür feryâde

3. Bâde nûş eyleyüp agyâr ile iy lebleri mül
Hırmen-i dâniş ü ârâmumı virme bâde

4. Olayın dirseñ eger sâkin-i beytü’l-ma‘mûr
İltifât eyleme hergiz bu harâb-âbâde

5. Dün gice ‘âlem-i gafletde yaturken nâ-gâh
Baña bir pîr-i sühen-senc didi rü’yâde

6. Tâze cân bula Fuzûlî dem-i cân-bahşuñdan
İy SÜHEYLÎ bu gazel varur ise Bagdâde

294.

Mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Ruhı mir’âtı ol mâhuñ musaffâ oldı gitdükçe
Cemâl-i ‘âlem-ârâsı mücellâ oldı gitdükçe

2. Cemâlüñ âftâbından tarâvet kesb ider dâ’im
O zülf-i ‘anber-efşânuñ mutarrâ oldı gitdükçe

3. Ruhuñdur metn-i şemsiyye havâşîdür aña hattuñ
‘İzâruñ iy yüzi mushaf muhaşşâ oldı gitdükçe

4. Tenezzül itmez oldı çâr-tâk-ı evc-i ‘izzetden
Görüñ ol serv-i âzâdı mu‘allâ oldı gitdükçe

5. Temâşâgâh-ı ‘âlemdür cemâl-i behcetâsâsı
SÜHEYLÎ hak bu ol âfet temâşâ oldı gitdükçe

295.

Mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Cihân bâgında gül bitmez ruh-ı cânân renginde
Açılmaz gonçe-i ter ol leb-i handân renginde

2. Derûnum hâne-i gam sînem âteşdân-ı mihnetdür
Kızarmış tâze dâgum ahker-i sûzân renginde

3. Tolu yâkût-ı seyyâle ele aldukça ayagı
Görinür dest-i sâkî pençe-i mercân renginde

4. Cüdâ bezm-i meyüñden her gice iy mâh-ı tâbânum
Zehirler nûş ider dil kâse kâse kan renginde

5. Gubâr-ı hatt-ı müşgînüñ gamından iy ruhı alüm
Akar seyl-i sirişküm dem-be-dem seylân renginde

6. Dür-i elfâzuma teşbîh idermiş sözlerin Bezmî
SÜHEYLÎ ola mı har-mühre hîç mercân renginde

296.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Tokınur elbetde tîg-i gamze-i bürrânına
Ugrayan bir kez hatâ-y-ile nişânı hânına

2. Kesmek ister ‘âşık-ı bî-dilleri turmaz geçer
Hancer-i dil-dûz ol şûhuñ takılmış yanına

3. Dil dehânuñ sırrını agyâre ifşâ eylemez
Yok yire âdem cefâ eyler mi cânâ cânına

4. Vezn-i tab‘-ı pâk ile agır düşer hiffet kılup
Bakmaz ol Yûsuf-cemâlüm kimsenüñ noksânına

5. H^{v}âce-i dünyâ vü mâ-fîhâ olur bir gün eger
İy SÜHEYLÎ ol şehüñ mazher düşem ihsânına

297.

Mef‘ûlü mefâ‘îlü mefâ‘îlü fe‘ûlün
Hezec – – + / + – – + / + – – + / + – –

1. İy dil hazer it turre-i cânâna tolaşma
Uyarma uyurken meded ılana tolaşma

2. Sad pâre kılursa bedenüñ erre-i devrân
İy şâne sakın zülf-i perîşâna tolaşma

3. Mevlâ[nâ]-sıfat şevk-ile gir raks u semâ‘a
İnkârı ko iy münkir o sultâna tolaşma

4. Pergâr-sıfat dâ’ireden çıkma karâr it
İy hâle varup ol meh-i tâbâna tolaşma

5. Bir bir saña zikr eyleyeyin ehl-i safâyı
Şol kul ile kim meclis-i ‘irfâna tolaşma

6. Yüzüñ koyu düşersin aña iy dil-i miskîn
Didüm saña ol çâh-ı zenahdâna tolaşma

7. Sen dahı SÜHEYLÎ gibi girdâbe düşersin
İy nehr-i revân eşk-i firâvâna tolaşma

298.

Fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün
Remel + + – – / + + – – / + + – – / + + –

1. Bilüñi beñzedeli mûya Misâlîcesine
Sözümüñ her birisi oldı Hayâlîcesine

2. Çekemez kimse güzellikde ayaguñ şimdi
Salın iy serv-i sehî yüri Nihâlîcesine

3. Kıl kadar şa‘r ile şi‘ri ne durur bilmez iken
Geçinür ehl-i sitem yine Ahâlîcesine

4. Eylese gûş ‘adû huşke ber-â-ber tutmaz
Fi’l-mesel şi‘r-i terüñ olsa Makâlîcesine

5. Güher-efşân olur sözde SÜHEYLÎ her bâr
Dür-i dendânuñı vasf itse Le‘âlîcesine

299.

Fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün
Remel + + – – / + + – – / + + – – / + + –

1. Dûd-ı âhum ki kaçan rûy-ı cihânı büriye
Top olup ceyş-i hatuñ kal‘a-i hüsne yüriye

2. Kad-i mevzûnuña kim nisbet iderse servi
Tîz günde göreyüm ‘ömri dırahtı çüriye

3. Tâze âb-dest ile yapışma hat-ı cânâna
Sabr kıl ellerüñ iy şeyh birez tâ kurıya

4. Vasf-ı la‘lüñde senüñ cürm ü kusûrum bî-had
Bilmezem nice cevâb idebilem ol sorıya

5. Yâr katl itdügini göricek agyâr segi
Nân ile geldi SÜHEYLÎ didi turma süriye

300.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Âteş-i ‘ışk ile sûzân olduguñdan yâre ne
Bir belâdur iy göñül çelmek gerekdür çâre ne

2. Pâye-i a‘lâ-y-idi maksûd te’vîl itmedi
Yoksa Mansûruñ *ene’l-hakk* didüginden dâre ne

3. Kankı birine tahammül eylesün bî-çâre dil
Yâr cevri hod yiter ya borcumuz agyâre ne

4. Aldanur mı ‘âlemüñ ârâyişine ehl-i hâl
Nakşı zâyil resmi fânî sûret-i divâre ne

5. İstemez hattı gubârın meyl ider dil la‘line
Bâde-i gülgûnedür meyli anuñ esrâre ne

6. Dest-bûse ‘ahd iderse kulına turmaz döner
Sâkî bir peymân-şikendür itdügi ikrâre ne

7. İy SÜHEYLÎ yâre şi‘rüñle ne lâzım ‘arz-ı hâl
Bakışuñdan hod bilür eş‘âr ile iş‘âre ne

301.

Mef‘ûlü fâ‘ilâtü mefâ‘îlü fâ‘ilün
Muzâri‘ – – + / – + – + / + – – + / – + –

1. Râz açmaz idi sünbül-i hoş-bû nesîm ile
Baş koşmayaydı kâkül-i ‘anber-şemîm ile

2. Çak tıfl iken de nâz ile perverdedür nigâr
Beslerdi anı dâyesi nâz ü na'îm ile

3. Gamzeñ helâkiñ eyledi ihyâ gözüñ yine
Gûyâ göründi mu'ciz 'Îsî-i kelîm ile

4. Baña şarâb-ı la'lüni sun iy tabîb-i cân
Budur 'ilâc hasteye kavl-i hekîm ile

5. Şâh-ı bahâr haylini yir yir salup yine
İndi dökildi gülşene bâd-ı nesîm ile

6. Cânâ kadîmî bende-i 'ışkuñ durur göñül
Unutma âşinâlıgı yâr-ı kadîm ile

7. Bârî müyesser ide mi ahvâlüm añmaga
Bir kerre hemdem olmagı şâh-ı kerîm ile

8. Şâhâ SÜHEYLÎ 'adlüñi vassâf olup müdâm
Eyler kemâl-i medhüñi tab'-ı selîm ile

9. Budur murâdı hazret-i hâkân-ı 'âlemüñ
Olsun ziyâde nusreti 'avn-ı Rahîm ile

302.

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Dem-â-dem olmak içün mâye-i 'ömrüme ser-mâye
Göñül virdüm bugün cân ile ben ol sîm-sîmâye

2. Düşüp üftâde-diller hâk olurlar reh-güzârında
Süvâr olsa kaçan ol şâh esb-i bâd-peymâye

3. Felekde ahter-i bahtum vürür fer mihr ile mâha
Salarsa ol hümâ-yı evc-i behcet üstüme sâye

4. Kapuñda kullaruñ vardur senüñ iy şâh-ı Cem-mikdâr
Baş egmez eñ gedâsı tâc-ı Nûşirvân ü Dârâye

5. Yüzüm def kâmetüm çeng oldı beñzüm beñzedi sâze
Belâ bezminde nâlem her nefes âheng ider nâye

6. Kemân ebrûlaruña öykinürlermiş çekilmişler
Anuñçün atmaz oldı kaşlaruñ hışm okını yâye

7. SÜHEYLÎ kimse bilmez kıymetini ol şeh-i hüsnüñ
Hele ben mâlik olsam virmez idüm anı dünyâye

303.

Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün
Muzâri' – – + / – + – + / + – – + / – + –

1. Reftâre gelse her kaçan ol serv nâz ile
'Uşşâk dil-rübûde olur pür-niyâz ile

2. Geh nây-ı nâlegâh gehî âh-ı sûznâk
Çıkdı sabâha meclisümüz söz ü sâz ile

3. Tûl ü dirâz zülfine baş koşmasam n’ola
Kim başa çıkdı ben çıkam ol serv-i nâz ile

4. N’ola rakîb-i toyla konuşmazsa ol hümâ
Meşhûrdur bu kim dinilür bâz bâz ile

5. Bezmî-i zâg olur mı SÜHEYLÎye hem-cenâh
Serçe ber-â-ber ola mı hîç şâh-bâz ile

304.

Mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Murâdum gelmeden hakkâ bu dâr-ı mihnet-âbâde
Saña biñ cân ile kul olmadur iy serv-i âzâde

2. Kudûmüñle n’ola teşrîf kılsañ bezm-i ‘uşşâkı
Ehibbâ muntazır âlât-ı meclis cümle âmâde

3. Sözüm tut sûfîyâ bir yâr-ı gendümgûn ile ‘ayş it
Cihânda hâsıl-i ‘ömr-i ‘azîzüñ virmedin bâde

4. Bu tîh-i mihnetüñ olmazdı ser-gerdân mecnûnı
Fünûn-ı ‘ışkı ta‘lîm eyleseydüm Kays-ı nâ-şâde

5. Nukûd-ı ‘ışk-ı pâki kıldugı-çün her yire zâyi‘
Göreydüm anı taşdan kesdürürdüm darb-ı Ferhâde

6. SÜHEYLÎ âsitân-ı südde-i devlet-me’âbında
Yiridür varsam ol şîrîn-dehenden şâha feryâde

305.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Gayrınuñ meyl itmezem etvâr-ı hüsn ü ânına
Bende oldum cân u dilden milk-i hüsnüñ hânına

2. Cân virüp yolında hâk olmakdan itmem ictinâb
Korkaram gerd-i küdûret irgürem dâmânına

3. Didüm iy meh-rû senüñ ol turre-i tarrâruña
Şâne teg başdan düşer mi el karamak şânına

4. Uydurup agyâr-ı dûnı gördüm ol meh-rû gider
Kanda sultânum didüm didi Vefâ meydânına

5. ‘Âdet olmışdur SÜHEYLÎ ol şeh-i hüsne müdâm
İltifât itmek cihânuñ her har-ı nâdânına

306.

Mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Müşâbih âbgîne içre konmış şekker ü kande
Hayâl-i hâl-i la‘lüñ çeşm-i terde iy şeker-hande

2. Çıkup dil bend-i zülfüñden lebüñden yaña yüz tutdı
Gider bir h^{v}âcedür gûyâ Buhârâ’dan Semerkand’e

3. Nihâl-i kaddüñe öykindügi-çün ney-şeker cânâ
Sıkıldı sükkerîler arasında oldı şermende

4. Tebessüm birle eyler ârzû dil la‘l-i güftâruñ
Lezîz olur şekerle gül-be-şekker iy şeker-hande

5. SÜHEYLÎ beñzedürse ger nebâta dürr-i dendânuñ
Aña ter düşme sen cânâ ider güstâhlık bende

307.

Fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün
Remel + + – – / + + – – / + + – – / + + –

1. Per-i pervâne-i şem‘üñ döneli ‘ankâye
Bahr-i kulzüm görinür oldı yaşum deryâye

2. İy güneş yüzlü saña zerre-i nâçîz olalı
Eşkümüñ topı döner mihr-i cihân-ârâye

3. Âb-rû sen bu cihânda baña da eyle nazar
Çünki a‘lâ güzelüm mâyil olur ednâye

4. Dest-gîr olmag-ıla irgürür eflâke serin
Ehl-i ‘irfân olanı ‘ârif-i ‘âlî-pâye

5. Uzanur kadd-i bülendine SÜHEYLÎ yâruñ
Meyli serv-i çemenüñ olsa n’ola bâlâye

308.

Mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Temennâ-yı visâl it kûyına her-dem revân olma
Dilâ dîdâre sa‘y it tâlib-i bâg-ı cinân olma

2. Düşüp bir vâdîye Leylî-i maksûduñ temennâ kıl
Varup Mecnûn gibi dillerde sen de dâstân olma

3. Belâ bezminde nâleñ nây kılsa çarh-ı bed-kirdâr
Nevâ-yı nagme-i nâ-sâze uyma hem-zebân olma

4. Zebûn-ı râh-ı ‘ışk oldum meded bir yaña pervâz it
Baña iy sâye-i perr-i meges bâr-ı girân olma

5. SÜHEYLÎ çarh-ı bed-mihrüñ vefâsı çünki fânîdür
Elem çekme gamından vaslı ile şâd-mân olma

309.

Fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün
Remel + + – – / + + – – / + + – – / + + –

1. Elüm irmez benüm ol zülf-i ‘abîr-efşâne
Pârelersem yiridür kendümi hem-çün şâne

2. Merd da‘vâsın idersin bir ayag ile müdâm
Sâkiyâ elleşelüm gir biricük meydâne

3. Dil-i âşûbum alan zülf-i siyehkâruñdur
Aglayan iki gözümdür o şeh-i devrâne

4. Yüz çevürmem eleminden o kaşı mihrâbuñ
Dâne-i eşk-i terüm dönse eger mercâne

5. Nazar itmez işigi itleri kûyında baña
İy SÜHEYLÎ ne günâh itdüm ola yârâne

310.

Fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün
Remel + + – – / + + – – / + + – – / + + –

1. Nâr-ı ‘ışk üzre olan dûd-ı gamı dûr eyle
‘Arz idüp mâh-ı ruhuñ nârumuzı nûr eyle

2. Sâkiyâ turma yürüt câm-ı sürûr-encâmı
Koma dil-teng safâ ehlini mesrûr eyle

3. Yiri düşdükçe dirîg eyleme lütfuñ şâhum
Nazar-ı merhametüñle bizi manzûr eyle

4. Vasluña çâre eger cân ise lütf eyle beni
Yoluña cânı fedâ kılmaga me’mûr eyle

5. Kerem it ‘îd-i şerîf irdi benüm sultânum
Beni kurbânuñ iden halka yiter hûr eyle

6. Ehl-i hâle nazar-ı merhametüñ kılma dirîg
Nâmuñı eylük ile ‘âleme meşhûr eyle

7. Ola dirseñ saña da lütf tecellî-i cemâl
İy SÜHEYLÎ özüñi vâkıf-ı *ve’t-tûr* eyle

311.

Mef‘ûlü mefâ‘îlü mefâ‘îlü fe‘ûlün
Hezec – – + / + – – + / + – – + / + – –

1. Tahrîr-i ruh u zülfine sarf-ı himem eyle
Gülden varak ü sünbül-i terden kalem eyle

2. Reyhân-ı gubâr-ı hatın iy kilk-i sihir-sâz
Ol lâle-ruhuñ berg-i gül üzre rakam eyle

3. Yâruñ dehen-i pâkine dil sokmada agyâr
Yâ Rabbî anuñ yirini künc-i ‘adem eyle

4. Şimden girü ruhsârına meyl eyle ko zülfin
Geç Şâm’dan iy dil yüri ‘azm-i Harem eyle

5. Kâr eylemez iy zâhid-i nâ-puhte kelâmuñ
Erbâb-ı dile derd-i ser olma kerem eyle

6. Pâk eyle meded gerd-i küdûrâtı göñülden
Mir’ât-i ruh-ı dilbere bak def‘-i gam eyle

7. Yâ Rab bu SÜHEYLÎ kuluña eyle ʻinâyet
Râh-ı talebüñde anı sâbit-kadem eyle

312.

Feʻilâtün feʻilâtün feʻilâtün feʻilün
Remel + + – – / + + – – / + + – – / + + –

1. Yine bir şâha kul oldı bu dil-i üftâde
Nâm ile dirler o meh-rûya Müsellem-zâde

2. Bâreka'llâh zihî mihr-i sipihr-i behcet
Görmedüm hüsn ile mânendini bu dünyâde

3. Gerçi kim nakş-ı dil-ârâsına mânend olmaz
Levha-i kalbi velî harf-i vefâdan sâde

4. Bunca demdür ki yatur hâk-i rehinde dil-i zâr
Bakmaz ol serv-i revân ʻâlem-i istignâde

5. Rahm kıl başuñ içün hâl-i diger-gûnına bak
Koma ayakda SÜHEYLÎ kuluñı üftâde

313.

Mefâʻilün feʻilâtün mefâʻilün feʻilün
Müctess + – + – / + + – – / + – + – / + + –

1. İlüp çekilmede dil şâneveş keşâkeşle
Efendi başa çıkılmaz o zülf-i ser-keş ile

2. O gonçe-femle ne gam şimdi söyleşilmez ise
Amân virürse ecel bir gün ola söyleşile

3. O gül harâret-i bâd ile germ olup derler
Çıkar gül-âb ü ʻarak sanki tâb-ı âteş ile

4. Niceydi boynuma bend eyleyüp de vasf itmek
Kemend-i zülfüñi bu hâtır-ı müşevveş ile

5. Dil-i SÜHEYLÎ yine düşdi bir felâkete kim
Visâle bulmadı çâre o yâr-ı mehveş ile

314.

Fâʻilâtün fâʻilâtün fâʻilâtün fâʻilün
Remel – + – – /– + – – /– + – – /– + –

1. Yane yane hoş dökeydüm derdümi cânâneye
Bir gice halvet nasîb olsa gelüp kâşâneye

2. Gam degül engüşt-i Leylâ-y-ile magrûr olsalar
Dôstum maʻzûr tut yokdur kalem dîvâneye

3. Cennet evsâfın kılup dîdârı terk it dir baña
Vâʻizâ meyl eylemem biñ söyleseñ efsâneye

4. ʻÂlemi gark-âb ider deryâ-yı eşkümden sakın
Âşinâ olma benüm iki gözüm bî-gâneye

5. Akıdur ayagına halk-ı cihânı su gibi
Bilmezem hîç n’eyledi pîr-i mugân meyhâneye

6. Aldanup kalma SÜHEYLÎ dehr-i dûnuñ nakşına
Meyl ider mi ‘âkil-i dânâ olan virâneye

315.

Mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Safâ yok bezm-i dehrüñ câne câm-ı pür-nukûşında
Görinen bagrumuz hûn itme ancak ‘ayş ü nûşında

2. Birez bey‘ ü şirâsı gerçi muhtel ehl-i bâzâruñ
Yine var sâkiyâ fi’l-cümle hürmet mey-fürûşında

3. Ser-â-ser dehri gezdüm görmedüm bir meşrebi pâki
Ne rind-i bâde-nûşında ne şeyh-i hırka-pûşında

4. Geçüp bir kûşeden nâzük haber almış kulak tutmış
O dürr-i pâküñ iy dil kûşe-i mengûş-ı gûşında

5. SÜHEYLÎ cünbişi bilmem ne hâletdür yem-i ‘ışkuñ
Yidi deryâ olur kim bir nefes cûş ü hurûşında

316.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün
Remel – + – – /– + – – /– + – – /– + –

1. Meyl iden ol serv-kaddüñ kâmet-i bâlâsına
Ser-fürû kılmaz riyâz-ı cennetüñ tûbâsına

2. Sîm-i eşkümden o meh-pâre n’ola eylerse hazz
Çün olur mâyil güzeller nukrenüñ peydâsına

3. Bir yaña kaddüñ belâsı bir yaña kâküllerüñ
Mübtelâ oldum belânuñ zirve-i a‘lâsına

4. Gün gibi pertev salar her şeb ser-â-ser ‘âleme
Kıl nazar iy h^{v}âce yârüñ câme-i dîbâsına

5. Kevkeb-i bahtı SÜHEYLÎ bulmasun ‘âlemde fer
Âftâbı kim ide nisbet ruh-ı zîbâsına

317.

Mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Gelür diyü seher sultân-ı hâver seyr-i nev-rûze
Kuruldı sahn-ı gülşende yine bir taht-ı fîrûze

2. Gelüñ nûş idelüm bezm-i çemende gonçe-femlerle
Dem-i ‘işretdür iy sûfî degül hengâme-i rûze

3. Ruhı sâfî olup gül gül surâhî eylesün gulgul
Nevâ-yı nagme-i bülbül yaraşsun râst u nev-rûze

4. Sevâd-ı şâm-ı zülf-i ʻârızuñda hatt-ı ruhsâruñ
Şeb-i zulmetde beñzer âftâb-ı ʻâlem-efrûze

5. Tokunmadın gider dilden hadengüñ iy kemân-ebrû
Fedâ olsun garaz ger cân ise peykân-ı dil-dûze

6. ʻIrâk u ısfehân kûçek büzürgi cümle geşt idüp
SÜHEYLÎ râstı ʻuşşâkı terennüm kıldı nev-rûze

318.

Mefâʻîlün mefâʻîlün mefâʻîlün mefâʻîlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Ruhuñ bâğ-ı letâfetde gül-i raʻnâ mıdur yoksa
Lebüñ iy gonçe-fem berg-i gül-i hamrâ mıdur yoksa

2. Safâ-yı talʻatuñ mihr-i cihân-peymâ-yı ʻâlemdür
Nihâl-i kâmetüñ serv-i semen-sîmâ mıdur yoksa

3. Melâhat câmiʻin pür-nûr iden mihrâb-ı kudretdür
Mukavves kaşlaruñ tugrâ-yı hükm-ârâ mıdur yoksa

4. Añarsın şevk ile tûbâ-yı bâg-ı cenneti sûfî
Nihâl-i kadd-i yârüm gibi bî-hemtâ mıdur yoksa

5. Nukûd-ı eşki dâʼim su yirine akıdur çeşmüñ
Bıñar-ı nâzenînüñ tâlib-i dünyâ mıdur yoksa

6. Çıkarmış hâkden başını yir yir lâleler gördüm
Fenâ deştinde kalmış efser-i dârâ mıdur yoksa

7. Alışmış vâdi-i mihnetde bir zevk eylemiş peydâ
Gam-ı zülfüñle dil mecnûn-ı gam-fersâ mıdur yoksa

8. O mâhuñ laʻl-i şekker-bârı evsâfında hayrânsın
SÜHEYLÎ tabʻı şûhuñ tûti-i gûyâ mıdur yoksa

319.

Mefâʻîlün mefâʻîlün mefâʻîlün mefâʻîlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Hevâdâr oldugum bildi benüm ol serv-i âzâde
Getürdi fâhteâsâ göñül mürgini feryâde

2. Murâduñ sûfî nâmın çekmek ancak ol perî-zâduñ
Dem-â-dem düşdügüñden gice gündüz böyle evrâde

3. Esîr-i nân-ımış ya sîr-i nân olmış ne sûd andan
Kişinüñ olmayıcak bir huzûr-ı kalbi dünyâde

4. Götürmiş ayagı dânâyımış bu bezm-i kesretden
ʻAceb dîvânedür Mecnûn dinilür Kays-ı nâ-şâde

5. Ne ʻâşıksın ki cân virdüñ diyü helvâ-yı Şîrîne
Zamâne virdi muhkem ʻagzınuñ dadını Ferhâde

6. Ne ʻâlî-kadrdür zülf-i siyâhuñ hatt-ı sebzüñde
Kerâmet gösterür halka salup âb üzre seccâde

7. SÜHEYLÎ gördi âhen göñlümi kim bir çakım kavdur
Nihân oldı kaçup havfından âteş seng-i hârâde

HARFÜ'L-YÂ

320.

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün
Remel + + – – / + + – – / + + – – / + + –

1. Kalb-i düşmen ger ola kal'a-i Haybervârî
Tâb-ı âhumla yıkam ben anı Haydervârî

2. Mâsivâ nakşını kalbüñden idüp cümle tırâş
Terk-i tecrîd idegör yüri Kalendervârî

3. Rind-i 'âlem o durur iki cihânuñ seyrin
İde mir'ât-ı zamîrinde Sikendervârî

4. Seg gibi nefsi hevâsında yilüp gezme müdâm
Sâkin ol mîşe-i 'ışk içre gazanfervârî

5. Bir SÜHEYLÎ gibi âhen-dil ü bî-bâk ister
Nâr-ı 'ışk ile tutuşmaga semendervârî

321.

Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün
Hezec – – + / + – – + / + – – + / + – –

1. Kıblem ruhuña hatt-ı siyehfâm yitişdi
Cân Ka'besine kâfile-i Şâm yitişdi

2. Topı iremez kâmetüñe bâg-ı cihânda
Biñ nâz ile bir serv-i gül-endâm yitişdi

3. Dil-şâd olur isem n'ola ol Yûsuf-ı cândan
Ya'kûb-ı hazîn-i dile peygâm yitişdi

4. Gönderdi cefâ sengini 'uşşâkına dildâr
Şehden sanasın kullara in'âm yitişdi

5. Dil-haste iken geldi baña yâr SÜHEYLÎ
Gûyâ ki anuñ kalbine ilhâm yitişdi

322.

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Baña 'îd-i visâlin ol perî kılmazsa ger rûzî
Ber-â-ber eyleye şâm ile âhum rûz-ı nev-rûzı

2. Ben ol bâlâ-nişîn-i mîr-i bezm-i ehl-i derdem kim
Semâ'a kodı girü beni nây-ı nâlemüñ sûzı

3. Sakın iy bâd-ı âhum dime çok tozlar kopardum ben
Bugün yarın hat-ı dilber gelicek göresin tozı

4. Uyup her nâkısa kaddüm muzâ'af itmek istermiş
Eger gerçek ise lâyık degül olmak o mehmûzî

5. Olur ‘Îsâ ile hem-sâye çarh-ı çârümîn içre
SÜHEYLÎ vasf iden ol âftâb-ı ‘âlem-efrûzı

323.

Mef‘ûlü mefâ‘îlü mefâ‘îlü fe‘ûlün
Hezec – – + / + – – + / + – – + / + – –

1. Halkuñ kimi kat kat giyer envâ‘-ı libâsı
Bulmaz kimi setr olmaga bir köhne pelâsı

2. Ger fakr u fenâ tâlibi ger ehl-i gınâdur
Var her birinüñ Hakk ile bir nev‘ recâsı

3. Meyl itmese sûfî ne ‘aceb câm-ı safâya
Safvet gider ol âyineden kim ola pâsı

4. Ko câm-ı safâ zikrini kıl fikr-i ‘avâkıb
Añ vahşet-i kabr içre olan havf ü hirâsı

5. Bu mezra‘a-i dehrdeki hâsıluñı gör
Ol dem ki ura dest-i ecel ‘ömrüñe dâsı

6. Agardı sakaluñ dahı yüz karası bâkî
Hakka ne yüz ile varılur eyle kıyâsı

7. Sıdk ile SÜHEYLÎ kılup Allâha tevekkül
Cân u dil ile eyleyelüm hamd ü sipâsı

324.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Geçdi ‘ömrüm âh ile cânum cefâdan geçmedi
Ten gubâr oldı velî göñlüm hevâdan geçmedi

Bu güzergâh-ı fenâdan nice geçdüm dir ‘aceb
2. Sûfî başdan terk idüp tâc ü kabâdan geçmedi

3. Acımışdur var ise geçdi bizi agyâr-ı har
Nice gündür beklerin ol şeh Vefâdan geçmedi

4. Leşker ü hayl ü haşem tabl ü ‘alem terk eyleyüp
Var mı bir er kim bu der-bend-i fenâdan geçmedi

5. ‘Îsi-i vakt olımaz tecrîd ile sûzen ile
İy SÜHEYLÎ kim ki esbâb-ı safâdan geçmedi

325.

Mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Yazıldı hâtemüñ öykindügi-çün la‘lüñe kaşı
Günâhın bilmedi tokunmayınca başına taşı

2. Riyâ satup bize iy şeyh-i şehr ‘arz eyleme başuñ
Cüvânân bezmidür bunda sorulmaz kimsenüñ yaşı

3. Binâ-yı kasr-ı Şîrîn muhkem olsun diyü virmiş baş
Hezâr ahsente Ferhâde gedüginde komış başı

4. Götür ayagı ‘âlemden elüñ çek bezm-i kesretden
Fenâ mey-hânesinüñ olagör bir rind-i kallâşı

5. Kuyûd-ı kesreti terk eyleyüp ferd olmak isterdi
Reh-i Leylâda Mecnûna olurdı sâyesi nâşî

6. Hele ‘azm eyleseñ ‘azm eyler ârâm eyleseñ eyler
Garîbe sâye gibi olmaya yollarda yoldaşı

7. Açılur kande ise her har-ı dehre cihân-bînî
Gelüpdür iy SÜHEYLÎ dîde-i ‘âlem baña nâşı

326.

Mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Şafak içre eger görmek dilerseñ mâh-ı tâbânı
Kabâ-yı atlas-ı gülgûn ile seyr eyle ‘Osmânı

2. Tecellî-i cemâl-i nûr-ı ‘Osmâna düşer mazher
Baka hatm ide her kim mushaf-ı hüsninde Kur’ânı

3. Şeref bulsa n’ola el virse aña pâye-i devlet
El üstinde tutar düşdükçe ol meh ehl-i ‘irfânı

4. Su gibi sâf-meşreb bir cüvân-ı bî-bedeldür kim
Ayagına akıtdı kahve-nûşân-ı cüvânânı

5. Koparur şâh-ı gülden iy SÜHEYLÎ gûyiyâ bir gül
Elinden ol dehânı gonçenüñ kim alsa fincânı

327.

Mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Olursa nergis-i şehlâsınuñ dil n’ola meftûnı
Muhammed Şâhdur şimdi bu bâguñ nahl-i mevzûnı

2. Gam-ı sevdâ-yı zülfiyle işidenler hikâyâtum
Kurı efsâne dirler kıssa-i Leylî vü Mecnûnı

3. Yüzüm def kâmetüm çeng eyledüñ bezm-i melâhatde
Bu mıdur sen şeh-i milk-i cefânuñ yoksa kânûnı

4. Safâ-yı safvet-i âb-ı ‘izâruñ görmedüm iy şâh
Geçirdüm gerçi hep bir bir gözümden Nîl ü Ceyhûn’ı

5. SÜHEYLÎ nazm-ı gevher-bâruñı agyâre ‘arz itme
Şikest itdürme nâ-ehle meded ol dürr-i meknûnı

328.

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Dil-i bî-çâre kim ol gamze-i mekkâre meyl itdi
Susamışdur meger kanına kim hûn-h^{v}âre meyl itdi

2. Hayâl-i şevk-i ruhsâriyle eşk-i çeşm-i hûn-âlûd
Akup ayagına ol serv-i hoş-reftâre meyl itdi

3. Cefâ semtinde idi nice demdür çarh-ı bed-kirdâr
Bugün rahm eyleyüp feryâd ü âh ü zâre meyl itdi

4. Bahâruñ ebrveş bülbüllerin giryân idüp her dem
Varup gül gibi ol gonçe takıldı hâre meyl itdi

5. Kalur ser-menzil-i maksûda irmez râh-ı 'ışk içre
SÜHEYLÎ kim ki bu dünyâ-yı kec-reftâre meyl itdi

329.

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Libâsın kılsa Şîrîn her kaçan eksûn-ı hârâyî
İderdi Kûhken bir âh ile kül seng-i hârâyı

2. Yitürmişdi ezel bezminde dil kalmışdı âvâre
Bulınca cân eritdüm ben o şem'-i meclis-ârâyı

3. Soyar düzd-i ecel bir gün çıkarur anı egnüñden
Eger Dârâyısañ da câme-i zer-beft-i dârâyı

4. Benem meşhûr-ı şîr-i 'ışk olan Ferhâd ile Mecnûn
Biri bir rûstâyî dag eridür biri sahrâyî

5. Hilâl ebrûlarını râye beñzetmiş o bedr ayuñ
Bulursam iy SÜHEYLÎ söyleşem agyâr-ı hod-râyı

330.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Olmışam pîrânesi bir mâh-rûyuñ mâ'ili
Zümre-i hûbânuñ oldur pâd-şâh-ı kâmili

2. 'Âşık-ı bî-dilleri hâtır-perîşân eyledi
Ol perîşânuñ perîşân oldı başdan kâküli

3. Ben nice meftûn olup dünyâya destân olmayam
Zülfi zencîri anuñ mecnûn ider eñ 'âkili

4. Basdı hüsnüñ milkini yagmâger-i hattuñ gelüp
Gâret oldı hırmen-ı sabr u karârum hâsılı

5. Rûy-mâl ümmîdine yollarda kalmış sû-be-sû
Eşk-i çeşmüm reh-güzâr-ı yârüñ olmış sâ'ili

6. İy SÜHEYLÎ kecdür âyîn-i terâzû-yı felek
Nâkısı eyler te‘alî vü tedennî kâmili

331.

Mef‘ûlü fâ‘ilâtün mef‘ûlü fâ‘ilâtün
Muzâri‘ – – + / – + – – / – – + / – + – –

1. Cânâ gam-ı firâkuñ dilden olur mı hâlî
Kad zâde fîke hubbî ‘an-tâkati’htimâlî

2. Sînemde nâr-ı fürkat yanar kalur mı yoksa
Yutfâ lehîbü kalbî bi-bâridi’l-visâlî

3. Sen bir şiküfte gülsün ben bir garîb bülbül
Kad ‘ayyele fîke sabrî ve-sâ’e fîke hâlî

4. Şevk-i hevâ-yı zülfüñ sevdâya virdi ‘aklum
Vâ hayreti’l-mu‘annâ fî-zulmeti’l-leyâlî

5. Alup metâ‘-ı ‘ışkuñ nakd-ı karârı virdüm
Deruhtü fîke ‘arzî bi’z-zûri ve’l-muhâlî

6. İy bâd sorsa dilber hâl-i SÜHEYLÎden ger
Ve kul lehû garâmî bi-eltâfi ve’l-makâlî

332.

Fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün
Remel + + – – / + + – – / + + – – / + + –

1. ‘Âlemüñ güldi yüzi gül gibi nev-rûz oldı
Gonçeye didi sabâ aç gözüñi rûz oldı

2. ‘Askerin Behmen-i dey saldı bahâr üstine lîk
Gülşenüñ cünd-i zafer rehberi Fîrûz oldı

3. Gonçe biñ nâz ile bostân-ı debistâna gelüp
Gülsitân okumaga tıfl-i nev-âmûz oldı

4. Biçdi eşcâra gelüp hil‘at-ı nev-rûzı sabâ
Gonçeler sûzen-i hâr ile kabâ-dûz oldı

5. Sahn-ı gülzâre gelüp kurdı bisât-ı ‘ayşı
Lâle bezm-i çemene câm-ı dil-efrûz oldı

6. Nagme-i bülbüle vü sît ü sadâ-yı bülbül
Ferah-engîz ü safâ-güster ü cân-sûz oldı

7. Subh-dem gülşene ‘azm eyle SÜHEYLÎ yüri var
Bâgda gonçe-dehenler tarab-endûz oldı

333.

Mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Safâ bezminde gördüm sâkiyâ ol la‘l-i gülfâmı
Ayagın bûs idüp aldum elinden bir tolu câmı

2. Didi bir gün helâk eyler seni bu rûze-i hecrüm
Didüm görsün benüm çok sevdügüm lütf eyle bayramı

3. Hümâveş evc-i istignâda pervâz eyleyen göñlüm
Şikâr eyler kemend-i zülf-i pür-çînüñ kurup dâmı

4. Düşüp sevdâ-yı ‘ışka zülfüñe meyl eyledüm cânâ
Diyârumdur n’ola eylerse göñlüm ârzû Şâm’ı

5. Benümle sabr idüp bir lahza ârâm eylemez ol meh
SÜHEYLÎveş n’ola yagmâya virsem sabr u ârâmı

334.

Mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Sipâhî-zâdenüñ olsa n’ola ‘âlem hevâdârı
Bugün hayl-i cüvânânuñ odur mümtâz ü muhtârı

2. Çerâgı var-ısa nûr-ı Muhammed’den uyandurdı
Anuñçün gün gibi rahşendedür envâr-ı ruhsârı

3. Varup dârü’ş-şifâ-yı kûyına olmam mukarrerdür
Sipâhî-zâde Ahmed eylemezse baña tîmârı

4. İşüm her gün duhân-ı âh ile rûzum siyâh itmek
Cihânda kim görüpdür bir benüm gibi siyehkârı

5. SÜHEYLÎ tende kuvvet kalmayup lerzân olur cismüm
Dönüp benden yaña baksa kaçan aları aları

335.

Mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Sipâhî-zâde ceyş-i hüsnüñ olsa n’ola sâlârı
Sipeh-sâlâr-ı râh-ı hüsnüñ oldur şimdi serdârı

2. Bilürsin Ahmedüñ düşmez zemîne sâyesi şâhum
Ko turmasun gider yanuñdan agyâr-ı siyehkârı

3. Serîr-i milk-i hüsne pâdişâh-ı ‘âlem-ârâdur
Gazabda gamzesi kâsım bedî‘ ol hüsn-ruhsârı

4. Cemâl-i bâ-kemâli gün-be-gün tâb ü tarâvetde
İki güldür açılmış gûyiyâ ol iki ruhsârı

5. SÜHEYLÎ da‘vi-i hüsn itmesin ilzâm olur âhir
Ayagın çekmez anuñ her ne deñlü olsa reftârı

336.

Mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Göñül sevdâ-yı zülf-i yâre düşdi mübtelâ oldı
Esîr-i dâm-ı âlâm u giriftâr-ı belâ oldı

2. Uyup agyâr-ı bed-h^{v}âha beni terk eyledi ol mâh
Yolında yil gibi yildüklerüm âhir hebâ oldı

3. Dem urdı bûy-ı zülf-i dil-rübâdan çın seher geldi
Benüm hep bu perîşânlıguma bâdî sabâ oldı

4. Hatâ itdüm suçum bagışla zülfüñ miske beñzetdüm
Şehâ bilmezlik ile aralıkda bir hatâ oldı

5. Yiridür iy SÜHEYLÎ hûn-ı eşküm cû gibi aksa
Bugün bilmezlik ile bâd ile bir mâ-cerâ oldı

337.

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. N'ola telh eylesem dilden mezâk-ı 'işret ü 'ayşı
Görince 'âşık oldum ben gedâ ol Şâh Dervîşi

2. Beni hayrân idüp mecnûn-ı ser-gerdâna döndürdi
Şu dem kim kâküli sevdâsı saldı câna teşvîşi

3. Eyü kişi diyü kâfir rakîbe i'timâd itme
Saña zann itme sen kim yâr ola yârâ o bed-kîşi

4. Üşürme başuña zenbûr-ı gam terk-i riyâset kıl
Bu dünyânuñ belâ balında vü nûşındadur nîşi

5. SÜHEYLÎ post-pûş abdâlı oldı tekye-i 'ışkuñ
Unutma künc-i gamda gâh gâh ol mihnet-endîşi

338.

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Kurıldı şâh-ı 'ışka lâleden bir çetr-i gülgûnî
Müzeyyen oldı ezhâr ile etrâfı hümâyûnî

2. Niyâz ile şu deñlü sürdi yüz yire şakâyık kim
Pür itdi kûh ü sahrâyı cebîni zahmınuñ hûnı

3. Esîr-i bend-i 'ışk şâhid-i şehr-i melâhatdür
Kemend-i zülf-i Leylâ'ya tolaşdı sanma Mecnûn'ı

4. Kad-i bâlâsına öykindi diyü bülbül-i zâruñ
Sabâ sarsar dilâ sahn-ı çemende nahl-i mevzûnı

5. SÜHEYLÎ pâdişâh-ı 'âlemüñ hengâm-ı 'adlinde
Güzellendi zamân âsûde-i zıll-ı hümâyûnî

339.

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Kulı oldum görüp bir mâh-tal'at şems-i tâbânı
Cebîninde anuñ gün gibi bâhir nûr-ı Yezdânî

2. Ayagın öpmege el virmedi ol gonçe-leb bir kez
Yolında nice yıllardur sürinür gerçi dâmânı

3. Şeref bulsa n’ola el virse aña pâye-i devlet
El üstinde tutar düşdükçe ol meh ehl-i ‘irfânı

4. Su gibi pâk-meşreb bir cüvân-ı bî-bedeldür kim
Ayagına akıtdı anuñ içün kahve-nûşânı

5. Koparur şâh-ı gülden iy SÜHEYLÎ gûyiyâ bir gül
Elinden ol dehânı gonçenüñ kim alsa fincânı

340.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Şol cebînümde yazılmış hat ki ebrûlar gibi
Gâlibâ rûz-ı ezel alnumda yazular gibi

2. Şâh-ı ‘âdil komasun elden ‘âdâlet semtini
Herkesi tutsun ber-â-ber şol terâzûlar gibi

3. Tîr u tîg-i şâhdan düşmen kor âhir yüz yire
Başını çalsun gerek taşdan taşa cûlar gibi

4. Ok yılanı gibi oklar her yañadan turmayup
Atılurlar egrinüñ üstine togrular gibi

5. İy SÜHEYLÎ tîglar heycâda turmaz diş biler
İçmege a‘dâ-yı dînüñ kanını sular gibi

341.

Mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Kimine mansıb u câh ü kimine sîm ü zer virdi
Bi hamdi’llâh Hudâ-yı lem-yezel baña hüner virdi

2. Gice agyâr ile konışduguñ iy mihr-i ‘âlem-tâb
Rakîb-i zâg geldi çın seher bir bir haber virdi

3. Safâ üzre alup şeftâlûyı sîb-i zenehdânın
Nice yıldur dahı nahl-i murâdum şimdi ber virdi

4. Varup agyâr ile kavl ü karârı gerçi berk itdüñ
Ne sûd ammâ meta‘-ı hüsnüñe hayli keder virdi

5. Safâmuz gitdi hatt geldi diyelden rûy-ı cânâne
Bu söz âyîne-i maksûduma bî-hadd keder virdi

6. N’ola güller gibi gülseñ açılsañ iy lebi gonçe
Hat-ı sebzüñ cemâlüñ gülşenine zîb ü fer virdi

7. Tarîk-i ‘ışkı zînhâr iy SÜHEYLÎ serserî sanma
Hazer kıl bunda geldi nice server cân ü ser virdi

342.

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Beş on gündür ki derdâ görmedüm ruhsâr-ı cânânı
Meger kim ebr-i zulmet kaplamışdur mihr-i rahşânı

2. Gözümden çeşmesâr olsa 'aceb mi eşk-i hûn-âlûd
Benem Ya'kûb-ı mihnet kim yitürdüm mâh-ı Ken'ânı

3. 'Aceb mi şâm-ı zulmetde baña 'arz-ı cemâl itse
Karañulukda gördiler görenler âb-ı hayvânı

4. O mihr-i 'âlem-ârânuñ sa'âdet-hânesi gûyâ
Dil-i mü'min gibidür kim ola kalbinde îmânı

5. Kara bahtum baña göstermedi gün iy hilâl-ebrû
Şeb-i zulmetde kaldum görmedüm ol mâh-ı tâbânı

6. Tavâf-ı Ka'be-i kûyuñda kıblem görmedüm dîdâr
Hemân ol hâcıya döndüm ki görmez nûr-ı Yezdânı

7. Yüri ol bî-niyâze iy SÜHEYLÎ var niyâz eyle
Salınsun çıksun ol servüm hırâmânî hırâmânî

343.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Çekdi gerdûn mihr ile evvel beni şebnem gibi
Soñra yirden yire çaldı 'âkıbet sâyem gibi

2. Zerre deñlü ol güneş-ruhsârdan yüz bulmadum
Halka kıldum gerçi kaddüm zülf-i ham-ber-ham gibi

3. Hall olınmaz 'ukdesi dilden figân eyler müdâm
Kâmilüñ gam hâtırında dâ'imâ müdgam gibi

4. Karşusında ol gözi âhûyı teshîr eyleyüp
Geçmiş oturmış rakîb-i rû-siyâh âdem gibi

5. Derd-i zülf-i yâr ile hâtır perîşân olmayın
İy SÜHEYLÎ başa çıkmaz 'âkıbet sâyem gibi

344.

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün
Remel + + – – / + + – – / + + – – / + + –

1. Hûn-ı dil düşse gözümden yire perkâle gibi
Bitse yirden yine dâg ile biter lâle gibi

2. Düşdi ruhdan leb-i dendânına dürr-i 'arakı
Görinür bilmeyenüñ gözine tebhâle gibi

3. Hûblar dâ'ire baglarlar o meh devrinde
Subha dek her gice beklerler anı hâle gibi

4. Aglayu aglayu âheng-i hicâz eyleyelüm
Nice bir evc-i ‘ırâka çıkalum nâle gibi

5. Kaba bakışları hâlî degül âhir benden
Nakd-i cânı o gözi ala perî ala gibi

6. Dâglar gül gül ider turma SÜHEYLÎ gögsin
Anları eşk ile yur lâleleri jâle gibi

345.

Mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Yine bir şûh-ı bî-rahme dil ü cânum esîr oldı
Ölince boynı baglu çâker-i fermân-pezîr oldı

2. Nice demlerdür üftâde yaturdı râh-ı mihnetde
Beni kaldurdı toprakdan o servüm dest-gîr oldı

3. Akup âb-ı revânâsâ yüz urdı pâyına yârüñ
Reh-i ‘ışkında göñlüm sâlik-i rûşen-zamîr oldı

4. Ezel nakkâşı kim levh-i vücûda nakşını yazdı
O mihr-i ‘âlem-ârâya lakab mâh-ı münîr oldı

5. SÜHEYLÎ yâr cevri çekmeden bî-tâkat olmışdur
Ham oldı tâkatı bî-çârenüñ za‘f ile pîr oldı

346.

Fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün
Remel + + – – / + + – – / + + – – / + + –

1. Sâkiyâ gel götür ol âb-ı sürûr-encâmı
Mevsim-i ‘ayş ü tarab irdi bahâr eyyâmı

2. Varalum ayagına küp düşelüm mug-beçenüñ
‘Arz-ı ahvâl idelüm eyleyelüm ibrâmı

3. Elin ayagın öpüp bûse recâ eyleyelüm
Lütfına mazher olup ide bize in‘âmı

4. Gelmesün sohbete söyleñ sözümüz añlamayan
Hâsdur meclisümüz sanmasun anlar ‘âmî

5. Rûze-i hecri tamâm oldı o mâhuñ şimdi
‘Îd-ı vaslıyla SÜHEYLÎ idelüm bayrâmı

347.

Fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün
Remel + + – – / + + – – / + + – – / + + –

1. Müjde iy dil ki yine ol gül-i handân geldi
Bülbül-i haste-dilüñ derdine dermân geldi

2. Kıldı ihyâ bizi ol ‘Îsî-i Yûsuf-dîdâr
Şâd-mân ol ki yine cismümüze cân geldi

3. N’ola teşrîf-i kudûmiyle olursak dil-şâd
Yine dil mısrına bir Yûsuf-ı Ken‘ân geldi

4. Gûş idüp bâd-ı sabâdan haber-i makdemini
Bî-karâr oldı dili haste vü bî-cân geldi

5. Hâk-pâyına SÜHEYLÎ yüzini sürmek içün
Geldi ammâ ki ‘aceb bî-ser ü sâmân geldi

348.

Mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Safâ virdi yine erbâb-ı şevke bir güzel sâkî
Kanı müştâk olan görsün kemâl-i sun‘-ı Hallâk’ı

2. Te‘alallâh zihî tasvîr-i pâk-i sâni‘-i mutlak
Kulı olur gören ol ân ü hüsn ü lütf-ı ahlâkı

3. Beşer şeklinde bir rûh-ı musavver oldugın añlar
Temâşâ iden ol mihr-i cemâl ü sâ‘id ü sâkı

4 Nazîrin görmemişdür yirde gökde ol meh-i hüsnüñ
Tokuz tolandı peyk-i fikretüm gerdûn-ı nüh-tâkı

5. Seni cândan seven bî-dilleri lütfuñla şâd eyle
Gözi yaşın alup düşkünlerüñ aglatma ‘uşşâkı

6. O mâhuñ vasf-ı hüsnidür SÜHEYLÎ evvel ü âhir
N’ola eş‘ârumuñ sît u sadâsı tutsa âfâkı

349.

Mef‘ûlü mefâ‘îlü mefâ‘îlü fe‘ûlün
Hezec – – + / + – – + / + – – + / + – –

1. Seyl itdi o meh yaşumı sahrâlara saldı
Âhum felege nâlemi bâlâlara saldı

2. Yarın nic’olur bilmezem ahvâl-i dil-i zâr
Ben bendesin ol şeh yine ferdâlara saldı

3. Dîvânelerin seglerine gösterüp ol yâr
Bî-çâreleri hoş ulu gavgâlara saldı

4. ‘Işkuñla düşüp fürkate tûfân-ı belâda
Âhumla göñül fülkini deryâlara saldı

5. Küffârı SÜHEYLÎ dime câri ki kır elüm
Çün şâh-ı cihân haylin o har-pâlara saldı

350.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Yüzüme bakmaz habîbüm hâl bir yüzden dahı
Yüz çevürdi tâli‘üm ikbâl bir yüzden dahı

2. Yüz bulaldan hatt-ı haddüñ iy meh-i nâ-mihrbân
Fitneden hâlî degül ol hâl bir yüzden dahı

3. Kimi halkuñ var dir yârüñ dehânın kimi yok
Kimse ta‘yîn idemez akvâl bir yüzden dahı

4. Kevkeb-i bahtum görüp cânâ müneccimler didi
Yok beşâret tâli‘üñde fâl bir yüzden dahı

5. Ger SÜHEYLÎ yüz bulup vasluñ temennâ eylese
Öldür anı eyleme ihmâl bir yüzden dahı

351.

Mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Serîr-i milk-i hüsne şâh olan Beg-zâdedür şimdi
Yolında halk-ı ‘âlem sâyeveş üftâdedür şimdi

2. Giriftâr-ı kemend-i dâm-ı zülf-i yâr olalı dil
Berîdür kayd-ı dehr-i dûndan âzâdedür şimdi

3. Hevâ-yı la‘l-i meygûnuñla ‘âlem iy gözi mestüm
Düşüp kûy-ı harâbâta esîr-i bâdedür şimdi

4. Dolaşdı kâküline şâneâsâ ol perîşânuñ
Perîşân göñlümüz bir sûdı yok sevdâdedür şimdi

5. Gelüp kul oldugı-çün kâmet-i mevzûnuña bir dem
Çemende bâgbânuñ himmeti şimşâdedür şimdi

6. Gazel kim sâde sultânî gerekdür dir-imiş dildâr
Anuñ-çün vasf-ı ruhsârında şi‘rüm sâdedür şimdi

7. Virüp dil nakdini aldı gamuñ bâzâr-ı ‘ışk içre
SÜHEYLÎ cân u dilden ol şeh-i dil-dâdedür şimdi

352.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Sâkiyâ destüñde sâgar bezm-i meyde gül gibi
Nagme-gerdür bülbüle âvâzesi bülbül gibi

2. Çeşm-i pür-eşküm içinde oldı ‘aks-i zülf-i yâr
Suya konmış kâse-i billûrda sünbül gibi

3. Kadd-i sîmînüñ senüñ bir şem‘dür kâfûrdan
Dûd-ı ‘anber-bûy farkında olan kâkül gibi

4. La‘l-i nâbüñ şevkine hûn-ı sirişküm dem-be-dem
Sâkiyâ meclisde akdı ayaguña mül gibi

5. Bezm-i gamda iy SÜHEYLÎ nâle mutrıb sîne def
Dâg-ı pür-hûnum anuñ üstinde altun pül gibi

353.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Tâlib oldı dil sevüp bir mâh-rû sîmînberi
Zerre-i kûr mihr-i 'âlem-tâba oldı müşterî

2. Hecr ile haddüñ hazân eyle dilâ yaşuñ revân
Ol şeh-i hûbâna 'arz eyle hemân sîm ü zeri

3. Kaşları vasfında kec-rev olma egri râyı ko
Râstı gitmez miyân-ı dil-rübâdan hanceri

4. Olsa mir'ât-ı ruh-ı dilber gibi 'âlem-nümâ
Kesr ider miydi felek âyîne-i İskenderi

5. 'Âşık olurdı dil ü cândan temâşâ kılmaga
Şâhid-i nazm-ı safâ-bahşuñ SÜHEYLÎ Enverî

354.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Gam yimem a'dâ ayursa dôstum benden seni
Çün degül mümkin ayurmak çeşm-i rûşenden seni

2. Ben kapuñdan dûr a'dâ müttefik sen sâde-dil
Saklasun Mevlâ habîbüm keyd-i düşmenden seni

3. Hep budur cân içre pinhân itdügüm kim korkaram
İy hadeng-i yâr ala bî-derdler tenden seni

4. İy hayâl-i nîk ile bezm-i safâdan ayrılan
Câm-ı vahdet nûş kıl kim ayura senden seni

5. Hâlet-i 'ışkıyla olmışsın SÜHEYLÎ sîne-çâk
Saklasun Îzid o çeşm-i nâvek-efgenden seni

355.

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Kemânından kaçan atıldı tîr-i dil-rübâ çıkdı
Bir ok atım yire karşu varup cânum aña çıkdı

2. Dem-i vuslatda cûş itdi akup iki gözüm yaşı
Bahâr irişdi cûlar akdı gûyâ câ-be-câ çıkdı

3. Hatâ itdüm suçum bagışla zülfüñ miske beñzetdüm
Zebânumdan şehâ bilmezlik ile bir hatâ çıkdı

4. Kadîmî yâre beñzetdüm nigârâ mihnet-i 'ışkı
Aña meyl itdi tab'um baña hayli âşinâ çıkdı

5. Süvâr-ı rahş-ı nâz olmış gider 'uşşâkı yanınca
Dirildi halk-ı 'âlem seyre gûyâ pâdişâ çıkdı

6. Vefâ vü mihri agyâre SÜHEYLÎ cevri ben zâre
O serv-i pür-hırâmum bir cüvân-ı bî-vefâ çıkdı

356

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Derd-i 'ışka bulmayup Ferhâd u Mecnûn çâreyi
Gitdiler âhir 'adem vâdîlerine arayı

2. Olmasun hergiz diyü dildâre şerhe ihtiyâc
Şerha şerha eyledüm sînemde her bir yareyi

3. Kârger olmadı hergiz gönlüñe iy seng-dil
Eşk-i çeşmüm gerçi kim nerm itdi seng-i hâreyi

4. Dest-i hecrüñle vücûd-ı câmesin çâk eyleyüp
Pâreye çalma habîbüm 'âşık-ı bî-çâreyi

5. Âh kim sevdâ-yı 'ışkuñla yitürdüm kendümi
Kanda bulam bilmezem ol gözleri mekkâreyi

6. Şöyle ülfet baglamış kat'â kesilmez yârden
Cevr ile sad-pâre kılsañ bu dil-i sad-pâreyi

7. Vâsıl olurdum hemân ser-menzil-i maksûduma
İy SÜHEYLÎ yâre bir vech ile bilsem yarayı

357

Mef'â'îlün mefâ'îlün fe'ûlün
Hezec + – – – / + – – – / + – –

1. Dilerseñ görmege ruhsâr-ı yâri
Göñül âyînesinden sil gubârı

2. Yimişdür ta'ne taşın nice yirden
Odur mir'ât-i kalbüñ inkisârı

3. Eger nâdân iseñ devlet senüñdür
Bulursın kadr ü câh ü i'tibârı

4. Bulur nâdânı nâdân dûnı hem dûn
Olur cinsine mâyil ıztırârî

5. Dilerseñ irmege ka'rına anuñ
Temâşâ eyle hâl-i rûzgârı

6. İder câ cîfeler deryâ yüzinde
Salar alçaga dürr-i şâhvârı

7. Zer ile bakırı teşhîs iderdi
Zamânuñ olsa bir sâhib-'ayârı

8. Hüner ehli cihândan ummasun kâm
Cihânuñ bî-hünerdür kâmkârı

9. Küdûretden dili pâk oldugıçün
İder hâke ber-â-ber cûybârı

10. SÜHEYLÎ aglama ahvâl-i ‘âlem
Bunuñ üstine oldı çünki cârî

11. Çekersin mihnet-i bâr-ı belâyı
Zamâne böyledür ma‘zûrdârı

358.

Mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Remedden sanmañuz sürh oldı yârüñ çeşm-i fettânı
Görüp ben ‘âşık-ı şûrîde-hâli kaynadı kanı

2. Nice bî-dillerüñ nâ-hakk yire dökmiş durur kanın
N’ola bend eyleseñ iki gözüm kanlu durur anı

3. Siyeh vâlâ degüldür şeh-per-i şeh-bâz-ı çeşmüñdür
Süzülmişdür şikâr itmek diler mürg-i dil ü cânı